

የሐዋርያት ሥራ

መግቢያ

የሐዋርያት ሥራ¹ ሉቃስ የጻፈው ሁለተኛው ክፍል የታሪክ መጽሐፍ ሲሆን፤ የመጀመሪያው ክፍል የሉቃስ ወንጌል ነው። ሉቃስ በወንጌሉ በዋነኛነት ደረጃ የጻፈው ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ ነበር። በየሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ግን በዋነኛነት ደረጃ የጻፈው ስለ ኢየሱስ ደቀ መዛሙርት (ሐዋርያት) ሥራና ስለሐዋርያው ጳውሎስ ሥራ ነው።

የሐዋርያት ሥራ የተጻፈው በ60 እና በ65 ዓመታት መካከል እንደሆነ ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ይስማሙበታል። በዚያን ጊዜ ሐዋርያው ጳውሎስ በሮም በቁም እስረኝነት ፍርድን እየተጠባበቀ ነበር። ብዙ የሮም ታላላቅ ሰዎች ጳውሎስ ስለሚሰብከው አዲስ ኅይማኖት ማለትም ክርስትና፤ በጥያቄዎች ተሞልተው ነበር። ስለዚህም ሉቃስ ሁለት ክፍል ያለው ታሪክ ስለ ክርስትና እምነት አጀማመር፤ ስለ ክርስቶስ ማንነት፤ እና ይህ አዲስ ኃይማኖት ከኢየሩሳሌም ተነሥቶ የሮም መንግሥት መዲና ወደሆነች ታላቅዋ ሮም እንዴት አድርጎ እንደተስፋፋ ለመጻፍ ወሰነ። ሉቃስ ታሪኩን ከጻፈ በኋላ የታሪኩን ሁለት ክፍሎች (የሉቃስ ወንጌልና የሐዋርያት ሥራ)፤ ክቡር ቴዎፍሎስ ሆይ! በማለት ለሚጠራው አንድ ሮማዊ ባለሥልጣን ላከለት። (ሉቃ. 1፡1-4፤ የሐዋ. 1፡1) ስለ ቴዎፍሎስ ግን ምንም የሚታወቅ ነገር የለም።

ሐዋርያው ጳውሎስ ሉቃስን «የተወደደው ሐኪም ሉቃስ» በማለት ይጠራዋል (ቆላ. 4፡14)። ሉቃስ በሥርያ መካከለኛ ምሥራቅ አገር ውስጥ በጣም አስፈላጊ የሆነችው ከተማ የአንጾኪያ ሰው ነበር። ሉቃስ ከጳውሎስ ጋር የተገናኘው ምናልባት ጳውሎስ በአንጾኪያ ይኖር በነበረበት ጊዜ ሊሆን እንደሚችል መገመት ይቻላል። በከፊልም ቢሆን በሁለተኛው ሐዋርያዊ ተልዕኮውና በመጨረሻም ወደ ሮም በተጓዘበት ወቅት ሉቃስ ከጳውሎስ ጋር አብሮ ነበር (የሐዋ. 27፡1፤ 28፡16)። ሉቃስ ጳውሎስን በሚገባ ያውቀዋል፤ ስለዚህም የጳውሎስን ሕይወትና አገልግሎት በጽሑፍ ለማስፈር ብቃቱ አለው።

ምንም እንኳ ይህ መጽሐፍ «የሐዋርያት ሥራ» በመባል ቢታወቅም፤ ሐዋርያቱ ያደረጉት ሥራ ሁሉ በመንፈስ ቅዱስ ኃይልና ምሪት በመሆኑ «የመንፈስ ቅዱስ ሥራ» ቢባልም ተገቢ ነው። ስለዚህም የሐዋርያት ሥራ የተጻፈው ስለ ሰዎች ሥራ ብቻ ሳይሆን በእነዚያ ሰዎች ውስጥ ስለሚኖረው የእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ሥራም ጭምር ነው ማለት ነው።

¹ ብዙውን ጊዜ ይህ መጽሐፍ «የሐዋርያት ሥራ» በመባል ይታወቃል። ሐዋርያት የመጀመሪያዎቹ የቤተክርስቲያን መሪዎች ሲሆኑ፤ ከእነርሱም አብዛኛዎቹ ኢየሱስን ያውቁታል፤ ወይም ደግሞ አይተውታል፤ ወንጌልን እንዲሰብኩና ቤተክርስቲያኑንም እንዲመሠርቱ ራሱ ኢየሱስ ሾሞአቸዋል። ሐዋርያት ስንል የመጀመሪያዎቹን ዐሥራ ሁለት የኢየሱስ ደቀ መዛሙርትና (ከአስቆሮቱ ይሁዳ ባቀር) ጳውሎስን፤ ያዕቆብንና ሌሎችንም ያካትታል። በመንፈስ ቅዱስ ኃይል አማካይነት እነዚህ ሐዋርያት ብዙ ታላላቅ ሥራዎችን ሠርተዋል።

አስተዋጽኦ

ሀ. የቤተክርስቲያን የጅማሬ ገጽታዎች (1፡1-2፡47)

1. ከትንሣኤው በኋላ የነበረው የኢየሱስ አገልግሎትና እርገት (1፡1-11)
2. የማትያስ መመሪያ (1፡12-26)
3. የመንፈስ ቅዱስ መምጣት (2፡1-41)
4. ሕይወት በጥንታዊቷ ቤተክርስቲያን (2፡42-47)

ለ. የኢየሱሱም ቤተክርስቲያን (3፡1-5፡42)

1. ተአምርና ስብከት (3፡1-26)
2. የአይሁድ መሪዎች የመጀመሪያ ተቃውሞ (4፡1-37)
3. የሐናንያና ሰኢራ ሞት (5፡1-16)
4. የአይሁድ መሪዎች ሁለተኛ ተቃውሞ (5፡17-42)

ሐ. በእስራኤል አገር ሁሉ የቤተክርስቲያን መስፋፋት (6፡1-12፡25)

1. የሰባቱ ሰዎች መመሪያ (6፡1-7)
2. የእስጢፋኖስ አገልግሎትና ሞት (6፡8-7፡60)
3. ወንጌል በሰማርያ (8፡1-25)
4. የኢትዮጵያዊው ጃንደረባ ማመን (8፡26-40)
5. የሳውል ማመን (9፡1-31)
6. የጴጥሮስ በእስራኤል ውስጥ የነበረው አገልግሎትና የመጀመሪያዎቹ አረማውያን እማኞች (9፡32-11፡18)
7. በአንጾኪያ የመጀመሪያው የአረማውያን ቤተክርስቲያን መመሥረት (11፡19-30)
8. ሄሮድስ ያስነሳው ስደት (12፡1-25)

መ. በቱርክና በግሪክ የቤተክርስቲያን መስፋፋት (13፡1-21፡16)

1. የመጀመሪያው የጳውሎስ ሐዋርያዊ ተልዕኮ (13፡1-14፡28)
2. የኢየሱሱም ጉባዔ (15፡1-35)
3. ሁለተኛው የጳውሎስ ሐዋርያዊ ተልዕኮ (15፡36-18፡23)
4. ሦስተኛው የጳውሎስ ሐዋርያዊ ተልዕኮ (18፡24-21፡16)

ሠ. የቤተክርስቲያን በሮም ውስጥ መስፋፋት (21፡17-28፡31)

1. ወንጌል በኢየሱሱም ውስጥ ተቀባይነት ማጣቱ (21፡17-26፡32)
2. ወንጌል በሮም ውስጥ ተቀባይነት ማግኘቱ (27፡1-28፡31)

ምዕራፍ 1

መግቢያ (1፡1-5)

1-2 በመጀመሪያው መጽሐፉ (ሉቃስ ወንጌል) ኢየሱስ ወደ ሰማይ እስከወጣበት ቀን ድረስ ሊሠራውና ሊያስተምረው የጀመረውን ሉቃስ ለቴዎፍሎስ ጻፈለት (ሉቃ. 1፡1-4፤ 24፡51)። ኢየሱስ ወደሰማይ ከወጣ በኋላ እንኳ መሥራትና ማስተማሩን አላቋረጠም። በደቀመዛሙርቱ ውስጥ እንዲኖር የራሱን መንፈስ ማለትም፤ መንፈስ ቅዱስን በእርሱ ፋንታ ላከ (ዮሐ. 20፡22)። በዚህ ሁኔታ ኢየሱስ በደቀ መዛሙርቱ ውስጥ በሚኖረው መንፈሱ አማካይነት መሥራትና ማስተማሩን ቀጠለ። በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት ደቀ መዛሙርቱ በዚህ ዓለም የክርስቶስ ምስክሮች ለመሆን የሚያስችላቸውን ኃይል ተቀበሉ (ቁ. 8)። ከእንግዲህ ወዲህ ሐዋርያት ማለትም፤ በመንፈስ ቅዱስ የተነሳሱና የተላኩ ሰዎች ናቸው እንጂ፤ «ደቀ መዛሙርት» ብቻ አይደሉም። ከእንግዲህ ወዲህ በፍርሃት የተሞሉና ከጠላቶቻቸውም የሚሸጡ ሰዎች ሳይሆኑ፤ በክርስቶስ መንፈስ የተሞሉ ደፋሮችና ፍርሃት የለሽ አዲስ ሰዎች ሆነዋል። ይህን የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ስናጠና በአዲስ ኪዳን ዘመን እግዚአብሔር በእነዚህ ሐዋርያት እንደሠራ ሁሉ ዛሬም በእኛ መሥራትን እንደሚፈልግ ማስታወስ አለብን። ሐዋርያቱን በመንፈስ ቅዱስ እንደሞላቸው ሁሉ ዛሬም እያንዳንዳችንን በመንፈስ ቅዱስ ሊሞላን ይፈልጋል።

3 ኢየሱስ ሲታሠር የደቀመዛሙርቱ ተስፋ ተሟጥጦ ነበር (ማር. 14፡50)። ዋናው ደቀመዛሙር ጴጥሮስም ኢየሱስን ሦስት ጊዜ ክዶታል (ማር. 14፡66-72)። በእነርሱ አስተሳሰብ የመሪያቸው ሕይወትና ሥራ አብቅቶለታል። አዲሱ የክርስትና ኃይማኖትም ገና ሳይጀመር አክትሞአል! እነዚያ ደቀመዛሙርት ሁሉንም ትተው ኢየሱስን ተከትለው ነበር (ማር. 10፡28) አሁን ደግሞ የበለጠ ኪሣራ ደርሶላቸዋል!

በኋላ ግን ደቀ መዛሙርቱ ሞትን አሸንፎ የተነሣውን ኢየሱስ አዩት። እነርሱ እንዳሰቡት ሞቶ አልቀረም! ከሞት ተነሥቶአል! ከትንሣኤው በኋላ በነበሩት አርባ ቀኖችም በተለያየ ጊዜ ኢየሱስ ለዐሥራ አንዱ ደቀመዛሙርትና ለሌሎችም ብዙ አማኞች ተገልጾአል (1ቆሮ. 15፡3-7)። ስለዚህም የደቀመዛሙርቱ ተስፋ እንደገና አንሠራራ። በእርግጥም ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ የነበራቸው እምነትም እንደገና ታደሰ። በሐዋርያቱ ስብከት ውስጥ ትንሣኤው በጣም አስፈላጊና የትምህርታቸው ሁሉ ማዕከል የሆነበት ምክንያትም ይኸው ነበር። ምክንያቱም ትንሣኤው ከሁሉም ነገር በላይ የክርስቶስን ወንጌል እውነተኛ መሆኑን ያረጋግጣል። የክርስቶስ ወንጌል እውነተኛ ለመሆኑ ከትንሣኤውም በኋላ ኢየሱስ ለተከታዮቹ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት በሰፊው አስተምሮአቸዋል (ማር.1፡14-15)። አይሁዳዊያን ያስቡት «የእግዚአብሔር መንግሥት» እንደማንኛውም ምድራዊ መንግሥት ትሆናለች በማለት ነበር ። እውነተኛዋ የእግዚአብሔር መንግሥት ግን ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ የተጀመረች መንፈሳዊ መንግሥት ናት። የእግዚአብሔር መንግሥት በሰዎች ልብ ውስጥ ተገልጻለች (ሉቃ. 17፡21)። ዛሬም ቢሆን የእግዚአብሔር መንግሥት በኢየሱስ በሚያምኑ ሰዎች ልብ ሁሉ ውስጥ ናት። ኢየሱስ ዳግም ሲመለስም ይህ የአሁኑ ዓለም፤ ይህ የጨለማ መንግሥት ያከትምና የእግዚአብሔር መንግሥት በሙላት ትገለጻለች። ከዚያ በኋላ ለኢየሱስ ስም ክብር በሰማይና በምድር ከምድር በታች ያሉት ሁሉ በጉልበታቸው ይንበረከካሉ። በምሳሳቸውም «ኢየሱስ ክርስቶስ በእርግጥ ጌታ ነው» ብለው በመመስከር ለእግዚአብሔር አብ ክብር ይሰጣሉ (ፊል. 2፡10-11)።

4 ኢየሱስ ከሞት ከተነሣ በኋላ በኢየሩሳሌም፤ እንዲቆዩ ለደቀ መዛሙርቱ ነገራቸው፤ ስብከት ከመጀመራቸውና

የክርስቶስ ምስክሮችም ከመሆናቸው በፊት አንድ የሚያስፈልጋቸው ነገር ነበር። ከአብ የተሰጠው ተስፋ ስጦታ ያስፈልጋቸዋል (ሉቃ. 24፡49)። ያ ተስፋ ወይም ስጦታ ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ነው (ዮሐ. 14፡16፤ 26)። በአንድ መንገድ ከዚያ ቀደም ብለው መንፈስ ቅዱስን ተቀብለዋል (ዮሐ. 20፡22)። አሁን ግን ልዩ የመንፈስ ቅዱስ ቅባት ማለትም የመንፈስ ቅዱስ ኃይልና ሥልጣን ያስፈልጋቸዋል። በመንፈስ ቅዱስ መጠመቅ አለባቸው (ቁ. 5)። ይህም «ጥምቀት» ከጥቂት ቀን በኋላ በዲንጤቆስጤ ቀን ይፈጸማል (ዮሐ. 2፡1-4)። በዚህም ምክንያት ኢየሱስ «ከአብ የተሰጠውን ተስፋ ጠብቆ እንጂ ከአየሩሳሌም አትውጡ» በማለት ደቀመዛሙርቱን አዘዛቸው። ያ ተስፋ የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትና ኃይል ነበር።

ዛሬም ቢሆን እያንዳንዳችን አብ የሰጠውን ተስፋ መጠበቅ ይሆርብናል። በራሳችን ብርታት ምንም ነገር ለእግዚአብሔር ለመሥራት መሞከር የለብንም። ኢየሱስ ከደቀመዛሙርቱ ጋር በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ «... ያለእኔ ምንም ነገር ማድረግ አትችሉም» ብሎአቸዋል (ዮሐ. 15፡5)። በተመሳሳይ መንገድም ኢየሱስ ከዚህ ምድር ከሄደ በኋላ ደቀ መዛሙርቱ (ሐዋርያቱ) ያለመንፈስ ቅዱስ ምንም ነገር ማድረግ አይችሉም።

እውነተኛቹ የኢየሱስ አማኞች በሙሉ መንፈስ ቅዱስን መቀበላቸውን አንዘንጋ። የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመፈጸም የሚያስችለንን ኃይል ሁሉ ከመንፈስ ቅዱስ ማግኘት እንችላለን። ስለዚህም በፍጹም፤ «የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመፈጸም የሚያስችለን ኃይል ወይም የለንም» ማለት የለብንም። ከዚያ ይልቅ እንደ ሐዋርያው ጳውሎስ ሁሉ ክርስቶስ በሚሰጠን ኃይል ሁሉን ነገር ማድረግ እችላለሁ ማለት ይኖርብናል (ፊል. 4፡13)። ኢየሱስ ራሱም ቢሆን «እነሆ እኔ እስከዓለም መጨረሻ ድረስ ሁልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ» ብሎናል (ማቴ. 28፡20)።

5 አጥማቂው የሐሰት ለመጠመቅ ወደ እርሱ የሚመጡትን ሁሉ «እኔ በውሃ አጠምቃችኋለሁ፤ እርሱ ግን (ክርስቶስ) በመንፈስ ቅዱስ ያጠምቃችኋል» ይላቸው ነበር (ማር. 1፡8)። በዚህ ቁጥር ላይ ደግሞ ኢየሱስ ደቀመዛሙርቱን «የሐሰት በውሃ አጠመቀ እናንተ ግን ዘጥቂት ቀን በኋላ በመንፈስ ቅዱስ ትጠመቃላችሁ» ሲላቸው እንመለከታለን። እንግዲህ ይህን ስጦታ ነበር እንዲጠብቁ የተነገራቸው። የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የክርስቶስን ሥራ ለመሥራት የሚያስችለን ሙላት፤ ኃይልና የመንፈስ ቅባት ነው (1ቆሮ. 12፡13 እና ገለጻውን እንዲሁም አስተምህሮ ዳሰሳው መንፈስ ቅዱስ የሚለውን ይመለከታል)።

ኢየሱስ አረገ (1፡6-11)

6-7 የኢየሱስ ደቀ መዛሙርት አይሁዳውያን ስለነበሩ ኢየሱስ ነፃይቱን የእስራኤል መንግሥት ይመሠርታል ማለትም መንግሥትን ለእስራኤል ይመልሳል የሚል ተስፋ አሁንም ቢሆን ነበራቸው (ቁ. 6)። እስራኤል የአይሁድ መንግሥት ስም ነው። ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ዘመን እስራኤል በሮማውያን ትገዛ ነበር። በወቅቱ አይሁዳውያን ነፃ መንግሥት አልነበሩም። ስለዚህም ኢየሱስ «የእግዚአብሔር መንግሥት ቀርባለች» እያለ ሲሰብክ (ማር. 1፡15) ስለ አይሁዳውያን ምድራዊ መንግሥት የሚናገር ነበር የመሰላቸው። ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱን «... በዙፋን ላይ ተቀምጣችሁ በዐሥራ ሁለቱም የእስራኤል ነገዶች ላይ ተሹማችሁ ትፈርዳላችሁ» ብሎአቸው ነበር (ሉቃ. 22፡29-30)። ስለዚህም ደቀ መዛሙርቱ ወዲያው፤ በዙፋኖች ላይ ተቀምጠው እንደሚገባሉ ተስፋ አደረጉ!

ኢየሱስ የመጣው ግን እንደዚህ ዓይነቱን ምድራዊ መንግሥት ለመመሥረት ሳይሆን፤ መንፈሳዊን መንግሥትን ለመመሥረት ነበር። ያ መንግሥት ደግሞ በሙሉ የሚመሠረተው ኢየሱስ ዳግም ሲመጣ ነው (ማር. 13፡26)። ያ ቀን መቼ እንደሚሆን ግን ማንም አያውቅም (ማር. 13፡32)።

8 ከዚያ በኋላ ኢየሱስ እነርሱ የሚቀበሉት ኃይልና ሥልጣን ምድራዊ ወይም ፖለቲካዊ እንዳልሆነ ለደቀ መዛሙርቱ ነገራቸው። ከምድራዊና ፖለቲካዊ ሥልጣን

2 ኢየሩሳሌም በዘመናችን መካከለኛ ምሥራቅ ዋና ዋና ከተሞች አንዷና የእስራኤል መዲና ናት። በአዲስ ኪዳን ዘመን ይሁዳ የደቡባዊው እስራኤል ዋና ከተማ ነበረች። ኢየሩሳሌም የአይሁድ ሃይማኖት ማዕከል ነበረች፤ የአይሁድ ቤተ መቅደስም እዚያው ነበር። ኢየሱስ የተሰቀለውም በኢየሩሳሌም አጠገብ ነው።

የበለጠውን ማለትም፤ የመንፈስ ቅዱስን ኃይልና ሥልጣን እንደሚቀበሉ ነበር የነገራቸው። ይህም አብ የሰጠው ተስፋ በመሆኑ ደቀ መዛሙርቱ የዚያን ተስፋ ፍጻሜ መጠበቅ ነበረባቸው (ቁ. 4-5)። ከዚህም በማስከተል «... አስከምድር ዳርቻ ድረስ ምስክሮቹ ትሆናላቸው» በማለት ኢየሱስ በጣም አስደናቂ ነገር ነገራቸው። እነዚህ ያልተማሩ፣ ተራና ዝቅተኛ ሰዎች ለእግዚአብሔር ልጅ ምስክሮች፣ ተወካዮችና አምባሳደሮች ሊሆኑ ነው! (2ቆሮ. 5፡20)፤ ከዚህም በተጨማሪ ደግሞ በመጨረሻ ሁሉም (ከዮሐንስ በቀር) ለክርስቶስ መከራን በመቀበል ይገደላሉ።

ደቀ መዛሙርቱ በኢየሱሳሌም እንደሚመስከሩ ኢየሱስ ተናግሮአል። በይሁዳና በሰማርያም ምስክሮቹ ይሆናሉ። የክርስቶስንም መልእክት እስከ ምድር ዳርቻ ይሰብካሉ። መልእክታቸውም የእግዚአብሔር መንግሥት መቅረብዋን፣ ከኃጢአት ቅጣት ሰዎችን ለማዳንና ከእግዚአብሔርም ጋር እንዲያስታርቃቸው ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም እንደመጣ ማወጅ ይሆናል (2ቆሮ. 5፡18-19)።

ሁሉም ክርስቲያኖች ሰባዚዎች ለመሆን አልተጠሩም። ሁሉም ክርስቲያኖች ግን ምስክሮች ለመሆን ተጠርተዋል። ለክርስቶስ እንድንመሰክርም መንፈስ ቅዱስ ተሰጥቶናል። ይሁን እንጂ በዘመናችን «መንፈስ ቅዱስን ተቀብያለሁ» የሚሉ ነገር ግን የማይመስከሩ ክርስቲያኖች ሞልተዋል። ይህ ግን ትክክል አይደለም። በመንፈስ ቅዱስ የተሞላ ክርስቲያን ምን ጊዜም ቢሆን ለኢየሱስ ይመስክራል። አንድ ስው የማይመስከር ከሆነ በመንፈስ ቅዱስ አልተሞላም ማለት ይቻላል።

9 ከትንሣኤው በኋላ ክርስቶስ በተለያዩ ጊዜ ለተለያዩ አማኞች ተገልጾአል። ከአርባ ቀን በኋላ ደግሞ ወደ ሰማይ ወጣ (ሉቃ. 24፡50-51 ይመለከታል)።

10-11 ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲወጣ ደቀ መዛሙርቱ በዐይናቸው ተመልክተውታል። በኋላም ነጫጭ ልብስ የለበሱ ሁለት ሰዎች ማለትም ሁለት መላእክት ለደቀ መዛሙርቱ ታዩዋቸው። እነዚህ ሁለት መላእክትም፡ «ወደ ሰማይ እያንጋጠጣችሁ ኢየሱስን መመልከቱ አስፈላጊ አይደለም፤ ከአባቱ ጋር ለመሆን ወደ ሰማይ ወጥቶአል። ወደ ሰማይ እየተመለከታችሁ ጊዜ አታባኩኑ። ገና ብዙ የምትሠሩት ሥራ አላችሁ። አሁን ወደ ሰማይ ሲወጣ በተመለከታችሁበት ሁኔታ የተወሰነው ጊዜ ሲደርስ ኢየሱስ ወደዚህ ምድር ይመለሳል» በማለት ለደቀ መዛሙርቱ ነገሩዋቸው (ማር. 14፡61-62)።

ሁለቱ መላእክት «እናንተ የገሊላ ሰዎች» በማለት ነበር ደቀ መዛሙርቱን የጠሩዋቸው። ገሊላ በእስራኤል ሰሜናዊ ጫፍ የምትገኝ አገር ናት። ኢየሱስና ደቀ መዛሙርቱም በመጀመሪያ የመጡት ከገሊላ ነበር።

በይሁዳ ምትክ ማትያስ ተመረጠ (1፡12-26)

12 ኢየሱስ ወደ ሰማይ የወጣበት ስፍራ የደብረ ዘይት ተራራ ይባላል። ያ ተራራ ከኢየሱሳሌም ያሰንበት መንገድ ያህል ማለትም የአንድ ማይል ሦስት አራተኛ ያህል ይርቃል። በአይሁድ ሕግ መሠረት፣ አይሁዳውያን የሰንበት ዕለት በሆነው ቅዳሜ ቀን፣ ከሦስት አራተኛ ማይል በላይ ርቀው መጓዝ አልነበረባቸውም።

13 እዚህ ላይ ሉቃስ፣ ኢየሱስን አሳልፎ ከሰጠው ከአስቆሮቱ ይሁዳ በቀር የኢየሱስን ደቀ መዛሙርት ስም ይዘረዝራል። ይህንን የደቀ መዛሙርት ስም ዝርዝር በማርቆስ 3፡16-19 ካለው የደቀ መዛሙርት ስም ዝርዝር ጋር ስናስተያየው አንድ የተለየ ስም መስፈሩን እናያለን። በታዲያስ ምትክ የያዕቆብ ልጅ ይሁዳ የሚል ስም ተጽፎአል። ይሁን እንጂ ሁለት የተለያዩ ስሞች የነበሩት እርሱ እራሱ ነው።

14 የኢየሱስ ደቀ መዛሙርት የመንፈስ ቅዱስን ስጦታ ይጠብቁ በነበረበት ጊዜ ዘወትር ለጸሎት በአንድነት ይሰበሰቡ ነበር። የመንፈስ ቅዱስን ኃይል የምንቀበለው በዋናነት ደረጃ በጸሎት ነው (ሉቃ. 11፡13)። ደቀ መዛሙርቱ ዘወትር ለጸሎት ይሰበሰቡ ነበር። እኛም ብንሆን የግል ጸሎት ጥያቄዎቻችን እንዲመለሱልን ከፈለግን ስለምንጸልይበት ጉዳይ በመስማማት ከሌሎች ጋር በህብረት መጸለይ አለብን (ማቴ. 18፡19 ይመለከታል)። በአማኞች መካከል የልብ አንድነት ከሌለ መንፈስ ቅዱስም በዚያ አይገለጥም።

ከኢየሱስ ደቀ መዛሙርት ጋር፤ የኢየሱስ እናት ማርያም ሌሎች ሴቶችና ከማርያምና ከዮሴፍ የተወለዱ የኢየሱስ ታናናሽ ወንድሞቹም ነበሩ። በጣም የሚታወቀው የኢየሱስ ወንድም ያዕቆብ ሲሆን፤ እርሱም በኋላ በአዲስ ኪዳን ውስጥ «የሐርያው የያዕቆብ መልእክት» በመባል የሚታወቀውን ጽፎአል። ሌሎች ሦስት ወንድሞቹ ደግሞ ዮሳ፣ ይሁዳና ስምዖን ናቸው (ማር. 6፡3)። ከኢየሱስ ትንሣኤ በፊት ወንድሞቹ በእርሱ አላመኑም ነበር (ዮሐ. 7፡5)። አሁን ግን የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ተቀብለዋል። ኢየሱስ ከሞት ከተነሣ በኋላ ያዕቆብ ራሱ አይቶታል (1ቆሮ. 15፡7)። በኋላም በኢየሱሳሌም ለነበረችው ቤተክርስቲያን ዋና መሪ ሆኖአል (ገላ. 1፡19፤ 2፡9)።

15 ከኢየሱስ ደቀ መዛሙርት በተጨማሪ በዚያን ጊዜ በኢየሱሳሌም አንድ መቶ ሃያ የሚሆኑ አማኞች ነበሩ። ምናልባትም ኢየሱስ ወደ ሚሄድበት ሁሉ ቀድመው በመሄድ የእግዚአብሔርን መንግሥት መምጣት እንዲያውጁ የላካቸው ሰባ ሁለቱ አማኞች (ሉቃ. 10፡1-11) በዚያ ኅብረት ውስጥ ሊኖሩ ይችላሉ።

ከዚህም ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ በዙሪያው ብዙ አማኞች እንዳልነበሩት መረዳት ይቻላል። ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ዋናው ዓላማው ጥቂት ደቀ መዛሙርትን ማስልጠንና ማዘጋጀት ነበር። ለእነዚህ ደቀ መዛሙርት ደግሞ ወንጌልን የመስበክና በዓለም ሁሉ ቤተክርስቲያንን የመመሥረት ሥራ ሰጣቸው።

16-17 ጴጥሮስ የእነዚህ አማኞች ዋና መሪ መስሎ ይታያል፤ እዚህ በታ ላይ ጴጥሮስ የታላቁን የአይሁድ ንጉሥ የዳዊትን ትንቢት ይጠቅሳል። በብሉይ ኪዳን ውስጥ ዳዊት ከኢየሱስ የቅርብ ወዳጆች አንዱ አሳልፎ እንደሚሰጠው ትንቢት ተናግሮ ነበር (መዝ. 41፡9፤ ዮሐ. 13፡18፤ 17፡12 ይመለከታል)።

18-19 በእነዚህ ቁጥሮች ላይ ኢየሱስን አሳልፎ ከሰጠ በኋላ ይሁዳ ምን እንደሆነ ሉቃስ ይገልጻል። ማቴዎስ 27፡3-8 እንደሚነግረን ኢየሱስን አሳልፎ የሰጠበትን ገንዘብ ይሁዳ ለአይሁድ መሪዎችና ለካህናት አለቆች መልሶላቸዋል። ይሁዳ ሳይሆን የካህናት አለቆችና መሪዎች ሄደው በገንዘቡ መሬት ገዙ። ይሁን እንጂ ገንዘቡ የይሁዳ እንደመሆኑ መጠን መሬቱንም በእርሱ ስም ገዙ። ሆኖም ይሁዳ በመሬቱ አልተጠቀመበትም። ባደረገው ነገር በጣም ከመጸጸቱ የተነሣ ራሱን ሰቀለ፤ አካሉም አብጦ ፈነዳ።

የአይሁድ መሪዎች ኢየሱስን ለመግደል እንደሚፈልጉ ይሁዳ ያውቅ ነበር። ምናልባትም ሁሉንም ደቀመዛሙርት ይገድላሉ የሚል ሥጋት ሳያድርበት አይቀርም። ስለዚህም፡ «ከእነዚህ የአይሁድ መሪዎች ጋር ብተባበርና ኢየሱስን አሳልፌ ብሰጣቸው ምናልባት ሕይወቴን ማዳን እችላለሁ» ብሎ ሳያስብ አልቀረም። በመጨረሻ ግን ሕይወቱን አጣ እንጂ እቅዱ አልሰመረለትም (ማር. 8፡35 ይመለከታል)።

20 እዚህ ላይ ጴጥሮስ ከመዝሙር 69፡25 ይጠቅሳል። መኖሪያው ማለትም የገዛው መሬት ወና ይሁን ይላል። ያንን ስፍራ ማንም የሚፈልገው አልነበረም። ስለዚህም በኢየሱሳሌም የሚሞቱ የባዕድ አገር ሰዎች መቀበሪያ ሆነ (ማቴ. 27፡7)።

ከዚያ ቀጥሎ ደግሞ ጴጥሮስ የይሁዳን ስፍራ የሚወስድ ሌላ ሰው መመረጥ እንዳለበት ለማመልከት ከመዝሙር 109፡8 ጠቅሶ ተናገረ። ኢየሱስ ዐሥራ ሁለት ዋና ዋና ደቀ መዛሙርትን በእስራኤል አሥራ ሁለት ነገድ ላይ

3 ይሁዳ የእስራኤል ደቡባዊ ጫፍ አውራጃ ናት፤ ሰማርያ ደግሞ ከይሁዳ በስተሰሜን ያለች አውራጃ ናት። የገሊላ አውራጃ የምትገኘው ከሰማርያ በስተሰሜን ነው።

4 ለንበት (ቅዳሜ) እግዚአብሔርን ለማምለክ የተመዘገበ የአይሁድ እረፍት ቀን ነው። በአይሁድ ሕግ መሠረት ማንኛውም አይሁዳዊ በለንበት ቀን ምንም መሥራት የለበትም። የአንድን ማይል አንድ አራተኛ በአግር መጓዝ እንኳ እንደ «ሥራ» ነበር የሚቆጠረው።

እንዲፈርዱ መርጦ ነበር። (ማቴ. 19፡28)። ስለዚህም የደቀ መዛሙርቱ ቁጥር በዐሥራ አንድ ብቻ መወሰኑ ትክክል አልነበርም።

21-22 በዐሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት መካከል የይሁዳን ስፍራ ለመተካት ብቁ የሚሆነው ደግሞ ከአገልግሎቱ መጀመሪያ አንሥቶ ከኢየሱስ ጋር የነበረና ከትንሣኤው በኋላም ያየው ሰው መሆን ነበረበት።

23-24 በመጀመሪያ ደቀ መዛሙርቱ ከእነርሱ ጋር በመቆጠር ዐሥራ ሁለተኛ ደቀ መዛሙር ለመሆን ብቃት ያላቸውን ሁለት ሰዎች መረጡ። ከዚያ በኋላ ደግሞ ከሁለቱ የትኛው መመሪያ እንዳለበት እንዲያመለክታቸው ወደ እግዚአብሔር ጸለዩ። ከዚያም ዕጣ አወጡ። ማንኛውንም ዕጣ የሚወስነው እግዚአብሔር መሆኑን ስለሚያውቁም (ምሳ. 16፡33)። ዕጣው እግዚአብሔር ለመረጠው ሰው እንደሚወጣ እርግጠኞች ነበሩ።

የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለማወቅ በአዲስ ኪዳን ውስጥ ዕጣ ማውጣት የተጠቀሰው በዚህ ስፍራ ብቻ ነው። ብዙ ክርስቲያኖች እንደሚያምኑት በኢንጠቆስጤ ቀን መንፈስ ቅዱስ በሐዋርያቱ ላይ ከወረደ ወዲህ (የሐዋ. 2፡1-4) የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለማወቅ ዕጣ ማውጣት አስፈላጊ አይደለም። ለዚህም የሚያቀርቡት ምክንያት፣ መንፈስ ቅዱስ ለአማኖች ሁሉ ታስጥቶአል። ለእያንዳንዱ ጉዳይና ሁኔታ ሁሉ የእግዚአብሔር ፈቃድ ምን እንደሆነ ሊያመለክታቸው ይችላል የሚል ነው።

ምዕራፍ 2

መንፈስ ቅዱስ በኢንጠቆስጤ ቀን ወረደ (2፡1-13)

1 የኢንጠቆስጤ ቀን የዋለው ከኢየሱስ ትንሣኤ በኋላ በሃምሳኛው ቀን ነው። በግሪክ፣ ኢንጠቆስጤ ማለት «ሃምሳኛ» ማለት ነው። በብሉይ ኪዳን መሠረት ኢንጠቆስጤ የሚውለው የአይሁድ ፋሲካ በዓል ከሆነ በኋላ በሚቀጥለው እሑድ በሃምሳኛው ቀን ሲሆን (ዘሌ. 23፡15) ይኸው ቀን ደግሞ ክርስቲያኖች ትንሣኤን ካከበሩ በሃምሳኛው ቀን መሆኑ ነው። አይሁዶች የመከር በዓልን የሚያከብሩት በኢንጠቆስጤ ዕለት ነበር (ዘጸ. 34፡22፤ ዘዳ. 16፡9-10)። አይሁዶች የኢንጠቆስጤ ዕለትን የሚያከብሩበት ሁለተኛ ምክንያትም አላቸው። ይኸውም እግዚአብሔር ሕጉን የሰጣቸው በዚያ ቀን እንደሆነ ስለሚያምኑ ነው። ስለዚህም በዚያን ቀን እግዚአብሔር ለደቀ መዛሙርቱ ለመጀመሪያ ጊዜ የመንፈስ ቅዱስን ጥምቀት መስጠቱ በጣም ተስማሚ ነበር ማለት ነው።

2-3 ጠቅላላውን የሰው ልጅን ታሪክ ስንመለከት ከማንኛውም ሁኔታ ይልቅ ሦስት ሁኔታዎች በልጣው ይታያሉ። እነርሱም፣ የኢየሱስ ልደት፣ የኢየሱስ ሞትና ትንሣኤ እንዲሁም ከትንሣኤው በኋላ በኢንጠቆስጤ ዕለት የመንፈስ ቅዱስ በኃይል መምጣት ናቸው። ማንኛውም ዓይነት ሌላ ታሪካዊ ሁኔታ በጠቃሚነቱ ከእነዚህ ጋር አይወዳደርም፤ በእነዚህ ቁጥሮች ሉቃስ ከእነዚህ ታላላቅ ሁኔታዎች ውስጥ ስለ ሦስተኛው ሁኔታ ይገልጻል።

የኢየሱስ ደቀ መዛሙርት በኢየሩሳሌም፣ ከተማ በአንድ ቤት ውስጥ ተሰብስበው ነበር። በድንገት ብርቱ ዐውሎ ንፋስ የመሰለ ድምፅ ሰው (ዮሐ. 3፡8 ይመለከታል)። የእሳት

ነበልባሎች የሚመስሉ ምላሶችንም አዩ። ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስና በእሳት እንደሚያጠምቅ አጥማቂው የሐንስ ተናግሮ ነበር (ማቴ. 3፡11)። እሳት የእግዚአብሔር መገኘት ኃይል ምልክት ነው። ለታላቁ አይሁዳዊ መሪ ለሙሴ እግዚአብሔር በቁጥቋጥ ውስጥ በተቀጣጠለ የእሳት ነበልባል መካከል ሆኖ ነበር የተገለጸለት (ዘጸ. 3፡2)። አይሁዳዊያን ከግብፅ ባርነት ነፃ በወጡበትም ጊዜ እግዚአብሔር በእሳት ዐምድ ይመራቸው ነበር (ዘጸ. 13፡21-22)። ዛሬም ቢሆን የመንፈስ ቅዱስን ኃይል የተለማመዱ አማኞች በልባቸው ውስጥ እንደሚነድ እሳት እንደተሰማቸው ይናገራሉ። እንዲህ ዓይነቱ እሳት ዘወትር ተግባሩ ይቀጣጠል!

4 ደቀ መዛሙርቱ ምንም ይስሙ፣ ምንም ይዩ ዋናው ነገር ግን ይህ ነው፡ ሁሉም በመንፈስ ቅዱስ ተምሉ። ከዚያ ቀን ወዲህ ሕይወታቸው ተለወጠ። ከዚያን ቀን ወዲህ ከሞት የተነሣው የክርስቶስ ኃይል በሕይወታቸው አደረ። ፍርሃትና ጥርጥራቸውም ተወገደ። ከዚያን ቀን ወዲህ በመንፈስ ቅዱስ ኃይልና ሥልጣን መናገር ችለዋል። የሚፈውሱት በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ነበር። ከዚያ ቀን ወዲህ ሕይወታቸው በመንፈስ ቅዱስ ቁጥጥር ሥር ሆነ፤ በእርሱም የሚደገፉ ሆኑ።

ዛሬም ቢሆን ያንን ኃይል መቀበል እንደምንችል አንዘንጋ። ያ ኃይል የተሰጠው ለሁላችንም አማኞች ጭምር እንጂ፣ ለመጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት ብቻ አይደለም። እኛም ሆንን ሌሎች በመንፈስ ቅዱስ እንድንሞላና እሳቱም በግብሉ በልባችን እንዲቀጣጠል የዘወትር ጸሎታችን ይሁን።

የመንፈስ ቅዱስ መላት አንድ ጊዜ ብቻ የሚሆን ነገር አይደለም። የመንፈስ ቅዱስ መላት ቀጣይና ዘወትር የሚታደስ ልምምድ ነው (የሐዋ. 4፡31 ይመለከታል)። የመንፈስ ቅዱስ መላት በአማኞች ሕይወት ውስጥ በአዲስና ልዩ መንገድ ከጊዜ ወደጊዜ የሚፈጸም ጉዳይ ነው። ይሁን እንጂ፣ ለመጀመሪያ ጊዜ መንፈስ ቅዱስ በኃይል ወደ አማኞች የመጣው በኢንጠቆስጤ ቀን ነበር። ከዚያ ጊዜ ወዲህ ዛሬም ቢሆን አማኞች በመንፈስ ቅዱስ እየተሞሉ ነው።

አንዳንድ ክርስቲያኖች የመንፈስ ቅዱስ «መላትና» የመንፈስ ቅዱስ «ጥምቀት» ሁለት የተለያዩ ጉዳዮች ናቸው በማለት ያምናሉ። ይሁን እንጂ፣ የሐዋርያት ሥራ በኢንጠቆስጤ ቀን የተፈጸመውን ጉዳይ «ጥምቀትም» (የሐዋ. 1፡5) «መላትም» (ቁ. 4) በማለት ጠርቶታል። ስለዚህም ከእነዚህ ሁለት ቁጥሮች በመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትና በመንፈስ ቅዱስ መላት መካከል ምንም ጉልብ ሆኖ ልዩነት ማየት አንችልም (1ቆሮ. 12፡13 እና ገለጻውን እንዲሁም ከአስተምህሮ ዳስሳው የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል)።

አንድ ሰው በመንፈስ ቅዱስ መሞላቱን ማወቅ የምንችለው እንዴት ነው? በመጀመሪያ ደረጃ እንደ ፍቅር፣ ደስታና ሰላም የመሳሰሉትን የመንፈስ ቅዱስ ፍሬዎች (ገላ. 5፡22-23) በዚያ ሰው ሕይወት እናያለን። በሁለተኛ ደረጃ እንደ ፈውሰ፣ ትንቢትና በልሳኖች የመናገርን የመሳሰሉ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችን በዚያ ሰው ሕይወት እናያለን (1ቆሮ. 12፡7-11 ይመለከታል)። ከእነዚህ ስጦታዎች አንዱ ማለትም በተለያዩ ልሳኖች የመናገር ስጦታ በኢንጠቆስጤ ቀን በደቀ መዛሙርቱ ሕይወት ታይቶአል።

በዙውን ጊዜ «በልሳኖች» የመናገር ስጦታ ሲገለጥ፣ የሚነገረው ቋንቋ መንፈሳዊ ቋንቋ እንጂ ምድራዊ ቋንቋ አይደለም። ይህን መንፈሳዊ ቋንቋ ለመረዳት ሌላ ስጦታ ማለትም ልሳኖችን የመተርጎም ስጦታ ያስፈልገናል (1ቆሮ. 12፡10፤ 14፡2፤ 13፡27-28 ይመለከታል)። በኢንጠቆስጤ ቀን የተገለጸው ልሳን ግን የተለያዩ አገሮች ቋንቋ ነበር፤ ያለምንም ችግር የዚያ ቋንቋ ተናጋሪዎች መስማት የቻሉትም በዚያ ምክንያት ነበር። (ቁ. 6)።

⁵ ዐሥራ ሁለቱ ነገደ እስራኤል የአይሁዳውያን ሁሉ አባት የአብርሃም የልጅ ልጅ ከሆነው፣ ከያዕቆብ ዐሥራ ሁለት ልጆች የተወለዱ ናቸው።

⁶ አዲስ ኪዳን በመጀመሪያ የተጻፈው በግሪክ ቋንቋ ነው። አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን ግሪክኛ በመካከለኛው ምሥራቅ የምሑራን ቋንቋ ነበር። ሰፋ ላለ ማብራሪያ የሐዋ. 2፡4 ግርጌ ማስታወሻና መግለጫውን ይመለከታል።

⁷ በቁጥር 7 ላይ «እነዚህ እንዲህ የሚናገሩት ሁሉ የገሊላ ሰዎች አይደሉም?» የሚለውን ምክንያት በማድረግ፣ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን በዚያ ቤት የነበሩት ዐሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ብቻ እንደነበሩ ይናገራሉ። ይሁን እንጂ፣ ከመቶ ሃያዎቹ አማኞች ሌላ (የሐዋ. 1፡15) ብዙ ከገሊላ የመጡም ነበሩ። ስለዚህም ከኢየሱስ ዐሥራ ሁለት ደቀ መዛሙርት በተጨማሪ መንፈስ ቅዱስ በመግባት ጊዜ በዚያ ቤት ውስጥ እንደነበሩና ሁሉም የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትን እንዳገኙ አብዛኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን ያምናሉ።

⁸ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች «በሌላ ቋንቋዎች» ወይም (ልሳኖች) ሲሉ፣ ተናጋሪዎቹ ራሳቸው የማያውቁት መንፈሳዊ ወይም ምድራዊ ቋንቋዎች ማለታቸው ነው። ቋንቋው «መንፈሳዊም» ይሁን «ምድራዊ» እዚህ ላይ ልናስተውለው የሚገባን ነጥብ ግን ተናጋሪዎቹ እነዚያን ቋንቋዎች ወይም ልሳኖች ለመናገር የሚያስችላቸውን ልዕለ-ተፈጥሮአዊ ኃይል ማግኘታቸውን ነው።

ወደ ዓለም ሁሉ በመሄድ አሕዛብን ደቀ መዛሙርት እንዲያደርግባቸው ከርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን አዝዞ አቸዋል (ማቴ. 28፥18)። አሁን ደግሞ ከመንፈስ ቅዱስ በተቀበሉት በልሳኖች የመናገር ስጦታ ደቀ መዛሙርቱ ለተለያዩ አገር ሰዎች በገዛ ቋንቋቸው መናገር ችለዋል። ይሁን እንጂ፤ አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን የመካከለኛው ምስራቅ ሰዎች በግሪክ⁹ ወይም ደግሞ በአረማይክ¹⁰ ቋንቋ መናገር ይችሉ ስለነበር በልሳኖች አማካይነት ወንጌልን ማስፋፋት ይህን ያህል አስፈላጊ ሆኖ አልተገኘም። ደቀ መዛሙርቱ ሁለቱንም ቋንቋዎች መናገር ይችሉ ነበር።

አንዳንድ ክርስቲያኖች በልሳኖች የመናገር ስጦታ የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት ዓይነተኛ ምልክት ነው በማለት ያምናሉ (የሐዋ. 10፥44-46፤ 19፥6 ይመለከታል)። እነዚህ ክርስቲያኖች በልሳኖች ያልተናገረ ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትን አልተቀበለም ይላሉ። ብዙ ክርስቲያኖች ግን ከዚህ አስተሳሰብ ጋር አይስማሙም፤ እነዚህ ክርስቲያኖች የመንፈስ ቅዱስ ስጦታና አሠራር ብዙ ሊሆኑ፤ በልሳኖች መናገር ከመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች አንዱ ብቻ ነው ይላሉ።

አንድ ሌላ በጣም አስፈላጊ ነገር ግን መዘንጋት የለብንም። ይኸውም፤ ሐሰተኛ መናፍስትና ሐሰተኛ ነቢያትም በልሳኖች መናገር መቻላቸውን ነው። የሌላ ሃይማኖቶች ተከታዮችም በልሳኖች ይናገራሉ። ስለዚህም በልሳኖች የተነገረው ትርጉም ምን እንደሆነ መመርመሩ ምን ጊዜም ቢሆን በጣም አስፈላጊ ነው። በአጭር አባባል በልሳኖች መናገር ወይም ደግሞ ያልተለመዱ ድምፆችን ማስማት ብቻ የመንፈስ ቅዱስ ምልክት ሊሆን አይችልም። ሃናው ነገር የተነገረው ምን እንደሆነ መረዳቱ ላይ ነው። የተነገረው ነገር ከቅዱሳት መጻሕፍት ጋር የሚስማማ ወይም ደግሞ ከርስቶስን የሚያከብር ከሆነ ያ ቃል ከመንፈስ ቅዱስ ነው። የተነገረው ነገር ከቅዱሳት መጻሕፍት ጋር የማይስማማና ከርስቶስን የማያከብር ከሆነ ግን ከመንፈስ ቅዱስ ላለመሆኑ ጥርጥር ሊኖሩን አይገባም (የሐ. 16፥13-14፤ 1ቆሮ. 12፥3፤ 1ዮሐ. 4፥1-3 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

5-6 አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን ብዙ አይሁዳውያን በተለያዩ አገሮች ተበትነው ይኖሩ ነበር። ከእነዚህ አይሁዳውያን አብዛኞቹም የአይሁድ ሃይማኖታዊ በዓላትን ለማክበር በየዓመቱ ወደ ኢየሩሳሌም ይመጣሉ። ከእነዚህ በዓላት አንዱ የመከር በላል ወይም ደግሞ የጴንጦቆስጤ ቀን ነበር (ዘጸ. 34፥22፤ ዘዳ. 16፥9-10)። ስለዚህም የኢየሱስ ደቀ መዛሙርት በተለያዩ ልሳኖች መናገር ሲጀምሩ ሕዝቡ ውክታውን ሰምቶ ምን እንደሆነ ለማየት ዙሪያውን ተሰበሰቡ። በጣም የገረማቸው እነዚህ ያልተማሩ የገሊላ ሰዎች በእነርሱ ቋንቋ ሲናገሩ መስማታቸው ነበር። ምናልባትም አንዱ ደቀ መዝሙር በአንድ ቋንቋ ሲናገር ሌላው ደቀ መዝሙር ደግሞ በሌላ ቋንቋ እየተናገረ ሊሆን ይችላል። ምናልባትም ተራ በተራ እየተናገሩ ወይም ደግሞ ሁሉም በአንድነት እየተናገሩ ሊሆን ይችላል። ያም ይሁን ይህ ግን ተናግረዋል፤ አድማሮቻቸውም ተገርመዋል። በመገረምና በመደነቅም «እነዚህ እንዲህ የሚናገሩት ሁሉ የገሊላ ሰዎች አይደሉም?» በማለት ጠቀሰዋል (ሐ. 7)። በመንፈስ ቅዱስ ኃይል እነዚህ ደቀ መዛሙርቱ ከዚያ በፊት ባልተናገሩት ወይም ባልተማሩት ቋንቋ አጥርተው መናገር ችለዋል!

7-12 በእነዚህ ቁጥሮች ሉቃስ እነዚያ በዓሉን ለማክበር የመጡ አይሁዳዊያን ከየት ከየት እንደመጡ ይዘረዝራል። በዚያ ዘመን ከእነዚያ አገሮች አብዛኞቹ የሮም መንግሥት¹¹ የተለያዩ አውራጃዎችና ወረዳዎች ነበሩ።

13 ከአድማሮቹ አንዳንዶቹም ደቀ መዛሙርቱ ሰከረዋል ብለው አሰቡ። «አዲስ የወይን ጠጅ ጠጥተው ሰከረዋል» እያሉ አፈዙባቸው። ምናልባትም ይህን ካሉት ሰዎች አንዳንዶቹ ደቀ መዛሙርቱ የሚናገሩትን ቋንቋ መረዳት ያቃታቸው ሊሆኑ ይችላሉ፤ ስለዚህም ለእነዚህ ሰዎች ደቀ መዛሙርቱ ምንም ትርጉም የሌለው መንተባተብና ልፍሰፋ የሚናገሩ መሰላቸው (1ቆሮ. 14፥23 ይመለከታል)።

ጴጥሮስ ለሕዝቡ ተናገረ (2፥14-36)

14-15 ደቀ መዛሙርቱ በልሳኖች ተናግረው ከጨረሱ በኋላ የሁላቸው ተጠሪ የነበረው ጴጥሮስ ተነሳና ለሕዝቡ መናገር ጀመረ። ከሁሉ አስቀድሞ የተናገረው ገና ከጥዋቱ ሦስት ሰዓት¹² ስለሆነ ደቀ መዛሙርቱ አለመስከራቸውን ነበር። ብዙውን ጊዜ ደግሞ ሰዎች በዚያ ሰዓት አይሰኩም!

16-21 ከዚያ በኋላ ደግሞ ሲያደምጡ የነበረው ምን ያህል አስፈላጊ እንደሆነ ለአይሁዳዊያን ለማስረዳት ጴጥሮስ የብሉይ ኪዳን ነቢይ ኢዮኤልን በመጥቀስ ማብራራት ጀመረ (ኢዮኤ. 2፥28-32)።

በመጨረሻው ቀን (ቁ. 17) የሚለው ቃል በኢየሱስ መጀመሪያ መምጣትና በዓለም መጨረሻ ዳግም መምጣቱ መካከል ያለውን ዘመን ማለትም፤ ይህን ያለንበትን ዘመን ሁሉ ያጠቃልላል። በነቢዩ ኢዮኤል አማካይነት እግዚአብሔር «መንፈሴን በሰው ሁሉ ላይ አፈሳሰሁ» (ማለትም በክርስቶስ በሚያምኑ ሁሉ ላይ) ብሎ ነበር። በአይሁዳውያንና በአረማውያን አማኞች ላይ፤ በወንዶችና ሴቶች ላይ፤ በወንዶችና ሴቶች አገልጋዮች ሁሉ ላይ መንፈሱን እንደሚያፈስ ተናገረ (ቁ. 18)።

ከመንፈስ ቅዱስ መምጣት ጋር ትንቢቶች፤ ራዕዮችና ሕልሞች የመሳሰሉ ሌሎች ምልክቶችም እንደሚኖሩ ኢዮኤል ጽፎአል (ቁ. 17)። በልሳን የተነገረውን መተርጎም አንዱ የትንቢት ዓይነት ነው (1ቆሮ. 14፥5 ይመለከታል)። በላይ በሰማይ ድንቅ ነገሮችን፤ በታች በምድር ተአምራትን የመሳሰሉ ተፈጥሮአዊ ክስተቶችም ይታያሉ (ቁ. 19)። ኢዮኤል ፀሐይ ትጨልማለች በማለት ጻፈ (ቁ. 20)። ክርስቶስ በሞተበት ቀን እስከ ዘጠኝ ሰዓት ድረስ በምድር ሁሉ ላይ ጨለማ ሆነ (ማር. 15፥33)። በእንዲህ ዓይነት ጨለማ ጊዜ ደግሞ ጨረቃ ደም ትመስላለች (ኢዮኤስ በሞተበት ዕለት ሙሉ ጨረቃ ነበር)።

በቁጥር 19 እና 20 ግን እግዚአብሔር በነቢዩ ኢዮኤል በተለይ የሚናገረው፤ ክርስቶስ በሕዝቡ ሁሉ ላይ ለመፍረድ ዳግም ስለሚመለስበት የዓለም መጨረሻ ቀን፤ ስለ ታላቅና አስገራሚ የእግዚአብሔር ቀን ነበር። ያ ቀን የፍርድ ቀን እንደሆነ በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል። ያ ከመሆኑ በፊት ግን እነዚህ የመጨረሻ ቀኖች፤ እነዚህ አሁን ያለንባቸው ቀኖች የጌታን ስም የሚጠራ ሁሉ የሚድንባቸው የደኅንነት ቀናት ናቸው (ቁ. 21)።

22 በአገልግሎት በቆየባቸው ሦስት ዓመታት የናዝሬቱ ኢየሱስ¹³ ያደረጋቸውን ታላላቅ ምልክቶችና ተአምራት አብዛኛው የእስራኤል ሕዝብ ያውቃል (ማር. 1፥28፤ ሉቃ. 7፥14-17)።

23 ጴጥሮስ ለአይሁዳውያኑ «እናንተም . . . እንዲሰቀሉና እንዲሞቱ አደረጋችሁት!» አለ። የአይሁድ መሪዎች ኢየሱስን ይዘው የሞት ፍርድ እንዲፈረድበት

9 ግሪክ የግሪካውያን መናገሪያ ቋንቋ ሲሆን፤ የግሪክ አገር ደግሞ፤ በሚድኑትራንያን ባሕር ዳርቻ በስተሰሜን የምትገኝ የደቡባዊ አውሮፓ ዋነኛ ከተማ ናት። ይሁን እንጂ፤ ግሪክ ቋንቋ የአብዛኞቹ ሚድኑትራንያን አገሮች ምሑራን የጋራ ቋንቋ ነበር።

10 ክርስቶስ በዚህ ምድር በነበረበት ዘመን በመካከለኛው ምሥራቅ የሚኖሩ አብዛኞቹ ተራ ሰዎች በአረማይክ ቋንቋ ነበር የሚናገሩት። ክርስቶስም በአረማይክ ነበር የሚናገረው። ዛሬ ግን በመካከለኛው ምሥራቅ ውስጥ በአረማይክ ቋንቋ የሚናገሩት በጣም ጥቂት ሰዎች ብቻ ናቸው።

11 አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን አብዛኞቹ የአውሮፓ፤ የሰሜን አፍሪካና የመካከለኛው ምሥራቅ አገሮች በሮም መንግሥት ቁጥጥር ሥር ነበሩ። የሮም

መንግሥት ዋና ከተማ ሮም ስትሆን፤ ዛሬም ቢሆን የአውሮፓዊቷ ኢጣልያ ዋና ከተማ ናት።

12 ከጥዋቱ ዘጠኝ ሰዓት በሚለው ምትክ አንዳድ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች «ከጥዋቱ ሦስት» ሰዓት የሚለውን ያስቀምጣሉ። በአይሁዳውያን ሰዓት አቆጣጠር ቀኑ የሚጀምረው በግምት ከጋራ 12 ሰዓት ላይ ነው።

13 ናዝሬት በገሊላ ውስጥ ያለች ከተማና ኢየሱስ ያደገባት ስፍራ ናት።

14 በሮማውያን ባሕል መሠረት ወንጀለኞች የሚገደሉት በመስቀል ላይ ተቸንክረው ነው። ሱፋ ላለ ማብራሪያ ከቃላት ዝርዝር «መስቀል» የሚለውን ይመለከታል።

ለሮማዊው ባለ ሥልጣን ለእግዳስ አሳልፈው ሰጡት¹⁵ (ማር. 15:11 9-15 ይመለከታል)። በዐመፀኞች፣ ማለትም አንዱን እውነተኛ አምላክ ብቻ ባለማመናቸውና ሕጉንም ባለመከተላቸው አይሁዳውያን ዐመፀኞችና ኅጢአተኞች አድርገው በሚቆጥሩዋቸው ሮማውያን እጅ ኢየሱስን አስገደሉ። ሆኖም ኢየሱስ መከራ የተቀበለውና የሞተው በአጋጣሚ አልነበረም። እግዚአብሔር አስቀድሞ ባወቀውና ባቀደው አሠራር መሠረት ነበር። ኢየሱስ መከራ እንዲቀበልና ለሰው ልጆች እንዲሞት የእግዚአብሔር ዓላማ ነበር (ሉቃ. 24:25-26፤ 46 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ይሁን እንጂ ምንም እንኳን ኢየሱስ እንዲሞት በእግዚአብሔር አስቀድሞ የተወሰነ ቢሆንም፣ የገደሉት ሰዎች ሙሉ በሙሉ በደለኞች ናቸው።

24 ዐመፀኞች ክርስቶስ ላይ የሞት ፍርድ ፈረዱ እግዚአብሔር ግን ክርስቶስን ከሞት በማስነሳት ፍርዳቸውን ገለበጠው።

25-28 ከዚያ በኋላ ደግሞ ጴጥሮስ በዳዊት ከተጻፈው መዝሙር 16፥8-11 ጠቅሶ ተናገረ። ጴጥሮስ ሊጠቅስ የፈለገው ዋናው ክፍል በቁጥር 27 ላይ ያለውን . . . ነፍሴን በሙታን ዓለም አትተዋትም፣ ቅዱስህንም በመቃብር ፈርሶ እንዲቀር አታደርገውም የሚለውን ነው። (የሐዋ. 13፥35-37 ይመለከታል)። እዚህ ላይ ዳዊት ስለ ክርስቶስ ትንቢት መናገሩ እንጂ፣ ስለ ራሱ መናገሩ አልነበረም። እንዲያውም በዚያ መዝሙር ውስጥ ክርስቶስ ራሱ ነበር የተናገረው ማለት ይቻላል። ክርስቶስ እንዲህ አለ « . . . ለይን ደስ አለው አንደበቱም በደስታ ተሞላ (ቁ. 26) ከእኔም ጋር በመሆንህ (እግዚአብሔርን) ደስታዬ ፍጹም ይሆናል። (ቁ. 28)። በእርግጥም የኢየሱስ መከራ ወደ ደስታ፣ ውርደቱም ወደ ክብር ተለውጠዋል (ዕብ. 12፥2 ይመለከታል)።

29-30 ከዚያ በኋላ ዳዊት በዚህ መዝሙር ውስጥ የሚናገረው ስለ ራሱ ሊሆን እንደማይችል ጴጥሮስ ይናገራል። ምክንያቱም ይህን ከተናገረ በኋላ እንደማንም ሰው ዳዊት ወደ ሙታን ዓለም ወርዶአል፤ አካሉም ፈርሶአል (ቁ. 27)። ዳዊት የሚናገረው የዳዊትን ዙፋን እንደሚወርስ እግዚአብሔር ቃል ስለገባለት (መዝ. 132፥11) ከእርሱ በኋላ ስለሚመጣውና በመቃብር ፈርሶ ስለማይቀረው ሰው ነበር። ያም ሰው ክርስቶስ ነው (ሉቃ. 1፥30-33 ይመለከታል)።

31-32 እግዚአብሔር ክርስቶስን በሙታን ዓለም አልታወቀውም፤ እንዲፈርስና እንዲበሰብስም አላደረገውም። እንዲህም ከተባለ ደግሞ ከሞት አስነስቶታል ማለት ነው። ይህንንም ሲናገር ጴጥሮስ የራሳቸው ቅዱሳት መጻሕፍት¹⁶ እንኳ ስለ ክርስቶስ¹⁷ ከሞት መነሣት ትንቢት እንደተናገሩ ለአይሁዳውያን ለማመልከት እየሞከረ ነበር (ቁ. 31)። ስለ ክርስቶስ ከሞት መነሣት የሚመሰክረው ብሉይ ኪዳን ብቻ አይደለም፤ ጴጥሮስና ሌሎች ደቀ መዛሙርትም ጭምር ከሞት የተነሣውን ክርስቶስን በዓይናቸው አይተውታል። ይህም የብሉይ ኪዳን ትንቢት በትክክል ተፈጽሞአል!

33 እግዚአብሔር ክርስቶስን ከሞት ብቻ አሳስነላቸውም፤ ከፍ ከፍ አድርጎ በቀኝ አስቀምጦታል (ሉቃ. 22፥69)። እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስን ለክርስቶስ ሰጠው፤ አሁን ደግሞ ክርስቶስ መንፈስ ቅዱስን በደቀ መዛሙርቱ ላይ አፈሰሰው።

እዚህ ላይ የምንነጋገረው ግን ስለ አንድ እግዚአብሔር ብቻ እንደሆነ መታሰብ አለበት፤ አብ፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የሚሠሩት በአንድነትና በኅብረት ነው።

34-35 በቀኝ እንዲቀመጥ እግዚአብሔር ክርስቶስን ከሞት ሲያስነሳው ጴጥሮስ እዚህ ላይ ከመዝሙር 110፥1 ላይ

የጠቀሰው ትንቢት ተፈጽሞአል። እግዚአብሔር ጌታዬን (መሲሔን) «በቀኝ ተቀመጥ ብሎታል» (ቁ. 34)፤ እዚህም ላይ ቢሆን ዳዊት የሚናገረው ስለ ክርስቶስ ነው (ማር. 12፥35-36)።

36 ከዚያ በኋላ ደግሞ ጴጥሮስ በሰብክቱ ዐቢይ ትኩረት ወደ ሰጠው ነጥብ እንመጣለን። «ኢየሱስን እግዚአብሔር ጌታና መሲሔ እንዳደረገው የእስራኤል ሕዝብ ሁሉ በእርግጥ ይወቅ» አለ።

ጴጥሮስ ከኢየሁዳና ከዳዊት ትንቢት የጠቀሰው ኢየሱስ መሲሔ ብቻ ሳይሆን ጌታ ማለትም፤ እግዚአብሔር መሆኑንም ለማረጋገጥ ጭምር ነበር። አይሁዶች «ጌታ» የሚለውን ስም የሚሰጡት ለእግዚአብሔር ብቻ ነው። አሁን ደግሞ በዚህ ቁጥር ላይ ጴጥሮስ «ጌታ» የሚለውን ስም ለኢየሱስ ሰጥቶታል። ከሁሉም በላይ ግን እርሱ ጌታ እና ክርስቶስ ለመሆኑ የመጨረሻ ማረጋገጫ የሆነው የኢየሱስ ትንሣኤ ነው (ሮሜ 1፥4 ይመለከታል)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ታላቅ መምህር ብቻ አይደለም፤ ታላቅ ነቢይ ብቻም አይደለም። እርሱ ራሱ እግዚአብሔር ነው። ኢየሱስ ጌታ ነው (ሮሜ. 10፥9፤ ፊል. 2፥11 ይመለከታል)።

ሦስት ሺህ ሰዎች ተጠመቁ (2፥37-41)

37 በጴጥሮስ ንግግር የሰዎቹ ልብ ተነካ። ለምን? ምክንያቱም ጴጥሮስ የእግዚአብሔርን ቃል በመንፈስ ቅዱስ ኃይል በመናገሩ ነበር። የእግዚአብሔር ቃል እንደ ሰይፍ ነው (ኤፌ. 6፥17)። ነፍስንና መንፈስን ድማትንና ቅልጥምን አስኪላያይ ድረስ የሚቆራርጥ ነው፤ በልብ ውስጥ የተሰወረውንም አሳብና ምኞት መርምሮ የሚፈርድ ነው (ዕብ. 4፥12)። የእግዚአብሔርን ቃል በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ስንናገር የአድማጮቻችን ልብ ይነካል። ስለዚህም የመንፈስ ቅዱስን ኃይል እንዲሰጠን መጀመሪያ እግዚአብሔርን በጸሎት ሳንጠይቅ የእግዚአብሔርን ቃል ለመናገር አንድር።

38 ከዚያ በኋላ ደግሞ እነዚያ የጴጥሮስን ሰብከት የሰሙት ሰዎች «ወንድምች ሆይ! እንግዲህ ምን እናድርግ?» በማለት ደቀ መዛሙርቱን ጠየቁዋቸው (ቁ. 37)። ጴጥሮስም «ንስሐ ግቡ ኃጢአታችሁም ይቅር እንዲባላችሁ እያንዳንዳችሁ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተጠመቁ . . . » በማለት መለሰላቸው። በቃ ይኸው ነው! እነዚያ ከጥቂት ጊዜ በፊት የእግዚአብሔርን ልጅ የገደሉ ሁሉ የሚያስፈልጋቸው ነገር ይኸ ብቻ ነበር።

እዚህ ላይ ጴጥሮስ የተናገረውን እንመርምር። ንስሐ ግቡ፣ ንስሐ ማለት ኃጢአትን መናዘዝና ከኃጢአት መመለስ ማለት ነው። ብዙዎች በኃጢአታቸው ያዝናሉ፤ ይሁን እንጂ ከነጢአታቸው አይመለሱም። እንዲህ ዓይነት ሀዘን ንስሐ አይደለም። ንስሐ ማለት ኃጢአትን መተውና መመለስ ማለት ነው።

ጴጥሮስ፣ መደረግ አለበት ያለው ሁለተኛው ነገር በኢየሱስ ስም መጠመቅ ነው። ይሁን እንጂ፣ ጥምቀት በውኃ ውስጥ መነከር ወይም ደግሞ በሰዎች ራስ ላይ ውሃ ማፍሰስ ማለት ብቻ አይደለም። በትክክል ለመጠመቅ አንድ ሰው በእውነት በክርስቶስ ማመን አለበት።¹⁸

ጴጥሮስ በኢየሱስ ስም መጠመቅ እንዳለብን ተናግሮአል። የጥምቀትን ሥርዓት ስንፈጽም፣ «አሁን ከክርስቶስ ጋር እቆማለሁ፤ እርሱን እከተላለሁ፤ መስቀሉንም ተሸክሜ ስለ እርሱ መከራን ለመቀበል ዝግጁ ነኝ» በማለት ለዓለም መናገራችን ነው (ማር. 8፥34)። ይህን ለማድረግ ዝግጁ ካልሆንን ግን ለመጠመቅ ዝግጁ አይደለንም ማለት ነው።¹⁹ ምክንያቱም መስቀላችንን ተሸክመን ከክርስቶስን ለመከተል ዝግጁ ካልሆንን፣ በእውነት በእርሱ አላመንንም ማለት ነው። ጥምቀት በውስጥ በልባችን ያለውን እምነት

¹⁵ አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ጊዜ እስራኤል በሮም ቁጥጥር ሥር ስለነበረች፣ መሪዎቿ በራሳቸው ሥልጣን ማንንም ወንጀለኛ እንዲገድሉ አይፈቀድላቸውም ነበር። ሰውን የመግደል ሥልጣን ያላቸው ራሳቸው የሮማውያን ባለሥልጣኖች ብቻ ነበሩ።

¹⁶ ብሉይ ኪዳን የአይሁዳውያን ቅዱስ መጻሕፍት ነው።

¹⁷ ክርስቶስ የሚለው ቃል በግሪክናው «የተቀባ» ማለት ነው። በዕብራይስጥ ደግሞ «የተቀባ» ማለት መሲሔ ማለት ነው። ስለዚህም «ክርስቶስ» እና «መሲሔ» አንድ ዓይነት ትርጉም አላቸው ማለት ነው።

¹⁸ በአብዛኞቹ አብያተ ክርስቲያናት ወላጆች ልጆቻቸውን በትንሽነታቸው ያስጠምቁአቸዋል። ልጆቹ ካደጉ በኋላ ግን ለራሳቸው በክርስቶስ ማመን አለባቸው፤ አለበለዚያ ግን ጥምቀታቸው ዋጋ አይኖረውም።

¹⁹ ራሱን የቻለ ርዕሰ በመሆኑ እዚህ ላይ የምንነጋገረው ስለ ሕፃናት ጥምቀት አይደለም። (ከአስተምህሮ ዳሳሳው የውኃ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል)።

የምንገልጽበት ውጫዊ ማስረጃ ነው። በልባችን እምነት ከሌለ ግን ጥምቀት ትርጉም የለውም።²⁰

ንስሐ እንዲገቡና እንዲጠመቁ ለሕዝቡ ከተናገረ በኋላ፣ ሁለት ሌሎች ነገሮችንም ነግሮአቸዋል። በመጀመሪያ ደረጃ፣ ንስሐ ከገቡና ከተጠመቁ በኋላ የኃጢአትን ይቅርታ ይቀበላሉ። ጥምቀት ኃጢአታችን የመታጠብና በእግዚአብሔርም ፊት ንጹሕ ለመሆናችን ምልክት ነው (ማር. 1፡4 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ክርስቲያን ከሆንን በኋላ ኃጢአት ካደረግን በየጊዜው ንስሐ እንገባለን፤ እግዚአብሔርም ይቅር ይለናል፤ በአዲስ ሁኔታም ያነጻናል (ዮሐ. 1፡9 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

ሁለተኛው ጴጥሮስ የነገራቸው ነገር ንስሐ ከገቡና ከተጠመቁ በኋላ ደግሞ የእግዚአብሔር ስጦታ የሆነውን መንፈስ ቅዱስን እንደሚቀበሉ ነው። እዚህ ላይ ጴጥሮስ «የመንፈስ ቅዱስን ስጦታዎች» ማለትም የፈውስ፣ ትንጢቄን የመናገር ስጦታ ትቀበላላችሁ አላለም። «የመንፈስ ቅዱስን ስጦታ» ማለትም፤ ራሱ መንፈስ ቅዱስን ትቀበላላችሁ ነበር ያለው። አንድ ሰው ክርስቲያን በሆነበት ቅጽበት ወዲያውኑ መንፈስ ቅዱስን ተቀብሎአል። ያለመንፈስ ቅዱስ ማንም ቢሆን እውነተኛ ክርስቲያን ሊሆን አይችልም (ሮሜ 8፡9፤ 1ቆሮ. 6፡19)።

ብዙ ክርስቲያኖች በክርስቶስ ካመኑና ለመጀመሪያ ጊዜ መንፈስ ቅዱስን ከተቀበሉ በኋላ ቆይተው አዲስ የመንፈስ ቅዱስ መላትን ልምምድ እንዳገኙ ይናገራሉ። እነዚህ ክርስቲያኖች ይህን አዲስ የመንፈስ ቅዱስ መላት ልምምዳቸውን «ሁለተኛው በረከት» ወይም ደግሞ የመንፈስ ቅዱስ «ጥምቀት» ይሉታል።²¹ አዲስና ጥልቅ በሆነ መልኩ ኃይልና ክርስቶስን የማገልገል ቅንኦት እንዳገኙ ይናገራሉ። ሌሎች ክርስቲያኖች ደግሞ ክርስቲያን በሆኑበት ጊዜ ይህንኑ ኃይልና ቅንዓት እንደተለማመዱ ይናገራሉ። በእርግጥም በተለያዩ ክርስቲያኖች ሕይወት መንፈስ ቅዱስ በተለያየ መንገድ እንደሚሠራ ጥርጥር የሌለበት ጉዳይ ነው። የመንፈስን ሥራ በምንም መንገድ እንግልጽው፤ ምንም ዓይነት ስም እንስጠው በእያንዳንዱ ሰው ሕይወት ውስጥ የሚሠራው ያው አንዱ መንፈስ ነው። የባላችንን የመንፈስ ቅዱስ ልምምድ ከሌሎች ሰዎች የመንፈስ ቅዱስ ልምምድ ጋር ማወዳደር አስፈላጊ አይደለም። ከዚያ ይልቅ ግን ስለሰጠን የመንፈስ በረከት እግዚአብሔርን እናመሰግን፤ አብዝተና አብልጦ በመንፈሱ እንዲሞላንም የዕለት ተዕለት ጸሎታችን ይሁን (1ቆሮ. 12፡13 እና ገለጻውን እንዲሁም ከአስተምህሮ ዳሰሳው፣ መንፈስ ቅዱስ የሚለውን ይመለከታል)።

39 ምንም እንኳ ጴጥሮስ ራሱ አይሁዳዊ ቢሆንም፣ ከሕዝቡም አብዛኛዎቹ አይሁዳውያን ቢሆኑም ተስፋው (የመንፈስ ቅዱስ) ለአይሁዳውያን ብቻ ሳይሆን በሩቅ ላሉትም ሁሉ ማለትም፤ ለአሕዛብ ጭምር መሆኑንም ነግሮአቸዋል (ኤፌ. 2፡11-13 ይመለከታል)። የመንፈስ ቅዱስ ተስፋ ጌታ አምላካችን ወደ እርሱ ለሚጠራቸው ሁሉ ነው። እግዚአብሔር ከሃለም መፈጠር አስቀድሞ መርጦናል፤ ጠርቶናል (ኤፌ. 1፡4)። ማን በክርስቶስ እንደሚያምንና ማን በክርስቶስ እንደማያምን እግዚአብሔር አስቀድሞ ያውቃል። በክርስቶስ የሚያምን ይድናል (ቁ. 21) የመንፈስ ቅዱስንም ተሰፋ ይቀበላል።

40-41 የዚያ ትውልድ ሰዎች የእግዚአብሔርን ልጅ ክርስቶስን ስቅለውታልና ጴጥሮስ በዘመኑ የነበሩትን ትውልድ ጠማማ ትውልድ አላቸው። ይሁን እንጂ፣ በእያንዳንዱ ትውልድ ያሉ አብዛኛዎቹ ሰዎች በክርስቶስ ለማመን ፈቃደኛ አይደሉምና እያንዳንዱ ትውልድ «ጠማማ» መሆኑን መዘንጋት

የለብንም። እነርሱም ቢሆኑ በጴጥሮስ ዘመን እንደነበረው ትውልድ ሁሉ ይፈረድባቸዋል።

በጴንጠቆስጤ ቀን ሦስት ሺህ የሚያህሉ ሰዎች የጴጥሮስን መልእክት ተቀበሉ፤ ማለትም በክርስቶስ አምነው ተጠመቁ። ቃሉን መስማት ብቻ በቂ አይደለም፤ ልንቀበለውና ልንታዘዘውም ይገባል። በጠቅላላው በክርስቶስ ሦስት ዓመት አገልግሎት ካመኑት ይልቅ በዚያ ቀን ብቻ ብዙዎች አምነዋል (ዮሐ. 14፡12 ይመለከታል)። በእርግጥም መንፈስ ቅዱስ በታላቅ ኃይል በደቀ መዛሙርቱ ላይ ወርዶአል። ከእንግዲህ ወዲህ ሐዋርያትም ናቸው እንጂ፣ ደቀ መዛሙርት ብቻ አይደሉም።

የአማኞች ኅብረት (2፡42-47)

42 በዚህ ክፍል ሉቃስ ስለ መጀመሪያው ቤተክርስቲያን ይገልጻል። አማኞች ለአራት ዋና ዋና ነገሮች ተስተተው ነበር። በመጀመሪያ ራሳቸውን ለሐዋርያቱ ትምህርት ሰጥተዋል። እነዚያ ክርስቲያኖች ዛሬ እኛ እንዳለን ሁሉ አዲስ ኪዳን አልነበራቸውም፤ ያላቸው ብሉይ ኪዳን ብቻ ነበር። ስለ ክርስቶስና እርሱንም እንዴት እንደሚከተሉት የሚማሩት ከሐዋርያቱ ስለነበር የሐዋርያቱን ትምህርት ለመማር መስጠት ነበረባቸው። እርግጥ ነው ውሉ አድሮ ግን የእነዚያው ሐዋርያት ትምህርት ተጽፎ አዲስ ኪዳን ሆኖአል። እነዚያ የጥንት ክርስቲያኖች የሐዋርያቱን ትምህርት ለመማር ተስተተው እንደነበር ሁሉ ዛሬም እኛ አዲስ ኪዳንን ለማጥናት መስጠት ይገባናል።

እነዚያ የጥንት አማኞች ያደርጉ የነበረው ሁለተኛው ነገር ደግሞ ኅብረት ነው። በሦስተኛ ደረጃ፣ እንጆራ ይቆርሱ ማለትም የጌታን እራት ይከፋፈሉ ነበር (ሉቃ. 22፡19፤ 1ቆሮ. 11፡23-25)። በአራተኛ ደረጃ ለጸሎት ይሰበሰቡ ነበር። ራሳችንን ከመጀመሪያው ቤተክርስቲያን ጋር ስናነጻጽር የምንመለከተው ምንድነው?

43 መንፈስ ቅዱስ በእነዚያ ሐዋርያት አማካይነት መሥራቱን አላቋረጠም። ብዙ ተለምዶትና ድንቅ ነገሮችን ያደርጉ ነበር (የሐዋ. 3፡6-7 ይመለከታል)።

44-45 እነዚያ የመጀመሪያዎቹ አማኞች ንብረታቸውን እየሸጡ ለቤተክርስቲያን አገልግሎት ይሰጡ ነበር። ለራሳቸው አንድም ነገር እንኳ አያስቀሩም ነበር።²² ዘወትር ስለሌሎች ችግር ያሰቡ ነበር እንጂ፣ «ይህ የእኔ ነው» የሚሉት አልነበራቸውም (የሐዋ. 4፡32-35 ይመለከታል)።

ዛሬ ብዙ ክርስቲያኖች ንብረታቸውን አይሸጡም፤ ያላቸው ነገር ሁሉም የጋራ አይደለም (ቁ. 44)። ምናልባትም ይህን በተመለከተ እንደመጀመሪያዋ ቤተክርስቲያን ማድረግ አስፈላጊ ሳይሆን ይችላል። እነርሱ ያደረጉትን ሁሉ እንድናደርግም አልታዘዝንም።²³ ይሁን እንጂ ከዚህ የምንማረው ሁለት ነገር አለ። በመጀመሪያ፣ የራሳችንን አካል እንኳ ጨምሮ ያለን ንብረት በሙሉ የእግዚአብሔር መሆኑን ማወቅ አለብን (ሮሜ. 12፡1፤ 1ቆሮ. 6፡19-20)። ሁለተኛ፣ ሰውን ሁሉ እንደራሳችን መውደድ አለብን (ማር. 12፡31)። እነዚህን ሁለት ነገሮች ካደረግን እነዚያ የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ያደረጉትን እንዳደረግን ሆነን በእግዚአብሔር ዓይን እንታያለን።

46-47 የመጀመሪያዎቹ አማኞች ሁሉንም ነገር የሚያደርጉት በጋራ ነበር። በየቤታቸው እንጆራ ይቆርሱ ማለትም የጌታን እራት በአንድነት ይካፈሉ ነበር፤ ይህንንም ዛሬ በአንዱ ቤት ሌላ ጊዜ ደግሞ በሌላው ቤት ውስጥ ያደርጉ ነበር። ከጌታ እራት ጋርም የዘወትር ምግባቸውን ይመዝገቡ ነበር።

የመጀመሪያዋ ቤተክርስቲያን ምንኛ እውነተኛ፣ እግዚአብሔርን የምትፈራና ለማኅበረ ምእመናን የምትጠነቀቅ

20 ስለጥምቀት አስፈላጊነት ከአስተምህሮ ዳሰሳው የውኃ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል።

21 የመንፈስ ቅዱስ «ጥምቀት» ማንኛውም ክርስቲያን በመጀመሪያ በጌታ ሲያምን መንፈስ ቅዱስን ከሚቀበለው፣ ልዩ መሆኑን እነዚህ ክርስቲያኖች ያምናሉ። የመንፈስ ቅዱስ «ጥምቀት» ሁሉም ክርስቲያኖች ያላቸው ልምምድ ሳይሆንም ሁሉም ክርስቲያኖች ይህን ልምምድ መፈለግና እንዲሰማቸውም መጸለይ አለባቸው ይላሉ። ሰፊ ላለ ማብራሪያ ከአስተምህሮ ዳሰሳው፣ የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል።

22 በቁጥር 46 ላይ ሉቃስ በቤታቸውም እንጆራ እየቆረሱ ይላል፤ ሁሉም ቤተቻቸውን ለሐዋርያት ሰጥተው ነበር ማለት አይቻልም። ይሁን እንጂ፣ ለሚፈለገው አገልግሎት ሁሉ ቤተቻቸውን ክፍት አድርገዋል። ቤተቻቸውም ሆኑ ሌሎች ንብረቶቻቸው የራሳቸው ሳይሆኑ የእግዚአብሔር መሆናቸውን ተገንዝበዋል።

23 ንብረትን መውደድ እንጂ፣ ባለንብረት መሆኑ ኃጢአት አይደለም (ማቴ. 6፡24፤ 1ዮሐ. 2፡15 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

ቤተ ክርስቲያን ነበረች! የመጀመሪያዎቹን አማኞች ሕይወት የሚመለከቱ ሌሎች ሰዎችም ወደ ኅብረታቸው ይመጡ ነበር። እግዚአብሔርም የሚድኑትን ሰዎች በየቀኑ ወደ ማኅበራቸው ይጨምር ነበር።

ምዕራፍ 3

ጴጥሮስ ሽባውን ለማኝ ፈወሰ (3፡1-10)

1 ሐዋርያቱ እግዚአብሔርን ለማምለክ ወደ አይሁድ ቤተ መቅደስ መሄዳቸውን ቀጥለዋል። ምንም እንኳን በክርስቶስ ቢያምኑም፤ አሁንም የአይሁድን ሃይማኖት እየተከተሉ ነው። ክርስቶስና ደቀ መዛሙርቱ አይሁዳውያን ነበሩ። ክርስትና የተነሣውም ከአይሁድ እምነት ነው። ስለዚህም የቀደመውን ሃይማኖታቸውን መተው አስፈላጊ ሆኖ አላገኙትም። የክርስትና እምነት ቅዱሳት መጻሕፍት ብሉይ ኪዳንን እንደሚያጠቃልሉ ሁሉ፤ ክርስትና የአይሁድ እምነትንም ያጠቃልላል።

አንድ ቀን ከቀኑ ዘጠኝ ሰዓት²⁴ ሲሆን ጴጥሮስና ዮሐንስ ለጸሎት ወደ አይሁድ ቤተ መቅደስ ሄዱ። 2-5 እዚያም ሲወለድ ጀምሮ ሽባ የሆነ አንድ ሰው አገኙ። ሲወለድ ጀምሮ ሽባ የሆነ የማንኛውም ሰው ቅልጥሞች የሰለሱ፤ የተጥመለሙና ቅርጻቸውም የተበላሸ ነው። ስለዚህም የዚህ ሰው እግሮችም ያህል የተበላሹ እንደነበሩ መገመት ይቻላል። ማንኛውም ዓይነት መድኃኒትም ሆነ ቀዶ-ሕክምና እንዲህ ዓይነቱን ደዌ ማዳን አይችልም።

ይህ ሽባ ሰው ከጴጥሮስና ከዮሐንስ ጥቂት ሳንቲሞችን እንደሚያገኝ ተስፋ አድርጎ ነበር፤ የሚጠበቀው ጥቂት ሳንቲሞችን ብቻ ስለነበር ለልመና እጁን ዘረጋ።

6-7 ይሁን እንጂ ጴጥሮስና ዮሐንስ ምንም የሚሰጡት ገንዘብ አልነበራቸውም። እነርሱ ራሳቸውም ድሆች ናቸው። አስቀድሞ ዓሣ አጥማጆች ነበሩ፤ አሁን ግን ኢየሱስን ለመከተል ሁሉንም ነገር ትተዋል። ሆኖም ከገንዘብ እጅግ የሚበልጥ ነገር ነበራቸው። የነበራቸውም የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ኃይል ነው።²⁵ ጴጥሮስ ያንን ሽባ ሰው፤ «በናዝሬቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተነሥና ተራመድ» አለው። በጴጥሮስ ውስጥ ክንበረው የመንፈስ ቅዱስ ኃይል የተነሣም ጌታ ኢየሱስ ያንን ሰው ፈውሰው፤ የተደረገው ፈውስ ፈጣንና የተሟላ እንደነበር ያስተውሏል።

8-10 ምንኛ ደስ ብሎት ይሆን! ሽባው ሰው የጠየቀው ጥቂት ሳንቲሞችን ብቻ ነበር። አሁን ግን እየዘለለና እየተራመደ እግዚአብሔርን እያመሰገነ ነው! ከዚያ ቀን በፊት በእግሮቹ ተራምደባቸው አያውቅም።

ይህንን ተአምር የተመለከቱ ሰዎች ሁሉ በጣም ተደነቁ። ለንመታት ከቤተ መቅደሱ በሮች²⁶ ተቀምጦ ሲለምን አይተውታል። «ታዲያ፤ ምን ሆነ? እንዴትስ ሊሆን ቻለ?» በማለት ሰዎቹ ተገረሙ። ነቢዩ ኢሳይያስ ስለሚመጣው መሲሕ (ክርስቶስ) የተናገረው ትንቢት ተፈጻመ። ኢሳይያስ፤ አንካሳዎች እንደሚዳዳ ይዘላሉ ብሎ ነበር (ኢሳ. 35፡6)።

ከእኛ መካከል አንካሣ፤ ደካማና የተጣለ አለን? ከእኛ መካከል ተስፋ ሰላምና ዓላማ የሌለው አለን? እንዲህ ዓይነቱ ሰው ዓይኖቹን ወደ ኢየሱስ ያንሳ፤ በእርሱም ይመን። ምክንያቱም ብርታትን፤ ሕይወትን ማለትም ዘላለማዊ ሕይወትን ለመስጠት ኢየሱስ ሙሉ ኃይልና ሥልጣን አለው።

ጴጥሮስ ለተመልካቹ ሕዝብ ተናገረ (3፡11-26)

11 ጴጥሮስ፤ ዮሐንስና ከሽባነት የተፈወቀ ሰው የሰሎሞን መመላለሻ ወደሚባለው የመቅደሱ ሌላኛው ክፍል ሄዱ። በዚያም ስፍራ እንደገና ብዙ ሰዎች በዙሪያቸው ተሰበሰቡ።

12 ተሰብስበው ለነበሩት ሰዎችም፤ «ለምን እየተደነቃችሁ ትኩር ብላችሁ ትመለከቱናላችሁ? ይህ ሰው ተነሥቶ እንዲራመድ ያደረገውን እኛ ራሳችን አይደለንም። እንደእናንተው ሁሉ እኛ ተራ ሰዎች ነን። ይህን ሰው የፈወሰው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ ነው፤ በማለት ጴጥሮስ ነገራቸው።

ጴጥሮስ ታላቅ ተአምርን አድርጎአል፤ ይሁን እንጂ፤ ከብሩንም ሆነ ምሥጋናውን ለራሱ ለመውሰድ አልፈለገም። ምሥጋና ከብሩን የሰጠው ለክርስቶስ ነበር። እኛም ብንሆን በምናደርገው ሁሉ የጴጥሮስን ምላሴነት እንከተል። ያለክርስቶስ ምንም ነገር ማድረግ አይቻለንም (ዮሐ. 15፡5)። ስለዚህም ምንም ዓይነት መልካም ሥራ ብንሠራ እንኳ ከብሩን ለእርሱ ልንሰጠው ይገባል። ከኃጢአተኝነታችን በቀር አንዳችም ክብር የሚያስጥ ነገር የለንም!

13 እዚህ ላይ ጴጥሮስ ከተደረገው ተአምር የተነሣ እግዚአብሔር ልጁን ኢየሱስ ክርስቶስን አከበረው አለ። በእውነትም ያ ተአምር እግዚአብሔር ኢየሱስን የማከበሩ ምልክት ነበር።

ጴጥሮስ እዚህ ላይ እግዚአብሔርን የአብርሃም፤ የይስሐቅና የያዕቆብ አምላክ በማለት ያጠራዋል። አብርሃም፤ ይስሐቅና ያዕቆብ ሦስት ዋነኞች የአይሁድ ሕዝብ አባቶች ናቸው። በመጀመሪያ አብርሃም፤ ቀጥሎ የአብርሃም ልጅ ይስሐቅ ቀጥሎ ደግሞ የይስሐቅ ልጅ ያዕቆብ። ከእነዚህ ሦስት ሰዎች የአይሁድ ሕዝብ ተገኙ።

ምንም እንኳ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ቢሆንም፤ አይሁዳውያን ግን እንዲገደል አሳልፈው ሰጡት። በሮማውያን ሕግ መሠረት ወንጀለኛን የመግደል ሥልጣን ያላቸው እነርሱ ብቻ ስለሆኑ ለሮማዊው ባለሥልጣን ለኢሳይያስ አሳልፈው ሰጡት። ኢሳይያስም ኢየሱስን ከመረመረ በኋላ ለሞት የሚያበቃ በደል ስላላገኘበት ሲፈታው ፈልጎ ነበር። አይሁዳውያን ግን የኢሳይያስን ፍርድ ባለመቀበል አጠንክረው ኢየሱስ እንዲገደል ጠየቁ (ማር. 15፡1፤ 12-15፤ ዮሐ. 2፡23 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

14 አይሁዳውያን ቅዱሱንና ጸድቁን ማለትም ክርስቶስን አልፈለጉም። ክርስቶስ ንጹሕና ምንም በደል የሌለበት ነበር (ዕብ. 4፡15)። አይሁዳውያን ፍጹም ቅዱስና ጸድቅ የሆነውን በመግደላቸው በደላኝነታቸው ከበፊት ይልቅ ከፋ።

በአይሁድ ፋሲካ በዓል ስሞን የበጎ ፈቃድ መግለጫ ይሆን ዘንድ ሮማውያን ባለሥልጣኖች አንድ አይሁዳዊ ወንጀለኛ የመፍታት ልማድ ነበራቸው። ኢሳይያስ ኢየሱስን ለመፍታት ፈልጎ ነበር፤ አይሁዳውያን ግን ከኢየሱስ ይልቅ በርባን የተባለውን ነፍስ ገዳይ እንዲፈታላቸው ነበር የፈለጉት (ማር. 15፡6-11)።

15 እዚህ ላይ ጴጥሮስ ኢየሱስን ሕይወት ሰጪ ይለዋል። በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ብዙ ሰዎችን ከሞት አስነሥቶ ነበር (ሉቃ. 7፡14-15፤ ዮሐ. 11፡21-25፤ 38-44)። ከዚያም የበለጠ ደግሞ በእርሱ ለሚያምኑት ሁሉ የዘላለም ሕይወት ሊሰጣቸው ይችላል (ዮሐ. 3፡16)። ይሁን እንጂ፤ አይሁዳውያን እንዲሞት አደረጉ። ሕይወት እጥፈውን በርባንን እንዲድኑ አደረጉ። ሕይወት ሰጪውን ክርስቶስን ግን ገደሉ! በመጨረሻ እግዚአብሔር ግን ከሞት አስነሣው። ስለዚህም ጉዳይ ደግሞ ጴጥሮስ «እኛ ምስክሮች ነን» አለ (ዮሐ. 2፡24፤ 32 ይመለከታል)።

16 ሽባው ሰው የተፈወሰው በኢየሱስ ስም በተገኘው እምነት እንደነበር ጴጥሮስ ይናገራል። በኢየሱስ ስም ማመን ማለት በራሱ በኢየሱስ ማመን ማለት ነው። ከኢየሱስ ስም የተነሣ ኢየሱስ ራሱ ማን እንደሆነ ማወቅ ይቻላል። እርሱ ጌታም ክርስቶስም ነው (ዮሐ. 2፡36 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

24 ከቀኑ ሦስት ሰዓት ከማለት ይልቅ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች «ከቀኑ ዘጠኝ ሰዓት» የሚለውን ያስቀምጣሉ። ይህም የግሪኩ በኩረ-ጽሑፍ ቃል በቃል ትርጉም ነው።

25 ዛሬ ብዙ «ወርቅና ብር» ያላቸው ሰባዊዎች ሞልተዋል፤ የክርስቶስ ኃይል ግን የላቸውም!

26 ወደ ውስጠኛው የአይሁድ ቤተ መቅደስ የሚያስገቡ ዘጠኝ በሮች ነበሩ። ከእነዚህም አንዱ መልካም የሚባለው ነበር።

እዚህ ላይ ጴጥሮስ ሽባው ሰው ድኖ የበረታው በኢየሱስ ስም በተገኘው እምነት እንደሆነ ይናገራል። ስለዚህ የኢየሱስ ስም ማለት ራሱ ኢየሱስ እንደሆነ መረዳት ይቻላል ማለት ነው።

ሽባው ሰው እንዲፈወስ ሁለት ነገሮች አስፈላጊ ነበሩ። በመጀመሪያ፣ የኢየሱስ ኅይል፤ ሁለተኛ ደግሞ የሰው እምነት ማለትም፤ የጴጥሮስ ወይም የሽባው ሰው እምነት። ማንኛውም መንፈሳዊ ድርጊት እንዲከናወን እነዚህ ሁለት ነገሮች ማለትም የኢየሱስ ኃይልና የሰው እምነት በጣም አስፈላጊ ናቸው።

17 አይሁዳውያን ባለማወቅ ኢየሱስን ገደሉ። እግዚአብሔር ባለማወቅ የተደረገ ኃጢአትን ይቅር ለማለት ሁሉ ዝግጁ ነው (ሉቃ. 23፡34፤ 1ጢሞ. 1፡13 ይመለከታል)። እዚህ ላይ ጴጥሮስ ለአይሁዳውያን ጥቂት ምሕረት ማሳየት ተገቢ ነበር፤ ምክንያቱም ከጥቂት ላምንታት በፊት እርሱ ራሱ እያወቀ ጌታ ኢየሱስን ሦስት ጊዜ ክዶት ነበር (ማር. 14፡66-72)።

18 ይሁን እንጂ፣ ክርስቶስ መከራ የተቀበለውና የሞተው በአጋጣሚ ወይም በድንገት አልነበረም። የብሉይ ኪዳን ነቢያት በተለይም ደግሞ ነቢዩ ኢሳይያስ ክርስቶስ መከራ እንደሚቀበል አስቀድሞ ጽፎአል (ኢሳ. 53፡3-12)።

19 በዚህ ቁጥር ላይ ወሰን የሌለውን የእግዚአብሔርን ጸጋና ምሕረት እንመለከታለን። አይሁዳውያን የእግዚአብሔር ልጅ ገድለዋል። ንስሐ ቢገቡና ወደ እግዚአብሔር ቢመለሱ ግን ይቅር ይላቸዋል፤ ኃጢአታቸውንም ያስወግዳላቸዋል (የሐዋ. 2፡38 እና ገለጻውን ይመለከታል)። የክርስቶስን ሕይወት አጥፍተዋል፤ ንስሐ ካደረጉ ግን እግዚአብሔር ሕይወትን ሊሰጣቸው ዝግጁ ነው።

20-21 አይሁዳውያን ንስሐ ካገቡ ክርስቶስ ወደ እነርሱ ይመጣል፤ ሁሉንም ነገር ያድሳላቸዋል²⁷ (ቁ. 21) ኢየሱስ የተላከው ማለትም አዳኝ እንዲሆን የተላከው ለአይሁዳውያን ነበር። ኢየሱስም «እኔ የተላከሁት ከእስራኤል ቤት እንደ በጎች ለጠፉት ብቻ ነው» ብሏል (ማቴ. 15፡24)። ጥቂት አይሁዳውያን ክርስቶስን ተቀብለውታል፤ ብዙዎቹ ግን አልተቀበሉትም።

ወደዚህ ምድር እንዲመለስ እግዚአብሔር የወሰነው ጊዜ እስኪደርስ ድረስ ክርስቶስ በሰማይ እንደሚቆይ ጴጥሮስ ይናገራል። ከዚያ በኋላም ዓለም ሁሉ ይታደሳል። ያን ጊዜ ሙሉ በሙሉ የእግዚአብሔርን መንግሥት ይመሠርታል። ፍጥረትንም ሁሉ ይዋጃል (ሮሜ 8፡19-21)።

22-23 ጴጥሮስ ከዘጸግም 18፡15-19 ላይ የታላቁን አይሁዳዊ መሪ የሙሴን ቃል ይጠቅሳል። እዚህ ላይ ሙሴ «እንደ እኔ» ስለሚለው ነቢይ ይናገራል፤ ያም ነቢይ አይሁዳውያን ሁሉ ሊሰሙት ይገባቸው የነበረው ክርስቶስ ነው (ዕብ. 3፡3፤ 5-6)። ክርስቶስን የማይሰማ ሁሉ የእግዚአብሔርን ፍርድ ይቀበላል።

24 ሙሴን ሳንቆጥር ሳሙኤል ከመደበኞቹ የብሉይ ኪዳን ነቢያት አንዱ ነው። ነቢያቱ ሁሉ ስለዚህ ዘመን ማለትም ስለክርስቶስ ዘመን ትንቢት ተናግረዋል።

25 የብሉይ ኪዳን ነቢያት ስለክርስቶስ መምጣት ተናግረዋል። ከዚህም በተጨማሪ የአይሁዳውያን ሁሉ አባት ለሆነው አብርሃም እግዚአብሔር፣ «ሕዝቦች ሁሉ በዘርህ ይባረካሉ» በማለት ቃል ኪዳን ገብቶለት ነበር (ዘፍ. 22፡18፤ 26፡4)። ዘርህ የተባለበት ደግሞ ክርስቶስ ነው። በክርስቶስ አይሁዳውያንም ሆነ አረማውያን የምድር ሕዝቦች በሙሉ ይባረካሉ። ጴጥሮስ አይሁዳውያንን «እናንተ የቃል ኪዳን ወራሾች ናችሁ» ይላቸዋል። አረማውያን የቃል ኪዳንን ተስፋ መውረስ ከቻሉ፣ የመጀመሪያዎቹ ወራሾች የሆኑት አይሁዳውያን ደግሞ ያለጥርጥር የዚህ ተስፋ ተካፋዮች ናቸው።

26 አይሁዳውያን የመጀመሪያዎቹ የነቢያትና የቃል ኪዳን ወራሾች እንደመሆናቸው መጠን፣ እግዚአብሔርም በመጀመሪያ ክርስቶስን ወደ እነርሱ ላከው። ደህንነትን የማግኘት ዕድል

በመጀመሪያ ለአይሁዳውያን ተሰጥቶ ነበር (ማቴ. 10፡5-6፤ ሉቃ. 24፡47፤ የሐዋ. 13፡45-46፤ ሮሜ 1፡16 ይመለከታል)። ስለዚህም በእግዚአብሔር ልጅ በኢየሱስ ክርስቶስ አማካይነት ወደ እነርሱ የመጣውን የመዳን ዕድል እንዳያጡ ንስሐ እንዲገቡና ከክፉ መንገዳቸው እንዲመለሱ ጴጥሮስ አይሁዳውያንን ይመክራቸዋል።

ምዕራፍ 4

ጴጥሮስና የሐንስ በአይሁድ ሸንጎ ፊት (4፡1-22)

1-2 አንካሳው ሰው በመፈወሱ በሕዝቡ መካከል የተፈጠረው ግርግር የአይሁድ ካህናትንና ሰዱቃውያንን²⁸ አላስደሰታቸውም። ከሁሉ የሚብሰው ደግሞ ኢየሱስ እንደወገኛለኛ እንዲሞት ያደረጉት እነዚያው የአይሁድ መሪዎች ነበሩ፤ አሁን ግን ደቀ መዛሙርቱ ከሞት መነሣቱን ለሁሉም እየተናገሩ ነው!

3-4 ስለዚህም ካህናቱና ሰዱቃውያኑ ጴጥሮስንና የሐንስን ያዙዋቸው። ጊዜው መሸቶ ስለነበረም ወደታላቁ የአይሁድ ሸንጎ (ቁ. 15) ሊያቀርቧቸው አልቻሉም። ስለዚህም እስከ ማግሥቱ ድረስ በወህኔ እንዲቆዩ አደረጓቸው።

ይሁን እንጂ፣ የሐዋርያቱ ስብከት ያስከተለውን ውጤት ለመግታት የአይሁድ መሪዎቹ ዘግይተዋል። የሸባውን መፈወስ ባዩበትና የጴጥሮስንም ስብከት በሰሙበት በዚያኑ ዕለት ብዙዎች በኢየሱስ አምነው ነበር። አሁን ያመኑት ሰዎች ቁጥሮ²⁹ አምስት ሺህ ደርሶአል። ምንጊዜም ቢሆን ችግርና ስደት በክርስቲያኖች ላይ ሲበረታ፣ ቁጥራቸውም የዚያኑ ያህል በፍጥነት ይጨምራል። ስለዚህም ለክርስቶስ መከራ የመቀበል ዕድል ሲገጥመን ደስ ሊለን ይገባል (ማቴ. 5፡11-12፤ ያዕ. 1፡2፤ 1ጴጥ. 4፡12-14 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

5-6 ሐና ቀደም ብሎ የነበረው ሊቀ ካህን ሲሆን፣ አማቹ ቀያፋ ደግሞ የአሁኑ ሊቀ ካህን ነበር። እነርሱና ሌሎች የአይሁድ ሽማግሌዎች ከሙሴ ሕግ መምሕራን ጋር በመሆን ነበር በኢየሱስ ላይ የሞት ፍርድን ያስፈረዱበት (ማር. 15፡1፤ የሐ. 18፡13-14፤ 24)። ከኢየሱስ ሞት በኋላ ይህ አዲስ ኅይማኖትም እንደሚያበቃለት ገምተው ነበር። ግን ምንኛ ተሳስተዋል! አሁን አዲሱ ኅይማኖት ከቁጥጥር ውጪ በሆነ ሁኔታ እያደገ ነው።

7 የሸባው መፈወስ መሪዎችን፣ ሽማግሌዎችንና የሙሴ ሕግ መምሕራኑን በጣም አላስበአቸዋል። የኢየሩሳሌም ነዋሪ ሁሉ ስለጉዳዩ እየተነጋገረበት ነበር። ስለዚህም ጴጥሮስንና የሐንስን አስጠሩና። «ይህን ያደረጋችሁት በምን ኅይልና በማን ስም ነው?» ሲሉ ጠየቋቸው።

8-10 ከዚያ በኋላም ትሑት፣ ያልተማረና የገሊላው ዓሣ አጥማጅ ጴጥሮስ በእነዚያ መሪዎችና በአይሁድ ታላላቅ ባለሥልጣናት ሁሉ ፊት ለመናገር ተነሣ። እንደዚህ ባሉት ታላላቅ ባለሥልጣናት ፊት እንዴት መናገር ቻለ? ጴጥሮስ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ ነበር (ቁ. 8)። ኢየሱስ ራሱም «... ሰዎች ለፍርድ ሲያቀርቧችሁ የምትናገሩት በዚያን ሰዓት ስለሚሰጣችሁ እንዴት ወይም ምን እንናገራለን ብላችሁ በማሰብ አትጨነቁ። ምክንያቱም በእናንተ አድሮ የሚናገር የሰማይ አባታችሁ መንፈስ ነው እንጂ እናንተ አይደላችሁም» በማለት ለደቀ መዛሙርቱ ነግሮአቸው ነበር (ማቴ. 10፡19-20)።

ጴጥሮስ በታላቅ ድፍረት ተሞልቶ እንዲህ ሲል መለስላቸው፣ «ይህ ሰው ድኖ በፊታችሁ የቆመው፣ እናንተ በለቀላችሁትና እግዚአብሔርም ከሞት ባስነሣው በናዝሬቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም እንደሆነ ለእናንተ ለሁላችሁና ለእስራኤል ሕዝብ ሁሉ የታወቀ ይሁን» (ቁ. 10)። «ይህ

27 እንደ ቀን መሲሕ (ክርስቶስ) እንደሚመጣና ዓለምን ሁሉ በተለይም ደግሞ የእስራኤልን መንግሥት እንደሚያድስ አይሁዳውያን ያምኑ ነበር። አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን እስራኤል በሮም መንግሥት ቁጥጥር ሥር ነበረች እንጂ ነፃ መንግሥት አልነበረችም።

28 ሰዱቃውያን በትንሣኤ ሙታን የማያምኑ የአይሁድ ሃይማኖት ክፍል ናቸው። አብዛኞቹ የአይሁድ ሊቀ ካህናት ሰዱቃውያን ነበሩ። ሰፋ ለላ ማብራሪያ ከቃላት ዝርዝሩ፣ ሰዱቃውያን የሚለውን ይመለከታል።
29 ነገዶችን ሲቆጥሩ አይሁድ ወንዶችን ብቻ ነበር የሚቆጥሩት። ከአምስት ሺ ወንዶች በተጨማሪም ብዙ ሴቶች አምነዋል።

እናንተ የገደላችሁት፤ እግዚአብሔር ግን በሦስተኛው ቀን ከሞት ያስነሳው ኢየሱስ ነው። ይህ ሰው የተፈወሰውም ከሞት በተነሣው በኢየሱስ ክርስቶስ ኃይል ነው» (የሐዋ. 3፥16 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

እንደገና ጴጥሮስ ክብሩን ለክርስቶስ ሰጠ እንጂ፤ ለራሱ ምንም ክብር አልፈለገም።

11 እዚህ ላይ ጴጥሮስ፤ «ግንቦች የናቄት ድንጋይ እርሱ ዋና የማእዘን ድንጋይ ሆኑ» የሚለውን ከመዝሙር 118፥22 ጠቅሶ ተናገረ። አይሁዳውያን (ግንቦች) ክርስቶስን ናቄት እግዚአብሔር ግን አከበረው፤ የማእዘንም ራስ አደረገው (1ጴጥ. 2፥4፤ 6-8 ይመለከታል)።

12 በኢየሱስ ስም የሚፈውሰው የሰዎች አካላዊ ሕመም ብቻ አይደለም፤ ከሁሉም በጣም የሚበልጠው ነፍሳቸውም ከመንፈሳዊ ሕመም ማለትም ከኃጢአትም ይፈወሳል። አይሁዳውያን ኢየሱስን በመናቃቸው ከገፉበት ወደሰማይ የሚያደርሰውን ብቸኛ መንገድ መናቃቸው እንደሆነ ጴጥሮስ ነገራቸው። ምክንያቱም፤ ሄ. . . ልንድንበት የሚገባን እግዚአብሔር ለሰዎች የሰጠው ስም ከእርሱ በቀር በመላው ዓለም ማንም የለም።

አንዳንድ ሰዎች ክርስቲያኖች ክርስቶስን የሚሰብኩት ለምንድነው? በማለት ይጠይቃሉ። ሌሎች ደግሞ፤ ሰዎች የየግላቸውን ኃይማኖት እንዲከተሉ ለምን ክርስቲያኖች ዝም አይሉም? ይላሉ። ይህ ከላይ የተመለከትነው ቃል መልሱን ይሰጣል። ማንኛውም ሰው የሚደነው በክርስቶስ በማመን ብቻ ነው (ዮሐ. 14፥6 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ከዚህም በላይ ደግሞ ክርስቲያኖች ይህንን የምሥራች ለሌሎች እንዲያካፍሉ ታዝዘዋል (ማቴ. 28፥19፤ ዮሐ. 10፥13-15፤ 1ጴጥ. 3፥15 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

13 በጴጥሮስ መልስ የአይሁድ መሪዎች በጣም ተገረሙ፤ ከኢየሱስ ጋር እንደነበሩም ዐውቁ። ሰዎች በኢየሱስ ትምሕርትም ተገርመዋል (ማቴ. 7፥28-29፤ ዮሐ. 7፥15 ይመለከታል)። እኛም በክርስቶስ ብንኖር፤ ቃሉም በእኛ ውስጥ ቢኖር ሰዎች በትምሕርታችን ይደነቃሉ፤ ከኢየሱስ ጋር እንደነበርንም ያውቃሉ።

14 በአይሁድ ሽንጎ ፊት ጴጥሮስ በታላቅ ድፍረትና ሥልጣን ተናገረ። ይህም ብቻ አይደለም፤ የተፈወሰው ሰውም እዚያው ቆሞ ነበር። የተፈወሰው ሰው እዚያ መኖር ደግሞ ለጴጥሮስ እውነተኛነት ማስረጃ ሆነ። ጴጥሮስ ሰውየው የተፈወሰው በኢየሱስ ስም በተገኘው እምነት መሆኑን ተናገረ፤ የአይሁድ መሪዎች ግን ይህን የሚያስተባብል አንድም ቃል መናገር አልቻሉም።

15-17 የአይሁድ መሪዎች ውጥረት ውስጥ ናቸው። ሐዋርያቱ ታላላቅ ተአምራት እያደረጉ ነው፤ ብዙ ሕዝቡም እየተከተላቸው ነበር። ሕዝቡ ሁሉ እግዚአብሔርን እያመሰገኑ፤ ካደረጉት ተአምር የተነሣም ሐዋርያቱን እያደነቁ ነው። ከዚህም በላይ ደግሞ ጴጥሮስና ዮሐንስ ምንም ያደረጉት ወንጀል አልነበረም። በማንኛውም መንገድ የአይሁድ መሪዎች ሐዋርያቱን ቢቀጡዋቸው ሕዝቡ ሁሉ በእነርሱ ላይ ሊነሣ ነው። ስለዚህም የአይሁድ መሪዎች በሐዋርያቱ ላይ ምንም ዓይነት እርምጃ ለመውሰድ ፈሩ።

በሌላ በኩል ደግሞ ሐዋርያቱ በኢየሱስ ስም መስበካቸውን እንዲቀጥሉ የአይሁድ መሪዎች አይፈልጉም። ብዙ ሰዎች በኢየሱስ ማመናቸውን ከቀጠሉ የአይሁድ መሪዎች በሕዝቡ ላይ ያላቸውን ሥልጣንና የበላይነት ማግታቸው ነው። ትልቁ ፍርሃታቸው ሰዎች ሁሉ ፊታቸውን ከእነርሱ በማዞር የዚህ አዲስ ሃይማኖት ተከታዮች መሆናቸው ነበር።

በመጨረሻም መሪዎቹ ሐዋርያትን በኢየሱስ ስም እንዳይሰብኩ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ለማስፈራራት ወሰኑ።

18-20 ጴጥሮስና ዮሐንስ ግን የአይሁድ መሪዎችን ትእዛዝ መቀበል አልፈለጉም ኢየሱስ፤ «. . . ወደ ዓለም ሕዝቡ ሁሉ ሂዱ የእኔ ደቀ መዛሙርት እድርጉአቸው፤ ያዘዝጋችሁን ሁሉ እንዲፈጽሙ አስተምሩአቸው» በማለት ተቃራኒውን ነበር ያዘዛቸው (ማቴ. 28፥19-20)። ስለዚህም ጴጥሮስና ዮሐንስ ለመሪዎቹ፤ «ለሰው ከመታዘዝ ለእግዚአብሔር መታዘዝ ይገባናል» በማለት መለሱላቸው (የሐዋ. 5፥29)።

በሌላ የአዲስ ኪዳን ጥቅሶች ደግሞ በሥልጣን ላይ ላሉ ሰዎች ሁሉ እንድንታዘዝ ተነግሮናል (ዮሐ. 13፥1-2፤ 1ጴጥ. 2፥13-14 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ይሁን እንጂ፤ ባለሥልጣኖቹ የሚያዘዙን ከእግዚአብሔር ትእዛዝ ጋር የሚቃረን ከሆነ ልንታዘዛቸው አይገባንም። ምንጊዜም ቢሆን ከሰዎች ይልቅ ለእግዚአብሔር መታዘዝ አለብን።

በብዙ አገሮች ክርስቲያኖች በግልጽ ስለክርስቶስ እንዳይናገሩ ይከለክላሉ። ታዲያ፤ እነዚህ ክርስቲያኖች መታዘዝ ያለባቸው ለማንኛው? ለእግዚአብሔር ወይስ ለሰው? የጴጥሮስንና ዮሐንስን ምሳሌነት ሊከተሉ ይገባል።

21-22 ምንም እንኳ ጴጥሮስና ዮሐንስ ትእዛዛቸውን እንዳልተቀበሉዋቸው የአይሁድ መሪዎች ቢረዱም፤ ተጨማሪ ማስጠንቀቂያ ከመስጠት በቀር ምንም ዓይነት እርምጃ ለመውሰድ ድፍረት አልነበራቸውም። ከዚያ በኋላ ጴጥሮስንና ዮሐንስን ፈቷቸው። ሕዝቡ ሁሉ ሐዋርያትን ይወዳቸዋል፤ የአይሁድ መሪዎች ደግሞ ሕዝቡን ፈሩ። ከዐርባ ዓመት ጀምሮ ሽባ ሆኖ የተወለደውን ሰው መፈወስን የመሰለ አስደናቂ ነገር ያደረጉ ሰዎችን መቃወም አልፈለጉም።

ይሁን እንጂ የአይሁድ መሪዎች የፈሩት ኢየሱስ ከሞት ተነሥቶአል የሚለውን ስብከት ነበር። ኢየሱስ ከሞት እንዳልተነሣ የሚያቀርቡት ማስረጃ ቢኖር ኖሮ ይህ አዲስ ሃይማኖት ወዲያው ይከሰም ነበር። ሆኖም ኢየሱስ ከሞት እንዳልተነሣ ምንም ማስረጃ ማቅረብ አልቻሉም፤ ሥጋውንም አላገኙም።³⁰ ምንም ያህል ቢፈልጉና ቢያስፈልጉም አካሉን ማግኘት አልቻሉም። ይባስ ብሎ ደግሞ አሁን ይህ ሞቶአል ተብሎ የታሰበው ኢየሱስ ያንን ሽባ ሰው ፈውሶታል።³¹ ይህ ተፈውሶ ወዲያ ወዲህ የሚመላለስ ሰው ኢየሱስ ከሞት እንደተነሣና በሐዋርያቱም አማካይነት እየሠራ ለመሆኑ ግልጽ ማስረጃ ነው። ይህ ደግሞ ከማንኛውም ይልቅ የአይሁድ መሪዎችን ረበሻቸው።

የአማኞቹ ጸሎት (4፥23-31)

23-24 አማኞች ጴጥሮስና ዮሐንስ የነገሩዋቸውን በሰሙ ጊዜ ወዲያውኑ ድምፃቸውን በጸሎት አነሡ።

25-26 የጠቀሱትም በመዝሙር 2፥1-2 ያለውን ነበር። አሐዳዊ መንግሥታት፤ ሕዝቦች፤ ነገሥታት፤ ሹምች በእግዚአብሔርና እርሱ በቀባው መሲሕ³² ላይ እንደሚያሴሩ ዳዊት ትንቢት ተናግሮ ነበር። አሁን ደግሞ ዳዊት የተናገረው ትንቢት በእርግጥ ተፈጽሞአል።

27 በዚህ ቁጥር ላይ አማኞች እየጸለዩ እያለ፤ የጠቀሱትን የዳዊት ትንቢት ተረጎሙ። አረማውያን በቁጣ አጥረመረሙ። የተባለላቸው ሮማውያን ናቸው (ቁ. 25)። ሕዝቦች በከንቱ ዶለቱ የተባለላቸው የእስራኤል ሕዝብ ናቸው (ቁ. 26)። ሄሮድስ የተወሰነ የሮማውያንን ግዛት³³ እንዲያስተዳድር በሮማውያን ከተሾሙ ነገሥታት አንዱ ነበር። ጴጌጌናዊው ፋላጣስ ደግሞ በኢየሩሳሌም የነበረ ሮማዊ ገዥ ሲሆን፤ በመዝሙር ውስጥ ከተጠቀሰላቸው ነገሥታት አንዱ ነው (ቁ. 26)። እንግዲህ በእግዚአብሔርና በመሲሐ ላይ የተነሱት ነገሥታትና ገዥዎች እነዚህ ነበሩ ማለት ነው።

እዚህ ላይ አማኞቹ ኢየሱስን «ቅዱስ አገልጋይ» በማለት እንደጠሩት ያስተውሏል (የሐዋ. 3፥26 ይመለከታል)። እዚህ ጥቅስ ላይ ያለው «አገልጋይ» የሚለው የግሪክ ቃል «ልጅ» ተብሎ መተርጎምም ይችላል። ኢየሱስ የእግዚአብሔር አገልጋይም የእግዚአብሔር ልጅም ነው። እስከሞት ድረስ የታዘዘ አገልጋይ ነው (ኢሳ. 42፥1፤ 52፥13-14፤ 53፥11-12)።

30 የኢየሱስን በድን ሰላሳነበረ ሊያገኙት አልቻሉም። ኢየሱስ ተነሥቶአል!
31 ሽባውን ሰው የፈወሰው ራሱ ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት በመሥራቱ ነው (ማር. 16፥20)። ዋናው ፈኖሽ መንፈስ ቅዱስ ነው።
32 ግሪኩ የተቀባ የሚለውን «ክርስቶስ» ይለዋል። የአይሁድ ቋንቋ የሆነው ፅብራይስጥና አረማይዝ ግን የተቀባ የሚለውን «መሲሕ» ይለዋል።
33 በሐዋርያት ሮም ግዛት ውስጥ የተወሰነ ወረዳን የማስተዳደር ሥልጣን ከሮማውያን የተሰጣቸው «የአሻንጉሊት ገዢዎች» ነበሩ። ንጉሥ ሄሮድስ የገሊላ ገዢ ነበር (ሉቃ. 23፥6-7፤ ዮሐዋ. 12፥1 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

የእግዚአብሔር ብቸኛ ልጅም ነው (መዝ. 2:7፤ ማር. 1:11)። የዓለም አዳኝ እንዲሆን በእግዚአብሔር የተመረጠና የተቀባ መሲሕ (ክርስቶስ) ነው።

28 የክርስቶስ ጠላቶች በራሳቸው ውሳኔና ኃይል እንደገደሉት አሰቡ። ይሁን እንጂ፤ የእግዚአብሔርን እቅድና ዓላማ ብቻ ነው ሲፈጽሙ የነበረው። ልጁ ክርስቶስ መከራ እንዲቀበልና እንዲሞት አስቀድሞ በእግዚአብሔር የተወሰነ ነበር (የሐዋ. 2:23፤ 3:17-18)። ክርስቶስ ሰዎችን ከኃጢአታቸው የሚያድናቸው አዳኝ እንዲሆን አስቀድሞ ተወስኖአል፤ ስለዚህም ሰዎችን ከኃጢአት እንዲያድን ለእነርሱ የተመደበውን ቅጣት መቀበል ነበረበት፤ ያም ቅጣት ሞት ነበር (ማር. 10:45 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

እግዚአብሔር ከሰዎች ክፋትና ዐመፅ ሥራ እንኳ ታላቅ የሆነን መልካም ነገር ማውጣት እንደሚችል አስተውሏል። ሰዎች እግዚአብሔርን ይቃወማሉ፤ ይሁን እንጂ ክፋታቸውን በመልካም ነገር ያሸንፋል (ሮሜ 12:21)። ዐመፀኞች ምንም በደል የሌለበትን ክርስቶስን ገደሉ፤ እግዚአብሔር ግን የክርስቶስን ሞት ለሰዎች ኃጢአት ይቅርታ መሥዋዕት አደረገው፤ ይኸም ማለት ክርስቶስን የዓለም አዳኝ አደረገው።

29-30 ከዚያ በኋላ አማኞች እግዚአብሔር ድፍረት እንዲሰጣቸው ጸለዩ። ምንም እንኳ የአይሁድ መሪዎች ቢዝተባባሙና ቢያስፈራሩዋቸውም በድፍረት ቃሉን በመስበክ እንዲጸኑ ጸለዩ። እነርሱ ቃሉን ሲሰብኩ በሽተኞች እንዲድኑና ተአምራትንም ድንቅ ነገሮችም እንዲደረጉ እጅህን ዘርጋ በማለት ጸለዩ።

ጸልየው ካበቁ በኋላ መንፈስ ቅዱስ እንደገና በኃይል ወረደ። የነበሩበትም ስፍራ ተናወጠ። ሁሉም በመንፈስ ቅዱስ ተምሉ። ከዚህ ምሳሌነት አማኞች በመንፈስ ቅዱስ የሚሞሉት ባመኑበት ጊዜ ብቻ ሳይሆን፤ ብዙ ጊዜ በተደጋጋሚ እንደሚሞሉ እንመለከታለን (ቁጥር 8 ይመለከታል)። እንዲያውም በተደጋጋሚ ሁኔታ በመንፈስ ቅዱስ መሞላትን መፈለግ አለብን (ኢፌ. 5:18 እና ገለጻውን ይመለከታል)። በመንፈስ ቅዱስ ስንሞላ የእግዚአብሔርን ቃል በድፍረት መናገር እንችላለን።

አማኞች ንብረታቸውን ሁሉ በአንድነት አደረጉ (4:32-37)

32-35 እስቲ ስለእነዚህ የመጀመሪያ ክርስቲያኖች እንደገና እንመልከት። ሁሉም አማኞች አንድ ልብና አንድ አሳብ ነበራቸው። በመካከላቸውም ሁሉም የጋራ ነበር (ቁ. 32)። ይህም ማለት ማንም ሰው «ይህ የእኔ» ነው የሚለው አልነበረውም ማለት ነው። ሐዋርያቱ በታላቅ ኃይል ይመስከሩ ነበር። በሁሉም ላይ ታላቅ የእግዚአብሔር ጸጋ ነበረ። በመካከላቸውም አንድም ችግረኛ አልነበረም (ቁ. 34)። ምክንያቱም ገንዘቡንም አምጥተው ለሐዋርያቱ ያስረክቡ ስለነበርና እያንዳንዱም የሚያስፈልገው ስለሚደርሰው ነው (ቁ. 35)።

እነዚህ ነገሮች የተጻፉት ዛሬ አብያተ ክርስቲያናት የመጀመሪያዎችን የኢየሩሳሌም ቤተ ክርስቲያን እንዲመስሉ ምሳሌ ይሆን ዘንድ ነው። ቤተ ክርቲያኖቻችን የመጀመሪያዋን ቤተ ክርስቲያን የማይመስሉ ከሆነ በርትተን መጸለይ አለብን (የሐዋ. 2:42-47 ይመለከታል)።

36-37 መሬቱን ሽጦ ገንዘቡን ለቤተ ክርስቲያን የሰጠውን የበርናባስን ምሳሌነት ሉቃስ አቅርቦአል። ውሎ አድሮ ደግሞ ይኸው በርናባስ ታላቅ ሰባኪና የሐዋርያው ጳውሎስ የቅርብ ጓደኛ እንደሆነ እንመለከታለን (የሐዋ. 9:26-27፤ 11:25-26፤ 13:2-3 ይመለከታል)።

ምዕራፍ 5

ሐናንያና ሰጲራ (5:1-11)

1-2 የሐናንያና ሰጲራ ኃጢአት ምን ነበረ? በመጀመሪያ መሪታቸውን ሸጡ፤ የመሬቱ ሙሉ ሽያጭ ነው በማለትም ከፊሉን ለራሳቸው አስቀምጠው ከፊሉን ለቤተክርስቲያን ሰጡ።

ዋናው ኃጢአታቸው መዋሸታቸው ነበር። የሚፈልጉትን ያህል ገንዘብ የማስቀረት መብት ነበራቸው፤ ስሕተታቸው ይህ አልነበረም። ምንም እንዲሰጡ ግዳጅ አልተጣለባቸውም። ኃጢአታቸው ስለገንዘብ መዋሸታቸው ነው። ሐሰተኛው ሰይጣን ልባቸውን ሞላው (ቁ. 3)።

3-4 ለመሆኑ፤ ሐናንያ መዋሸቱን ጴጥሮስ እንዴት ነው ያወቀው? በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት ነበር። መንፈስ ቅዱስ ለጴጥሮስ የዕውቀትን ስጦታ ሰጠው (1ቆሮ. 12:8)።

ሐናንያ ምንም ገንዘብ ለጴጥሮስ የመስጠት ግዴታ አልነበረበትም፤ በመጀመሪያውኑ መሬቱን የመሸጥ ግዴታ እንኳ አልነበረበትም። ታዲያ ወደኋላ ስላስቀረው ገንዘብ ለምን ሐናንያ ዋሽ? ምን ያህል ለጋስና እውነተኛ አማኝ መሆኑን ለጴጥሮስና ለሌሎች ለማሳየት ፈለገ? ለክርስቶስ ማንኛውንም ነገር መስዋዕት ያደረገ እውነተኛ ክርስቲያን መስሎ ለመታየት ፈለገ። ይሁን እንጂ ሙከራው ሰዎችን ለማታለል ብቻ ሳይሆን፤ የእግዚአብሔርን መንፈስ ቅዱስም ለማታለል ሞክሮአል።

ማንኛችንም ብንሆን ራሳችንን እንመርምር። ከጊዜ ወደጊዜ ያልሆነውን መልካም ወይም የተሻለን ሰዎች መስለን ለሌሎች ለመታየት እንምክራለን? ባላደረግነው በጎ ሥራ ከሰዎች ምስጋናን ወይም ውዳሴን መቀበል እንፈልጋለን? ስላደረግነው ከፋ ሥራ ከመወቀስ መሸሽ እንፈልጋለን? ለእነዚህ ጥያቄዎች ከምንሰጠው መልስ እንዴ እንኳ «አዎን» የሚል ከሆነ፤ እንግዲያው እንደሐናንያ ነን ማለት ነው። መንፈስ ቅዱስን ለማታለል እየሞከርን ነው ማለት ነው።

5-6 የሐናንያ በደል ተጋለጠ። ልቡም በፍርሃት ተሞላ። ምናልባትም ከፍርሃት የተነሣ ይሆናል ልቡ መምታቱን ያቆመው። ምንም ይደረግ ምን ሐናንያን የገደለው ጴጥሮስ አይደለም። የገደለው የእግዚአብሔር ፍፍር ነበር። ሐናንያ መንፈስ ቅዱስን ዋሽ፤ ስለዚህም መንፈስ ቅዱስ ቀጣው።

7-11 ሰጲራም ጴጥሮስን ዋሽታለች፤ እውነቱን እንድትናገር ጴጥሮስ ዕድል ሰጥቷት ነበር፤ እርስዋ ግን ዋሸች። እርስዋና ባልዋ የእግዚአብሔርን መንፈስ መፈታተን ፈለጉ (ቁ. 9)። እግዚአብሔር እንደማያይና እንደማይውቅ በማሰብ ሆን ብለው ኃጢአት አደረጉ። ምንኛ ተሳስተዋል!

እንደባልዋ ሁሉ ሰጲራም እንደምትሞት ጴጥሮስ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት አውቆአል። «ባልሽን ቀብረው የሚመለሱት ሰዎች በበር ናቸው አንችንም ወሰደው ይቀብሩሻል» አላት። እርስዋም በድንገት በእግሩ ሥር ወደቀችና ሞተች።

ሐናንያና ሰጲራ እውነተኛ አማኞች ነበሩን? ይህን የሚያውቀው እግዚአብሔር ብቻ ነው። ምናልባትም መንፈሳቸው በጌታ ቀን እንድትድን በኃጢአት የተሞላው ሥጋቸውን ለማስወገድ ይሆናል እግዚአብሔር የገደላቸው (1ቆሮ. 5:5 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ለዚህም ቢሆን እርግጠኞች አይደለንም። አንድ ነገር ግን እርግጠኛ ሆነን መናገር እንችላለን። ይኸውም፤ ሆን ብለን ኃጢአት መሥራት እጅግ አደገኛ ነገር መሆኑን ነው (ዕብ. 10:26-27 እና ገለጻውን ይመለከታል)። በዚህ ምክንያት ነበር በጌታ ክርቲያን ሁሉ ታላቅ ፍርሃት የሆነው (ቁ. 11)። «እኔስ በምን ሁኔታ እግዚአብሔርን ለማታለል እየሞከርሁ ይሆን? እኔንስ እግዚአብሔር በዚህ ሁኔታ ይቀጣኝ ይሆን?» በማለት አማኞች ራሳቸውን መጠየቅ ጀመሩ። እኛስ በእነዚህ ጉዳዮች ላይ ጥርጥር ይኖረናል? ከሆነ፤ «... ጌታ የራሱ የሆኑትን ያወቃል የጌታን ስም የሚጠራ ሁሉ ከክፋት ይራቅ» (2ጢዋ. 2:19) የሚለውን እናስታውስ።

ሐዋርያት ብዙዎችን ፈወሱ (5:12-16)

12-14 ሐዋርያት የሱሎምን መመላለሻ በመባል በሚታወቀው አንድ የመቅደሱ ክፍል ውስጥ መስብሰባቸውን ቀጥለዋል (የሐዋ. 3:11)። ከእነርሱ ውጪ ከሆኑት ሰዎች አንድ እንኳ ከእነርሱ ጋር ለመሆን የሚደፍር አልነበረም። ይህም ማለት በሐናንያና በሰጲራ ላይ የደረሰውን ሰዎች ሁሉ ስምተው ስለነበር እውነተኛ አማኝ ያልሆኑ ሰዎች ከእነርሱ ጋር ለመሆን አይደፍሩም ነበር ማለት ነው። እውነተኛ አማኝ የሆኑት ብቻ ነበር ከእነርሱ ጋር የሚሆኑት፤ ያም ሆኖ ግን በጌታ የሚያምኑ ወንዶችና ሴቶች ቁጥራቸው በጣም እየበዛ ይሄድ ነበር።

15-16 መንፈስ ቅዱስ በሐዋርያቱ አማካይነት ድንቅና ተአምራት እያደረገ ነው። ከዚህ ቁጥር እንደምንመለከተው የጴጥሮስ ጥላ እንኳ ስላረፈባቸው ብዙ ሕመምተኞች ተፈውሰዋል (የሐዋ. 19፡11-12 ይመለከታል)። ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ያደርግ የነበረውን ሐዋርያቱም እያደረጉ ነው (ማር. 1፡32-34፤ 5፡27-29 ይመለከታል)።

ሐዋርያቱ ተስደዱ (5፡17-32)

17-18 ጴጥሮስና ዮሐንስ ከዐርባ ዓመት ጀምሮ ሽባ የነበረውን ሰው ከፈወሱ (የሐዋ. 3፡1-7) ጊዜ ወዲህ ብዙ ሰዎች ይህን አዲሱን የክርስትና ሃይማኖት እየተከተሉ ነው። አሁን ደግሞ ሐዋርያቱ በየቀኑ ብዙ ሕመምተኞችን እየፈውሱ ነበር፤ ስለዚህም ከበፊቱ ይበልጥ ብዙዎች ሐዋርያትን መከተል ጀመሩ። ሊቀ ካህናቱና ሌሎች የአይሁድ መሪዎች በሐዋርያቱ ላይ በጠላትነት ተነሡ፤ በቅንዕነትም ተሞሉ፤ ሐዋርያቱንም ወህኒ ቤት አስገዙዋቸው።

19-20 የወህኒ ቤቱን በር እንዲከፍት እግዚአብሔር መልአኩን ላከ (የሐዋ. 12፡5-10)። መልአኩ «ሸሽታችሁ አምልጡና ተደበቁ» አልነበረም ያላቸው፤ ከዚያ ይልቅ «ወደ መቅደሱ ሂዱና ማስተማራችሁን ቀጥሉ፤ ይህን የሕይወት ቃል ሁሉ ማለትም መሉውን የደግነንት»³⁴ መልአኩት ለሕዝቡ ሁሉ ንገሩ» አላቸው።

21-26 በሚቀጥለው ቀን ሊቀ ካህኑ የአይሁድ ሸንጎ አባሎችን በአንድነት ለበሰበ (የሐዋ. 4፡5)። ሐዋርያቱ አሁን እንኳ እስር ቤት እንዳሉ ነበር ያሰቡት። ሐዋርያቱንም እንዲያመጡዋቸው መልአኩን ተከትለው ወደ ወህኒ ላኩ፤ እነርሱ ግን እዚያ አልነበሩም። ከወህኒ ያወጣቸው መልአኩ ከወጡ በኋላ የወህኒውን በሮች ሁሉ መልሶ ዘግቶታል፤ (ቁ. 23) መልአኩ ሐዋርያቱን ከወህኒ ሲያወጣቸው ምናልባትም በዘቦቹ ላይ ከባድ እንቅልፍ ሳይጥልባቸው አልቀረም።

27-28 ሊቀ ካህናቱ፣ ስለ ክርስቶስ በመስበካቸው ብቻ አልነበረም ሐዋርያቱን ወንጀለኛ ያደረጋቸው፤ የአይሁድን መሪዎች ለክርስቶስ ሞት ተጠያቂዎች በማድረጋቸውም ጭምር ነበር የከሰሳቸው። ስለዚህም አይሁድ በሐዋርያቱ ላይ ያስቆጣቸው ሁለት ምክንያቶች ነበሩዋቸው ማለት ነው።

29-32 እንደገና ጴጥሮስና ሌሎች ሐዋርያት በአይሁድ ሸንጎ አባሎች ፊት በድፍረት ተናገሩ። እንዲያውም ጴጥሮስ በዚያው ሸንጎ ለነበሩ የአይሁድ መሪዎች ስለክርስቶስ በቀጥታ ሰብካላቸዋል። ሐዋርያቱ የአይሁድ መሪዎችን ፊት ለፊት «የክርስቶስ ገዳዮች» በማለት ጠርተዋቸዋል። «በእንጨት³⁵ ላይ ሰቅላችሁ ገደላችሁት» አሉአቸው። በቁጥር 31 ላይ ደግሞ «እግዚአብሔር ግን ከሙታን አስነሣው በክብር በቀኙ አስቀመጠው» አሉአቸው (የሐዋ. 2፡23፤ 32-33፤ 4፡10፤ ኤፌ. 1፡20-21 ይመለከታል)።

«ስለዚህ ነገር እኛ ምስክሮች ነን» አለ ጴጥሮስ፤ «ስለዚህም ነገር ለሌሎች እንድንናገር ተጠርተናል፤ ዝም ማለት አንችልም» ለሰው ከመታዘዝ ለእግዚአብሔር መታዘዝ ይገባል» (ቁ. 29)።

ሐዋርያቱ ከዚህ በፊትም ይህንን ለአይሁድ መሪዎች ነግረዋቸው ነበር (የሐዋ. 4፡18-20)። ስለዚህ ነገር ምስክሮቹ ሐዋርያት ብቻ አልነበሩም፤ መንፈስ ቅዱስም በአማኞች ውስጥ ሆኖ እየመሰከረ ነበር። እነርሱ ሲናገሩ መንፈስ ቅዱስም ይናገራል፤ ምክንያቱም ለእያንዳንዱ አማኝ ማለትም ለእግዚአብሔር ለሚታዘዝ አማኝ በሙሉ መንፈስ ቅዱስ ተሰጥቶታል (ቁ. 32)።

እግዚአብሔር መሪና አዳኝ አድርጎ ክርስቶስን ከፍ አደረገው (ቁ. 31)። እዚህ ላይ «መሪ» የሚለው ቃል «ጌታ» ማለት ነው። መሪ አድርገን ክርስቶስን ካልተቀበልን አዳኝ

ሊሆንን አይችልም። ኢየሱስ ጌታችንም አዳኝችንም ነው (የሐዋ. 2፡36)። እንዲያድነን ከፈለግን፣ ልንታዘዝው ዝግጁ መሆን አለብን።

ለእስራኤል ሕዝብ ንስሐንና የጋጢአት ይቅርታን እንዲሰጥ እግዚአብሔር ክርስቶስን ከፍ አደረገው። ክርስቶስ አዲስ ልብ ሰጥቶናል፤ ንስሐ እንድንገባም ጸጋ ሰጥቶናል። ይሁን እንጂ፣ ንስሐ የምናደርገው እኛው ራሳችን ነን። ያለንስሐ የጋጢአት ይቅርታ አይኖርም።

የገማልያል ምክር (5፡33-42)

33-34 የአይሁድ መሪዎች በተለይም የካህናት መሪዎችና ሰዳቃውያን በሐዋርያቱ ላይ ሞት ለማስፈረድ ፈለጉ። ይሁን እንጂ፣ ይህን ማድረግ የሚችሉት ፈሪሃውያን³⁶ የሆኑትን የሸንጎውን አባሎች ድጋፍ ሲያገኙ ብቻ ነበር። ገማልያል የፈሪሃውያን መሪ ነው፤ ከዚህም በላይ ደግሞ እንደ ሙሴ ሕግ መምህርነቱ በሁሉም አይሁዳውያን ዘንድ በጣም የተከበረና ተሰሚነት ያለው ሰው ነበር።

35-37 ገማልያል ከጥቂት ዓመታት በፊት በሮም መንግሥት ላይ ዐመፅ አስነሰተው የነበሩ ሄሮዲስ (ቁ. 36) እና ገሊላዊው ይሁዳ (ቁ. 37) ስለሚባሉ ሰዎች ምሳሌነት ለሕዝቡ ተናገረ። እነዚህ ሁለት ሰዎች ተገደለዋል፤ ተከታዮቻቸውም ተበታትነዋል። ገማልያል ይህን ያለው፣ መሪያቸው ኢየሱስ ስለሞተ ሐዋርያቱም መበተናቸውና መጥፋታቸው አይቀርም ለማለት ነበር።

38-39 ስለዚህም ከሐዋርያቱ እንዲቀፍ እንዲተውአቸው ለአይሁድ መሪዎች መከራቸው ስብከታቸው ከእግዚአብሔር ካልሆነ ከንቱ እንደሚሆን ነገራቸው። ስብከታቸው ከእግዚአብሔር ከሆነ ግን ሐዋርያቱን መቃወም ማለት ራሱን እግዚአብሔርን መቃወም ነው የሚሆነው። ከዚህም በላይ ደግሞ ይህ አዲስ ሃይማኖት ከእግዚአብሔር ከሆነ፣ በምንም ዓይነት ሊያጠፋት ወይም ሊያፍነት አይቻላቸውም፤ ጥበብ የተሞላው የገማልያል ምክር ይህን ይመስላል።

40 የአይሁድ መሪዎች የገማልያልን ምክር ሰሙ። ሐዋርያቱን አስገረፉአቸውና ለቀቁዋቸው። መሪዎቹ ለመጨረሻ ጊዜ የኢየሱስን ስም በመጥራት እንዳይናገሩ አዘዙዋቸው። ምንም እንኳ የኢየሱስን ስም በመጥራት እንዳይናገሩ ሲያዙአቸውም፣ ሐዋርያቱ እንደማይሰሙዋቸው ያውቁ ነበር።

41-42 ስለ ኢየሱስ ስም መከራ ስንቀበል በእውነት የእርሱ ደቀ መዛሙርት፣ ወዳጆችና ወንድሞች ነን። ሐዋርያቱ የተለማመዱትም ይህንን ነበር፤ ደስ እያላቸው ከሸንጎው ወጥተው የሄዱትም በዚህ ምክንያት ነበር። እግዚአብሔር ስለክርስቶስ መከራና ውርደት እንዲደርስብን ከፈቀደ፣ እኛም ብንሆን ደስ ሊለን ይገባል። ስለክርስቶስ ከዓለም መከራ መቀበል ማለት ከእግዚአብሔር ክብርን መቀበል ማለት ነው (ዕብ. 11፡24፤26 ይመለከታል)። ሐዋርያቱ ደስ ያላቸው ለክርስቶስ መከራን ለመቀበል የተገቡ በመሆናቸው ነበር። ለክርስቶስ ውርደትን ከመቀበል የሚበልጥ ክብር ሐዋርያቱን አስጠንቅቆአቸው ነበር። «... ሰዎች ለፍርድ አሳልፈው ይሰጡአችኋል፤ በየምኩራቱም ይገርፉአችኋል» አላቸው (ማር. 13፡9)። እርሱ የነገራቸው ቃል አሁን ተፈጽሞአል። ከዚህም በተጨማሪ «አገልጋይ ከጌታው አይበልጥም ብዬ የነገርኳችሁን አስታውሱ፤ እኔን ካሳደዱኝ እናንተንም ያሳደዱኝል» ብሎአቸው ነበር (ዮሐ. 15፡20)።

ይሁን እንጂ፣ ስለእርሱ መከራ የሚቀበሉ ሁሉ የበለጠ ሽልማት እንደሚጠብቃቸውም ተስፋ ሰጥቶአቸዋል። «በእኔ ምክንያት ሰዎች ሲሰድቡአችሁ፣ ሲያሳድዱአችሁ፣ በውሸትም ሰማችሁን ሲያጠፉ ደስ ይበላችሁ፤ በመንግሥት ሰማይ የምታገኙት ዋጋ ትልቅ ስለሆነ ደስ ይበላችሁ፤ በደስታም ፈንድቁ» አላቸው (ማቴ. 5፡11-12)። በዘመናት ሁሉ የነበሩ

34 በአረማይክ ድንቁ (የጴጥሮስ የሚናገርበት)፣ በዚህ ቁጥር ላይ ሕይወት የሚለው ቃል «ደግነንት» ማለትም ይሆናል (የሐዋ. 13፡26)።

35 በአይሁድ ሕግ መሠረት የተገደሉ ወንጀለኞች ሁሉም ውርደታቸውን እንዲመለከት በእንጨት ላይ ይሰቅሉ ነበር (ዘጸ. 21፡22-23)። ስለዚህም «በእንጨት» ላይ መሰቀል በአይሁድ ዘንድ በጣም አሳፋሪ አሟጋች ነበር።

36 ፈሪሃውያን የአይሁድ ሃይማኖት እንድ ከፍሎች ናቸው። በክርስቶስ ከማመን በፊት ሐዋርያው እውሎስ በጣም ግትር ፈሪሃዊ ነበር፤ እዚህ ላይ የተጠቀሰው ገማልያል አስተማሪው ነበር (የሐዋ. 22፡3)። ሰፊ ላለ ማብራሪያ ከቃላት ዝርዝሩ ፈሪሃዊ የሚለውን ይመለከታል።

ክርስቲያኖች በዚህ ተስፋ ላይ ጸንተው እስከአሁን ድረስ ደርሰዋል (ሮሜ 8:18! 2ቆሮ. 4:16-17 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

ምዕራፍ 6

የሰባቱ መመሪያ (6:1-7)

1 በዚህ ክፍል አማኞች በሙሉ ደቀ መዛሙርት ተብለዋል (ቁ. 1-217)። የመጀመሪያዎቹ አሥራ ሁለት ደቀ መዛሙርት ደግሞ «ሐዋርያት» ተብለዋል።

እዚህ ላይ የምንመለከተው አንድ በጣም አስፈላጊ እውነት አለ። ሁሉም ክርስቲያኖች ደቀ መዛሙርት ናቸው። አንድ ዓይነት ክርስቲያን እንጂ፣ አንደኛው ወገን ተራ የሆነ፣ ሌላው ወገን ደግሞ የተመረጠና «ደቀ መዝሙር» የሚባል ሁለት ዓይነት ክርስቲያን አይደለም ያሉት። ይህ የተሳሳተ አስተሳሰብ ነው፤ ሁሉም ክርስቲያኖች ደቀ መዝሙር እንዲሆኑ ተጠርተዋል። አንዳንድ ክርስቲያኖች፣ የብዙ ክርስቲያኖች ሕይወት ምንም ችግር የሌለበት «ደቀ መዛሙርት» የሚባሉት የጥቂት ክርስቲያኖች ሕይወት ደግሞ ችግርና መከራ የበዛበት እንደሆነ ያስባሉ። እውነቱ ግን እንደዚህ አይደለም። ሁሉም ክርስቲያን በጠበበው የደቀ መዝሙርነት ሕይወት መንገድም እንዲጓዙ ነው የተጠሩት (ማቴ. 7:13-14 እና ገለጻውን ይመለከታል)። እያንዳንዱ ክርስቲያን መስቀሉን ተሸክሞ ኢየሱስን እንዲከተል ተጠርቶአል (ማር. 8:34፤ ሉቃ. 14:26-27 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

የግሪክ ቋንቋ ተናጋሪ በሆኑት አይሁዳውያን አማኞችና የአረማይክ ቋንቋ ተናጋሪ በሆኑት አይሁዳውያን መካከል አለመግባባት ተፈጠረ። ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ተከታዮቹ በሙሉ የአረማይክ ቋንቋ ተናጋሪዎች አይሁዳውያን ብቻ ነበሩ። በዚያን ጊዜ አረማውያንና በሌላ አገሮች የሚኖሩ ግሪኮች ተናጋሪ አይሁዳውያን ገና በክርስቶስ አላመኑም ነበር። አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን ሁለት ዋና ዋና የአይሁድ ክፍሎች ነበሩ፤ የመጀመሪያዎቹ በዕብራይስጥ ወይም በአረማይክ ቋንቋ የሚናገሩና በእስራኤል የሚኖሩ አይሁድ ሲሆኑ፤³⁷ ሁለተኛዎቹ ደግሞ የግሪክ ቋንቋ³⁸ ተናጋሪዎችና በተለያዩ የሮም መንግሥት አገሮች የሚኖሩ አይሁዳውያን ነበሩ።

ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ጥቂት ግሪክ ተናጋሪ አይሁዳውያን በኢየሩሳሌም ይኖሩ ነበር፤ ኢየሱስ ከሞት ከተነሣ በኋላ ግን አንዳንዶቹ በእርሱ አምነዋል። ከእነርሱም መካከል አንዳንድ መበለቶች ነበሩበት። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ግን ሐዋርያቱ በየዕለቱ ለክርስቲያኖች ከሚያከፋፍሉት ምግብ መበለቶቻችን የሚገባቸውን ድርሻ አያገኙም በማለት አንዳንድ ግሪክ ተናጋሪ አይሁዳውያን ማጥረምረም ጀመሩ። አብዛኞቹ አማኞች ንብረታቸውን እየሸጡ ምንም ለሌላቸው እንዲያከፋፍሉት ገንዘብ ለሐዋርያት ይሰጡ እንደነበረ አስታውሱ፤ ከእነዚህ ምንም ከሌላቸው አብዛኞቹም መበለቶች ነበሩ (የሐዋ. 4:34-35)። ሐዋርያቱ በተለያዩ ሥራዎች ስለተጠመዱ ምግቡ በትክክል መከፋፈሉን ለማረጋገጥ እንኳ ጊዜ ላይኖራቸው ይችላል።

በጥንታዊቷ ቤተ ክርስቲያን ምን ያህል ፈጥኖ ማጥረምረም መከፋፈል እንደተፈጠረ አስቡ! የመጀመሪያው አለመግባባት ምክንያት ደግሞ ገንዘብና ንብረት ነበር። ገንዘብንና ንብረትን እንዴት በትክክል መከፋፈል እንዳለበት አስመልክቶ በአማኞች መካከል አለመግባባት ተፈጠረ። ምንም እንኳ የአማኞች ቁጥር በየጊዜው እየደገና እየጨመረ ቢሆንም፣ ሰይጣን መከፋፈልን፣ አለመርካትንና ቅንዓትን በቤተ ክርስቲያን ለመፍጠር ምን ያህል ሙከራ እንዳደረገ መመልከት ይቻላል።

2-4 የተለያዩ ክርስቲያኖች በቤተክርስቲያን ውስጥ የተለያየ የሥራ ድርሻ አላቸው። በተለይ ሐዋርያቱ የተመደቡት ቃሉን ለመስበክና ለማስተማር እንዲሁም ለጸሎት ነበር። ስለዚህም ምግቡን በሚገባ እንዲያከፋፍሉ ሌሎች ሰባት ሰዎችን መረጡ። በኋላም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እንዲህ ዓይነቱን አገልግሎት የሚሰጡ ሠራተኞች ዲያቆናት ተብለዋል (1ጢዋ. 3:8-10)።

እንደዚህ ዓይነቱን ሥራ ለመሥራት የሚመረጡ ሰዎች በመንፈስ ቅዱስና በጥበብ የተሞሉ መሆን እንዳለባቸው ሐዋርያቱ ተናገሩ። ዛሬም ቢሆን በቤተክርስቲያኖችን የምንመርጣቸው መጋቢዎች፣ ሽማግሌዎችና ዲያቆናት በመንፈስ ቅዱስና በጥበብ የተሞሉትን መሆን አለበት።

እዚህ ላይ ሐዋርያቱ ልንከተለው የሚገባ ምሳሌ ሰጥተውናል። አንድ መሪ በጣም ሥራ ከበዛበትና በአጥጋቢ ሁኔታ ሥራውን መፈጸም ካልቻለ፣ በቤተክርስቲያን ውስጥ ላሉት ሥራውን መሥራት ለሚችሉ ሰዎች ማከፋፈል አለበት። ይሁን እንጂ ሥልጣኑን ሁሉ ለግላቸው ጎብቻ የሚይዙና ለሌሎች ማከፋፈልን የማይፈልጉ ብዙ መሪዎች አሉ። ይህ ግን ትክክል አይደለም። ለምሳሌ ያህል፣ መጋቢዎችና ሰባኪዎች ገንዘብ ነክ በሆነ የቤተክርስቲያን ጉዳይ ባይሳተፉ መልካም ነው። ከዚህ ይልቅ በመጸለይና በማስተማር ላይ ቢተኩ ይሻላል (ቁ. 4)።

5-6 የተመረጡት ሰባት ሰዎች በሙሉ ያላቸው የግሪክ ስም ነው። ስለዚህም ሁሉም ግሪኮች ተናጋሪ አይሁዳውያን መሆናቸውን እርግጠኛ መሆን እንችላለን። እዚህ ላይ በመጀመሪያ የተጠቀሰው እስጢፋኖስ ታሪኩ ከ8-15 ባሉት ቁጥሮችና በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 7 በሙሉ ተዘግቦለታል። በሁለተኛነት ስለ ተጠቀሰው ፊሊጶስ ደግሞ በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 8 በሰፊው እንመለከታለን። ስለተቀሩት አምስቱ ግን ምንም የሚታወቅ የለም።

ሁሉም ደቀ መዛሙርት ማለትም ሁሉም የቤተ ክርስቲያን አባሎች በመጀመሪያ ሰባቱን ሰዎች እንደመረጡዋቸው ያስተውሏል። ከዚያ በኋላም ሐዋርያቱ እጃቸውን በመጫን ለተመደቡበት ሥራ ሾሟቸው። እጆችን በመጫን ለአንድ የተወሰነ አገልግሎት ሰዎችን መሾም የአይሁዳውያን ባሕል ነው (ዘጉ. 27:22-23)። ክርስቲያኖችም ወዲያው ይህን ባሕል ወረሱ። አንዳንድ ክርስቲያኖች አንድ ሰው የመንፈስ ቅዱስን በረከት እንዲያገኝ ከተፈለገ የቤተ ክርስቲያን መጋቢ ወይም ሽማግሌዎች እጃቸውን መጫናቸው አስፈላጊ ነው በማለት ያምናሉ (የሐዋ. 8:17፤ 9:17፤ 19:6 ይመለከታል)። እዚህ ላይ ግን ጉዳዩ እንዲህ አይመስልም፤ ምክንያቱም ማንም ሰው እጁን ላያቸው ላይ ከመጫኑ በፊት እነዚህ ሰዎች መንፈስ ቅዱስ የሞላባቸው ነበሩ (ቁ. 3)።

7 የምታድግ ቤተ ክርስቲያን ሕያው ቤተ ክርስቲያን ናት። የማታድግ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ ሙት ቤተ ክርስቲያን ናት። የመጀመሪያዋ ቤተክርስቲያን በእርግጥም ሕያው ቤተክርስቲያን ነበረች! ሌላው ቀርቶ ብዙ የአይሁድ ካህናት በክርስቶስ በማመን የቤተክርስቲያን አባሎች ሆነዋል።

እስጢፋኖስ ተያዘ (6:8-15)

8-10 እስጢፋኖስ በእምነትና በመንፈስ ቅዱስ የተሞላ ሰው ነበር (ቁ. 5)። ከዚህም የተነሣ በጸጋና በኃይል ተሞልቶአል (ቁ. 8)። ውስጣዊ ልቦናው በእምነትና በመንፈስ ቅዱስ የተሞላ ሰው በውጫዊ ሕይወቱም ጸጋና ኃይል ይታይበታል።

በኢየሩሳሌም ብዙ የአይሁድ ምክራቦች ነበሩ። ከእነዚህም አንዱ «የነፃ ወጪዎች ምክራብ» ይባል ነበር። የዚያ ምክራብ አይሁዳውያን እስጢፋኖስን ይቃወሙ ጀመር። ይሁን እንጂ፣ እስጢፋኖስ ይናገረውን የነበረውን ጥበብና መንፈስ መቋቋም አልቻለም (ቁ. 10)። ስለዚህም እርሱን በመክሰስ ከጀርባው ሐሰት ያስወሩበት ጀመር።

11 ሐሰተኛ ምስክሮችን በስውር አነሣሡበት፤ ምናልባትም ለእነዚያ ምስክሮች ጥቂት ገንዘብ ከፍለዋቸው ይሆናል። የተመሠረተበትም ሐሰተኛ ከስ «በመሰና (ያም ማለት ሙሴ ከእግዚአብሔር በተቀበለው የአይሁድ ሕግ) በእግዚአብሔር ላይ የሰድብ ቃል ሲናገር ሰምተነዋል» የሚል

37 ምንም እንኳ የተያያዙ ቢሆኑም ዕብራይስጥና አረማይክ የተለያዩ ቋንቋዎች ናቸው። ዕብራይስጥ ምርጥ (የተለየ) የአይሁዳውያን ቋንቋ ሲሆን፣ አረማይክ ግን የአብዛኞቹ የመካከለኛ ምሥራቅ ሰዎች የጋራ ቋንቋ ነበር።

38 ከኢጣልያ በቀር ግሪክ በጠቅላላ የሮም ግዛት ውስጥ የሙሉን የጋራ ቋንቋ ሲሆን፣ በኢጣልያ ግን ላቲን መግቢያ ቋንቋ ነበር።

ነበር። ቀደም ብሎ በራሱ በኢየሱስም ላይ ተመሳሳይ ክስ ቀርቦበት ነበር (ማር. 14፡61-64)።

12-14 አይሁድ እስጢፋኖስን ይዘው ወደ ሸንጎ አቀረቡት። ከዚያ በኋላ ሐሰተኛ ምስክሮቹን ጠሩ። እነዚህ ምስክሮች ይህ ሰው በቤተ መቅደስ ላይና (በኢየሱሳም በነበረው የአይሁድ መቅደስ) እንዲሁም በሙሴ ሕግ ላይ የሰድብ ቃል ከመናገር አይቆጠብም በማለት ከሰሱት (ቁ. 13)። ኢየሱስም ስለራሱ ሰውነት፤ «ቤተ መቅደስ» ተናግሮ ነበር (ዮሐ. 2፡19-21)፤ ምናልባትም እስጢፋኖስ ይህን ኢየሱስ የተናገረውን ቃል በድጋሚ ሳይናገር አልቀረም። ይሁን እንጂ፤ እነዚያ ሐሰተኛ ምስክሮች ኢየሱስ የተናገረውን አጣምመው እንዳቀረቡ ሁሉ፤ የእስጢፋኖስንም ንግግር አጣምመው ነበር ያቀረቡት።³⁹

ኢየሱስን «እኔ ይህን በሰው እጅ የተሠራውን ቤተ መቅደስ አፈርሰዋለሁ» ብለሃል በማለት ነበር የከሰሱት (ማር. 14፡57-58 ይመለከታል)። እነዚህ ሐሰተኛ ምስክሮች ደግሞ እስጢፋኖስ በእነዚህ ቃላት ተጠቅሞል ብለው ከሰሱት።

በአንድ ወቅት ኢየሱስ «... ከቤተ መቅደስ የሚበልጥ እነሆ እዚህ አለ» በማለት ስለራሱ ተናግሮ ነበር (ማቴ. 12፡6)። ኢየሱስ ይህን ሲል ምን ማለቱ እንደነበር እስጢፋኖስ በሚገባ ተረድቶአል። «አሁን መሲሕ መጥቶአል፤ የአይሁድ ቤተ መቅደስና የመሥዋዕት ሥነ-ሥርዓቱ ከእንግዲህ ወዲህ አስፈላጊ አይደሉም» ማለቱ ነበር (ዕብ. 7፡18-19፤8፤ 7፤ 13 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

እስጢፋኖስ ለአይሁዳውያን በእርግጥ ይህን ሳይነግራቸው አልቀረም፤ በጣም ያስቆጣቸውም ይኸው ነበር።

ምዕራፍ 7

የእስጢፋኖስ ንግግር-የአይሁድ አባቶች (7፡1-16)

1 «ይህ የተባለው ነገር ልክ ነው? በቤተ መቅደሳችንና በአይሁድ ሕግ ላይ ይህን ብለሃል?» ሲል ሊቀ ካህናቱ እስጢፋኖስን ጠየቀው

እስጢፋኖስ በሰጠው ምላሽ ለራሱ መከላከያ ለማቅረብ አልሞከረም። እርሱ ስለክርስቶስ ወንጌል ማለትም አይሁዳውያን ይቃወሙት ለነበረው አዲሱ የክርስትና ሃይማኖት ነበር የተሟገተው።

በአንድ አገርና በአንድ መቅደስ ተወስኖ መኖር የእግዚአብሔር ዓላማ እንዳልነበረ በንግግሩ ሊያሳያቸው ሞከረ። እውነተኛ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ማለትም በእውነት በኢየሱስ ክርስቶስ የሚያምኑ ሁሉ ከየትኛውም ዘር ወይም አገር ሊሆኑ ይችላሉ። ይህንንም ለማስረዳት ከመጀመሪያው አይሁዳዊ፤ ከአብዮትም በመነሣት እስከ ክርስቶስ ድረስ ያለውን የአይሁድ ሕዝብ ታሪክ ያቀርባል። ይህ አዲሱ የክርስትና ሃይማኖት እግዚአብሔር የፈቀደው እውነተኛ ሃይማኖት መሆኑንንም ከአይሁድ ቅዱሳት መጻሕፍት (ብሉይ ኪዳን) ሊያሳያቸው ይሞክራል።

2-3 አብርሃም የመጀመሪያው አይሁዳዊ ነው። በመጀመሪያ አብርሃም በመስጴጦምያ ይኖር ነበር፤ ይኸው አገር የከለዳውያን አገር በመባልም ይታወቃል (ቁ. 4)። አሁን ይህ አገር ያለው በዘመናዊቷ የመካከለኛው ምሥራቅ አገር በኢራቅ ውስጥ ነው። አብርሃም እዚያ እየኖረ ሳለ እግዚአብሔር፤ «ከአገርህ ወጥተህ . . . እኔ ወደማሳይህ አገር ሂድ» አለው። ስለዚህም አብርሃም ከአገሩ ወጥቶ እግዚአብሔር ወደመራው ስፍራ ሄደ። ይህን በማድረጉም አብርሃም ለእግዚአብሔር ስለመታዘዝ ሁላችንም ልንከተለው የሚገባ ዓይነተኛ ምሳሌ ትቶልናል (ዕብ. 11፡8 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

4 በመጀመሪያ አብርሃም ካራን ወደምትባል ከተማ ሄደ፤ አሁን ይህች አገር ያለችው ከዛሬይቱ እስራኤል በስተሰሜን

በዘመናዊቷ ቱርክ ውስጥ ነው። አብርሃም ለጥቂት ዓመታት በካራን ከተቀመጠ በኋላ፤ «ከአገርህ ወጥተህ . . . እኔ ወደ ማሳይህ አገር ሂድ» በማለት እንደገና እግዚአብሔር ተናገረው (ዘፍ. 12፡1)። ስለዚህም አብርሃም ከካራን ወጥቶ ወደ ከነዓን ምድር ተጓዘ (ዘፍ. 12፡4-5)። ያም ማለት እስራኤል እንደሆነ ለማሳየት እስጢፋኖስ «ዛሬ እናንተ ወደምትኖሩባት አገር አመጣው» ይላል።

5 ከነዓን (እስራኤል) ለአብርሃምና ለዘሮቹ እንደሚሰጠው እግዚአብሔር ተስፋ የገባለት አገር ናት (ዘፍ. 17፡8)። ይሁን እንጂ፤ አብርሃም ከነዓንን አልወረሰም፤ ሌላው ቀርቶ በዚያች ምድር ውስጥ የእግር ማረፊያ እንኳ የሚያህል ርስት አልነበረውም። እውነተኛው የአብርሃም ርስት በሰማይ ነው (ዕብ. 11፡9-10 ይመለከታል)።

የከነዓንን ምድር ለአብርሃምና ለዘሮቹ እንደሚሰጠው እግዚአብሔር ተስፋ ሲገባለት አብርሃም አርጅቶ ነበር፤ ልጆችም አልነበሩትም። ይሁን እንጂ አብርሃም በእግዚአብሔር ተስፋ አመነ።

6-7 «ዘርህ በባዕድ አገር (ግብፅ) ስደተኛ ሆኖ ይኖራል» ሲል እግዚአብሔር ለአብርሃም ነገረው። ዘሮቹ ለአራት መቶ ዓመት በግብፅ ባረያዎች ሆነው ከኖሩ በኋላ ግብፃውያንን እንደሚቀጣና አይሁዳውያንንም ወደ ተስፋይቱ ምድር ወደ ከነዓን እንደሚያመጣቸውም እግዚአብሔር ለአብርሃም ነግሮት ነበር (ዘፍ. 15፡13-16፤ ዘጸ. 12፡29-36)።

እግዚአብሔር እንደተናገረው የአብርሃም ዘሮች (አይሁድ) በግብጽ አራት መቶ ዓመት ቆዩ። በዚያ ጊዜ ሁሉ ከነዓንን እንደሚሰጣቸው እግዚአብሔር የሰጣቸው ተስፋ አልተፈጸመም ነበር። እግዚአብሔር ሁልጊዜ የሰጠውን ተስፋ ወዲያውኑ ሳይፈጽመው ይችላል፤ በትእዛዥ መጠበቅን መግር አለብን (2ኤፕ. 3፡8-9)።

8 ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር የግርዘትን ኪዳን ለአብርሃም ሰጠው። ግርዘት ማለት በብልት ጫፍ ያለን ሸለፈት ማስወገድ ማለት ነው። አብርሃምና ዘሮቹ ሁሉ እንዲገረዙ እግዚአብሔር አዝዞአቸዋል፤ ግርዘት አይሁዳዊ ለመሆናቸው ውጫዊ ምልክት ነው (ዘፍ. 17፡10-13)። ግርዘት እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር ያደረገው ኪዳን ምልክት ነው። እግዚአብሔር ለአብርሃም የሰጠው ኪዳንም «ዘርህን አበዛዋለሁ፤ ታላቅ ሕዝብም ይሆናል፤ እባርክሃለሁ፤ በአንተም አማካይነት ሕዝቦች ሁሉ ይባረካሉ» የሚል ነበር (ዘፍ. 12፡2-3)።

አብርሃም አንድ መቶ ዓመት ሲሆነው ይስሐቅን ወለደ (ዘፍ. 21፡2-5)። ይስሐቅ ደግሞ ያዕቆብን ወለደ (ዘፍ. 25፡26)። ከዚያ በኋላ ደግሞ ያዕቆብ የአሥራ ሁለቱ ነገደ እስራኤል አባቶች የሆኑትን የነገድ አባቶች ወለደ (ዘፍ. 35፡23-26)።

9 ከቁጥር 9-15 ባሉት ላይ እስጢፋኖስ አይሁዳውያን እንዴት መጀመሪያ ወደ ግብጽ እንደመጡ ይገልጻል። ዮሴፍ አሥራ አንደኛው የያዕቆብ ልጅ ነው። ያዕቆብ ከሌሎች ልጆቹ ሁሉ አስበልጦ ዮሴፍን ይወደው ነበር፤ በዚህም ታላላቅ ወንድሞቹ ቅንኦት አድርገዋቸው ወደ ግብጽ ለሚጓዙ ነጋዴዎች በባርነት ሸጡት (ዘፍ. 37፡3-4፤ 25-28 ፤36)።

በዮሴፍ ላይ ወንድሞቹ እንደቀኑበት ሁሉ የአሁኑ አይሁዳውያንም በኢየሱስ ላይ ቀንተዋል። ምንጊዜም ቢሆን ከቶሞች በመልካሞች ላይ ይቀናሉ።

10 እግዚአብሔር ለዮሴፍ በግብጽ ንጉሥ፤ በፈርዖን⁴⁰ ፊት ምንገሰና ጥበብን ሰጠው። በተለይም ደግሞ እግዚአብሔር ሕልምን የመተርጎም ችሎታ ለዮሴፍ ሰጥቶት ነበር። ዮሴፍ ከፈርዖን ሕልምች አንዱን ተረጎመለት ፈርዖንም በዮሴፍ ጥበብ በጣም ተገረመ፤ በግብጽ አገር ሁሉ ላይ አስተዳዳሪ አድርጎ ሾመው (ዘፍ. 41፡15-43)።

11 በዮሴፍ ሕልም አተረጓጎም መሠረት የፈርዖን ሕልም በግብጽና በከነዓን (በእስራኤል) ላይ ሰባት ዓመት የሚቆይ ጽኑ ረሃብ እንደሚመጣ የሚያመለክት ነበር። ይህም ዮሴፍ

39 ብዙውን ጊዜ ሐሰተኛ ምስክሮች ሙሉ በሙሉ ሐሰት አይናገሩም፤ እውነቱን ግን አጣምመው ያቀርባሉ። ስለዚህም ብዙዎች የሚናገሩት እውነት እንደሆነ ያስባሉ። ሰይጣን በጣም ሙሉ ነው፤ ይሁን እንጂ፤ ተጣምሞ የቀረበ እውነት ራሱ ሐሰት እንደሆነ መንገዝብ አለብን። እውነትን አጣምሞ ማቅረብ በእግዚአብሔር ፊት የሸፍጥን ያህል እስጳፊ ነው።

40 አብዛኞቹ የግብፃውያን ንጉሦች «ፈርዖን» ይባሉ እንደነበር ሁሉ የሮም ንጉሠ ነገሥቶች «ቂሳሩ» ይባሉ ነበር። አብዛኞቹ የአገራችን ነገሥታት ዓፄ ይባሉ እንደነበረው ዓይነት።

እንደተናገረው ተፈጽሞአል። የሪሃቡ ጊዜ ሲደርስም በእስራኤል አገር ይኖሩ የነበሩት የቦሌፍ አባትና ወንድሞችም በሪሃብ መጎዳት ጀመሩ። በግብጽ ግን በቦሌፍ ምክር መሠረት በቂ አህል ስለተከማቸ አንድም ረሃብተኛ አልነበረም (ዘፍ. 41፡54-57)።

12 በግብጽ ብዙ ምግብ መኖሩን ስለሰማ ያዕቆብ እህል እንዲሸምቱ ልጆቹን ወደዚያው ላካቸው። ልጆቹ አስቀድመው ለባርነት የሸጡትን ታናሽ ወንድማቸውን ቦሌፍን አላወቁትም። አሁን ከፈርዖን ቀጥሎ መላውን ግብጽ የሚያስተዳድር ሰው ሆኖአል! (ዘጸ. 42፡1-3፤ 6-8)።

13-14 ወንድሞቹ ለሁለተኛ ጊዜ እህል ለመሸመት ወደ ግብጽ ሲመጡ የሱፍ ማንነቱን ገለጸላቸው፤ ከዚያ በኋላ በግብጽ መጥተው እንዲኖሩ አባቱንና መላውን ቤተሰቡን አስጠራ (ዘፍ. 43፡1-2፤ 45፡1-10)።

15-16 ያዕቆብና በኋላም አሥራ ሁለት ልጆቹ በሙሉ በግብጽ አገር ሞቱ። በኋላ ግን አጽማቸው ወደ እስራኤል አገር ተመልሶ ተቀብሮአል (ዘፍ. 50፡4-9፤ ኢዮሱ 24፡32)።

የእስጢፋኖስ ንግግር - ሙሴ (7፡17-43)

17 ምንም እንኳ አይሁዳውያን ከአንዱ አገር ወደ ሌላው እየተዘዋወሩ ቢሆንም፤ እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር ያደረገውን ኪዳን አልዘነጋም። ምንጊዜም ቢሆን እግዚአብሔር በትክክለኛው ጊዜ ተስፋውን ይፈጽማል።

ዘሮቹ ከነሳንን (እስራኤልን) እንደሚወርሱ እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋ ሰጥቶት ነበር። ተስፋው የሚፈጽምበት ጊዜ ሲደርስም በግብጽ የነበረው የሕዝባችን ቁጥር እየበዛ ሄደ። 18-19 በዚያን ጊዜ ግብጽ የምትተዳደረው በሌላ ንጉሥ ነበር። የአይሁዳውያን ቁጥር እየበዛ በመሄዱ ማንኛውም ወንድ ሆኖ የሚወለድ አይሁድ ሁሉ ወደ ወንዝ መጣል አለበት ሲል አዲሱ ፈርዖን ወሰነ (ዘጸ. 1፡7-9፤ 22)።

በአይሁዳውያን ላይ እንደዚህ ዓይነት ከባድ ስደት ባይደርስባቸው ኖሮ፤ ግብጽን ለቅቀው እግዚአብሔር ወደሰጣቸው ወደተስፋይቱ ምድር ለመሄድ ፈቃደኛ አይሆኑም ነበር። ዓላማውን ለመፈጸም ግን እግዚአብሔር በተወሰነው ጊዜ እስፈላጊውንና የተመጠነ መከራ በሕዝቡ ላይ እንዲደርስ አደረገ።

20-22 ሙሴ የተወሰደው በዚሁ ወቅት ነበር። አዲሱ ፈርዖን ባዘዘው መሠረት ወደ ወንዝ ሳይጥሉት አይሁዳውያን እናትና አባቱ ሙሴን ለሦስት ወር ያህል አቆዩት። ሕፃኑ በእግዚአብሔር ፊት ያማረ መሆኑን አይተዋልና ሙሴን በቤታቸው ደበቁት (ቁ. 20)። የንጉሡን ትእዛዝ አልፈሩም (ዕብ. 11፡23 ይመለከታል)። በመጨረሻም ለረጅም ጊዜ በቤታቸው ደብቀው ሊያቆዩት እንደማይችሉ በመረዳታቸው፤ የፈርዖን ልጅ ገላዋን በምትታጠብበት ወንዝ ዳር አኖሩት። የንጉሡ ልጅ እንደምታገኘውና በጣም ከማማሩ የተነሣም እንደምታሳድገው ተስፋ አድርገዋል። በእርግጥም የፈርዖን ልጅ ሙሴን አገኘችው፤ ወደ ቤትዋ ወስዳች እንደ ልጅዋ አድርጋ ታሳድገው ጀመር (ዘጸ. 2፡1-10)። በዚህም ምክንያት ባለፈው ትውልድ ጊዜ በቦሌፍ ዘመን እንደሆነው ሁሉ፤ ሙሴም በግብጽ ምድር ታላቅ ሰው ሆነ።

23-29 ለዐርባ ዓመት ያህል ሙሴ እስራኤላዊ ማለትም አይሁድ መሆኑን ከፈርዖን ልጅ በቀር የሚያውቅ አልነበረም። በዚያ ዘመን ሁሉ ከወገኖቹ እስራኤላውያን ተለይቶ ኖረ። አንድ አባት ግን አንዳንዶቹን ለማግኘት አለበ (ቁ. 23)። አንድ ግብጻዊ አይሁዳዊውን ሲያጉላላው ተመለከተና ሙሴ ተቆጣ፤ ግብጻዊውንም ገደለ። በአንድ ልዩ በሆነ ሁኔታ ሙሴ እስራኤልን ከመከራቸው እንዲታደግ እግዚአብሔር እንደመረጠው ይገባው ነበር። ይሁን እንጂ፤ ወገኖቹ አይሁዳውያን ግን አልተቀበሉትም (ዘጸ. 2፡11-14)።

ሙሴ አይሁዳዊ የመሆኑና ግብጻዊውን የመገደሉም ወፊ በስፋት ተሰማ። ስለዚህም ሙሴ ከግብጽ ሸሽቶ ከሲና ተራራ ምሥራቃዊ ጠርዝ ወደሚገኘው ምድያም አገር ሄደ (ዘጸ. 2፡15)። የሱፍ ከገዛ አገሩ ወጥቶ በባዕድ ምድር እንዲኖር

በወንድሞቹ እንደተገደደ ሁሉ፤ ሙሴም ግብጽን ትቶ በሌላ አገር በምድያም ስደተኛ ሆኖ መኖር ጀመረ።

30-34 ሙሴ በምድያም ዐርባ ዓመት ኖረ። በዚያን ጊዜ የሰማንያ ዓመት ሰው ሆኖአል። ለተጠራበት ሥራ እርሱን ለማዘጋጀት ለእግዚአብሔር ያን ያህል ጊዜ አስፈለገው። አርባ ዓመት ሲፈጸም ግን በሚንደደው የቁጥቋጦ ነበልባል ውስጥ ሆኖ የእግዚአብሔር መልአክ⁴¹ ተገለጸለት (ቁ. 30)።

የቆመበት ሥፍራ የተቀደሰ ምድር መሆኑን እግዚአብሔር ለሙሴ ነገረው (ቁ. 33)። አይሁዳውያን አንድ «የተቀደሰ ስፍራ» ብቻ መኖሩን ነው የሚያምኑት፤ ያም በኢየሱሳሌም ያለው መቅደሳቸው ያለበት ስፍራ ነው። እስጢፋኖስ ሊያስረዳቸው የፈለገው ግን እግዚአብሔር የሚገኝበት ስፍራ ሁሉ «የተቀደሰ» ስፍራ መሆኑን ነበር። በመስጴጦምያ ለአብርሃም ተገልጾለት ነበር (ቁ. 2)። አሁን ደግሞ ለሙሴ በሲና ምድረ በዳ ተገለጸ።

በሚንደደው የቁጥቋጦ ነበልባል ውስጥ ሆኖ በመናገር ወደ ግብጽ ምድር እንዲመለስ እግዚአብሔር ለሙሴ ነገረው። ሙሴ አይሁዳውያንን ከግብጻውያን ባርነት እንዲያወጣ የእግዚአብሔር እቅድ ነበር (ዘጸ. 3፡1-10)።

35 ምንም እንኳ የክርስቶስን ስም ባያነሣም እዚህ ላይ እስጢፋኖስ ሙሴን ከክርስቶስ ጋር ያወዳደራል። በመጀመሪያ አይሁዳውያን ሙሴን ንቀዋል። እግዚአብሔር ግን ያንኑ እነርሱ የናቂትን ሙሴን ገዥና ፈራጅ አድርጎ ወደ እነርሱ ላከው። በተመሳሳይ ሁኔታም አይሁዳውያን ክርስቶስን ንቀውታል፤ እግዚአብሔር ግን ንታና አዳኝ አደረገው።

36 ሙሴ ወደ ግብጽ ተመለሰ፤ ድንቆችና ተአምራትን በማድረግም ሕዝቡን ነፃ አወጣ። የአይሁዳውያን ከግብጽ መውጣት ታሪክ በዘጸአት ምዕራፍ 8-12 ባሉት ውስጥ ተዘርዝሮአል።

አይሁዳውያን ከግብጽ ምድር እንደወጡ ወዲያውኑ ከኋላቸው ፈርዖን ያሳድዳቸው ጀመር። የግብጽ ሠራዊት ሊደዛቸው በተቃረበበት ጊዜ አይሁዳውያን ቀይ ባሕር ደርሰው ነበር። በሙሴ አማካይነትም እግዚአብሔር ባሕሩን ግራና ቀኝ ከፍሎላቸው በደረቅ ምድር ተሻገሩ። በዚህም ምክንያት አመለጡ። ግብጻውያን ቀይ ባሕሩን ለመሻገር ሲሞክሩ ግን እግዚአብሔር ባሕርን ገጠመው፤ ሁሉም በባሕር ሰጥመው ሞቱ (ዘጸ. 14፡5-28)።

ከዚያ በኋላ ሙሴ በእስራኤልና በግብጽ መካከል ባለው መሬት የሲና በርሃ ባለው ባሕር ወሽመጥ ለአርባ ዓመት ያህል የአይሁድ ሕዝብ መራ።

37 እዚህ ላይ እስጢፋኖስ፤ «እግዚአብሔር አምላክ እኔን እንዳስጎነሳን እንዲሁ ከወንድሞቻችሁ መካከል ነቢይ ያስነሣላችኋል» በማለት ሙሴ ለእስራኤላውያን የተናገረውን ይጠቅሳል (ዘጸ. 18፡15)። ከዚህ ቀደም ብሎ ክርስቶስ ሙሴ የተናገረለት ነቢይ እንደሆነ ጴጥሮስ ለአይሁዳውያን ነግሮአቸው ነበር (የሐዋ. 3፡22-23)።

ሙሴን አስመልክቶ እስጢፋኖስ ለምን ይህን ሁሉ ለአይሁድ ሸንጎ አባላት እንደተናገረ አሁን ግልጽ ሆኖልናል። ምክንያቱም ሙሴ «እንደ እኔ ያለ» በማለት የተናገረለት ነቢይ ክርስቶስ ነው። አስቀድሞ አይሁዳውያን ሙሴን እንደናቂትና በኋላም በሲና ምድረ በዳ እንዳመጹበት ሁሉ፤ አሁን ደግሞ የዘመኑ አይሁዳውያን ክርስቶስን ንቀዋል፤ በእርሱም ላይ አምጸዋል። ኢየሱስ ራሱም «ሙሴን ብታምት ኖሮ እርሱ ስለእኔ ጽፎአልና እኔንም ባመናችሁ ነበር» በማለት ለአይሁዳውያን ነግሮአቸዋል (ዮሐ. 5፡46-47)። እዚህ ላይ እስጢፋኖስ የሚለው፤ የአይሁድ ሸንጎ አባሎች ሁሉ ክርስቶስን ይወቁት! ክርስቶስ ሙሴ የተናገረለት ነቢይ ራሱ ነው። ሙሴ አባቶቻቸውን ከግብጽ ባርነት ነፃ እንዳወጣ ሁሉ ክርስቶስም እነርሱን ከኃጢአት ባርነት ነፃ ለማውጣት አዳኛቸው እንዲሆን እግዚአብሔር የተመረጠና የተቀባ መሆኑን አይሁዳውያን ሁሉ ይረዱ ማለቱ ነበር።

41 በብሉይ ኪዳን ዘመን ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔር በመልአክ ተመስሎ ለሰዎች ይገለጽ ነበር። ይህም አስተርእዮተ-መለኮት ይባላል፤ መለኮት ራሱን አባየ ለማለት ነው።

38 መሴ በሲና ተራራ በሰብሰባ ላይ ነበር። በዚያ ምድር በዳ የእግዚአብሔር ሕዝብ (በእርሱ የተጠሩት ሕዝብ) ነበሩ። የእግዚአብሔር መልአክም አብሮአቸው ነበር፤ ማለትም በመልአክ ተመስሎ እግዚአብሔር አብሮአቸው ነበር (ቁ. 30-34 እና ገለጻውን ይመለከታል)። እግዚአብሔር ለአይሁዳውያን «እኔ ክለናንተ ጋር እሄዳለሁ» ብሎአቸው ነበር (ዘጸ. 33፥14)። ስለዚህም እዚህ ላይ መልአክ የተባለው የራሱ የእግዚአብሔር መገኘት ነበር ማለት ነው። በመልአኩ በኩል እግዚአብሔር በሲና ተራራ ከመሴ ጋር ተነጋገረ፤ እዚህ ላይ እስጢፋኖስ ሕያው ቃል የሚለውንም እግዚአብሔር ራሱ የጻፈባቸውን የድንጋይ ጽላቶች ሰጠው (ዘጸ. 24፥12 31፥18 32፥15-16)።

39-41 መሴ የእግዚአብሔርን ሕግ ለመቀበል ዐርባ ቀን በሲና ተራራ ላይ ቆየ፤ ተራራው ላይ ብዙ በመቆየቱም የአይሁዳውያን ትዕግሥት በማለቁ እግዚአብሔርን ከማምለክ ወደ ኋላ ተመለሱ። የወርቅ ጥጃ ሠርተውም ማምለክ ጀመሩ (ዘጸ. 32፥1-6)።

42-43 አይሁዳውያን፥ ሆን ብለው በእግዚአብሔር ላይ በማመጸባቸውና በእግዚአብሔር ምትክ ጣዖትን በማምለካቸውም፤ እግዚአብሔር ደግሞ የሰማይን ሠራዊት⁴² እንዲያመልኩ አሳልፎ ሰማቸው። እነዚያ የማይታዘዙ አይሁዳውያን እጃቸው የሠራቸውን ጣዖታት ብቻ አልነበረም ያመለኩት፤ ከዋክብትንና ፕላኔቶችንም ጭምር ያመልኩ ጀመር። እዚህ ላይ እስጢፋኖስ ከትንቢተ አምጽ 5፥25-27 ጠቅሶ ይናገራል። በዚህ ትንቢት ላይ እግዚአብሔር አይሁዳውያንን፥ «እኔን ከማምለክ ይልቅ ምሎክንና ራፋንን አመለካችሁ» ይህን በማድረጋቸውም እኔ ደግሞ ከባቢሎን ወዲያ እንድትሰደዱ አደርጋለሁ» ይላቸዋል (ቁ. 43)። በእርግጥም በኋላ እግዚአብሔር አይሁዳን ከእስራኤል አስወጥቶ እስረኞች ሆነው ወደ ባቢሎን⁴³ እንዲሰደዱ አድርጎአቸዋል።

የእስጢፋኖስ ንግግር-የእግዚአብሔር ቤት
(7፥44-53)

44 በሲና ምድር በዳ እግዚአብሔር የሚመለከበት የምስክር ድንኳን ከአይሁዳውያን ጋር አብሮ ነበር። ምስክሩም እግዚአብሔር ሕጉን የጻፈባቸው ሁለቱ ጽላቶች ናቸው (ዘጸ. 3፥18፤ ራእ. 15፥5-6 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

የሚመለከበትን ድንኳን እንዴት አድርጎ እንደሚሠራ እግዚአብሔር ለመሴ ነግሮት ነበር (ዘጸ. 25፥8-9)። አይሁዳውያን በምድር በዳ በነበሩበት ጊዜ በኋላ በኢየሩሳሌም የሠራውን ዓይነት ቋሚ ቤተ መቅደስ አልነበራቸውም። የነበራቸው እግዚአብሔር የሚመለከበት ድንኳን ብቻ ነበር፤ በሚሄዱበት ሁሉ ድንኳኑንም ይዘው ይሄዱ ነበር።

45 ዐርባ ዓመት መላው አይሁዳውያን በሲና ምድር በዳ ተንከራተቱ፤ ከዚያ በኋላ ደግሞ ኢያሱ የሚባል ሌላ መሪ እግዚአብሔር በመጀመሪያ ለአብርሃም ዘሮች ተስፋ ወደ ገባላቸው መሬት እየመራ አገባቸው።

በዚያን ጊዜ አንዳንድ አረማውያን ሕዝብ፥ በእስራኤል ምድር 'ይኖሩ ነበር፤ በእግዚአብሔር እርዳታም አይሁዳውያን ከዚያ ምድር አስወጡአቸው። በመጨረሻም ከብዙ ጦርነት በኋላ በንጉሥ ዳዊት ዘመን አይሁዳውያን መላውን አገሪቱን ተቆጣጠሩ።

አይሁዳውያን፥እግዚአብሔር የሚመለከበትን ድንኳን ይዘው ነበር ወደ እስራኤል የገቡት። እስከ ንጉሥ ዳዊት ዘመን፤ የዋናው የአይሁድ ቤተ መቅደስ እስከተሠራበት ጊዜ ድረስ በዚህ ድንኳን ውስጥ ነበር እግዚአብሔርን የሚያመልኩት።

46 ንጉሥ ዳዊት ለእግዚአብሔር መደበኛ ቤተመቅደስ ለመሥራት ፈልጎ ነበር (2ኛ መዋ. 7፥1-2)። እግዚአብሔር ግን በነቢዩ ናታን አማካይነት የሰው እጅ በሠራው ትልቅ ቤተ

መቅደስ ውስጥ እንደማይኖር ነገረው። ያንን ሁሉ ዘመን ከአይሁዳውያን ጋር ነበር፤ በእጅ በተሠራ ድንኳን ውስጥ ይኖር ነበር። ታዲያ አሁን ለምን ትልቅ ቤተ መቅደስ እንዲሰራት ይፈልጋል? (2ኛ መዋ. 7፥5-7)። እግዚአብሔር ለዳዊት እንዲህ አለው፥ «አንተ ሞተህ ሥጋህ በቀድሞ አባቶችህ መካነ መቃብር በሚያርፍበት ጊዜ ከልጆችህ አንዱን (ከርስቶስ) አስነሳለሁ፤ መንግሥቱንም አጸናለሁ፤ ቤተ መቅደስም የሚሠራልኝ እርሱ ነው፤ ሥርወ መንግሥቱም ሳይቋረጥ ለዘላለም የሚቀጥል እንዲሆን አደርጋለሁ፤ እኔ ሕግት እሆነዋለሁ እርሱም ልጄ ይሆናል» (2ኛ መዋ. 7፥12-14)።

47 በመጨረሻም ቤተ መቅደሱን የሠራው ልጁ ሰሎሞን እንጂ ዳዊት አይደለም። አዲስ ኪዳን መጻፍ እስከጀመረበት ጊዜ ድረስ አይሁዳውያን ሲያመልኩበት የነበረውን ታላቁን የኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ የሠራው ሰሎሞን ነበር። በአንድ መንገድ ሰሎሞን ቤተመቅደሱን መሥራቱ «ከልጆችህ አንዱ» ለሰሜ የሚሆን ቤተ ይሠራልኛል በማለት እግዚአብሔር ለዳዊት የሰጠው ተስፋ ፍጻሜ ነበር (2ኛ መዋ. 7፥13)። በሌላ በኩል ግን እውነተኛውን የእግዚአብሔር «ቤት» የሠራው ከርስቶስ ስለሆነ ትንቢቱ የተፈጸመው በከርስቶስ ብቻ ነው ማለት ይቻላል። ከርስቶስ የዳዊት ልጅ ነው። የከርስቶስ ዘፋን ለዘላለም የማይቋረጥ መንፈሳዊ «ዙፋን» ነው (ሉቃ. 1፥30-33)። ከርስቶስ የሠራው ቤተ መንፈሳዊ «ቤት» ነው። እውነተኛ የእግዚአብሔር ቤት ወይም መቅደስ ሕንፃ ሳይሆን፤ አማኞች ናቸው። አማኞች እውነተኛ መንፈሳዊ የእግዚአብሔርን ቤተመቅደስ ይሠራሉ። እግዚአብሔር የሚያድረው በእንደዚህ ዓይነቱ ቤተ መቅደስ ውስጥ ነው። የእግዚአብሔር መንፈሳዊ ቤተ መቅደስ የማእዘን ራስ ደግሞ ራሱ ከርስቶስ ነው (ኤፌ. 2፥19-22 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

48-50 ሰሎሞን ቤተ መቅደሱን ሠርቶ ከጨረሰ በኋላ እንዲህ አለ፥ «አምላክ ሆይ! በእውነት ምድር የአንተ መኖሪያ ለመሆን ትበቃለች? እነሆ ሰማየ ሰማያት እንኳ የማይበቃህ ሆኖ ሳለ፥ ይህች እኔ የሠራኳት ቤተመቅደስህ የአንተ መኖሪያ ለመሆን እንዴት ልትበቃ ትችላለች?» (1ኛ ጊዮ. 8፥27)። እዚህ ላይ ደግሞ እስጢፋኖስ «ልዑል እግዚአብሔር በሰው እጅ በተሠራ ቤት ውስጥ አይኖርም» ይላል (ቁ. 48)። ከዚያም በኋላ ነቢዩ ኢሳይያስ ተመሳሳይ ነገር የተናገረበትን ከኢሳይያስ 66፥1-2 ይጠቅሳል። የቤተመቅደሱን ሠሪ ራሱን ሰሎሞንን እንኳ ጨምሮ የብሉይ ኪዳን ነቢያት በመሉሉ እግዚአብሔር የሚኖርበት ቤተ መቅደስ እንደማያስፈልገው ተናግረዋል። ስለዚህም የራሳቸው ቅዱሳት መጻሕፍት ስለቤተመቅደሱ ብቁ አለመሆን መናገራቸው እየታወቀ፤ በቤተመቅደሱ ላይ ተናግረዋል በማለት አይሁድ እስጢፋኖስን ሊከስሱት አይገባም። እውነተኛ የእግዚአብሔር ቤተመቅደስ የእግዚአብሔር ታማኝ ሕዝብ መሆናቸውን ብሉይ ኪዳን ራሱ እንኳ ያስተምራል።

51 እዚህ ላይ እስጢፋኖስ የአይሁድ ሽንጎ አባላትን በግልጽ ይቃወማቸው ጀመር። አይሁዳውያን እግዚአብሔርን በመቃወም ተናግረዋል በማለት እስጢፋኖስን ከሰሰውት ነበር። እስጢፋኖስ ግን እግዚአብሔርን፥ ብሉይ ኪዳንን እንዲጽፉ ነቢያትን ያነሳሳቸውንም መንፈስ ቅዱስ ተቃውማችኋል በማለት ራሳቸውን አይሁዳውያንን ይከስሳቸዋል። እነዚህ ሰዎች በተደጋጋሚ መሴንና የብሉይ ኪዳን ነቢያትን እንደተቃወሙ አባቶቻቸው ዓይነት ትውልድ ናቸው። ውጫዊ አካላቸውን የተገረዙ አይሁዳውያን ናቸው፤ ልባቸውና ጆሮቻቸው ግን አልተገረዙም። እስጢፋኖስ ይህን ሲል እግዚአብሔርን እንደማይወዱ፥ እንዳልተገረዙና ትእዛዛቱንም እንደማያከብሩ አረማውያን ናቸው፤ ማለቱ ነበር (ሮሜ 2፥28-29 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

52 በጠቅላላው ብሉይ ኪዳን ዘመን እንዲያስጠነቅቁአቸውና ወደ ንስሐም እንዲመሩዋቸው እግዚአብሔር ወደማይታዘዙትና ወደዐመፀኞች አይሁዳውያን ነቢያትን ሲልክ ነበር። አይሁዳውያን ግን አዘውትረው የእግዚአብሔርን ነቢያት ናቁ፤ አሳደዱ (ማቴ. 23፥29-31)። ከእነዚህ ነቢያት ብዙዎቹ ስለከርስቶስ መምጣት ትንቢት ተናግረዋል፤ አይሁዳውያን ግን ገደሉዋቸው። በጣም የሚከፋው

⁴² ሰዎች ሆነ ብለው ጋጢአት ማድረግን ካዘወተሩ እግዚአብሔር ደግሞ የሚከፋና የሚበስ ጋጢአትን እንዲያደርጉ «አሳልፎ ይሰጣቸዋል» (ሮሜ 1፥24፤ 28፤ 28)።

⁴³ ጥንታዊቷ ባቢሎን የዘመናችን ኢራቅ ያለችበት ቦታ ላይ ነበረች።

ደግሞ እነዚህ አሁን እስጢፋኖስን እየከሰሱ ያሉት አይሁዳውያን ዳድቃን ክርስቶስን አላልፈው ሰጥተዋል፤ አስገድለዋል (የሐዋ. 2:23 3:13-15 ይመለከታል)።

53 እስጢፋኖስ አይሁዳውያንን «... ሕግን ተቀብላችሁ ነበረ፤ ነገር ግን አልጠበቃችሁትም ስለዚህም ዳድቃን አላልፋችሁ በመስጠት ገደላችሁት» አላቸው። ሕግን በመቀበላቸው ብቻ አይሁዳውያን ራሳቸውን ዳድቅ አድርገው ይቆጥሩ ነበር። ይሁን እንጂ፤ የራሳቸውን ሕግ አልጠበቁም። በመሴና በነቢያት ላይ ዐምጸዋል። አሁን ደግሞ ክርስቶስን እየተቃወሙ ነው።

እስጢፋኖስ በመላእክት አማካይነት ሕግን ተቀብላችሁ ይላል። በሲና ተራራ መሴ ሕግን ከእግዚአብሔር በተቀበለበት ጊዜ ብዙ መላእክትም ተገኝተው ነበር (ዘጸ. 33:2፤ ገላ. 3:19፤ ዕብ. 2:2)።

የእስጢፋኖስ በድንጋይ መወገር (7:54-60)

54-56 በአንድ በኩል የአይሁድ መሪዎች በእስጢፋኖስ ላይ ጥርሳቸውን ያፍጥጫሉ። በሌላ በኩል ደግሞ ክርስቶስ በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞአል። ከጥቂት ዓመታት በፊት ኢየሱስ ራሱ በዚህ በአይሁድ ሽንገ አባሎች ፊት ቆሞአል። በዚያን ወቅት ሊቀ ካህኑ «የብሩክ እግዚአብሔር ልጅ መሴሕ አንተ ነህን?» በማለት ኢየሱስን ጠይቆት ነበር። ኢየሱስም «አዎን እኔ ነኝ፤ የሰው ልጅ በጋሪያል እግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ ታያላችሁ እንዲሁም በሰማይ ደመና ተመልሶ ሲመጣ ታያላችሁ» በማለት መልሶለት ነበር (ማር. 14:61-62)። አሁን ደግሞ እስጢፋኖስ ለአይሁድ ሽንገ አባሎች «እነሆ ሰማይ ተከፍቶ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ አያለሁ» እያላቸው ነው (ቁ. 56)።

ኢየሱስ ያለው በእግዚአብሔር ቀኝ ነው። መቅደስ አያስፈልገንም። ጽድቅ የሚገኝባቸው የሚመስሉ ሃይማኖታዊ ወጎችንም መጠበቅ የለብንም፤ ምክንያቱም የሰማይ አምላክ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ በእግዚአብሔር ቀኝ ሆኖ እየሆለደን ነው።

ኢየሱስ አስቀድሞ ወደ ሰማይ ስለወጣ እኛ በእርሱ የምናምነው በቀጥታ ወደ እግዚአብሔር ፊት መቅረብ እንችላለን (ዕብ. 7:24-26፤ 8:1-2 ይመለከታል)።

57-58 በዚያ ስፍራ የነበሩት በሙሉ እስጢፋኖስን ለመግደል በአንድነት ተስማሙ። ርዕዩ ገንፍለው ስለነበረም ከሮማውያን ፈቃድ እስኪያገኙ ድረስ እንኳ መቆየት አልፈለጉም። እንደ እውነቱ ከሆነው እስጢፋኖስ ምንም ለምት የሚያበቃው ነገር አልተናገረም። ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔርን ተሳደቦአል ብለው አሰቡ (ዘሉ. 24:13-16)። ስለዚህም በችሶላ ወንጀለኞች በድንጋይ ተደብደቡት ወደሚገደሉበት ቦታ ይዘውት ሄዱና በድንጋይ ይደበድቡት ጀመር።

አይሁዳውያን ወንጀለኞችን የሚገድሉት በድንጋይ ይደብድቡ ነበር። ወንጀለኛው በአንድ ጉድጓድ ውስጥ እንዲገባ ይደረጋል፤ ከዚያም በኋላ ቁልቁል ድንጋዮች ይወረውሩበታል። በወንጀለኛው ላይ የመስከሩበት ሰዎች የመጀመሪያዎቹን ድንጋዮች እንዲወረውሩበት ይደረጋል (ዘጸ. 17:7)። በእስጢፋኖስ ጉዳይ ግን የሸንገው አባሎች በሙሉ ምስክሮች ስለነበሩ፤ ሁሉም የመጀመሪያዎቹን ድንጋዮች መወርወር ይችላሉ። ድንጋዮቹን ሲወረውሩ እንዳያስቸግራቸው ሁሉም ልብሰቻቸውን አወለቁ። ልብሰቻቸውንም ወስደው ሳውል የሚባል አንድ ጎልማሳ እንዲጠብቅላቸው በእግሩ ሥር አስቀመጡ (ቁ. 58)። ይህ ሳውል በኋላ ሐዋርያው ጳውሎስ ሆኖአል። ጳውሎስ በእስጢፋኖስ ሞት መስማማቱን ለአንድ አፍታም አልዘነጋውም (የሐዋ. 22:20)።

59-60 እየሞተ እያለ እንኳ እስጢፋኖስ የጌታውን ምሳሌነት ተከትሎአል። በመስቀል ላይ እያለ «አባት ሆይ! የሚያደርጉትን ስለማያውቁ ይቅር በላቸው!» በማለት ኢየሱስ ለገዳዮቹ ጸልዮ ነበር (ሉቃ. 23:34)። በተመሳሳይ መንገድም እስጢፋኖስ «ጌታ ሆይ! ይህን በደል አትቆጠርባቸው» አለ (ቁ. 60)።

በእንደዚያ ዓይነት አስቃቂ መከራ ውስጥ ሆኖ እንኳ እስጢፋኖስ ገዳዮቹን ሳይሆን እግዚአብሔርን ነበር የተመለከተው። እኛስ ችግርና መከራ ሲደርስብን ወደ ማን ነው

የምናየው? ጠላቶቻችንና ሁኔታዎችን ወይስ እስጢፋኖስ እንዳደረገው ሁሉ እግዚአብሔርን ነው የምንመለከተው?

እስጢፋኖስ ስለክርስቶስ ለመሞት የመጀመሪያው ክርስቲያን ሰማዕት ነው። ከዚያ ጊዜ ወዲህ እስጢፋኖስ በዘመናት ሁሉ ለተነሱት ስፍር ቁጥር ለሌላቸው አማኞች የጠንካራ እምነትና ጽናት ምሳሌ ሆኖአል። መከራና ስደት ሲደርስብን እንደ እስጢፋኖስ ሁሉ እኛም ብንሆን ዓይኖቻችንን አቅንተን አዳኞችን ኢየሱስ ክርስቶስን መመልከት እንችላለን። በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ ክርስቶስን ካየነው ደግሞ አንዳችም የሚያስፈራን ነገር አይኖርም። «እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ከሆነ ማን ሊቃወመን ይችላል?» (ሮሜ 8:31)። ሊፈርድባቸው ሰሚችል ማንነው? ኢየሱስ ክርስቶስ ይፈርድባቸዋል? እርሱስ አይፈርድባቸውም! ምክንያቱም እርሱ ስለእኛ የሞተ፤ ከሞት ተነሥቶ በእግዚአብሔር ቀኝ የተቀመጠ፤ ስለእኛም የሚማልድ ነው። ስለዚህ ከክርስቶስ ፍቅር ሊለየን የሚችል ማንም የለም (ሮሜ 8:34-38 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

ምዕራፍ 8

ቤተክርስቲያን ተሰደደች፤ ተበተነች (8:1-8)

1 እስጢፋኖስን ከገደሉ በኋላ የአይሁድ መሪዎች የልብ ልብ ተስማቸውና ሌሎች ክርስቲያኖችንም ለመያዝ ወሰኑ። ስለዚህም አብዛኞቹ አማኞች ከኢየሩሳሌም ወጥተው ወደሁለቱ የደቡባዊ እስራኤል ከተሞች፤ ወደ ይሁዳና ሰማርያ ተበተኑ። ኢየሱስ፤ «በአንድ ከተማ መከራ ሲያበዙባችሁ ወደ ሌላ ከተማ ሽሹ» ብሎ ነበር (ማቴ. 10:23)። እነርሱም ይህንኑ ነበር ያደረጉት።

ከዚህም በተጨማሪ ደግሞ ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ «... በኢየሩሳሌም በይሁዳ አገር ሁሉ በሰማርያ እስከምድርም ዳርቻ ድረስ ምስክሮቼ ትሆናላችሁ» ብሎ ነበር (የሐዋ. 1:8)። አሁን ደግሞ በዚህ ስደትና የአማኞች መበተን አማካይነት እግዚአብሔር ወንጌል በይሁዳና በሰማርያ ሁሉ እንዲደርስ እያደረገ ነው (ቁ. 4)።

3 ቀንደኛው የአማኞች አሳዳጅ ሳውል የሚባል አይሁዳዊ ነበር (በኋላ ሐዋርያው ጳውሎስ የሆነው)። በአይሁድ ሽንገ ፊት እስጢፋኖስ ያደረገውን ንግግር ሳውል ሰምቶ ነበር። የእስጢፋኖስን ንግግር ከሰማ በኋላ ሳውል ይህ አዲሱ የክርስትና ሃይማኖት የአብዛኞቹ የአይሁድ ወግና ባሕል ተጻራሪ መሆኑን ተገነዘበ። ይህ አዲስ ሃይማኖት ከተሰፋፋ ደግሞ የአይሁድ መሪዎች ኃይልና ተደማጭነት ሊቃለል ነው። ስለዚህም ሳውል ይህ አዲስ ሃይማኖት ከሥር መቀጨት አለበት የሚለው ወሰነ። የድሮ አስተማሪው በግልጽ ክርስቲያኖችን እንዲተውላቸው መክሮ ነበር፤ (የሐዋ. 5:38-39)። ሳውል ግን በዚህ ምክር መስማማት አልፈለገም። ሳውል ቤተክርስቲያንን ለማጥፋት ይጥር ነበር። ወንጌቶችና ሴቶችን እየያዘ ወደ እስር ቤት ያስገባቸው ነበር።

4-5 ፊሊጶስ፤ ምግብና የመሳሰሉትን ነገሮች ለአማኞች በትክክል እንዲያካፍሉ ለሐዋርያት ከተመረጡት አገልጋዮች ወይም ዲያቆናት አንዱ ነው (የሐዋ. 6:3-5)። ስደቱ በተነሣ ጊዜ ፊሊጶስ ከኢየሩሳሌም ወጥቶ ወደ ሰማርያ ሄደ። ንጹሕ አይሁዳውያን አይደሉም በማለት አይሁዳውያን ሳምራውያንን ይንቁዋቸውል። ከጥንት ከመሠረቱ ሳምራውያን ንጹሕ አይሁዳውያን ነበሩ። በኋላ ግን የውጪ ወራሪዎች ሰማርያን በያዙ ጊዜ የተለያዩ ሳምራዊያን ሴቶችን አገቡ። ስለዚህም በአብዛኛ ኪዳን ዘመን የነበሩት ሳምራውያን ከፊል አይሁዳዊ ነበሩ። ስለዚህም በአይሁዳውያንና በሳምራውያን መካከል መናናቅ ነበር። ይሁን እንጂ፤ ፊሊጶስ ራሱ አይሁዳዊ ቢሆንም፤ ወደ ሰማርያ ሄዶ ወንጌልን መስበክ ጀመረ። ይህ ደቀ መዛሙርቱ ሁሉ አይሁድ ላልሆኑ ሰዎች ወንጌልን መስበክ የጀመሩበት የመጀመሪያ ጊዜ ነበር።

6-8 በእነዚህ ቁጥሮች መንፈስ ቅዱስ እንዴት በእነዚያ የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያን መሪዎች ይሠራ እንደነበር እንደገና እንመለከታለን (የሐዋ. 6:8)። ፊልጶስም ተአምራዊ ምልክቶችን አድርጎአል። ኢየሱስ እንዳደረገው ሁሉ ፊሊጶስም ርኩሳን መናፍሰትን አስወጣ (ቁ. 7)፤ ሽባዎችና አንካሶችንም

ፊወስ። ስለዚህም የዚያች ከተማ ሰዎች በአንድነት በጥንቃቄ ያዳምጡት ነበር (ቁ. 6)።

አስማተኛው ሲሞን (8፥9-25)

9-11 በየዘመኑ ሁሉ እንደ ሲሞን ሰዎችን በአስማት የሚያስቱ ይኖራሉ። ሲሞን አንድ ዓይነት መለኮታዊ ኃይል አለው በማለት እንዲያስቡ ሰዎችን አሳተ (ቁ. 10)። እኔ ትልቅ ሰው ነኝ ብሎ ታበቡ። ብዙውን ጊዜ እንደዚህ ዓይነቶቹ የሐሰት መምህራንና ነቢያት የሚነሳሉት በትዕቢት ነው። በጣም የሚያሳዝነው ደግሞ ብዙዎች ያምኑዋቸዋል፤ ተከታዮቻቸውም ይሆናሉ።

12-13 ፊሊጶስ የነበረው ኃይል ከሲሞን ይበልጥ ነበር። ስለዚህም ሰዎች የፊሊጶስን ቃል ተቀበሉ፤ ብዙዎችም ተጠመቁ።

ፊሊጶስ የነበረው ኃይል እርሱ ከነበረው ኃይል እንደሚበልጥ ሲሞን ራሱ ተረዳ። ስለዚህ እርሱም አመነ። ካመነኩ እንደፊሊጶስ ኃይል ይኖረኛል ብሎም አሰበ። የሲሞን እምነት ምን ያህል እውነተኛ እንደነበር አናውቅም፤ ይሁን እንጂ፤ የጠለቀ እምነት እንዳልነበረው ግን ማየት ይቻላል። ሲሞን ያመነው የሚደረጉትን ድንቅ ነገሮችና ታላላቅ ተአምራት በማየቱ ነበር። ኢየሱስ ራሱም በተአምራት ላይ በተመሠረተ እምነት አይተማመንም ነበር (ዮሐ. 2፥23-24 ይመለከታል)። እውነተኛ እምነት ከዚህ የጠለቀ መሆን አለበት።

14 ፊሊጶስ በሰማርያ ያደረገውን በኢየሩሳሌም የነበሩ ሐዋርያት በሰሙ ጊዜ፤ ሥራውን ለመመልከት ጴጥሮስና ዮሐንስ ወደ ሰማርያ ሄዱ። ይህ ዮሐንስ ነበር አንድ ጊዜ በሰማርያ መንደሮች ላይ ከሰማይ እሳት ወርዶ እንዲያጠፋቸው የፈለገው (ሉቃ. 9፥51-56)።

15-16 ጴጥሮስና ዮሐንስ የሰማርያ ሰዎች በእርግጥ እንዳመኑና እንደተጠመቁ አይደሉም፤ ይሁን እንጂ፤ መንፈስ ቅዱስ ገና በአንዳቸውም ላይ አልወረደም ነበር (ቁ. 16)። እንዲህም ሲባል፤ በእንጠቆስሜ ቀን መንፈስ ቅዱስ በደቀ መዛሙርቱ ላይ በኃይል እንደወረደው ሁሉ በእነዚህ አማኞች ላይ አልወረደም ነበር ማለት ነው (ዮሐ. 2፥1-4)።

በክርስቶስ የሚያምኑና የሚጠመቁ መንፈስ ቅዱስንም እንደሚቀበሉ አዲስ ኪዳን ያስተምራል (ሮሜ 5፥5፤ 8፥9፤ 1ቆሮ. 6፥19፤ 12፥13፤ ኤፌ. 1፥13 ይመለከታል)። ስለዚህም እነዚህ ሰዎች ሲያምኑ መንፈስ ቅዱስን ለመቀበላቸው ጥርጥር የለውም። መንፈስ በውስጣቸው መኖር ጀምሮአል። ይሁን እንጂ እነዚህ የሰማርያ ሰዎች በእንጠቆስሜ ቀን የወረደውን የመንፈስ ቅዱስ ኃይል አልተለማመዱም። የመንፈስ ቅዱስን መላት፤ ወይም ደግሞ አንዳንዶቹ እንደሚሉት «ሁለተኛውን በረከት» አልተቀበሉም (ዮሐ. 2፥4፤ 1ቆሮ. 12፥13 እና ገለጻውን እንዲሁም ከአስተምህሮ ዳስሳው የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል)።

17 ጴጥሮስና ዮሐንስ በእነዚህ አዲስ የሰማርያ አማኞች ላይ እጃቸውን ሲጭኑባቸው መንፈስ ቅዱስን ተቀበሉ። እንዲህም ሲባል ግልጽ በሆነ ሁኔታ መንፈስ ቅዱስ በኃይል ወረደባቸው ማለት ነው። ቁጥር 18 መንፈስ ቅዱስ ለሰዎች መስጠቱን ሲምን ባየ ጊዜ ይላል፤ ስለዚህም በስፍራው የነበሩት ሰዎች ያዩት ወይም የሰሙት ነገር ነበር ማለት ነው። በእንጠቆስሜ ቀን ደቀ መዛሙርቱ በላሳን እንደተናገሩ ሁሉ እነዚህ የሰማርያ ሰዎችም በላሳን ሳይናገሩ እንዳልቀሩ መገመት ይቻላል።

አንዳንድ ክርስቲያኖች አንድ ሰው የመንፈስ ቅዱስን መላት ወይም ቅባት ከመቀበሉ በፊት በተለይ ለዚሁ የተመደበ የቤተክርስቲያን መሪ እጁን ሊጭንበት ይገባል በማለት ያምናሉ (ዮሐ. 19፥1-7 ይመለከታል)። ይሁን እንጂ፤ አብዛኛውን ጊዜ ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው ሰዎች መንፈስ ቅዱስን እንዲቀበሉ እጅ እንደተጫነባቸው አናይም (ዮሐ. 2፥38፤41፤ 8፥38-39፤ 10፥44-48፤ 16፥30-33)። እጆችን መጫን አፈላጊ ቢሆን ኖሮ እግዚአብሔር በአዲስ ኪዳን ውስጥ አስረግጦና በተብራራ ሁኔታ እንዲጻፍ ያደርግ ነበር። እጆችን መጫን አንድ ዓይነት ልዩ በረከትን ለማደል፤ ወይም ደግሞ አንድን ሰው ለተለየ አገልግሎት ለመሾም አይሁዳውያን

የሚጠቀሙበት ባሕል ነበር (ዮሐ. 6፥6 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)። ይህ ባሕል ግን ወደ ቤተክርስቲያን ተላለፈ፤ እስከ አሁን ድረስም ክርስቲያኖች ይጠቀሙበታል (ዮሐ. 13፥3፤ 1ጢሞ. 5፥22፤ ዕብ. 6፥2)።

18-19 ጴጥሮስና ዮሐንስ የነበራቸው ኃይል ፊሊጶስ ከነበረው ኃይል እንደሚበልጥ ሲሞን ተመለከተ። ስለዚህም ጴጥሮስና ዮሐንስ በፈለጉት ጊዜ መንፈስ ቅዱስን ለማንም መስጠት እንደሚችሉ አሰበ። ሲሞን ይህን የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ፈልጎአል፤ ለዚህም የሚጠቀሙት ያህል ገንዘብ ለመስጠት ተዘጋጅቶአል!

20-23 የሲሞን ልብ የቀና አልነበረም። ስለራሱ ክብርና ገና ብቻ ነበር የሚያስበው። የመንፈስ ቅዱስ ኃይል በገንዘብ ሊገዛ እንደማይቻል አልተገነዘበም። የሰው ልጅ ለራሱ ጥቅም መንፈስ ቅዱስን መቆጣጠር አይችልም። ሲሞን ግን ስለራሱ ጥቅም ነበር የሚያስበው። እግዚአብሔርን ለማገልገልና ለማክበር አልነበረም። የመንፈስ ቅዱስን ኃይል የፈለገው። የሲሞን ልብ በመራራ ቅንዓት የተሞላ ነበር (ቁ. 23)። ጴጥሮስ፤ ዮሐንስና ፊሊጶስ ከእርሱ የበለጠ ኃይል ስለነበራቸው ቅንዓት አድርገዋል። የሚፈልገው እግዚአብሔርን ለማክበር ሳይሆን ለራሱ ክብር ነበርና ሲሞን ያኃጢአት አሳረፈ ነው።

ታዲያ ሲሞን ማድረግ ያለበት ምንድነው? ምን ማድረግ እንዳለበት ጴጥሮስ ነግሮታል። «እንግዲህ በከፋትህ ተጽጽተህ ንስሐ ግባ፤ እግዚአብሔርን ለምን?» አለው (ቁ. 22)። ጴጥሮስ «ከዚህ ከስሕተትህ ንስሐ ግባ» አልነበረም ያለው፤ «በከፋትህ ተጽጽተህ ንስሐ ግባ» ነበር ያለው። ማንኛውም ኃጢአት በእግዚአብሔር ፊት ከፋት ወይም ዐመጽ ነው፤ ስለዚህም ኃጢአታችንን «ስሕተት» በማለት ልናቃልለው አይገባም።

ከዚያ በኋላ ጴጥሮስ «ምናልባት የልብህን አሳብ ይቅር ይልልህ እንደሆነ . . .» አለው። ጴጥሮስ፤ ሲሞን በልቡ ንስሐ ለማድረግ ስለመቻሉ እርግጠኛ ስላልነበረ ኃጢአቱ ይቅር ሊባልለት እንደሚችልም እርግጠኛ አልነበረም። የሲሞን ኃጢአት ይቅር የሚባልለት ከልቡ ንስሐ ሲያደርግ ብቻ ነው። ከልባቸው ንስሐ የሚያደርጉ ሁሉ ይቅርታን ያገኛሉ (ዮሐ. 1፥9)።

24-25 ሲሞን የጴጥሮስን ቃል ሲሰማ በፍርሃት ተሞላ። ጴጥሮስ የነበረውን ኃይል አይቶአል፤ ስለዚህም የእንደዚያ ዓይነት ታላቅ ሰው ቃል እንደሚፈጸም እርግጠኛ ነበር። ስለዚህም እግዚአብሔር እንዳይፈርድበት እንዲለምንለት ጴጥሮስን ጠየቀው።

ሲሞን ከልቡ ንስሐ ማድረግ አለማድረጉን ማንም አያውቅም። በአዲስ ኪዳን ውስጥ ስሙ ሲነሣም አንመለከትም። በዚያ ስፍራ የእግዚአብሔርን ቃል ከተናገሩ በኋላ ጴጥሮስና ዮሐንስ ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሱ፤ እግረ መንገዳቸውንም በየመንደሩ ሁሉ ይሰብኩ ነበር።

ፊሊጶስና ኢትዮጵያዊው (8፥26-40)

26 ከጥቂት ጊዜ በኋላ የእግዚአብሔር መልአክ ፊሊጶስን ከኢየሩሳሌም ወደ ጋዛ በሚወስደው መንገድ ወደ ስብ እንዲሄድ ነገረው። (ጋዛ ከኢየሩሳሌም ደቡብ ምዕራብ የምትገኝ ከተማ ናት)። እግዚአብሔር ፊሊጶስን እንዴት እንደመራው ያስተውሏል። ከዚህ ቁጥር እንደምንመለከተው የእግዚአብሔር መልአክ ነበር የተናገረው። ከቁጥር 29 እንደምንመለከተው ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ተናገረው። አንዳንድ ሰዎች የመልአኩ ድምጽ፤ የመንፈስ ቅዱስ ድምጽ ነው ይላሉ። ያም ይሁን ይህ ስለአንድ ነገር ግን እርግጠኛ መሆን እንችላለን። እግዚአብሔር ፊሊጶስን ተናግሮታል፤ ፊሊጶስም እግዚአብሔር ለተናገረው ነገር ወዲያውኑ ታዘዘ አል።

27 በጋዛ መንገድ ላይ ፊሊጶስ ከአንድ ጃንደረባ⁴⁴ ጋር ተገናኘ። ይህ ጃንደረባ የኢትዮጵያ⁴⁵ ንግሥት ባለግረፍ የገንዘብ ሁሉ አዛዥ ነበር።

44 በጥንት ዘመን የነገሥታትና የንግሥታቶች ባለሙያዎች ጃንደረባዎች ወይም ስልቦች ነበሩ። ለራሱ ሥልጣንን ስለማይፈልግ የተሰለበ ወይም የተከለሸ ሰው

28 ምንም እንኳን ጃንደረባው በትውልዱ አይሁዳዊ ባይሆንም፤ ምናልባት የአይሁድ ሃይማኖት ተከታይ ባይሆንም እድቀርም። በኢየሱሳም ቤተ መቅደስ ሲያመልክ ቆይቶ በሠረገላ⁴⁶ ሆኖ ወደ ገላ አገሩ እየተመለሰ ነበር። በሠረገላው ላይ ሆኖ ከብሉይ ኪዳን የነበሩ የኢሳይያስን መጽሐፍ እያነበበ ነበር።

29-31 ጃንደረባው የሚያነበውን ሙሉ በሙሉ አልተረዳም። ታዲያ ከፊሊጶስ የተሻለ የኢሳይያስን ትንቢት እየተረገመ የሚያስረዳው ሰው ከየት ሊያገኝ ይችላል! ምክንያቱም ጃንደረባው ያነበው የነበረው ክፍል በተለይ ስለኢየሱስ ክርስቶስ የተጻፈ ነበር።

32-33 ጃንደረባው የሚያነበው ከኢሳይያስ 53፡7-8⁴⁷ ያሉትን ቁጥሮች ነበር። በእነዚህ ቁጥሮች ላይ ክርስቶስ ለመታረድ እንደሚገባ በግ እንደሆነ ኢሳይያስ በትንቢት ያመለክታል።

አብዛኞቹ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ክርስቶስ ንጉሥ ሆኖ ወይም ደግሞ (በእግዚአብሔር የተቀባ) ሆኖ (መሲሕ)፤ ወይም አዳኝ ሆኖ እንደሚመጣ ነው ትንቢት የተናገሩት። በኢሳይያስ ምዕራፍ 53 ላይ ግን ኢሳይያስ ለሰው ልጅ ኃጢአት ስርየት ሕይወቱን መስዋዕት ለማድረግ «መከራን የሚቀበል አገልጋይ» ሆኖ እንደሚመጣ ነው ትንቢት የሚናገረው። አይሁዳውያን ግን ይጠብቁት የነበረው ንጉሥ ወይም አዳኝ ኢሳይያስ በሚገልጽ መሠረት «መከራን የሚቀበል አገልጋይ» እንደሆነ ማመን አልፈለጉም። ክርስቶስ ግልጽ በሆነ ሁኔታ ስለራሱ ሲናገር፡ «... የሰው ልጅ እንኳ ለማገልገልና ሕይወቱን ለብዙዎች ቢሃ አድርጎ ለመስጠት መጣ» ብሎአል (ማር. 10፡45)። ከዚህም ሌላ ደግሞ «... የሰው ልጅ መከራ እንደሚቀበልና እንደሚናፍቅ የተጻፈው እንዴት ነው?» ብሎአል (ማር. 9፡12)። ስለዚህም ኢየሱስ ስለራሱ ከሰጠው ገለጻ እዚህ ላይ የተጠቀሰው የኢሳይያስ ትንቢት ስለክርስቶስ የተጻፈ መሆኑን መረዳት እንችላለን።

34-35 ፊሊጶስ ከጃንደረባው ጋር በተገናኘበት ጊዜ አዲስ ኪዳን ገና አልተጻፈም ነበር። ያለው ብሉይ ኪዳን ብቻ ነበር። ስለዚህም ከብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ሌላ ስለክርስቶስ ምንም የተጻፈ አልነበረም። ይህ ጃንደረባ ከኢሳይያስ 53 ያነበው የነበረው ክፍል በብሉይ ኪዳን የሚገኙት ትንቢቶች ሁሉ ስለክርስቶስ ጥርት ያለ ገለጻ የሚሰጠው መሆኑ በጣም የሚያስገርም ነው። ስለዚህም ነቢዩ የሚናገረው ስለማን እንደሆነ ጃንደረባው በጠየቀው ጊዜ ፊሊጶስ ወዲያው «ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው» በማለት ሊመልስለት ችሏል። ፊሊጶስም ከዚህ መጽሐፍ ክፍል ጀምሮ ስለ ኢየሱስ መልካሙን ዜና አበሠረው (ቁ. 35)።

36-38 ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ለጃንደረባው ተናግሮ ካበቃ በኋላ ፊሊጶስ አጠመቀው።⁴⁸ ጃንደረባው ረጅም ጊዜ መቆየት አላስፈለገውም። ፊሊጶስ ለጃንደረባው፡ «አሁን ላጠምቅህ አልችልም። ሰፊ ያለ ትምህርት ያስፈልግሃል፤ ስለዚህ ሌላ ጊዜ እንድትመጣ» አላለውም። ወይም ደግሞ፡ «አንተን ከማጥመቁ በፊት እምነትህ ምን ያህል እውነተኛ መሆኑን ማረጋገጫ እፈልጋለሁ» አላለውም። ነገር ግን ፊሊጶስ ስለወንጌል ከገለጸለትና ጃንደረባውም ካመነ በኋላ አጠመቀው። አንድ

ሰው አምኖ ከመጠመቁ በፊት ሰፊ ያለ ትምህርት ማግኘት አለበት የሚል በአዲስ ኪዳን ውስጥ አንድም ስፍራ አናገኝም። አንድ ሰው ከመጠመቁ በፊት እምነቱ ምን ያህል እውነተኛ እንደሆነ መረጋገጥ አለበት የሚል ትምህርትም ከአዲስ ኪዳን አናገኝም። ወንጌልን ከሰማ በኋላ አንድ ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ ካመነ፤ ለመጠመቅ ፈቃደኛ ከሆነ፤ አመቺ ሆኖ በተገኘው በመጀመሪያው ጊዜ መጠመቅ አለበት እንጂ፤ እንዲቆይ መደረግ የለበትም። ከልቡ ማመን አለማመኑን የሚያውቅ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ሰዎች በእርግጠኛነት ማወቅ አይችሉም። ስለዚህም ስለእምነቱ ትክክለኛነት በእርግጠኛነት ማወቅ ባንችልም እንኳ ለመጠመቅ ከጠየቀ ልንከለከለው አይገባም፤ አለበለዚያ ግን የአዲስ ኪዳንን ትምህርት እየተጻረርን ነው። እርግጥ ነው አንዳንድ እውነተኛ እምነት የሌላቸው ሰዎች ይጠመቁ ይሆናል፤ ይሁን እንጂ በእነርሱ ላይ መፍረድ የእግዚአብሔር ሥራ እንጂ የእኛ ሥራ አይደለም።

ምንም እንኳ ፊሊጶስ ሐዋርያ ባይሆንም፤ የማጥመቅ ሥልጣን እንደነበረው አስተውል (ቁ. 12)። ከዚህም ዲያቆናትና የቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች የማጥመቅ ሥልጣን እንዳላቸው እንረዳለን።

39 የእግዚአብሔር መንፈስ ፊሊጶስን ወስደው፤ ፊሊጶስ ከጃንደረባው ተሰወረ (2ነገ. 2፡16፤ ሕዝ. 3፡14፤ 8፡3)።

40 የእግዚአብሔር መንፈስ ፊሊጶስን ወደ አዞጦን ወስደው፤ አዞጦን ከጋዛ በስተሰሜን በሜዲትራንያን የባሕር ዳርቻ ናት። ከዚያ በኋላም ፊሊጶስ ጉዞውን በመቀጠል እግረ መንገዱን ወንጌልን እየሰበከ ወደ ቂሣርያ ሄደ። ፊሊጶስ ኑሮውን በቂሣርያ የመሠረተ ይመስላል፤ ምክንያቱም ከዚህ በኋላ በሐዋርያት ሥራ ውስጥ ስለ እርሱ የተጠቀሰው በቂሣርያ እንደሚኖርና ትንቢት የሚናገሩ አራት ሴት ልጆች በቂሣርያ እንደነበሩት ነው (የሐዋ. 21፡8-9)።

ምዕራፍ 9

የሳውል በክርስቶስ ማመን (9፡1-9)

1-2 በኋላ ጳውሎስ የተባለው ሳውል፤⁴⁹ ክርስቲያኖችን በኢየሱሳም በማሳደዱ ብቻ አልረከም (የሐዋ. 8፡1፡3)። በሸቹበት ስፍራ ሁሉ ይከታተላቸው ነበር። አማኞች ከሸቹባቸው ስፍራዎች አንድዋ የሦርያ ዋና ከተማ የሆነችው ደማስቆ ነበረች። እዚያ የነበሩ አንዳንድ ክርስቲያኖች ወደ አይሁድ ምክራብ ይሄዱ ነበር። (እስከዚያ ጊዜ ድረስ ሁሉም ክርስቲያኖች ከይሁዳ እምነት የመጡ ነበሩ። ስለዚህም ለአምልኮ ወደ አይሁድ ምክራቦች ይሄዱ ነበር)። በኢየሱሳም የነበረው ሊቀ ካህን በደማስቆ በነበሩት ምክራቦች ላይ የማዘዝ ሥልጣን ነበረው፤ ስለዚህም እዚያ የሚኖሩትን ክርስቲያኖች እየያዘ ወደ ኢየሱሳም እንዲያመጣቸው የሚያስችለውን ደብዳቤ ከሊቀ ካህኑ ተቀበለ (የሐዋ. 22፡4-5፤ 26፡9-11)።

በቁጥር 2 ላይ የክርስትና ኅይማኖት፤ መንገድ ተብሎአል። ብዙውን ጊዜ የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች የሚጠቀሙበት ስም ነበር (የሐዋ. 19፡9፤ 23፤ 22፡4 24፡14)። መንገድ የሚለው ስም ትክክለኛ ስያሜ ነው፤ ምክንያቱም የክርስትና ሃይማኖት በእርግጥ የደኅንነትና የዘላለም ሕይወት መንገድ ነው። ክርስቶስ ራሱ እውነተኛ መንገድ ነው (ዮሐ. 14፡6)።

3 ቀትር ላይ ሳውል ወደ ደማስቆ ሲቃረብ፤ ከፀሐይ የሚበረታ ብርሃን በዙሪያው አንጸባርቀ (የሐዋ. 22፡6፤ 26፡13)።

4 ከዚያ በኋላ ሳውል ድምፅ ሰማ። አብረውት የነበሩት ድምፁን ስሙ እንጂ፤ ምን ማለት እንደሆነ ግን አልተረዱም (ሐዋ. 22፡7፤ 9፡26፤ 14)። ድምፁ የኢየሱስ ድምፅ ነበር። ኢየሱስ ራሱ በግል ለሳውል እየተናገረው ነበር። «ሳውል! ሳውል! ለምን ታሳድደኛለህ?» በማለት ጠየቀው። ሳውል

ከሌሎች ይልቅ እምነት ሊጣልበት እንደሚችል ይታሰባል። የንጉሣውያን ቤተሰብ ሴቶችንም አይደፍርም።

⁴⁵ ኢትዮጵያ ከግብፅ በስተደቡብ የምትገኝ ሰፊ አፍሪካዊት አገር ናት።

⁴⁶ ሠረገላ በፈረስ ወይም በፈረሶች የሚገኙት ባለሁለት እግር ጋሪ ነው። በጥንት ዘመን ለወታደሮችና ለመንግሥት ባለሥልጣኖች ሚጓጓገሮ ያገለግል ነበር።

⁴⁷ ሁለት ዓይነት የብሉይ ኪዳን በኩሪ-ጽሑፎች ነበሩ። አንዱ በዕብራይስጥ ቋንቋ ሲሆን፤ ሌላው ደግሞ በግሪክ ነበር። በመጀመሪያ ብሉይ ኪዳን የተጻፈው የአይሁድ ቋንቋ በሆነው በዕብራይስጥ ነው። በኋላ ግን ከክርስቶስ ልደት ጥቂት መቶ ዓመታት በፊት በዕብራይስጥ ወደ ግሪክ ተተረጎመ። በዕብራይስጡና በግሪኩ በኩሪ-ጽሑፍ መካከል በጣም ጥቃቅን ልዩነቶች ይኖራሉ። አብዛኞቹ የዘመናችን የብሉይ ኪዳን ትርጉሞች በዕብራይስጡ በኩሪ-ጽሑፍ ላይ የተመሠረቱ ናቸው። አንዳንድ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በተለይም ደግሞ ሉቃስና ዮሀንስ መልእክት ጸሐፊ ግን አብዛኛውን ጊዜ የጠቀሱት ግሪኩን የብሉይ ኪዳን ትርጉም ነው። ስለዚህም ቁጥር 32-33 እዚህ ላይ የተጠቀሰውን ከኢሳይያስ 53፡7-8 ጋር ስናነጻጽረው ጥቂት ልዩነት እናይበታለን (በተለይም ደግሞ ሁለተኛውን ቁጥር)።

⁴⁸ ቁ. 37 የሚጠቃሙት፤ ሁሉም የሐዋርያት ሥራ ጥንታዊ በኩሪ-ጽሑፎች አይደሉም።

49 ሳውል ዕብራዊ ስም ነው። የሳውል ሮማዊ ስሙ ጳውሎስ ነው።

የሚያሳድደው ሰዎችን ብቻ እንደሆነ ያስብ ነበር፤ አሁን ግን የሚያሳድደው ራሱን ጌታን እንደሆነ ተረዳ።

5-6 የሚናገረው ጌታ እንደሆነ ሳውል ተገነዘበ። በዙሪያው የበራው ብርሃን በጣም ብርቱና የሚያስፈራ ስለነበር፤ በእግዚአብሔር ፊት መሆኑን ወዲያውኑ አወቀ። የዓለም ብርሃን የሆነው ኢየሱስ ተገለጠለት (ዮሐ. 8፡12)።

ምንም እንኳን ያ ብርሃን የጌታ ብርሃን መሆኑን ቢረዳም፤ ያ ጌታ ግን ከሞት የተነሣው ክርስቶስ ራሱ መሆኑን ግን አልተረዳም። ስለዚህም ሳውል፡ «ጌታ ሆይ! አንተ ማንሆን?» በማለት ጠየቀ። ጌታም፡ «እኔ አንተ የምታሳድደኝ ኢየሱስ ነኝ» አለው (ቁ. 5)።

ከዚያ በኋላ በሐዋርያት ሥራ 22፡10 መሠረት ሳውል «ጌታ ሆይ! ምን ሳድርግ?» አለ። እዚህ ላይ በጌታ ለማመን ሳውል የወሰደውን የመጀመሪያ እርምጃ እንመለከታለን። አሁን ጌታ የሚፈልገውን ሁሉ ለማድረግ ዝግጁ ነው። የራሱን ምኞትና ዓላማ እርግፍ አድርጎ ትቶአል። ምንጊዜም ቢሆን እውነተኛ እምነት የአእምሮና የፈቃድ ለውጥ ማለት ነው (ሮሜ. 12፡2 ይመለከታል)።

ምን እንዲያደርግ እንደሚፈልግ ሳውል ጌታን ከጠየቀው በኋላ ጌታ፡ «አሁን ተነሥና ወደ ከተማ ግባ» አለው (ዮሐዋ. 22፡8፤ 10፤ 26፡15)።

የሐዋርያት ሥራ 26፡16-18 እንደሚነግረን ጌታ ለሳውል ሌላም ተጨማሪ ነገር ነግሮታል። «እኔ የተገለጥሁለሁ፤ አሁን እኔን ባየህበትና ወደፊትም እኔ ለአንተ በምገለጥበት ነገር አገልጋይና ምስክር እንድትሆነኝ ልሾምህ ፈልጌ ነው» አለው (ዮሐዋ. 26፡16)። እዚህ ላይ ነበር ኢየሱስ ሐዋርያ እንዲሆን ሳውልን የሾመው።

7 ከሳውል ጋር የነበሩት ሰዎችም ተገረሙ። በመጀመሪያ ከሳውል ጋር መሬት ላይ ወደቁ (ዮሐዋ. 26፡14)። ከዚያም ሳውል መሬት ወድቆ እያለ የሚናገሩትን አጥተው ዝም ብለው ቆሙ።

እዚህ ላይ ሰዎቹ ከሰማይ ድምፅን እንደሰሙ ተጽፎአል። በየሐዋርያት ሥራ 22፡9 ላይ ግን ድምፁን አልተረዱም ይላል። ይህ ማለት ድምፁን ሰምተዋል፤ የሰሙት ምን እንደሆነ ግን አላስተዋሉም ማለት ነው። አብረው ከነበሩት ሰዎች አንድም እንኳ እንዳመነ አልተጻፈም። ብርሃኑን አይተዋል፤ ድምፁንም ሰምተዋል፤ የእግዚአብሔር መንፈስ ግን ወደ ልባቸው አልገባም። ሰው በውጫዊ ምልክቶች ብቻ አያምንም፤ የእግዚአብሔር ጸጋ ቢረዳውና የእግዚአብሔር መንፈስ ወደ ልቡ ሲገባ ብቻ ነው ሰው የሚያምነው።

8-9 ያ፡ ብርቱ ብርሃን የሳውልን ዓይን አሳወረው (ዮሐዋ. 22፡11)። ለሦስት ቀን ያህል ሳይበላና ሳይጠጣ በደማስቆ በቆየበት ጊዜ ሁሉ ማየት አልቻለም ነበር።

ሳውልና ሐናንያ (9፡10-19)

10-11 ሐናንያ በደማስቆ የሚኖር ክርስቲያን ሲሆን በዚያ የሚኖሩ አይሁዳውያን ሁሉ የሚያመሰግኑት፤ ሕግ አከባሪና መንፈሳዊ ሰው ነበር (ዮሐዋ. 22፡12)። ጌታ ለሐናንያ በራእይ ተገልጦ ሳውል ወደ ነበረበት ስፍራ እንዲሄድ ነገረው።

12 ሐናንያ የሚባል ሰው መጥቶ እጁን ሲጭንበት ሳውል በራእይ እንዳየ ጌታ ለሐናንያ ነገረው። ስለዚህም ሐናንያ ሳውልን የሚፈራበት አንድም ምክንያት የለውም። ሳውል ራሱም ያውቀዋል፤ ይቀበለዋል።

3-14 ምንም እንኳ ሳውል እንደሚቀበለው ጌታ ለሐናንያ ቢነግረውም ሐናንያ ግን ገና እየተጠራጠረ ነበር። «ይህ ሰው ጠላታችን አይደለምን?» በማለት ሐናንያ ጌታን ጠየቀ ። «እዚህም የመጣው ስምህን የሚጠሩትን ሁሉ ለማሰር ነው » አለ። ያም ማለት በክርስቶስ የሚያምኑትን ሁሉ ማለት ነው።

15 ጌታ ግን ለሐናንያ «ሂድ! ከእኔ ጋር አትከራከር፤ ሳውል ስሜን ለአረማውያን ለነገሥታት፤ ለእስራኤል ሰዎችም የሚያሳውቅ የእኔ ምርጥ መሣሪያ ስለሆነ ወደ እርሱ ሂድ!» አለው።

እዚህ ላይ ጌታ ለምን ሳውልን የአሕዛብ ሐዋርያ አድርጎ እንደሾመው ይገልጻል (ዮሐዋ. 22፡21)። ከዚህ በፊት የክርስቶስ ወንጌል የተሰበከው በአይሁዳውያንና በሳምራውያን

መካከል ብቻ ነበር። ከዚህ በኋላ ግን አይሁዳውያንና አረማውያንን ሁሉ ጨምሮ ወንጌሉ ለሁሉም ሕዝብ እንደሚሰብክ ጌታ ለሐናንያ ነገረው።

ሳውል የክርስቶስን ስም ለነገሥታትና (26፡2) ለእስራኤል ሰዎችም ማለትም ለአይሁዳውያን ያሳውቃል። ሳውል (ጳውሎስ) ወንጌልን ለአረማውያን ብቻ አልነበረም የሚሰብከው። በሚሄድበት ከተማ ሁሉ፤ አስቀድሞ በአካባቢው ወደሚገኘው የአይሁድ ምክራብ ሄዶ እዚያ ላሉት አይሁዳውያን ይሰብካል። ከዚያ በኋላ ደግሞ፤ ለአረማውያን ይሰብካል።

16 ሳውል የተሾመው በአይሁድና በአሕዛብ ፊት የክርስቶስን ስም ለመሸከም ብቻ ሳይሆን፤ ለክርስቶስ መከራ ለመቀበል ጭምር ነበር። ሳውል በክርስቲያኖች ላይ ከባድ መከራ አድርሶአል፤ አሁን ደግሞ በተራው እርሱ ራሱ መከራ ይቀበላል (2ቆሮ. 6፡4-5፤ 11፡23-28 ይመለከታል)።

17 ሐናንያ እጁን ከጫነበት በኋላ የሳውል ዓይኖች በሩለት። ዓይኖቹ መብራታቸው ብቻ ሳይሆን፤ ጠቅላላ ሕይወቱ በመንፈስ ቅዱስ ታደሰ።

ከዚያ በኋላ ሐናንያ አይሁድና አረማውያንን ጨምሮ ለሰዎች ሁሉ ወንጌልን እንዲሰብክ የተመረጠ መሣሪያ መሆኑን በራእይ ከጌታ መስማቱን ለሳውል ነገረው (ዮሐዋ. 22፡12-16)።

በደማስቆ መንገድ ላይ ክርስቶስ ይህንኑ ለሳውል ነግሮት ነበር (ዮሐዋ. 26፡15-18)። ስለዚህም በመጀመሪያ ከራሱ ከጌታ፤ አሁን ደግሞ ያንኑ ነገር በድጋሚ ከሐናንያ በመስማቱ በእርግጥም ክርስቶስ ሐዋርያ እንዲሆን እንደመረጠው ሳውል እርግጠኛ ሆነ (1ቆሮ. 15፡7-9)። ሳውልን የሾመው በደማስቆ መንገድ ላይ ፊት ለፊት ያየው ከሞት የተነሣው ክርስቶስ ራሱ እንጂ፤ ሐናንያ አይደለም።

18-19 ሐናንያ እጁን ሲጭንበት ከሳውል ዓይኖች እንደቅረፈት የሚመስል ነገር ወደቀ፤ ዓይኖቹም በሩ፤ ከዚያም በኋላ ተጠመቀ። ምንም እንኳ መጽሐፍ ቅዱስ ባይነግረንም ሳውልን ያጠመቀው ሐናንያ እንደሆነ መገመት ይቻላል።

የሳውል በጌታ ማመን ምንኛ አስደናቂ ነገር ነው! በታሪክ ውስጥ ከተከሰቱት አስገራሚ ነገሮች አንዱና ዋናው ሆኖአል። እንደዚህ ያለ አደገኛ የክርስቶስ ጠላት፤ እንዴት በእጭር ጊዜ የእርሱ ሐዋርያ ለመሆን በቃ? ሳውል የተማረና በሳል ሰው ነው። ሞኝ ወይም የአእምሮ ችግር የነበረበት ሰው አልነበረም። በድንገት ግን ሕይወቱ ሙሉ በሙሉ ተለወጠ። ታላቁ የክርስቶስ ጠላት በሦስት ቀን ውስጥ ታላቁ ሐዋርያ ለመሆን በቃ! ለዚህ ምን ዓይነት ምክንያት መስጠት ይቻላል? ሳውል በእርግጥም ሕያውና የክበረውን ክርስቶስን በደማስቆ መንገድ ተገናኝቶታል ከማለት ሌላ የምንሰጠው ምክንያት አይኖረንም። የሳውል በጌታ ማመን ክርስቶስ ከሞት ለመነሳቱና ዛሬም ሕያው ለመሆኑ ማረጋገጫ ነው።

እኔ በጣም ክፉ፤ በጣም ኃጢአተኛ ሰው ነኝ፤ ስለዚህም የክርስቶስ ተከታይ ለመሆን አልበቃም የሚል ሰው ይኖር ይሆን? ሳውልን ያስታውስ! ምንም ዓይነት የክፉ ኃጢአተኛ ቢሆንም፤ ኢየሱስ የሰውን ሕይወት መለወጥ ይችላል።

ሳውል በደማስቆና በኢየሩሳሌም (9፡20-31)

20 በገላትያ 1፡17 መሠረት ሳውል በጌታ ካመነ በኋላ ወዲያውኑ ወደ ዐረብ አገር ሄደ። ወደ ደማስቆ የተመለሰው ቆይቶ ነበር። በዚህ የሐዋርያት ሥራ ላይ ግን ሉቃስ ሳውል ወደ ዐረብ አገር ስላደረገው ጉዞ አልጠቀሰም። ሳውል ወደ ደማስቆ እንደተመለሰ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነው እያለ በየምክራቡ ማስተማር ጀመረ። የጳውሎስ ልብ ተለውጦአል። ሐርስቲያኖችን ከማሳደድ ይልቅ፤ አሁን የእነርሱ ወገን ሆነ።

21-22 በሳውል ሕይወት መለወጥ ሰዎች ሁሉ ይገረሙ ጀመር። ከራሳቸው ቅዱሳት መጽሐፍት ማለትም፤ ከብሉይ ኪዳን ትንቢቶች በመጥቀስ ኢየሱስ መሲሕ (ክርስቶስ) መሆኑን ያረጋግጥላቸው ስለነበር ይበልጥ የተደነቁት በደማስቆ የነበሩት አይሁዳውያን ነበሩ። ይህም ብቻ አይደለም፤ ራሱ ሳውል አይሁዳዊ ሲሆን፤ «ከሞት የተነሣውን ክርስቶስን በዓይኖቹ አይቼዋለሁ» በማለቱ ይበልጥ ተደነቁ።

23-25 የኢየሱሱስ ስራ አይሁድ በእስጢፋኖስና በሌሎችም ደቀ መዛሙርት እንደተቆጡ ሁሉ፤ አሁን ደግሞ በተመሳሳይ ሁኔታ የደማስቆ አይሁድ በሳውል ላይ ተቆጡ። በእነርሱ አስተሳሰብ እውሎስ ከሐዲ ነው፤ ስለዚህም በእርሱ ላይ በቀጣ መነሳታቸው ሊያስገርመን አይችልም። ከዚያን ጊዜ ወዲህ በሚሄድበት ሁሉ አይሁድ ዋና ጠላቶቹ ሆኑ፤ በጽኑም ይቃወሙት ጀመር።

የደማስቆ ከተማን ዙሪያ የሚከብብ መውጫና መግዚያ ያለው ግንብ አለ። በደማስቆ የነበሩ የሳውል አይሁዳውያን ጠላቶች በየበረዥ ላይ ጠባቂዎች በማቆም ከከተማዋ እንዳይወጣ አገዱት። የሳውል ወዳጆች ግን በቅርጫት አድርገው በግንብ ቀዳዳ ለላስወጡት ለማምለጥ ቻለ (2ቆሮ. 11:32-33 ይመለከታል)።

26 በጌታ ካመነ ሦስት ዓመት በኋላ ሳውል ወደ ኢየሱሱስ ተመለሰ (ገላ. 1:18)። አይሁዳውያን ጠላቶቹ ሆነዋል፤ «እንኳን ደህና መጣህ» በማለት የሚቀበለው ወዳጅ አልነበረውም። ሌላው ቀርቶ በመጀመሪያ ራሳቸው ክርስቲያኖች እንኳ አልተቀበሉትም። በእውነት ክርስቲያን መሆኑን እንኳ ገና እየተጠራጠሩ ናቸው።

ብዙ አዳዲስ ክርስቲያኖች የሳውልን የሚመስል ታሪክ አላቸው። በቀድሞ ወዳጆቻቸው ይጠላሉ፤ በክርስቶስ አዲስ ወንድሞቻቸውና እህቶቻቸው የሆኑት ክርስቲያኖችም አይቀበሉባቸውም። እንዲህ መሆን ግን የለበትም! ምንም ያህል ያለፈው ሕይወት ከፋ ቢሆንም የተጠመቀውን አማኝ በሙሉ ልባችን ልንቀበለው ይገባል። ጌታን ከተቀበለ በኋላ ቢከዳንም ያ የእግዚአብሔር እንጂ፤ የእኛ ጉዳይ አይደለም። እውነተኛ አማኝን ከማግለል ይልቅ፤ ባለማመኑ ጠላት የሆነን ሰው ወደ ብረታችን መቀበል ይቻላል። ኢየሱስም የራሱ ይሁዳ ነበረው።

27 ይሁን እንጂ፤ ሳውል በርናባስን የመሰለ ወዳጅ አግኝቶታል። በርናባስ ማለት የመጽናናት ልጅ ማለት ነው (የሐዋ. 4:36-37)። በእርግጥም በርናባስ ሳውልን አጽናንቶታል። ሳውልን ከሐዋርያት በተለይም ደግሞ ከጴጥሮስና ከጌታ ወንድም ከያዕቆብ ጋር አስተዋወቀው (ገላ. 1:18-19)። ከዚህም በተጨማሪ የሳውልን እምነት እውነተኛነት መስከርለታል።

28-30 ሳውል ከጴጥሮስና ከያዕቆብ ጋር በኢየሱሱስም ለሁለት ሳምንት ያህል ቆየ። ሳውል በኢየሱሱስም ከነበሩ አይሁድ ጋር በተለይም ደግሞ የግሪክ ዝርያ ካላቸው አይሁድ ጋር በድፍረት ይነጋገር ነበር። አይሁድ ግን በጣም ተቆጥተው ሊገድሉት ፈለጉ። በዚያ ጊዜ ጌታ በራእይ እንደገና ተገልጦለትና ወዲያውኑ ኢየሱሱስምን ለቅቆ እንዲወጣ ነገረው (የሐዋ. 22:17-21)። ስለዚህም ሐዋርያት በሚዲትራኒያን ባሕር ዳርቻ አድርገው ሳውልን ወደ ቂሣርያ ወሰዱት። ከዚያም በመርከብ ወደ ጦርሴስ ሄደ። ጦርሴስ የአሁኑ ዘመን ቱርክ ውስጥ የምትገኝ ስትሆን፤ ሳውል የተወለደባት ከተማ ናት (የሐዋ. 22:3)። እዚያም ሳውል ለጥቂት ዓመታት ኖረ።

የእውሎስ ታሪክ ለአጭር ጊዜ ያቋርጥና ከየሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 11:25 ጀምሮ እስከ መጽሐፉ መጨረሻ ድረስ ይዘልቃል።

31 በዚህ ቁጥር ሉቃስ በይሁዳ፤ በገላሳና በሰማርያ መሳላቸው ቤተ ክርስቲያን ይናገራል። በተለያዩ ስፍራዎች የተለያዩ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያኖች ቢኖሩም፤ እነዚህ ሁሉ ግን በአንዲት የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ይጠቃሳሉ። ለዚህ ነው ሉቃስ እዚህ ላይ ቤተ ክርስቲያን በማለት በነጠላ የሚናገረው።

ቀንደኛ ተቃዋሚያቸው ሳውል በጌታ ካመነና ኢየሱሱስምን ለቅቆ ከወጣ በኋላ ክርስቲያኖች ለጊዜውም ቢሆን እንጻራዊ ሰላም አገኘ። በዚህ ጊዜ ውስጥ በመንፈስ ቅዱስ ሥራ አማካይነት ቤተክርስቲያን አደገች፤ በለጸገች። ቤተክርስቲያን በመከራ ውስጥ መበልጸግ ከቻለች፤ በሰላሙ ጊዜ መበልጸግ እንደምትችል ጥርጥር የለበትም! ክርስቲያኖች እንኳ የሰላም ጊዜ ያስፈልጋቸዋል፤ ስደትና መከራው ያለማቋረጥ ከቀጠለ በመንፈሳዊ ሕይወታቸው ይዝላሉ።

እዚህ ላይ ሉቃስ ቤተክርስቲያን በብርታትና በቁጥር ማደግዋን መግለጹን ያስተውላል። ሁለቱም ዓይነት እድገቶች አስፈላጊ ናቸው፤ ቤተክርስቲያን በቁጥር ብቻ የምታድግ ከሆነ፤ ዕድገትዋ አስተማማኝ አይሆንም።

ኤንያና ዶርቃ (9:32-43)።

32-35 በዚያ ጊዜ ጴጥሮስ በይሁዳና በሰማርያ የሚገኙ አንዳንድ አብያተ ክርስቲያናትን ለመጎብኘት ሄደ። እነዚህ አብያተክርስቲያናት የተመሠረቱት ከእስጢፋኖስ ሞት በኋላ በተነሳው ስደት፤ ከኢየሱሱስም ሸሽተው በሄዱት ደቀ መዛሙርት ነው (የሐዋ. 8:1)። ጴጥሮስ ዘገበኛቸው አብያተ ክርስቲያናት አንዱዋ ከኢየሱሱስም በስተሰሜን ልዳ በምትባል ከተማ የምትገኝ ቤተ ክርስቲያን ነበረች። እዚያ ጴጥሮስ ኤንያ የሚሉትን ሰው ፈወሰ፤ በዚህም ምክንያት በልዳና በአካባቢው ባለው የሳርና ሸለቆ ያሉ ነዋሪዎች በሙሉ በጌታ አመኑ።

ኤንያ በቅጽበትና በፍጹም ነበር የተፈወሰው። «ኢየሱስ ክርስቶስ ይፈውሰሃል» አለው ጴጥሮስ (ቁ. 34)። ነገ፤ ከነገ ወዲያ አይደለም፤ ግን ዛሬ! «ተነሥና አልጋህን አንጥፍ» አለው። ከእንግዲህ ወዲህ ኤንያ የአልጋ ቁራኛ የመሆኛው ዘመን አክትሞአል! በዚያ ሁኔታ ዕድሜውን መግፋትም የለበትም። ኤንያ ወዲያውኑ ተነሣ። ኢየሱስ ሊፈውሰን፤ ተነሥተን መቆም እንጂ፤ በአልጋችን ላይ መጋደም የለብንም።

36-38 ጴጥሮስ በዚያው በልዳ በነበረበት ጊዜ በአካባቢው ባላቸው ከኢየሱስ ከተማ የምትኖር ጣቢታ የምትባል ቤት ታምማ ሞተች። ኢየሱስ ከልዳ አሥር ማይሎች ይህል ርቃ የምትገኝ የሚዲትራኒያን ባሕር ዳርቻ ከተማ ናት። በልዳ መኖሩን የሰሙ የኢየሱስ ክርስቲያኖች ወዲያውኑ ጴጥሮስን አስጠሩት። ምንም እንኳ ጣቢታ ብትሞትም፤ በቶሎ እንዲመጣ መልእክተኞችን ላኩበት። በእንደዚያ ያለ ሁኔታ ዶክተሮችን ለመጥራት ጊዜው አልፍዋል፤ ጴጥሮስን ለመጥራት ግን ጊዜው አላለፈም!

39 ጴጥሮስ ኢየሱስ በደረሰ ጊዜ በዙሪያው ቆመው ያለቅሱ የነበሩ መበለቶች፤ ጣቢታ በሕይወት እያለች የሠራችላቸውን ቀሚሶች አሳዩት። ለተደረገላቸው ውለታ አመስጋኞች ናቸው። እነዚያ መበለቶች ምሳሌ ሊሆኑ ይገባል። ለተደረገልን ውለታ ወይም እርዳታ ምስጋናን ለመስጠት ምን ያህል ዝንጉዎች ነን! ሌሎች ያደረጉልንን ውለታ ከመመስከር ይልቅ እንደብቀዋለን። እንዲህ መሆን የለብንም።

40-43 ኢየሱስ የኢየሱሱስን ልጅ ከሞት እንዳስነሣ ሁሉ (ማር. 5:22-24፤ 35-43)፤ ጴጥሮስም ጣቢታን ከሞት አስነሣት። ከሞት የተነሣውን ክርስቶስን፤ በሐዋርያው ጴጥሮስ አማካይነት ሲሠራ አይተውታልና ብዙዎች በጌታ አመኑ።

ሐዋርያቱ ሕሙማንን ሲፈውሱ፤ ሌሎች ተአምራትን ሲያደርጉ ስንመለከት በመንፈሱ አማካይነት ሥራውን የሠራው ራሱ ክርስቶስ መሆኑን መዘንጋት የለብንም። ዛሬም ቢሆን፤ ክርስቲያኖች የክርስቶስን ሥራ ሲሠሩ ስንመለከት፤ መንፈስ ቅዱስ በውስጣቸው አድሮ የሠራው ሥራ መሆኑን ማወቅ አለብን። ክርስቲያኖች እግዚአብሔር የሚጠቀምባቸው መሣሪያዎች ናቸው። ምንም ዓይነት መልካም ሥራ ስንሠራ የሚመለከቱን ሁሉ «ይህን መልካም ሥራ የሠራው ክርስቶስ ነው» ማለት መቻል አለባቸው። ለምንሠራው መልካም ነገር በሙሉ ከብሩ የእግዚአብሔርና የክርስቶስ ብቻ መሆን አለበት (ማቴ. 5:16 እና ገላጥጌ ይመለከታል)።

በኢየሱስ በነበረበት ጊዜ ጴጥሮስ ያረፈው ሰምያን በሚባል አንድ ቁርበት ፋፍ ቤት ነበር (ቁ. 43)። እዚያም እያለ አንድ በጣም ጠቃሚ ራእይ ከእግዚአብሔር ተቀበለ፤ ይህም ራእይ የሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 10 ውስጥ በሰፊው ተዘርዝሮአል።

50 አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን ይሁዳ፤ ገላሳና ሰማርያ የእስራኤል ሦስት ግዛቶች ነበሩ።

ምዕራፍ 10

ቆርኔሎስን ሲጠራው (10:1-8)

1 ቂዋርያ በስተሰሜን በኩል ከኢየሱስ ሰላሳ ማይሎች ርቃ የምትገኝ የሜዲትራንያን ባሕር ዳርቻ ከተማ ናት (የሐዋ. 8:40 ይመለከታል)። በቂዋርያ ከተማ ቆርኔሎስ የሚባል አንድ የሮም ሠራዊት መቶ አለቃ⁵¹ ይኖር ነበር።

2 ቆርኔሎስና ቤተሰቡ እግዚአብሔርን የሚፈሩ ነበሩ። ምንም እንኳን አይሁዳዊያን ባይሆኑም፤ እውነተኛውን የእስራኤል አምላክ ያመኑ ነበሩ። እግዚአብሔርን ያመልካሉ፤ በነበራቸው መንፈሳዊ ግንዛቤ መጠንም ፈቃዱን ለማድረግ ይሞክራሉ። ቆርኔሎስን ዘወትር ወደ እግዚአብሔር ይጸልይ ነበር። ስለዚህም በእግዚአብሔር ፊት ሞገስ አገኘ። በእግዚአብሔር ጸጋ አማካይነትም ቆርኔሎስ የመጀመሪያው አረማዊ (አይሁድ ያልሆኑ) ክርስቲያን ለመሆን በቃ።

3-4 ምንጊዜም ቢሆን እግዚአብሔር ጸሎታችንን፤ መልካም ሥራችንን ማለትም፤ ለድሆች የምናደርገውን ችሮታ (ቁ. 4) አይዘነጋም፤ ጸሎታችንና መልካም ሥራዎቻችን ሊቀድሱን ወይም ሊያድኑን አይችሉም፤ ይሁን እንጂ የሚገባንን ዋጋ እናገኛቸዋለን (ሮሜ 2:6፤ 2ቆሮ. 5:10 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

5-6 ቆርኔሎስና ቤተሰቡ ታላቅ በረከትን ሊቀበሉ ነው፤ በመጀመሪያ ግን ሲጠራውን ሰው ማስጠራት ነበረባቸው።

7-8 ቆርኔሎስ በፍጹም ልቡ በማመን መልአኩ በገለጸለት መሠረት ሲጠራው ወደነበረበት ስፍራ ሦስት መልእክተኞችን ላከ።

የሲጥሮስ ራእይ (10:9-16)

9-10 ቆርኔሎስና ሲጥሮስ ከመገናኘታቸው በፊት ሲጥሮስ ራሱ ከእግዚአብሔር ራእይ መቀበል ነበረበት። ምክንያቱም ሲጥሮስ አይሁዳዊ ነው፤ አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን አይሁዳውያን ከአረማውያን ጋር ምንም ኅብረት አልነበራቸውም። በአይሁድ ባሕል መሠረት አይሁዳውያን ወደ አረማውያን ቤት መግባት በተለይም ደግሞ አብረው መብላት አይፈቀድላቸውም። በአይሁዳውያንና በአረማውያን መካከል የነበረው ልዩነት በቅዱስና ብርሀኑ መካከል ያለውን ልዩነት ያህል የሰፋ ነበር።

11-13 አይሁዳውያን ስለሚበሉትና መብላት ስለማይገባቸው ነገሮች በጣም ጠንቃቆች ነበሩ። በዘሌዋውያን ምዕራፍ 11 ላይ አይሁዳውያን መመገብ ስላለባቸው «ንጹሕ» እንስሳትና መመገብ ስለሌለባቸው «ርኩስ» እንስሳት ተዘርዝሮአል።⁵²

ሲጥሮስ በራእይ ትልቅ የመጋረጃ ጨርቅ የሚመስል ነገር ተመለከተ፤ በላይ ላይም ቅዱስና ርኩስ እንስሳት ሁሉ ነበሩበት። ወዲያውኑ ደግሞ፡- «ሲጥሮስ ሆይ! ተነሣና እያረድህ ብላ» የሚል ድምፅ ሰማ።

14 አይሁዳዊው ሲጥሮስ በጣም ደነገጠ። «አይሆንም ጌታ ሆይ! ያልተቀደሰ ወይም ርኩስ ነገር በአፈ ገብቶ አያውቅም» አለ።

15-16 እግዚአብሔር ለሲጥሮስ- «ንጹሕ ያልሆነ» ወይም «የረከብ» አንድም ነገር የለም። ከእንግዲህ ወዲህ ምግብን ንጹሕና ርኩስ በማለት ማበላለጥ አትችልም። የብሉይ ኪዳን የምግብ ሥርዓት ተሸርክል። እግዚአብሔር ንጹሕ ያደረገውን አንተ ርኩስ ነው ማለት አትችልም» አለው (የሐዋ. 11:5-10 ይመለከታል)።

ሲጥሮስ ስለ ራእዩ ትርጉም በማሰብ ላይ እያለ ምናልባት «ሰውን የሚያረክበው ከሰው የሚወጣው ነገር ነው እንጂ፤ ከውጪ ወደ ሰው የሚገባው አያረክበውም» (ማር. 7:15)፤ በማለት ኢየሱስ የተናገረው ትዝላብ ላይለው አይቀርም።

ማርቆስ ይህን የኢየሱስን ቃል ካስፈረ በኋላ «ስለዚህ ኢየሱስ ምግብ ሁሉ ንጹሕ መሆኑን በዚህ ሁኔታ ገለጸ» ይላል (ማር. 7:19)።

ሲጥሮስ ግን የራእዩ ትክክለኛ ትርጉም ምን እንደሆነ በቅርቡ ሊረዳ ነው። የራእዩ ትርጉም እንዲህ ነው፡ «ርኩስ» ምግብ እንደሌለ ሁሉ «ርኩስ» ሕዝብም የለም። በእግዚአብሔር ፊት አይሁዳውያንም ሆነ አረማውያን እኩል «ንጹሕ» ናቸው።

ሲጥሮስ በቆርኔሎስ ቤት (10:17-33)

17-20 ሲጥሮስ ራእዩን አይቶ ካበቃ በኋላ ሦስት ሰዎች ወደ እርሱ እንደመጡ መንፈስ ቅዱስ ነገረው። «የላከኝቸው እኔ ስለሆንኩ ሳታመነታ ከእነርሱ ጋር ሂድ» አለው (ቁ. 20)። መንፈስ ቅዱስ ይህን ባይነግረው ኖሮ ማመንታቱ አይቀርም ነበር፤ ምክንያቱም እርሱን ፍለጋ የመጡት ሰዎች አረማውያን ነበሩ (የሐዋ. 11:10-12 ይመለከታል)።

21-23 አሁን በመጨረሻ ሲጥሮስ የራእዩን ትክክለኛ ትርጉም ተረድቶአል (ቁ. 28 ይመለከታል)። ወደ ቤቱ እንዲመጣ የጠራው ሰው አረማዊ ነበር። ወደ ተጠራበት ስፍራ እንዲሄድም እግዚአብሔር በራእዩ አማካይነት አዘጋጅቶታል።

ሲጥሮስ ወደ ቆርኔሎስ ቤት ሲሄድ በኢየሱስ ከነበሩት ወንድሞች አንዳንዶቹ አብረውት ነበሩ። እነዚህ ወንድሞች ራሳቸው አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ነበሩ። ሲጥሮስ ደግሞ ሌሎች የአይሁድ ክርስቲያኖች ወደ አረማዊያን ቤት በመሄዱ እንደሚነቅፉት በሚገባ ያውቃል። ስለዚህም እነዚህ ወንድሞች አብረውት እንዲሄዱ ያደረገው የወሰደው እርምጃ ሁሉ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ እንደሆነ ምስክሮች እንዲሆኑት ነበር።

24-26 ሲጥሮስ ወደ ቆርኔሎስ ቤት ሲደርስ ቆርኔሎስ በእግሩ ሥር ወድቆ ሰገደለት (ቁ. 25)። ሲጥሮስ ግን «ተነሥ! እኔ እኮ እንደ አንተ ሰው ነኝ» አለው። በተከበሩ መምህራንና በታላላቅ ባለሥልጣኖች እግር ሥር ማንንበስ ወይም መሰገድ በሌሎች ሃይማኖቶች የተለመደ ባሕል ነው። ክርስቲያኖች ግን እንዲህ ዓይነቱን ባሕል በፍጹም አይቀበሉም። እርግጥ ነው ሰዎችን እናከብራለን፤ ስግደት ግን ለክርስቶስ ማለትም ለእግዚአብሔር ብቻ ነው።

ለክርስቶስ ብቻ የሚገባውን ክብር ለራሳቸው እንዳያደርጉ ክርስቲያኖች ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል። የክርስቶስ መንፈሳዊ መዝገብ ያለው በሸክላ ዕቃ ማለትም፤ በዚህ በደካማው አካላችን ውስጥ ነው። ስለዚህም ክብር ሁሉ የክርስቶስ እንጂ የእኛ ሊሆን አይችልም (2ቆሮ. 4:7 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

27-29 በራእዩ ውስጥ ንጹሕ ስለሆኑና ንጹሕ ስላልሆኑ እንስሳት ብቻ ነበር ጌታ ለሲጥሮስ ያሳየው። ይሁን እንጂ፡ «እግዚአብሔር ንጹሕ ያደረገውን አንተ ርኩስ ነው ማለት አትችልም» ብሎታል (ቁ. 15)። እዚህ ላይ የራእዩ ትርጉም ምግብን ብቻ የሚመለከት ሳይሆን ሰዎችንም ጭምር የሚመለከት እንደሆነ ሲጥሮስ ተረድቶአል። አረማውያን እንኳ ሳይቀሩ ማንም ቢሆን ርኩስ መባል የለበትም።

30-33 ለምን ሲጥሮስን ልኮ እንዲያስጠራ መልአኩ እንደነገረው ቆርኔሎስን ተረድቶአል። መልአኩ ለቆርኔሎስ፡ «እርሱ (ሲጥሮስ) አንተና ቤተሰብህ የምትድኑበትን ቃል ይነግርሃል» ብሎት ነበር (የሐዋ. 11:13-14)። አሁን ቆርኔሎስና መሳው ቤተሰቡ ሲጥሮስ የሚናገረውን ለመስማት ዝግጁ ናቸው።

የሲጥሮስ ስብከት (10:34-43)

34-35 በእነዚህ ቁጥሮች ላይ ሲጥሮስ ጠቅላላው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በጣም ጠቃሚ ከሆኑት እውነቶች አንዱን ተናግሮአል። «በእውነት እግዚአብሔር ሰውን ከሰው እንደማያለገልጥና እንደማያዳለ አስተዋልሁ» አለ (ሮሜ 2:9-11 ይመለከታል)።

የማንኛውም አገር ሰው ቢሆን እግዚአብሔርን የሚፈራራ እውነት የሆነውን ነገር የሚያደርግ ከሆነ እግዚአብሔር ይቀበላል (ቁ. 35) በብሉይ ኪዳን ዘመን

51 መቶ አለቃ በሮም ሠራዊት ውስጥ የአንድ መቶ ወታደሮች አዛዥ ነው።
52 በአይሁድ ሕግ መሠረት አይሁዳውያን ሰባሳው ስንጥቅ የሆነውን የሚያመስኩዋውን (የሚያመነኩን) እንስሳ ብቻ እንዲበሉ ነበር የተፈቀደላቸው (ዘሌ. 11:3)።

እግዚአብሔር ዐሥሩ ትእዛዞችን ለሰዎች ሰጥቶ ነበር (ዘጸ. 20፡1-17)። አይሁድም ይሁን አረማዊ ትእዛዙን የሚጠብቁትን ሁሉ እግዚአብሔር ተቀብሎአቸዋል። ነቢዩ ሚካክል እንዲህ በማለት ጻፈ፡ እግዚአብሔር እኮ መልካሙ ነገር ምን እንደሆነ ነግሮናል፤ እርሱ ከእኛ የሚፈልገው ትክክል የሆነውን ነገር እንድናደርግ፤ ደግነት የተምላበትን ፍቅር እንድናሳይና ከአምላካችን ጋር በፍጹም ትሕትና እንድንገራመድ ነው (ሚክ. 6፡8)። ስለዚህም በብሉይ ኪዳን መሠረት እግዚአብሔር መልካሙን የሚያደርጉ አይሁዳውያንን እንደሚቀበል ሁሉ መልካሙን የሚያደርጉ አረማውያንንም ይቀበላቸዋል።

እግዚአብሔር በእኩልነት የሚቀበለው የተለያዩ ዘርፍ ሕዝብ የሆኑትን ብቻ አይደለም፤ በአንድ ዘር ውስጥ ሆነው በተለያየ የነገድ ምድብና በተለያየ ደረጃ ያሉትንም ሰዎች እንኳ እኩል ይቀበላቸዋል (ኢፌ. 6፡9 ይመለከታል)። በእግዚአብሔር ፊት ሰዎች ሁሉ እኩል ናቸው። አይሁድም እንሁን አረማዊ፤ ባርያም እንሁን ጨዋ፤ ወንድም እንሁን ሴት፤ በክርስቶስ ስናምን በእኩልነት ደረጃ የእግዚአብሔር ቤተሰብ አባላት እንሆናለን (ገላ. 3፡28 እና ገላጻውን ይመለከታል)።

እዚህ ላይ አንድ በጣም አስፈላጊ የሆነ እውነት ልናከልበት ይገባል። የማንኛውም አገር ሰው ቢሆን እግዚአብሔርን የሚፈራና እውነት የሆነውን ነገር የሚያደርግ ከሆነ እግዚአብሔር እንደሚቀበለው እውነት ነው። እንዲህም ስለተባለ ግን እንደዚህ ዓይነቶቹ ሰዎች ወዲያውኑ ደግነትን ያገኛሉ ማለት አይደለም። በአንድ በኩል መልካም የሆነውን ነገር አድርገዋልና እግዚአብሔር ይቀበላቸዋል። በሌላ በኩል ግን እንዲህ ዓይነቶቹ «መልካም» ሰዎች እንኳ ገና ነጠላተኞች ስለሆኑ አዳኝ ያስፈልጋቸዋል ማለት ነው (ሮሜ 3፡9-12 እና ገላጻውን ይመለከታል)። ምንም እንኳ ከሌሎች ጋር ሲነጻጸር ቆርኔሎስን ጸድቅ መስሎ ቢታይም፤ አዳኝ ያስፈልገዋል። ጴጥሮስ እንዲመጣ የተደረገውም ቆርኔሎስ ስለክርስቶስ እንዲሰማ ነበር። አዎን፤ የቆርኔሎስ ሥራ መልካም ነው፤ ነገር ግን ሰው በመልካም ሥራው መዳን አይችልም። ሰው የሚድነው በእምነት በሚገኘው በእግዚአብሔር ጸጋ ብቻ ነው (ኢፌ. 2፡8-9 እና ገላጻውን ይመለከታል)።

36 ከዚያ በኋላ ጴጥሮስ በክርስቶስ በኩል ሰዎች እንዴት ከእግዚአብሔር ጋር መታረቅ እንደሚችሉ የምሥራቹን ለቆርኔሎስና ለቤተሰቡ ነገራቸው። እግዚአብሔር ይህን መልእክት በመጀመሪያ ለአይሁድ ሕዝብ ላከ፤ አሁን ግን ይህን «በክርስቶስ የሚገኘውን የሰላም መልዕክት ለሁሉም ሰዎች ላክ። ኢየሱስ ክርስቶስ አይሁድና አረማውያንን ጨምሮ የሁሉም ጌታ ነው»።

37-38 ከዚያ በኋላ ደግሞ አስቀድሞ ሰምቶት የነበረውን ለቆርኔሎስ ያሳስበዋል። በመጀመሪያ ለመሲሔ ለኢየሱስ ክርስቶስ መምጣት የሰዎችን ልብ እንዲያዘጋጅ መጥምቁ የሐንስ መጣ። የሐንስ ኢየሱስን አጠመቀው። በመጠመቅ ላይ እያለም እግዚአብሔር የናዝሬቱን ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስና በ'ነገል ቀባው (ቁ. 38)። መንፈስ ቅዱስ በእርግብ አምሳል ሆኖ በኢየሱስ ላይ ወረደ (ማር. 1፡9-11)።

39-40 ሐዋርያቱ እየደጋገሙ «እኛ ምስክሮች ነን» ይላሉ (ቁ. 39)። ጴጥሮስ ለቆርኔሎስ የነገረው መልእክት ሌሎች ሲያወሩ የሰማው አይደለም። እነዚህን ነገሮች ጴጥሮስ በገዛ ዓይኖቹ አይቶአል። ኢየሱስ ሲሞት አይቶአል (ሉቃ. 23፡49)፤ ከሞት ከተነሣ በኋላም አይቶታል (ሉቃ. 24፡34፤ የሐዋ. 2፡32፤ 5፡30 እና ገላጻዎቹን ይመለከታል)።

41 ኢየሱስ ከሞት የተነሣው በመንፈስ ተመስሎ አይደለም፤ ወይም ደግሞ በሰዎች ምናብ ውስጥ በሚፈጠር ጽላሎት ተመስሎም አልነበረም። ሊታይና ሊጻሰስ በሚችል ሁኔታ በአካል ነበር ከሞት የተነሣው፤ ሌላው ቀርቶ ከትንሣኤው በኋላ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር በልቶአል፤ ጠጥቶአል (ሉቃ. 24፡41-43)።

42 ኢየሱስ ክርስቶስ ሕያዋንና ሙታንን ጨምሮ በሰዎች ሁሉ ላይ እንዲፈርድ ተሾሞአል (ዳን. 7፡13-14፤ የሐዋ. 17፡31 ይመለከታል)። ኢየሱስ ራሱም «አብ... የፍርድን ሥልጣን ሁሉ ለወልድ ሰጠው» ብሏል (ዮሐ. 5፡22-27)።

43 ኢየሱስ የተሾመው የሰዎች ፈራጅ እንዲሆን አልነበረም፤ የሰዎች አዳኝ እንዲሆንም እንጂ። ሰዎችን ከኃጢአት ቅጣት እንዲያድናቸው ጭምር እንጂ በሰዎች ኃጢአት ብቻ እንዲፈርድ አልተሾመም። ጴጥሮስ እንዲህ አለ «በእርሱ የሚያምን ሁሉ በሰሙ የኃጢአት ይቅርታ እንደሚያገኝ ነቢያት ሁሉ ይመሰክሩለታል» (ሉቃ. 24፡45-48 ይመለከታል)።

አረማውያን መንፈስ ቅዱስን ተቀበሉ (10፡44-48)

44 በኢንጠቆስጤ ቀን በደቀ መዛሙርቱ ላይ መንፈስ ቅዱስ እንደወረደ ሁሉ፤ ጴጥሮስ በመላገር ላይ እያለ የመንፈስ ቅዱስ ቆርኔሎስና በመላው ቤተሰብ ላይ ወረደ (የሐዋ. 2፡1-4፤ 11፡15፤ 15፡7-8)። በሐዋርያት ሥራ 2፡38 እንደምንመለከተው ጴጥሮስ፡ «ንስሳ ግቡ፤ ኃጢአታችሁም ይቅር እንዲባልላችሁ እያንዳንዳችሁ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተጠመቁ» በማለት ለአይሁዳውያን ነግሮአቸው ነበር። ከዚህ እንደምንመለከተው ግን መንፈስ ቅዱስ በቆርኔሎስና በቤተሰቡ ላይ የወረደው፤ የመጠመቅ ዕድል እንኳ ከማግኘታቸው በፊት ነበር። መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ላይ የሚወርደው በራሱ እቅድና ዓላማ መሠረት በመሆኑ ሕግና ሥርዓት ልናወጣለት አንችልም።

45-46 ደቀ መዛሙርቱ በኢንጠቆስጤ ቀን በልሳን እንደተናገሩ ሁሉ፤ መንፈስ ቅዱስ በወረደባቸው ጊዜ እነዚህ አረማውያንም በልሳን ይናገሩ ጀመር። በልሳኖች ባይናገሩ ኖሮ ግን ጴጥሮስና ከኢየሱስ ይዞአቸው የመጣው የተገረዙት (አይሁዳውያን) አማኞች፤ መንፈስ ቅዱስ በአረማውያን ላይ መውረዱን ማመን አይችሉም ነበር።

47-48 ቆርኔሎስና ቤተሰቡ ንስሐ እንደገቡና በኢየሱስ እንዳመኑ፤ እዚህ ላይ አልተጻፈም። ይሁን እንጂ፤ እንደዚያ እንዳደረጉ መረዳት ይቻላል። በኋላ በየሐዋርያት ሥራ 15፡9 ላይ እንደምንመለከተው ጌታ ለባቸውን በእምነት እንዳገኝ ጴጥሮስ መስከሮላቸዋል።

እግዚአብሔር በእነዚህ አረማውያን ሕይወት ያደረገውን አስደናቂ ሥራ ከተመለከተ በኋላ ወዲያውኑ መጠመቅ የማይችሉበት ምንም ምክንያት ሊታየው አልቻለም። በመጀመሪያ መንፈስ ቅዱስ ባይወርድባቸው ኖሮ፤ ጴጥሮስ ሊያጠምቃቸው ዝግጁ አይሆንም ነበር። አሁን ግን እነርሱን ለማጥመቅ ፈቃደኛ ካልሆነ፤ እግዚአብሔርን መቃወሙ ነው (የሐዋ. 11፡7)። ጥምቀት የውስጥ አዲስ መንፈሳዊ ሕይወት፤ ውጫዊ ማረጋገጫ ወይም ምልክት ነው። አንድ ሰው ሕይወትን አግኝቶ ከሆነ፤ ለእምነቱ ውጫዊ ምልክት የማይቀበልበት ምንም ምክንያት የለም።

ጴጥሮስ ወደ ቆርኔሎስ ቤት የመጣበት ቀን በክርስትና ሃይማኖት ታሪክ ውስጥ እጅግ በጣም ታላቅ ቀን ነው። አረማውያን በመጀመሪያ ክርስቲያኖች የሆኑት በዚያ ቀን ነበር። ከዚያን ቀን ወዲህ ይህ አዲስ የክርስትና ሃይማኖት የሁሉም አገር ሕዝቦች እንጂ የአይሁዳውያን ብቻ አይሆንም።

ምዕራፍ 11

ጴጥሮስ ስለድርጊቱ የሰጠው ገለጻ (11፡1-18)

1-3 እግዚአብሔር በአረማውያን መካከል ታላቅ ሥራን ሠርቶአል። አሁን የክርስቶስ ወንጌል አይሁድና አረማውያንን ጨምሮ ለዓለም ሁሉ ቀርቧል። በዚህ አዲስ ዕድገት ክርስቲያኖች ሁሉ ደስ ሊላቸውና እግዚአብሔርንም ሊያመሰግኑ ይገባ ነበር። ግን ምን ሆነ? የተገረዙት አማኞች ማለትም ከቀድሞ የአይሁድ ባሕላቸው ያልተላቀቁ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች፤ ጴጥሮስን ይነቅፉት ጀመር። ከአይሁድ ባሕል እንዳልነገጠና አይሁድ ከአረማውያን ጋር እንዳይመገቡ የሚያዝዘውን ሰው ሠራሽ ሕግ እንዳፈረሰ ከሰሱት።

ምንጊዜም ቢሆን እግዚአብሔር በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ታላቅ ሥራን ሲሠራ ደስ የማይላቸውና የሚያጉረመሩ ክርስቲያኖች መኖራቸው የማይቀር ነው። ብዙዎች ጊዜ ደግሞ እንደዚያ የሚያደርጉት በዚያ አዲስ ሥራ ውስጥ እነርሱ ስላልተሳተፉበት በቅንዓት ተነሣሳተው ነው።

54 ቀሬና በአሁኒቷ ሊቢያ ውስጥ ከአፍሪካ የባሕር ዳርቻ በስተሰሜንና ከግብፅ በስተምዕራብ የምትገኝ በጣም አስፈላጊ ከተማ ናት።

የአንጽዚያ ክርስቲያኖች ስጦታዎቻቸውን ወደ ኢየሱሳልም የላኩት በበርናባስና በሳውል እጅ ነበር። አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን ይህ ወደ ኢየሱሳልም የተደረገው ጉዞ በገላትያ 2:1-10⁵⁵ የተጠቀሰው ጉዞ ነው በማለት ያምናሉ (ገላ. 2:1 እና ገለጻውን ይመለከታል)። እንዲህ ከሆነ ደግሞ በኢየሱሳልም የነበሩ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በርናባስና ሳውል በዋነኛነት ደረጃ በአረማውያን መካከል እንዲሠሩ የተሰማሙት በዚሁ ጊዜ ነበር ማለት ነው (ገላ. 2:9)። በኢየሱሳልም የነበሩ ሐዋርያት ድሆችን እንዲያስታውሱ በርናባስና ሳውልን አደራ አሉአቸው። በኢየሱሳልም ለነበሩ ድሃ አማኞች ሳውል (ጳውሎስ) ከአንጽዚያ ስጦታዎችን አምጥቶላቸዋልና «ይህንንም እኔ በትጋት ያደረግሁት ነገር ነው» ለማለት ቻለ (ገላ. 2:10)።

ምዕራፍ 12

በክርስቲያኖች ላይ ስደቱ እየባሰ መጣ (12:1-5)

1 እዚህ ላይ የተጠቀሰው ንጉሥ ሄሮድስ ክርስቶስ በተወለደበት ዘመን ይሁዳን ሲያስተዳድር የነበረው ሄሮድስ የልጅ ልጅ ነው (ማቴ. 2:1፤ ሉቃ. 1:5)። ለሄሮድስ ነጋሢነትን የሰጠው የሮማው ንጉሠ ነገሥት ሲሆን፤ የሚገዛውም በንጉሠ ነገሥቱ ስም ነበር። በእስራኤልና በከፊል ሦርያ ላይ የመጻኘት ሥልጣንም ነበረው።

እጥሮስና ሌሎች ሐዋርያት አዲሶቹን አረማውያን አማኞች በክርስቶስ ወንድሞቻቸውና እህቶቻቸው አድርገው በመቀበላቸው፤ በኢየሱሳልምና በይሁዳ የሚኖሩ አይሁድ ተቃውሞአቸውን አሰሙ። ሰላምን ለማስፈን የፈለገው ሄሮድስ አይሁዳውያንን ለማረጋጋት አሰበ። አይሁድን ደስ ለማሰኘት ከነበረው ፍላጎት የተነሣ ሐዋርያትን ማስርና መገደል ፈለገ።

2 የዘብዴዎስ ልጅና የዮሐንስ ወንድም የሆነው ያዕቆብ (ማር. 1:19-20)፤ ለመገደል የመጀመሪያው ሐዋርያ ሆነ። ኢየሱስ «በእርግጥ እኔ የምጣጣውን ጽዋ ትጠጣላችሁ፤ እኔም የምጠመቀውን ጥምቀት ትጠመቃላችሁ» በማለት ነግሮት ነበር (ማር. 10:35-40)። አሁን ደግሞ ይህ ኢየሱስ የተናገረው ቃል በያዕቆብ ሕይወት እየተፈጸመ ነው።

3-4 በያዕቆብ መገደል አይሁድ እንደተደሰቱ የተመለከተው ሄሮድስ ቀጠሎ እንዲገደል እጥሮስንም አሰረው። ይሁን እንጂ የቂጣ በዓል⁵⁶ ማለትም የፋሲካ በዓል የዋለው በዚያው ጊዜ ስለነበር እስከበዓሉ ፍጻሜ ድረስ እጥሮስን ለፍርድ አላቀረበውም። በእስር ቤት አቆየው። እጥሮስ ከእስር ቤት እንዳያመልጥ ሌት ተቀን እንዲጠበቅ ለአራት ሞፍራዎች አሰረከበው (ቁ. 4)።

5 ቤተ ክርስቲያን ለእጥሮስ በብርቱ ትጽልይ ነበር። ቤተ ክርስቲያን በብርቱ ባትጽልይ ኖሮ ግን ምናልባት እጥሮስም ይገደል ነበር። እርግጥ ነው እግዚአብሔር ያለ እኛ ጸሎት መሥራት ይችላል፤ ይሁን እንጂ፤ እርሱ አንድን ነገር ከማድረጉ በፊት ስለዚያ ጉዳይ ጸሎታችንን መስማት ይፈልጋል።

የእጥሮስ በተአምር ከእስር ቤት መውጣት (12:6-19)

6 ከመገደሉ በፊት በነበረው ሌሊት እጥሮስ ተኝቶ ነበር። ምንም እንኳ በዚህ ምድር ላይ የሚቆይበት ጊዜ ፍጻሜው እንደተዳረገ ቢያውቅም በሰላም ተኝ እንጂ፤ ፍርሃት ወይም

ስጋት አላደረበትም። አንድ እጁ ከአንድ ወታደር ጋር ሌላው እጁ ደግሞ ከሌላ ወታደር ጋር ተቆራኝቶ ነበር። በዚህ ላይ ደግሞ በሱ በዘበኞች ይጠበቅ ነበር። አሁን መጨረሻው ተቃርቧል። ምንም ማምለጫ የለም። እግዚአብሔር ሥራውን ከመሥራቱ በፊት እንደዚህ ያለውን ወቅት ይጠብቃል። ምንም ተስፋ ሲጠፋ፤ እግዚአብሔር አስደናቂ ሥራውን መሥራት ይጀምራል።

7-10 የተወሰነው ጊዜ ሲደርስ እግዚአብሔር በመልአኩ አማካይነት በተአምር እጥሮስን ከእስር ቤት አወጣው። ይህ በፍጹም የእግዚአብሔር ሥራ ነው። ስንሰለቶቹም ከእጆቹ ወደቁ (ቁ. 7)፤ መዝጊያውም ሰው ሳይነካው እንዲሁ ተከፈተላቸው (ቁ. 10)።

11 እጥሮስ ራዕይ የሚያይ ነበር የመሰለው፤ ሁሉም ነገር ሕልም መስሎ ታየው። ከእስር ቤቱ ከወጡ በኋላ ግን መልአኩ በድንገት ተሰወረ፤ እጥሮስን ወደ ልቦናው ተመለሰ። ሕልም አልነበረም። አሁን ነፃ ሆኖአል! ለምንድነው ያዕቆብ ሲገደል እጥሮስ ግን የዳነው? እኛ ሰዎች የእግዚአብሔርን ዓላማ በቀላሉ መረዳት አይቻለንም። ቤተ ክርስቲያን ለያዕቆብ ስላልጸለየችለት ይሆን? ወይስ ደግሞ በያዕቆብ ሞት እግዚአብሔር እኛ የማናውቀው የራሱን ታላቅ ሥራ ለመሥራት ስለፈለገ? ለእንደዚህ ዓይነት ጥያቄዎች መልስ የለንም።

12 እጥሮስ በመጀመሪያ ማድረግ የፈለገው ከእስር መውጣቱን ለሌሎች ክርስቲያኖች ማላወቅ ነበር። እጥሮስ ብዙ ክርስቲያኖች ተሰብስበው ይጻልዩ ወደ ነበረበት ወደ ማርቆስ⁵⁷ እናት ወደ ማርያም ቤት ሄደ። ምንም እንኳ እኩለ ሌሊት ቢሆንም የእጥሮስ ወዳጆች ግን እየጸለዩ ነበር።

13-16 ሮዳ የእጥሮስን ድምፅ በሰማች ጊዜ በጣም ከመደስትም የተነሣ በሩን እንኳ ከፍታ አላስገባቸውም፤ እጥሮስ ከበር ውጪ መሆኑን ለመናገር ወደ ውስጥ እየጠኘ ገባች፤ እነርሱ ግን «አብደሻል!» አሉአት (ቁ. 15)። እርግጠኛ መሆንን ስትነግራቸውም፤ እንግዲያውስ የእርሱ መልአክ ይሆናል ነበር ያሉአት።

እጥሮስ ግን ማንኳኳቱን ቀጠለ፤ በመጨረሻም ውስጥ የነበሩት በሩን ከፈቱለት። እጥሮስ ቆሞ በማየታቸውም በጣም ተገረሙ። የጸሎታቸው መልስ እዚያው በራቸው ላይ ቆሞአል፤ እነርሱ ግን ማመን አቃታቸው!

17 ከዚያ በኋላ በደስታ እግዚአብሔርን ማመስገን ጀመሩ፤ እጥሮስ ግን ዝም እንዲሉ ነገራቸው። ምናልባትም በዚያኑ ጊዜ ወታደሮቹ እጥሮስን እየፈለጉት ይሆናል፤ በእኩለ ሌሊት እንዲህ ዓይነት ጩኸት ሲሰሙ ወደዚያ ቤት ሊመጡ ይችላሉ።

እጥሮስ፤ «ይህን ነገር ለያዕቆብና ለሌሎችም አማኞች ንገሩ» አላቸው። በዚያን ጊዜ የኢየሱስ ወንድም የሆነው ያዕቆብ፤ በኢየሱሳልም ለነበረችው ቤተክርስቲያን ዋና መሪ ነበር። ከዚያ በኋላ እጥሮስ ከሄሮድስ ለመደበቅ ወደ ሌላ ስፍራ ሄደ።

18-19 በሮማውያን ሕግ መሠረት አንድ እስረኛ ካመለጠ እርሱን ይጠብቅ የነበረ ወታደር በእስረኛው ላይ የተወሰነውን ቅጣት እንዲቀበል ይደረግ ነበር። በእጥሮስ ላይ የተወሰነው ቅጣት ሞት እንደመሆኑ መጠን፤ ሄሮድስ እርሱን ይጠብቁ የነበሩትን ወታደሮች በእርሱ ፈንታ እንዲገደሉ አዘዘ። ምናልባትም ሄሮድስ ከወታደሮቹ አንዱ ወይም ሁለቱ እጥሮስ የሚያመልጥበትን ዘዴ አመቻችተዋል ብሎ ሳያስብ አይቀርም።

የሄሮድስ ሞት (12:20-25)

20 ጢሮስና ሲዶና በሜዲትራኒያን ባሕር ዳርቻ የሚገኙ የፊንቄ (የአሁኗ ሊባኖስ) ትልልቅ ከተሞች ነበሩ። የእነዚህ ከተሞች ኗሪዎች ደግሞ አብዛኛውን ምግብ የሚያገኙት በሄሮድስ ትተዳደር ከነበረችው ከይሁዳ ግዛት ነበር። ለእኛ ግልጽ ባልሆነልን ምክንያት ሄሮድስ በጢሮስና በሲዶና አገር

55 ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን ግን በዚህ አይስማሙም። እነዚህ ምሑራን እንደሚሉት በገላትያ 2:1-10 የተጠቀሰው የኢየሱሳልም ጉዞ፤ በሐዋ. 15:1-29 ላይ ከተገለጸው በኋላ የተደረገ ጉዞ ነው። ከሁለቱ አመለካከቶች የትኛው ትክክል እንደሆነ ግን በእርግጠኝነት መናገር አይቻልም።

56 የቂጣ በዓል ለአንድ ሳምንት ይቆያል (ዘጸ. 12:18)። ትክክለኛው ፋሲካ የሚባለው በሳምንቱ መጀመሪያ ቀን ቢሆንም፤ በተለምዶ አይሁዳውያን ሳምንቱን በሙሉ «ፋሲካ» ይሉታል።

57 ሁለተኛውን ወንጌል የጻፈው ይኸው ማርቆስ ነው። ኢየሱስ ሲያዝ በዓይኑ አይቶአል (ማር. 14:51-52) የበርናባስ የአንቱ ልጅ ነው። በመጀመሪያው ሐዋርያዊ ትልዕክቶች ከበርናባስና ከሳውል ጋር በከፊልም ቢሆን አብሮ ነበር (የሐዋ. 12:25፤ 13:5፤ 13፤ ቆላ. 4:10)።

ሰዎች ላይ ተቀይሞአል። ምናልባትም በቁጣ ተነሳሰቡ የምግብ አቅርቦታችንን ያደርግብን ይሆናል ብለው ፈሩ። ስለዚህም የንጉሡ ባለሟል የሆነውን ብላስጦስ እንዲተባበራቸው ካደረጉ በኋላ ከሄሮድስ ዕርቅ ለመነፃ።

21-22 በተቀጠረው ቀን ሄሮድስ ለጢሮስና ለሲዶና ሰዎች ንግግር አደረገ። ሄሮድስን ለማስደሰትና በአንደበታቸው ለመሸንገል ሲሉም ከአምላክ ጋር አስተካክሉት። ክብርና ምስጋናውን ለእውነተኛው አምላክ ባለመስጠቱም፣ ወዲያውኑ የእግዚአብሔር መልአክ ቀሠፈውና በትል ተበልቶ ሞተ። Some people believe that a large worm-filled cyst in Herods liver rupture⁵⁸ ሄሮድስ ራሱን አኩራርቶ ነበር። እግዚአብሔር ግን የትሎች ቀለብ አደረገው!

24 ጨቋኙና አሳዳጁ ሄሮድስ ሞተ፤ የእግዚአብሔር ቃል ግን ዘወትር እያደገና እየተስፋፋ ይሄድ ነበር። እግዚአብሔር መሪዎችን ያስነሣል፤ መሪዎችንም ይጥላል፤ የእርሱ ቃል ግን ለዘላለም ጸንቶ ይኖራል (1ኢጥ. 1፡24-25 ይመለከታል)።

25 በርናባስና ሳውል ለኢየሱሳሌም አማኞች የተሰበሰበውን ስጦታ ለማድረስ ከአንጾኪያ የተነሡት ሄሮድስ በኋላ ነበር (የሐዋ. 11፡29-30)። ወደ አንጾኪያ ሲመለሱም የበርናባስ አጎት ልጅ የሆነውን ዮሐንስን (ማርቆስ የተባለውን) ይዘውት መጡ (የሐዋ. 12፡12፤ ቆላ. 4፡10)።

ምዕራፍ 13

በርናባስና ሳውል በቆጵሮስ (13፡1-12)

1 ከበርናባስና ሳውል በተጨማሪ ሦስት ሌሎች የአንጾኪያ ቤተክርስቲያን መሪዎች ስም ተጠቅሶአል። እነርሱም፣ ስምዖን፣ ሉክ፣ እና ምናሔ ናቸው። አንዳንድ ሰዎች ጥቁሩ ስምዖን የተባለው የኢየሱስን መስቀል የተሸከመለት ሰው ነው ይላሉ (ማር. 15፡21)። የቀሬናው⁵⁹ ሉክስ በአንጾኪያ ለነበሩ አረማውያን በመጀመሪያ ወንጌልን ከሰበኩት አንዱ ነው (የሐዋ. 11፡20)። ምናሔ ደግሞ ከሄሮድስ ጋር በአንድ ቤተሰብ ያደገ ነው። ይሸኛው ሄሮድስ በየሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 12 ላይ የተጠቀሰው ሄሮድስ አይደለም። እዚህ ላይ የተጠቀሰው ሄሮድስ ኢየሱስ በተወለደበት ጊዜ ይሁዳን ሲያስተዳድር የነበረው ንጉሥ ሄሮድስ ልጅ ነው (ማቴ. 2፡1፤ ሉቃ. 1፡5)። ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ዘመን ረጅም ጊዜ ማለትም ከክ.ል.በ. 4⁶⁰ እስከ 39 ዓ.ም. ይሁዳን ሲያስተዳድር የነበረው ይኼኛው ሄሮድስ ነበር። የመጥምቁ ዮሐንስን ራስ የቆረጠውም ሄሮድስ ይህ ነው (ማቴ. 6፡14-28)። ይህ ሄሮድስ ኢየሱስ ከታሰረ በኋላ የመረመረውና ያሾፈበትም ነው (ሉቃ. 23፡6-12)። ምናሔና ሄሮድስ የአንድ ቤተሰብ ልጆች ናቸው፤ ምርጫቸው ግን ምንኛ የተራራቀ ነው!

እዚህ ላይ ሄሮድስ የአራተኛው ክፍል ገዥ ተብሎአል። የሮም ንጉሠ ነገሥቶች አንድን አገር ለአራት ይከፍሉና በዚያንዳንዱ አውራጃ ላይ የአካባቢውን ሰው ይሾማሉ። በዚህ ሁኔታ ነበር ሄሮድስ አሁን ያለውን ሥልጣን ያገኘው።

2-3 እነዚህ አምስት የአንጾኪያ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ወደ እግዚአብሔር ሲጸልዩና ሲጽሙ ሳሉ መንፈስ ቅዱስ ተናገራቸው። ክርስቲያኖች ይበልጥ እግዚአብሔርን ባመለኩ መጠን መንፈስ ቅዱስ ይናገራቸዋል፤ ይመራቸዋል። ለዚህ እውነት ከአዲስ ኪዳን ውስጥ ብዙ ምላሌዎችን ማቅረብ ይቻላል።

ሉቃስ እነዚህ ሰዎች ይጽሙ እንደነበር ይናገራል። ከሌላው ጊዜ ይልቅ ሲጽሙ የመንፈስ ቅዱስን ድምፅ በቀላሉ

መስማትና ከእርሱም ምሪትን ለመቀበል እንደቻሉ የሚመሰክሩ ብዙ ክርስቲያኖች ናቸው።

ለእነዚህ አምስት ሰዎች መንፈስ ቅዱስ፣ «እኔ ለመረጥኻቸው ሥራ በርናባስናና ሳውልን ለየልኝ» አላቸው። ለአረማውያን ወንጌልን እንዲሰብኩ እግዚአብሔር ቀድሞውንም በርናባስናና ሳውልን ሾሟቸዋል (የሐዋ. 9፡15፤ ገላ. 2፡9)። አሁን ወንጌልን በሌላ ሥፍራዎች የሚሰብኩበት ጊዜ ደርሷል። ስለሆነም ስምዖን፣ ሉክ፣ ሳውልና በርናባስ ላይ እጃቸውን ጫነው ሸጃቸው።

ለወንጌል ተልዕኮ ለመሾማቸው፣ እንዲሁም ለኅብረታቸውና የማኅበረ ምዕመናኑንም ድጋፍ እንዳለበት ምልክት እንዲሆን፣ ሦስቱ መሪዎች በበርናባስና በሳውል ላይ እጃቸውን ጫነባቸው (የሐዋ. 6፡6 እና ገለጸውን ይመለከታል)። ይህን በመሰለ ሁኔታ በርናባስና ሳውል በአንጾኪያ በነበረችው ቤተ ክርስቲያን ተላኩ። ከጉዞአቸው ከተመለሱ በኋላም ስላደረጉት ነገር ሁሉ ለቤተ ክርስቲያን የተሟላ ዘገባ አቀረቡ (የሐዋ. 14፡26-27)። ይህ ደግሞ እስካለንበት ዘመን ድረስ የወንጌል ተልዕኮ ምሳሌ ሆኖአል።

4 ሲራውቅያ፣ የአንጾኪያ የወደብ ከተማ ነበረች። ከዚያ በመነሳት በርናባስና ሳውል የሚድኑትን ሆኖታን ባሕር ዘማቋረጥ ወደ ቆጵሮስ ደሴት ሄዱ፣ በርናባስ ትውልድ ስፍራ ደግሞ እዚያው ነበር (የሐዋ. 4፡36)።

5 ስልማና፣ የቆጵሮስ ምሥራቃዊ ባሕር ዳርቻ ዋነኛ ከተማ ናት። እዚያ ከደረሱ በኋላ በርናባስና ሳውል ወንጌልን ለመሰበክ በመጀመሪያ የሄዱት በአጥቢያው ወደነበረው የአይሁድ ምክራብ ነበር። በሄዱበት ቦታ ሁሉ በመጀመሪያ በስፍራው ባለው ምክራብ ውስጥ ወንጌልን መሰበክ የዘወትር ልምዳቸው ነበር (ቁ. 14)። ሌላው ስሙ ዮሐንስ የሆነው ማርቆስም አብሮአቸው ነበር (የሐዋ. 12፡25)።

6-8 ጳጳ፣ ከቆጵሮስ የባሕር ዳርቻ በስተምዕራብ የምትገኝ ዋነኛ ከተማ ነበረች። የደሴቷቱ ዋናው አስተዳዳሪ የሆነው ሮማዊ አገረ ገዥ የሚኖረው እዚህ ከተማ ነበር። በዚያን ወትት አገረ ገዥ ከነበረው ስርግዮስ ጳውሎስ ጋር አብሮ የሚኖር ባርዮሱስ ወይም ደግሞ ኢሊማስ የሚባል ጠንቋይ ነበር (ኢሊማስ መተተኛ ወይም ጠንቋይ ማለት ነው)። ኢሊማስ ወዲያውኑ በርናባስና ሳውልን መቃወም ጀመረ። አገረ ገዥው የበርናባስና የሳውልን መልእክት ከተቀበለ ይህ ጠንቋይ ሥራውን እንደሚያጣ ያውቃል።

9-11 ከዚህ በኋላ ሉቃስ ሳውልን የሚጠራው ጳውሎስ በሚለው ሮማዊ ስሙ ነው። ጳውሎስ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ ኢሊማስን ገሰጸው። በደማስቆ መንገድ ላይ ከኃይለኛው ብርሃን የተነሣ ዓይኖቹ እንደታወሩ ሁሉ አሁን ደግሞ በጳውሎስ ቃል የኢሊማስ ዓይኖች ታወሩ። እውነትን እንዳያይ ይህ ጠንቋይ የብዙ ሰዎችን ዓይኖች ሲያሳውር ነበር፤ አሁን ግን እርሱ ራሱ ታወረ። እጁን ይዞ የሚመራውን ሰው ዙሪያውን መፈለግ ጀመረ (ቁ. 11)። የነበረው ኃይል ሁሉ የት ገባ?

12 አገረ ገዥው በጳውሎስ ኃይልና ትምህርት በጣም ተገረመ፤ ካየውና ከሰማው የተነሣም በጌታ አመነ።

በርናባስና ጳውሎስ በኢስሲያ ወደምትገኘው አንጾኪያ ሄዱ (13፡13-41)

13 በመጀመሪያ በርናባስ የዚህ አነስተኛ ቡድን መሪ ነበር፤ አሁን ግን ያንን ቡድን ሲመራ የምንመለከተው ጳውሎስን ነው። ይህም ሊሆን የቻለው ምናልባት በኢሊማስ ላይ ካደረገው ነገር የተነሣ ሊሆን ይችላል (ቁ. 9-12)። እስካሁን ድረስ «በርናባስና ሳውል» እያለ ነበር የሚጽፈው፤ ከአሁን በኋላ ግን «ጳውሎስና በርናባስ» ወይም ደግሞ ከዚህ ቁጥር እንደምንመለከተው ጳውሎስና ጓደኞቹ እያለ ነው የሚጽፈው (ቁ. 42)። በርናባስ ለምን ስፍራዬን ተነጠቅሁ ብሎ አጉረምርም ይሆን? ስለዚህ ጉዳይ ምንም ነገር በመጽሐፍ ቅዱስ ሲጠቀስ አንመለከትም። በርናባስ ጸጋን የተሞላ ሰው ነበር። በፊት፣ መጀመሪያነትን፣ በኋላ ደግሞ ሁለተኛ ሆኖ መገኘትን ለመቀበል ራሱ ጸጋ ያስፈልገዋል።

58 እንዲህ ያሉ . . . በመካከለኛው ምሥራቅ አገሮች የተለመዱ ነበሩ።
59 ቀሬና የሰሜን አፍሪካ ዋነኛ ከተማ ናት የሐዋ. 11፡20 ይመለከታል።
60 ክርስቶስ የተወለደው የሮም ቀን አቆጣጠር በተጀመረበት ወቅት ከክ.ል.በ. 4 ሲሆን፣ 1 ዓ.ም. ግን በሰሐት ተከላውነተኛው የክርስቶስ ልደት አራት ዓመት በኋላ ነው የተቆጠረው።

ቀዋሎ ጳውሎስ፡ በርናባስ ማርቆስ የተባለው የሐንስ ከዛሬያቱ ቱርክ በስተደቡብ ወደምትገኘው፡ የጽንፍልያ አውራጃ ወደ ሆነችው ጴርጌ በመርከብ ሄዱ። እዚያ ከደረሱ በኋላም ማርቆስ ከጳውሎስና ከበርናባስ ተለይቶ ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሰ። ለምን ማርቆስ ትቶአቸው እንደተመለሰ ሉቃስ ምንም የሚገልጸው ነገር የለም፡ ሆኖም ግን እንደዚህ ማድረጉ ጳውሎስን ደስ አላሰኘውም (የሐዋ. 15:36-38 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

14 ጳውሎስና በርናባስ ከቱርክ በስተደቡብ ወደምትገኘው በጲስዲያ ወረዳ ወደሆነችው አንጽኪያ ተጓዙ፡ ይህችን ከተማ ጳውሎስና በርናባስ በመጀመሪያ ከተነሡባት አንጽኪያ በሦርያ ካለችው የተለየች መሆንዋን ለማሳየት ሉቃስ በጲስዲያ ወደምትገኘው አንጽኪያ ይላታል። በጲስዲያ የምትገኘው አንጽኪያ የሮማ ቅኝ ግዛት ነበረች። በሮም መንግሥት ውስጥ የነበሩት ብዙዎቹ ትልልቅ ከተሞች የሚታወቁት በሮም ቅኝ ግዛትነት ነበር። ጳውሎስም በእነዚህ ቅኝዎች ውስጥ እዘውትሮ ይሰብክ ነበር (የሐዋ. 16:12 ይመለከታል)። እነዚህ ቅኝዎች በጣም ወሳኝነት የነበራቸው የፖለቲካና የንግድ ማዕከሎች ነበሩ። ስለዚህም በጠቅላላው የሮም መንግሥት ውስጥ በፍጥነት የክርስቶስን መንገድ ለማዳረስ አማካይ ሰፍራዎች ሊሆኑ እንደሚችሉ ጳውሎስ አሰበ።

ምንጊዜም ቢሆን ወደ አንድ አዲስ ከተማ ሲደርሱ እንደሚያደርጉት ሁሉ በሰንበት ቀን (ቅዳሜ)፡ ጳውሎስና በርናባስ በጲስዲያ ወደምትገኘው አንጽኪያ ምክራብ ሄዱ።

15 ጳውሎስ በነበረበት ዘመን የምክራብ አገልግሎት የሚጀምረው፡ አንድ ክፍል ከሐግ መጽሐፍት (የመጀመሪያዎቹ አምስት የብሉይ ኪዳን መጽሐፍት) ሌላ ክፍል ደግሞ ከነቢያት መጽሐፍት ድምፅን ከፍ አድርጎ በማንበብ ነበር። ከዚያ በኋላ አንድ ሰው ይነሣና በምንባቡ ላይ ማብራሪያ ይሰጣል። በዚያ ቀን ግን የምክራቡ አለቆች ጳውሎስና በርናባስን ንግግር እንዲያደርጉ ጋበዟቸው። የእግዚአብሔርን ቃል ከማንበብና ከመስማት በተጨማሪ አንድ ሰው ተነሥቶ ማብራሪያና ገለጻ መስጠቱ አስፈላጊ ነበር። እንዲህ ለማድረግ ደግሞ ጳውሎስ ምንጊዜም ቢሆን ትጉና ዝግጁ ነው።

16 በማንኛውም የአይሁድ ምክራብ አገልግሎት ውስጥ እዚህ ላይ ጳውሎስ የእስራኤል ሰዎች እያለ የሚጠራቸው፡ እውነተኛ አይሁዳውያን እንዲሁም በትውልዳቸው አረማቂ የሆኑ ሆኖም የአይሁድን ሃይማኖት የተቀበሉ ሰዎች ይኖራሉ። እነዚህን ሁለተኛዎቹን ወገኖች ጳውሎስ በአይሁድ ሥርዓት እግዚአብሔርን የምታመልኩ እናንተ አሕዛብ እያለ ይጠራቸዋል። ጳውሎስ በሚሄዱበት ሰፍራ ሁሉ መልእክቱን በመቀበል በክርስቶስ የሚያምኑት አብዛኛውን ጊዜ እነዚህ አረማቂዎች ነበሩ። በትውልዳቸው አይሁድ የሆኑት ግን በተደጋጋሚ የጳውሎስን መልእክት ካለመቀበላቸው ሌላ እንዲያውም በተቃውሞ ይነሡበት ነበር (ቁ. 45፡ 50)።

17-19 በምንባቡ ላይ ጳውሎስ ማብራራቱን የጀመረው የአይሁድን ታሪክ በአጭሩ በማንሳት ነበር። በመጀመሪያ እግዚአብሔር በጸጋው አብርሃምን፡ ይስሐቅንና ያዕቆብን መረጠ። በታላቅ ኃይልም⁶¹ (ቁ. 17) አይሁዳውያንን ከግብጽ ባርነት አወጣቸው። ይሁን እንጂ፡ በእግዚአብሔር ምሕረት በቅርቡ ከምርኮኝነት ነፃ የወጡት አይሁዳውያን በምድረ በዳ በእርሱ ላይ ማጉረምረምና መነጫነጫ ጀመሩ። ይባስ ብለውም፡ የሚያመልኩትን ጣዖት ሠሩ። ስለዚህም እግዚአብሔር የዚያን ትውልድ አይሁዳውያን ቀጣቸው። ሆኖም ለቀጣዩን ትውልድ ካላየው ምሕረት የተነሣ እየመራ ወደ ተስፋይቱ ምድር ከነፃን ማለትም፡ ምድረ እስራኤል አገባቸውና ርስትን ሰጣቸው (መዝ. 78:12-55፡ የሐዋ. 7:2-46 ይመለከታል)። አይሁዳውያን ከከነዓን ያስወጡአቸው ሰባት መንግሥታት በዘዳግም 7፡1-2 ተጠቅሰዋል።

20-21 በመጀመሪያ የእስራኤል መሪዎች መሳፍንት ይባሉ ነበር። ውለው አድረው ግን እንደሌሎች አገሮች ሁሉ አይሁዳውያንም ንጉሥ ፈለጉ። የመጀመሪያው ንጉሣቸው

እንዲሆንም እግዚአብሔር ሳኦል የሚባለውን ሰው ሾመላቸው። ሳኦል ግን ለእግዚአብሔር አልታዘዘም፡ ስለዚህም እግዚአብሔር አዘነበት (1ኛሙ. 13:13-14፡ 15:22-26፡ 28)።

22 በኋላም ከልዩ የምወደው በማለት የመስከረሰትን ዳዊትን አንገሠላቸው። ዳዊት እንደ ሳኦል ሳይሆን ለእግዚአብሔር የሚታዘዝ ሰው ነበር። እግዚአብሔር ራሱም፡ «... ፈቃዴንም የሚፈጽመውን ...» በማለት ተናግሮለታል። ከልጆቹ አንዱን እንደሚያስነሣና ለዘላለም የሚጸና ዙፋኑንም እንደሚሰጠው እግዚአብሔር ለዳዊት ቃል ገብቶለታል (2ኛሙ. 7:12-13፡ መዝ. 89:20፡ 28-29፡ የሐዋ. 7:46-47 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

ብዙ ነገሥታት ከተነሡና ካለፉ በኋላ አስቀድሞ በዳዊት የተመሠረተው መንግሥት ተከፋፍሎ ጠፋ። አይሁዳውያንም በሙሉ ለምርኮ ተዳረጉ። ባንቢዩ ሕዝቅኤል አማካይነት እግዚአብሔር፡ «ጥፋት (የዳዊትን መንግሥት ማለቱ ነው) አዎ በእርግጥ ከተማይቱ እንድትጠፋ አደርጋለሁ፤ ነገር ግን ከተማይቱን እንዲቀጣ የመረጥሁት እስኪመጣ ድረስ ይህ አይሆንም በዚያን ጊዜ ለእርሱ አሳልፌ አስጠዋለሁ» ብሎ ነበር (ሕዝ. 21:27)።

23 የዳዊት መንግሥት የሚሰጠው ደግሞ ለክርስቶስ ነው። በክርስቶስ አማካይነት እግዚአብሔር ለልጁ ዘላለም የሚጸና መንግሥትን እንደሚመሠርትለት ለዳዊት የሰጠው ተስፋ ተፈጸመ። ነቢዩ ኤርምያስም እስራኤልን ለማዳን ስለሚመጣው ሲናገር፡ «ከዳዊት ዝርያዎች መካከል ጽድቅ የሆነውን ለንጉሥነት የምመርጥበት ጊዜ ይመጣል» ብሎአል (ኤር.23:5-6)። እግዚአብሔር እልካለሁ ያለው አዳኝ ክርስቶስ ነው። ሁሉም አይሁዳውያን ሲጠብቁት የነበረው መሲሕ ክርስቶስ ራሱ ነው። ይህ ነበር እንግዲህ በጲስዲያ በምትገኘው አንጽኪያ ምክራብ ለነበሩ አይሁዳውያን ጳውሎስ ያመጣላቸው የምሥራች። ይህን ዜና በደስታ ሊቀበሉት ይገባ ነበር! አይሁዳውያን ግን አልተቀበሉትም።

24-25 በመጀመሪያ ደረጃ ንስሐ እንዲገቡና ክርስቶስንም እንዲቀበሉ የእስራኤልን ሕዝብ (አይሁዳውያንን) ለማዘጋጀት አጥማቂው የሐንስ መጣ (ማር. 1:2-3፡ የሐዋ. 10:37)። ሆኖም አጥማቂው የሐንስ ራሱ ክርስቶስ አልነበረም። የሐንስ «የክርስቶስን ጫማ ማስሪያ ለመፍታት እንኳ ብቁ አልነበረም (ማር. 1:7)።

26 ጳውሎስ አይሁዳውያንና አረማውያንን ሁለቱንም በአእምሮው ይዞ ነበር የሚናገረው። እዚህ ላይ አይሁድን ከአብርሃም ዘር የተወለዳቸው፡ አሕዛብን ደግሞ በአይሁድ ሥርዓት እግዚአብሔርን የምታመልኩ እያለ ይጠራቸዋል (ቁ. 16)። መልእክቱ ምንም ሳያበላልጥ ለአይሁዳውያንም ሆነ ለአረማውያን የሚሆን የደኅንነት ቃል ነበር።

27-28 ይሁን እንጂ በኢየሩሳሌም የነበሩ አይሁድ በመጨረሻ ወደ እነርሱ የመጣውን አዳኝ አልተቀበሉትም (የሐዋ. 3:17-18)። እንዲያውም ገደሉት። ቢሆንም፡ እርሱን በመግደላቸው በየሰንበቱ ቀን (ቅዳሜ) በምክራባቸው የሚያነስትና የሚሰሙትን በገዢ ራሳቸው ቅዱሳን መጻሕፍት የተጻፉትን ትንቢቶች ያለጥርጥር እየፈጸሙ ነበር (ኢሳ. 53:3-12፡ የሐዋ. 2:23፡ 3:13 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

29 ክርስቶስ ከሞተ በኋላ ከመስቀል አውርደው ቀበሩት (ዘዳ. 21:23፡ የሐዋ. 5:30 10:39)። ክርስቶስን ከመስቀል ላይ ያወረዱት የኦርማትያሱ ዮሴፍና ኒቆሊዮስ ሲሆኑ ሁለቱም በድብቅ ክርስቶስን የሚደግፉ አይሁዳውያን ነበሩ (የሐ. 19:38-42 ይመለከታል)። ከዚያ በኋላ ሥጋውን በመቃብር አኖሩት፤ አካሉም ለሦስት ቀን በመቃብር ቆየ።

30-31 ነገር ግን እግዚአብሔር ከሞት አስነሣው። ይህ የድል ማለትም፡ በሞት ላይ ድልን የመቀዳጀት መልእክት ነው። ያለክርስቶስ ትንሣኤ፡ ወንጌል የሚባል ነገር የለም (የሐዋ. 2:24፡ 32፡ 3:15፡ 4:10፡ 10:40-41)።

32-33 እንደ ጳውሎስ አገላለጽ ይህ ወንጌል ማለትም፡ የምሥራች «እግዚአብሔር ለአባቶቻችን የሰጠውን ተስፋ ኢየሱስን ከሞት በማስነሣቱ ይህንኑ ተስፋ ለእኛ ለልጆቻቸው ፈጽሞላል» የሚል ነው። እዚህ ላይ ጳውሎስ «እንተ ልጄ ነኪ» የሚለውን ቃል ከመዝሙር 2:7 ይጠቅሳል (ማር. 1:11)።

61 እንዳንድ ትርጉሞች በታላቅ ኃይል የሚለውን፡ «በተዘረጋች ከንድ» ይሉታል፤ ተርጉሙ ግን ያው ነው።

34 እግዚአብሔር ኢየሱስን እንዲገደል ፈቀደ። ከሦስት ቀን በኋላ ግን እንደገና ከሞት አስነሣው። ፍጻሜ የሌለው መንግሥት እንደሚሰጠው እግዚአብሔር ለዳዊት የገባለትን ቃለ በረከት ለክርስቶስ ሰጠው። ጳውሎስ ይህን ተስፋ ከኢሳይያስ 55፡3 ላይ ነው የጠቀሰው።

35 ከዚህም ሌላ ደግሞ እግዚአብሔር ለዘላለም የሚያበሰብሰን አካል ለክርስቶስ ሰጠው። እዚህ ላይ ጳውሎስ የሚጠቅሰው ከመዝሙር 16፡10 ላይ ነው።

36-37 ለዘላለም የሚያበሰብሰ ሥጋ እንደሚሰጠው እግዚአብሔር ለዳዊት ቃል አልገባለትም፤ ይህን የተናገረው ለክርስቶስ ነበር። ዳዊት ሞቶአል፤ አካሉም በሰብሰበን አላየም። ኢየሱስ ግን ሞቶ ተነሥቶአል፤ አካሉም መበሰበሰን አላየም። (የሐዋ. 2፡25-32 እና ገላጻውን ይመለከታል)።

38 አንድ ሰው እንዲድን ከተፈለገ በመጀመሪያ ኃጢአቱ ይቅር እንዲባልለት ይገባል። ያለ ኃጢአት ይቅርታ ደኅንነት የለም። የኃጢአት ይቅርታ የሚገኘው ደግሞ በአዳኝ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ነው (የሐዋ. 2፡38፤ 3፡19-20 10፡43)።

39 የሙሴ ሕግ ማለትም የአይሁዳውያን ሕግ ባለማወቅ ለተደረገ ኃጢአት ብቻ ነው ይቅርታን የሚሰጠው። በአይሁድ ሕግ መሠረት ሆነ ተብሎ ለተደረገ ኃጢአት ምንም ይቅርታ አይደረግም (ዘኁ. 15፡22-31)። በክርስቶስ በማመናችን ግን ጽድቃናል፤ እንዲህም ሲባል በእምነት የክርስቶስን ጽድቅ እንቀበላለን፤ በእግዚአብሔርም ፊት ጽድቃን ሆነን እንታያለን ማለት ነው። አውቀንም ሆነ ሳናውቅ የተደረገ ኃጢአታችን ሁሉ ይሰረዛል። የአይሁድ ሕግ ማንንም አያጸድቅም። የሙሴ ሕግ የማንንም ልብ ወይም ሕሊና ማንንም አይችልም። ሰው መጽደቅ የሚችለው በክርስቶስ በማመን ብቻ ነው (ገላ. 2፡15-16፤ ዕብ. 7፡27፤ 9፡13-15 እና ገላጻዎቹን ይመለከታል)።

40-41 እዚህ ላይ ጳውሎስ ከትንቢተ ዕንባቆም 1፡5 ላይ ይጠቅሳል። ለእግዚአብሔር ካልታዘዙ እንደሚያጠፋቸው ዕንባቆም አይሁዳውያንን አስጠንቅቆ ነበር። እግዚአብሔር «ማንም ሰው ቢያወራሳችሁ የማታምኑትን ሥራ በዘመናችሁ እሠራለሁ» በማለት ለአይሁዳውያን የተናገረው በዕንባቆም አማካይነት ነበር (ቁ. 41)። ያም ማለት እግዚአብሔር አይሁዳውያን በጽኑ ይቀጣል ማለት ነው። አይሁዳውያን ግን የዕንባቆምን ማስጠንቀቂያ አልተቀበሉም። እንዲያውም አፈዘቡት። የጠላት ጦር አሸንፋቸውና ጠፉ።

አሁን ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ መጥቶአል። ይህ እግዚአብሔር አደርጋለሁ ያለው ነገር፤ አይሁዳውያንን በጽኑ እንደሚቀጣ የሚያመለክት ብቻ ሳይሆን፤ ኢየሱስን እንደሚልክም የሚያመለክት ነው። ኢየሱስን መለክ የእግዚአብሔር «ሥራ» ነው። አይሁዳውያን ግን ኢየሱስ አዳኝቸው መሆኑን መቀበል አልቻሉም፤ አፈዘቡት። ስለዚህም በዘመኑ ለነበሩት አይሁድ የጳውሎስ ማስጠንቀቂያ፤ «አታፊዙ፤ ክርስቶስን አትናቁ። የምታፈዙና የምትዘባበቱ ከሆነ ግን በዕንባቆም ዘመን ካፈዙትና ከተዘባበቱት አባቶቻችሁ ላይ ከደረሰው ድልቅ የከፋ መከራ ይጠብቃችኋል» የሚል ነበር።

ጳውሎስና በርናባስ ለአረማውያን ወንጌልን ሰበኩ (13፡42-52)

42-43 አንዳንድ አይሁዳውያንና ወደ ይሁዲነት የገቡ አረማውያን የጳውሎስን ቃል ተቀበሉ። እንዲያውም ይበልጥ እንዲነግራቸው ጠየቁ። ከዚህ በፊት በምኩራባቸው ውስጥ ብዙ ሰብከቶችን ሰምተዋል፤ ይሁን እንጂ እንዲህ ያለ ሰበከት ስምተው አያውቁም!

44-45 በሕግጥላው ሰንበት አብዛኞቹ አረማውያን የጳውሎስን ንግግር ለመስማት መጡ። የአይሁድ መሪዎች ግን ጳውሎስ ተቀባይነትና ታዋቂነትን በማግኘቱ ቅንዓት አደረገባቸው። ከዚህም በላይ ደግሞ የአይሁድ ሃይማኖትን የተቀበሉ አረማውያን ሃይማኖታቸውን ትተው ጳውሎስን ይከተላሉ የሚል ስጋት አደረገባቸው። ስለዚህም አይሁድ ጳውሎስን መቃወም ጀመሩ።

46 ጳውሎስና በርናባስ ለአይሁዳውያን- «የእግዚአብሔር ቃል አስቀድሞ ለእናንተ እንዲነገር አስፈላጊ ነው» አሉአቸው። አይሁዳውያን ክርስቶስን መቀበል ይገባቸው ነበር። ክርስቶስን

ቢቀበሉ ኖሮ የዘላለምን ሕይወት ይቀበሉ ነበር። ለአረማውያንም ብርሃን ይሆኑ ነበር (ቁ. 47)። እግዚአብሔርም እስራኤል ለአረማውያን ብርሃን እንድትሆን ነበር የፈለገው። አይሁድ ግን የእግዚአብሔርን ቃል ማለትም የእግዚአብሔርን ልጅ ኢየሱስን ናቁ። «ስለዚህም» ጳውሎስ፡ «የእግዚአብሔርን ቃል ንቃችኋልና፤ ከእንግዲህ ወዲህ እናንተ የናቃችሁትን ወንጌል ለአረማውያን እንሰብካለን» አላቸው።

47 ከዚያ በኋላ ጳውሎስ ከኢሳይያስ 40፡6 ጠቅሶ ተናገረ። እስራኤል ለአረማውያን ብርሃን እንድትሆን የእግዚአብሔር ፈቃድ ነበር። በአይሁዳውያን አማካይነት ደኅንነት ለዓለም ሁሉ ማለትም ለአረማውያን ሁሉ እንዲደርስ የእግዚአብሔር ፈቃድ ነበር። ስለዚህም በኢስራይያ በምትገኘው አንጾኪያ የነበሩ አይሁድ አላብ ምንም ይሁን ምን ጳውሎስና በርናባስ የደኅንነትን የምሥራች ለአረማውያን ለመሰበክ ወስነዋል።

48 አይሁዳውያን የጳውሎስን መልእክት አልወደዱትም። አረማውያን ግን በደስታ ተቀበሉት። ለዘላለም ሕይወት የተመረጡትም ሁሉ አመኑ። ሰዎች ለዘላለም ሕይወት ተመርጠዋል። በመጀመሪያ እግዚአብሔር መረጠን። ጠራን። ወደ እርሱም አቀረበን (የሐ. 6፡44፤ ሮሜ 9፡16፤ 18፤ ኢፌ. 1፡4-5 ይመለከታል)። ወደ ክርስቶስም የምንመጣው በእምነት ነው። ይሁን እንጂ፤ የእግዚአብሔርን ጸጋ ላለመቀበል እምቢ የማለት ነፃነት እንዳለን ግን አንዘንጋ።⁶²

49-50 እግዚአብሔር ታላቅ ሥራ መሥራት ሲጀምር ሰይጣንም ተቃውሞውን ይጀምራል። እግዚአብሔር የአገልግሎትን በር ሲከፍትልን፤ ተቃውሞ ይገጥመናል (1ቆሮ. 16፡8-9 ይመለከታል)። በጣም የሚያሳዝነው ደግሞ ሰይጣን ሥራውን እግዚአብሔርን በሚፈሩ ሴቶችና በታላላቅ ሰዎች መሥራቱ ነው።

ይሁን እንጂ፤ የጌታ ቃል በዚያ አገር ሁሉ ተስፋፋ (ቁ. 49)። አዲሶቹ አማኞች በክርስቶስ የሚገኘውን የምሥራች ለጎረቤቶቻቸው ሁሉ መናገር ጀመሩ። የተቀበሉትን እምነት አልሸሸጉትም። በተመሳሳይ መንገድም እኛ ራሳችን በእውነት በክርስቶስ አምነን ከሆነ፤ የተቀበልነውን ደኅንነት ለሌሎች ለማካፈል ፍላጎት ይኖረናል። ይህን ለማድረግ ፈቃዳችን ይሁን! 51-52 ጳውሎስና በርናባስ የአረማቸውን አባራ አራገፉ። ይህም ማለት ለተቃዋሚዎቹ አይሁዳውያን ጀርባቸውን ሰጡ ማለት ነው (ማር. 6፡11 ይመለከታል)። የክርስቶስን አገልጋዮች የሚንቁ ራሳቸውም ይናቃሉ። በኢስራይያ በምትገኘው አንጾኪያ የነበሩ አይሁድ ደኅንነትን የመቀበል ዕድል አመለካቸው። አሁን ጳውሎስና በርናባስ ወደሚቀጥለው ቅርንጾች ከተማ የሚሄዱበት ጊዜ ደርሶአል (የሐዋ. 14፡1)። በቅርንጾች በክርስቶስ ያመኑት ደቀ መዛሙርት ግን በደስታና በመንፈስ ቅዱስ ተሞሉ (ቁ. 52)።

ምዕራፍ 14

ጳውሎስና በርናባስ በኢቆንዮም (14፡1-7)

1-2 የኢቆንዮም ከተማ በኢስራይያ ከምትገኘው አንጾኪያ በስተምዕራብ በኩል ሰማንያ ማይልስ ያህል ርቃ ትገኛለች። በኢስራይያ በምትገኘው አንጾኪያ የተደረገው በኢቆንዮምም ተደጋግመ። በመጀመሪያ ጳውሎስና በርናባስ ወንጌልን በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ሰበኩ፤ ብዙ አይሁዳውያንና አረማውያንም በክርስቶስ አመነ። በኋላ ግን በኢቆንዮም የነበሩት ያላመኑት አይሁዳውያን በወንድሞቻ ላይ ማለትም በጳውሎስና በበርናባስ ላይ ጥላቻ አነሳሡ።

3-4 ምንም እንኳ ተቃውሞው ቢበረታባቸውም ጳውሎስና በርናባስ የጌታን ነገር በድፍረት ተናገሩ (ቁ. 3)። እዚያም ብዙ ጊዜ ቆይተው ሕዝቡን ሰበኩ፤ አስተማሩ፤ ጌታም የመልእክታቸውን እውነተኝነት ለማረጋገጥ ብዙ ተዓምራትና ድንቆችን አደረገ።

ቀስ በቀስ ከተማዋ በሁለት ቡድን ተከፈለች። የሐዋርያትን ቃል የተቀበሉና ያልተቀበሉ። በቁጥር 4 እና 14 ላይ

62 ሰፋ ላለ ማብራሪያ ከአስተምህሮ ዳሳው ደኅንነት- የእግዚአብሔር ወይስ የለው ምርጫ? የሚለውን ይመለከታል።

ጳውሎስና በርናባስ ሐዋርያት በመባል ተጠርተዋል። በአዲስ ኪዳን መሠረት ሐዋርያት ወንጌልን ለመስበክና አብያተ ክርስቲያናት ለመመሥረት የተለየ ሹመት ያላቸው ናቸው (1ቆሮ. 15:57፣ 1ተሰ. 2፡6 ይመለከታል)።

5-7 በመጨረሻም የጳውሎስና የበርናባስ ተቃዋሚዎች በድንጋይ ሊወግሩላቸው አድማ አስነሡ። ሐዋርያት ግን ስለ አድማው ስላወቁ ልስጥራና ደርቤ ወደሚባሉት በአካባቢው ወዳሉት ከተሞች ሸሹ (ማቴ. 10፡23 ይመለከታል)። ይሁን እንጂ እዚያ ከደረሱ በኋላም ተሸሽገው ከመቀመጥ ይልቅ ወዲያውኑ መስበካቸውን ቀጠሉ።

እስካሁን የተጠቀሱት ከተሞች ማለትም በጲስዲያ የምትገኘው አንጾኪያ፣ ኢቆንዮም፣ ልንስጥራና ደርቤ የሚገኙት በገላትያ ውስጥ ሲሆን፣ ገላትያ ደግሞ በአሁኗ ዘመን ቱርክ ማዕከላዊ ክፍል ውስጥ የሆነች የሮም ግዛት ነበረች። ጳውሎስ የገላትያን መልእክት የጻፈው በእነዚህ ከተሞች ለነበሩ አብያተ ክርስቲያናት ሲሆን፣ እነዚህን አብያተ ክርስቲያናት የመሠረቱአቸው ጳውሎስና በርናባስ በመጀመሪያው ሐዋርያዊ ተልዕኮአቸው ነበር።

ጳውሎስና በርናባስ በልስጥራና በደርቤ (14፡8-20)

8-10 ጲጥሮስ በዚህ መቅደስ በር ላይ ተቀምጦ ይለምን የነበረውን ሽባ እንደፈወሰ ሁሉ (የሐዋ. 3፡1-10) ጳውሎስም ከተወለደ ጊዜ ጀምሮ ሽባ የነበረውን የልስጥራ ኗሪ ፈውሰ። ጳውሎስ ሰውየው ለመፈወስ የሚያበቃው እምነት እንዳለው ተመልክተ (ቁ. 9)። ብዙውን ጊዜ ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው አንድ ሰው እንዲፈወስ ከተፈለገ እምነት ሊኖረው ይገባል። እርግጥ ነው እምነት ኖረን አልኖረንም እግዚአብሔር ሊፈውሰን ይችላል። ሆኖም ግን ብዙውን ጊዜ በእርሱ በመደገፍና በእምነት ወደ እርሱ እስክንመጣ ይጠብቃል።

11 ሕዝቡ የሽባውን መፈወስ ተመልክቶ ጳውሎስንና በርናባስን አማልክት አሉዋቸው። ይህን ያሉት ግን በራሳቸው ወንጌል ስለነበር ጳውሎስና በርናባስ በመጀመሪያ አልተረዱም ነበር።

12 የግሪክ ሃይማኖት ብዙ አማልክት አሉት፤ ከእነዚህ ዋናው ዘውድ ነው። ሄሮዲያን ደግሞ የአማልክት አፈጉባዔ ነው። ሕዝቡ ጳውሎስን «ሄሮዲያን» በማለት የጠሩትም ከበርናባስ ያልታች ብዙውን ጊዜ ሲገኝ የነበረው እርሱ ስለነበር ነው።

13 ሕዝቡ የጳውሎስና በርናባስ አማልክት እንደሆኑ አስበዋልና መሥዋዕት ሊያቀርቡላቸው ሞክሩ። ሰዎች ምንኛ የተሳሳተ እስተሳሰብ አላቸው! እውነተኛ አምላክ የሆነው ክርስቶስ ወደዚህ ምድር በመጣበት ጊዜ ሰዎች ፊታቸውን አዞሩበት እንጂ መሥዋዕት አላቀረቡለትም። እንዲያውም እርሱን ራሱን በመግደል ለእግዚአብሔር መሥዋዕት አደረጉት። አሁን ደግሞ የልስጥራ ሰዎች ለእግዚአብሔር ብቻ መቅረብ የሚገባውን መሥዋዕት ለእነዚህ ተራ ፍጡራን ለማቅረብ እየሞክሩ ነው።

14 በመጨረሻ ሕዝቡ ምን ለማድረግ እየሞከረ እንደሆነ ጳውሎስና በርናባስ ተረዱ። ሐዋርያት በጣም አዝነው ለብላቸውን ቀደዱ።⁶³ ለራሳቸው ክብርንም ሆነ ምስጋናን ለመቀበል ፈቃደኞች አልነበሩም። የእነርሱ ፍላጎት ክብርና ምስጋናን ለክርስቶስ ብቻ መስጠት ነበር። በሄሮድስ ላይ የደረሰውን ፈጽሞ አደረሱትም! (የሐዋ. 12፡21-23፣ ይመለከታል)።

15 «እኛ አማልክት አይደለንም!» በማለት ጳውሎስ ጮኸ። «እኛ የደንገንነትን ምሥራች ልንገባራችሁ ከሕያው እግዚአብሔር የተላከን ተራ ፍጡራን ነን። ዜውስና ሄሮዲያን

ከመሳሰሉ ምንም ጥቅም ከሌላቸው አማልክት ፊታችሁን እንድታዘዙ ልንገባራችሁ ነው የመጣነው። ያለው አንድ አምላክ ብቻ ነው። እርሱም ሰማይን፣ ምድርን፣ ባሕርንና በውስጣቸው የሚገኙትን ሁሉ የፈጠረ ነው (ዘጸ. 20፡11፣ መዝ. 146፡6)።

ጳውሎስ በሚሰብክበት ጊዜ አድማጮቹ አረማውያን ከሆኑ፣ አንዳንድ ነገሮችን አጠንክሮ ይናገራል፤ አድማጮቹ አይሁዳውያን ከሆኑ ግን ሌሎች ነገሮችን አጠንክሮ ይናገራል። ለሁለቱም ወገኖች አቀራረቡ ልዩ ነው። ዋናው ምክንያትም አይሁዳውያን አንዱን እውነተኛ አምላክ ያውቃሉ፤ አረማውያን ግን አያውቁም። ይልቁንም ዜውስና ሄሮዲያንን የመሳሰሉትን ብዙ አማልክት ያመልካሉ። ስለሆነም መጀመሪያ ጳውሎስ ለአረማዊያን የሚነግራቸው፣ አንድ ወደ ሆነው ወደ እውነተኛው አምላክ እንዲመለሱ ነው። እውነተኛው አምላክ ሕያው አምላክ እንጂ ሙት ጣዖት አይደለም።

16 እዚህ ላይ ጳውሎስ ለልስጥራ አረማውያን እስካሁን ድረስ እግዚአብሔር ታላቅ ትዕግሥቱን እንዳሳያቸው ይነግራቸዋል። «ባለፉት ዘመናት ሕዝቦች ሁሉ በገዛ ራሳቸው መንገድ እንዲሄዱ እግዚአብሔር ትቶአቸዋል» በማለት ጳውሎስ ይነግራቸዋል።

17 «ይሁን እንጂ» ይላል ጳውሎስ «ምንም እንኳ እግዚአብሔር ሙሉ በሙሉ ራሱን ለአረማውያን ባይገልጽላቸውም እንዴት ያለ ቸር አምላክ መሆኑን የሚመሰክር መልካም ሥራ ማድረጉን አላቋረጠም። ምንም እንኳ አረማውያን ስለ እግዚአብሔር የሚያስተምራቸው ሕግና ነቢያት (ብሉይ ኪዳን) ባይኖሩአቸውም፣ በዙሪያቸው ያለውን ፍጥረት በመመልከት ስለ እርሱ መረዳትና እውነተኛውን አምላክ ሊያውቁት ይገባቸው ነበር። ምክንያቱም ዝናምን የሚያዘንምላቸውና ሰብልንም በወቅቱ የሚሰጣቸው ይኸው እውነተኛው አምላክ እንጂ ዜውስና ሄሮዲያን አይደሉም! ምንም እንኳ እግዚአብሔር ለአረማውያን ትዕግሥቱን እስኪያ ጊዜ ድረስ ቢያሳያቸውም፣ እርሱን ባለማወቅና ባለመረዳታቸው ፍጹም በደለኞች ናቸው (ሮሜ 1፡18-21 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

ስለዚህ ምንም እንኳ ባለፉት ዘመናት ሕዝቦች ሁሉ በገዛ ራሳቸው መንገድ እንዲሄዱ እግዚአብሔር ቢተዋቸውም አሁን ግን አረማውያን በንስሐ ወደ እርሱ የሚመለሱበትና በእርሱ ብቻ ሊታመኑበት የሚገባው ጊዜ መጥቶአል (የሐዋ. 17፡30)። ከእንግዲህ ወዲህ እግዚአብሔር በደላቸውን በቸልታ አያልፈውም።

18 ይህን ሁሉ ከነገሩዋቸው በኋላ ሕዝቡ ለእነርሱ መሥዋዕት እንዳያቀርብ ያስተውት በብዙ ችግር ነበር። 19 ከዚያ በኋላ ጳውሎስን ለመቃወም አይሁድ በጲስዲያ ካለችው አንጾኪያና ከኢቆንዮ መጡ። የጳውሎስን ትምህርት ለመቃወም ሲሉ ብቻ ከአንጾኪያ ተነሥተው አንድ መቶ ማይሎች በእግራቸው ተጉዘው መምጣታቸው ምን ያህል በቁጣ መንሣሣታቸውን ያመለክታል። እነዚህ አይሁድ፣ ጳውሎስን በድንጋይ ለመውገር ሕዝቡን አሳደሙ። ሰዎች ምንኛ ወላዎችና በውሳኔአቸው የማይጸኑ ናቸው! በአንድ ወቅት ጳውሎስን ሊያመልኩት ነበር፤ አሁን ደግሞ በድንጋይ እየደበደቡት ነው። በአንድ ወቅት እንደ አምላክ ተቀብለውት ነበር አሁን ደግሞ እንደ እብድ ውሻ በድንጋይ ቀጠቀጡት። በኋላም በዚያ ጊዜ የደረሰበትን በሁለት መልእክቶቹ ጻፋቸው (2ቆሮ. 11፡25፣ ገላ. 6፡17 ይመለከታል)።

20 ጳውሎስን በድንጋይ ከወገሩት በኋላ የሞተ መስሎአቸው ትተውት ሄዱ። በቅርቡ በጌታ ያመኑት ደቀ መዛሙርት በዙሪያው በቆሙ ጊዜ ግን ወዲያውኑ ወደ ኅሊናው ተመለሰ። ምናልባትም በድብደባው ብዛት ለጊዜውም ቢሆን ኅሊናውን ስቶ ይሆናል። ወይም ደግሞ ተአምራዊ በሆነ ሁኔታ እግዚአብሔር ከሞት አስነስቶት ይሆናል። ጳውሎስ ወደ ኅሊናው ከተመለሰ በኋላ ተነሥቶ ወደ ከተማ ገባ። ድጋሚ ድብደባ ይደርስብኛል ብሎ አልፈራም! በማግሥቱ ጳውሎስና በርናባስ በአካባቢው ወዳለችው ደርቤ ከተማ ሄደው የምሥራቹን ቃል ሰበኩ።

63 ልስጥራና ደርቤ የገላትያ ክፍል የሆነችው ኢቆንዮም ውስጥ የሚገኙ ወረዳዎች ናቸው። በጵሊዲያ ውስጥ እንደምትገኘው አንጾኪያ ሁሉ የሮም ቅኝ ናት።

64 አይሁድ፣ በእግዚአብሔር ላይ የሰድብን ቃል ሲሰሙ ለብላቸውን የመቅደድ ባሕል ነበራቸው (ማር. 14፡63 ይመለከታል)። ኃጢአተኛውን ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ማስተካከል ስለሆነ፣ ሰውን እንደ አምላክ ማምለክ ራሱ እግዚአብሔርን መሳደብ ነው።

በሦርያ ወዳለችው አንጾኪያ መመለሳቸው (14:21-28)

21-22 ጳውሎስና በርናባስ በተለያዩ ከተሞች ሰዎችን ደቀ መዛሙርት አደረጉ። በሦርያ ወዳለችው አንጾኪያ በተመለሱበት ጊዜ እግረ መንገዳቸውን አዳዲሶቹን ደቀ መዛሙርት ለመጋባት እንዲያስችላቸው የተመለሱት በሄዱበት መንገድ ነበር። ምንም እንኳን ጳውሎስና በርናባስ በጳውሎስ ከምትገኘው አንጾኪያ፣ ከኢቆንዮና ከልስጥራ የተባረሩት በቅርቡ ቢሆንም አዳዲሶቹን ደቀ መዛሙርት ለማጽናናት እንደገና ወደ እነዚህ ከተሞች ገቡ።

በአንድ ስፍራ አንድ ጊዜ ወንጌልን መስበክ ብቻውን በቂ አይደለም። አዲሶቹን አማኞች ማስተማርና በእምነታቸውም እንዲጸኑ ማድረግ አስፈላጊ ነው። ጳውሎስና በርናባስም ይህንኑ ሲያደርጉ ነው የምንመለከተው። ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ለመግባት የተለያዩ መከራዎችን መታገሥ እንዳለባቸውም አዲሶቹን ደቀ መዛሙርት አስጠነቀቁአቸው። ከክርስቶስ ጋር አብረው ወራሾች ለመሆን ከፈለጉ፣ ስለእርሱ መከራን መቀበል አለባቸው (ሮሜ 8:17; 2ጢሞ. 2:12; 3:12 እና ገላጶቹን ይመለከታል)።

23 ጳውሎስና በርናባስ ለእነዚህ አብያተ ክርስቲያናት የዘታ ክርስቲያን ሽማግሌዎችን ሾሙላቸው። እነዚህ ሽማግሌዎች ራሳቸውም አዲስ አማኞች ነበሩ፤ በቅርቡ በተመሠረቱ አብያተ ክርስቲያናት የቆዩና ነባር ክርስቲያኖች ላይኖሩ ይችላሉ። ስለዚህም ጳውሎስ እነዚህን አዲስ ሽማግሌዎች መንፈስ ቅዱስ እንዲመራቸውና እንዲያበረታቸው መታመን ነበረበት። ከጽሑፍ ከጸለየ በኋላ ላመኑበት ጌታ አደራ ሰጡአቸው።

እነዚህ «ሽማግሌዎች» በቤተ ክርስቲያኑ አባሎች ድምፅ ብልጫ አልነበረም የተመረጡት። በራሳቸው በሐዋርያቱ ነበር የተሾሙት። ከአዲስ ኪዳን በተደጋጋሚ እንደምንመለከተው የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የሚመረጡት በዚህ መንገድ ነበር (የሐዋ. 6:3-6; ቲቶ 1:5 እና ከአስተምህሮ ዳሰሳው የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር የሚለውን ይመለከታል)።

24-26 ሐዋርያት ወደ ጴርጌ ተመለሱ (የሐዋ. 13:13)። ከዚያ በኋላ ኢጣል ወደ ሚሉኦት የወደብ ከተማ ሄዱ። ከዚያ በመነሣትም በመርከብ ተሳፍረው ወደ አንጾኪያ አቀኑ።

27-28 ጳውሎስና በርናባስ የተላኩት በአንጾኪያ ቤተክርስቲያን ነበር። በሐዋርያዊ ተልዕኮአቸው ለአንድ ዓመት ያህል ቆይተዋል። አሁን ደግሞ ስለ እንቅስቃሴአቸው ሁሉ ለእናት ቤተክርስቲያናቸው ዘገባ (ሪፖርት) ማቅረብ አለባቸው። እነዚህ አብሔር ከእነርሱ ጋር ሆኖ ያደረጉትን ሁሉ ነገሩአቸው እንጂ (ቁ. 27)፣ እነርሱ ራሳቸው ያደረጉትን አልነገሯቸውም። እግዚአብሔር ያለሰባዚዎች መሥራት ይችላል፤ ሰባዚዎች ግን እግዚአብሔር በእነርሱ አማካይነት ካልሠራ በቀር ለእግዚአብሔር አንዳችም ነገር መሥራት አይችሉም። የአንጾኪያ ክርስቲያኖች ለወንጌል መልእክተኞቻቸው ሲጸልዩ እንደነበር አያጠራጥርም። የጳውሎስና የበርናባስ ሥራ የእነርሱም ሥራ ነው። ያለ ቤተ ክርስቲያን አባሎች ጸሎት ይህ የመጀመሪያው ሐዋርያዊ ተልዕኮ ባልተላካም ነበር።

ምዕራፍ 15

የኢየሩሳሌም ጉባዔ (15:1-5)

1 አንዳንድ ሰዎች ከይሁዳ⁶⁵ ወደ አንጾኪያ ሄዱ። እነዚህ ሰዎች አብዛኞቹ የኢየሩሳሌም ቤተክርስቲያን አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ነበሩ። ምንም እንኳን ክርስቲያን ቢሆኑም የአይሁድን ሕግ ማለትም፣ የሙሴን ሕግ መጠበቁ አስፈላጊ ነው የሚል እምነት ነበራቸው። እነዚህ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች በአንጾኪያና በአካባቢው ባሉት አገሮች ብዙ አረማውያን፣ ክርስቶስን እንደተቀበሉ ሰምተዋል፤ ስለዚህም

አንዳንድ «ርኩሰት» ወደ ቤተክርስቲያን ይዘው ይመጣሉ የሚል ስጋት አደረባቸው። በአንዳንድ መንገድ አይሁዳውያን ትክክል ናቸው። በውጫዊ ደረጃ ከአይሁዳውያን ጋር ሲነጻጸሩ አረማውያን በባሕርያቸው በተለይም ደግሞ በሴስንነታቸው «ርኩሳን» ነበሩ። ስለዚህም እነዚህ አክራሪ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ቤተክርስቲያን በአረማውያን አማኞች እንዳትበክል የሚያደርጉበትን መንገድ ፈለጉ። ለችግሩ መፍትሔ ይሆናል ብለው የወሰኑትም አረማውያን የሙሴን ሕግ እንዲጠብቁ ማድረግ ነበር። በዚህ መንገድ አረማውያን «ይነጻሉ» ብለው አሰቡ። ስለዚህም እነዚህ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች የአይሁድን ሕግ እንዲጠብቁ አረማውያን አማኞችን ለማስተማር ወደ አንጾኪያ ሄዱ።

አይሁዳውያን ክርስቲያኖቹ ወደ አንጾኪያ ከደረሱ በኋላ ግን ፍጹም ሐሰት የሆነ ሌላ ትምህርትም ማስተማር ጀመሩ። በሙሴ ሕግ መሠረት የግዝረትን ሥነ-ሥርዓት ካልፈጸማችሁ ልትድኑ አትችሉም የሚል ትምህርት አመጡ። ይህም ማለት ሙሉ በሙሉ የአይሁድን ሕግ ካልጠበቁ በቀር አይድኑም ማለት ነው። ሰው የሚድነው በእምነት አማካይነት በሚገኘው የእግዚአብሔር ጸጋ እንጂ፣ በሕግ ሥራ ባለመሆኑ ይህ ትምህርት ሐሰት ነበር (ገላ. 2:15-16; ኢፌ. 2:8-9 እና ገላጶቹን ይመለከታል)።

አይሁዳውያን ክርስቲያኖቹ መጀመሪያ ወደ አንጾኪያ ሲመጡ በዚያ አጋጣሚ ጴጥሮስም እዚያው ነበር። እነርሱ ከመምጣታቸው በፊት ጴጥሮስ ከአረማውያን አማኞች ጋር ሙሉ ጎብረት ነበረው። እነዚህ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ከኢየሩሳሌም ከመጡ ወዲህ ግን ከትምህርታቸው የተነሣ ከአረማውያን ክርስቲያኖች ጋር መብላትን እርግፍ አድረጎ ተወው። በርናባስ እንኳ ሳይቀር በጴጥሮስ ስሕተት ተሰባ ነበር⁶⁶ (ገላ. 2:11-13 ይመለከታል)። በእነዚህ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ሐሰተኛ ትምህርት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ትልቅ መከፋፈል እየተፈጠረ መሆኑን ጳውሎስ ተመለከተ። ይሁን እንጂ፣ በመጨረሻ ጴጥሮስ የጳውሎስን አዋም ተቀብሎአል። ምክንያቱም፣ ከጥቂት ጊዜ በኋላ ከዚህ በታች በምንመለከተው የኢየሩሳሌም ጉባዔ በተነሳው አለመግባባት ጴጥሮስ ከጳውሎስ ወገን ሆኖ ነው የምናየው (ቁ. 7-11)። ቆርኔሎስና መላው ቤተሰቡ እንዴት ክርስቲያን እንደሆኑ ጴጥሮስ አስታወሰ፣ የግርዛትን ሥርዓት እንዲፈጽሙ አስፈላጊ አልነበረም (የሐዋ. 10:44-48; 11:15-18)።

እነዚህ ከኢየሩሳሌም የመጡ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች፣ ይህንኑ ሐሰተኛ ትምህርታቸውን ጳውሎስና በርናባስ በመጀመሪያው ሐዋርያዊ ጉዞአቸው ወደ መናፍቱአቸው ወደ አዲሶቹ ገላትያ አብያተ ክርስቲያናት እንኳ አገለቀውት ነበር። ጳውሎስ የገላትያ መልእክቱን የጻፈው በአመዛኙ ለዚህ ሐሰተኛ ትምህርታቸው ምላሽ ለመስጠት ነበር።

2 የአንጾኪያ ክርስቲያኖች በተለይም ደግሞ ጳውሎስና በርናባስ የእነዚህ ከኢየሩሳሌም የመጡ አይሁዳውያን ክርስቲያኖችን ትምህርት በፍጹም አልተቀበሉም። ችግሩ በሁለቱ ወገኖች ብቻ የሚፈታ ሆኖ አልተገኘም፤ ስለዚህም ወደ ኢየሩሳሌም ሄደው በጉዳዩ ላይ ከሐዋርያትና ከሽማግሌዎች ጋር እንዲነጋገሩበት የአንጾኪያ ቤተክርስቲያን ጳውሎስና በርናባስን እንዲሁም ጥቂት አማኞችን ላከቻቸው።

3-4 ወደ ኢየሩሳሌም በመሄድ ላይ እያሉ እግረ መንገዳቸውንም አረማውያን እንዴት ወደ ክርስቶስ እንደተመለሱ ጳውሎስና በርናባስ ለሚያገኙአቸው አማኞች ሁሉ ይናገሩ ነበር።

5 ሐሰተኛ ትምህርቱን ከጀመሩት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች አብዛኞቹ ፈሪሳውያን ነበሩ፤ ፈሪሳውያን ደግሞ በወግ አጥባቂነታቸውና በአክራሪ አይሁድነታቸው የሚታወቁ ክፍሎች ናቸው (ጳውሎስ ራሱ ፈሪሳዊ ነበር)። አረማውያን

⁶⁵ ይሁዳ የእስራኤል ደቡባዊ አውራጃ ስትሆን፣ ኢየሩሳሌም የምትገኘውም በይሁዳ ውስጥ ነው።

⁶⁶ የጴጥሮስ ሌላ ስሙ ኬፋ (የአረማይክ ስሙ) ሲሆን ስምዖን ደግሞ የመጀመሪያው ፅብራዊ ስሙ ነው (የሐ. 1:42)።

ክርስቲያኖች እንዲገረዙና የሙሴንም ሕግ እንዲጠብቁ ማድረግ ይገባል።፡፡ በማለት አጥብቀው ተከራክሩ።

ጴጥሮስና ያዕቆብ በጉዳዩ ላይ ሐሳባቸውን ገለጹ (15፡6-21)

6-7 ጴጥሮስ ተነሣና ወንጌልን ለቆርኔሎስና ለቤተሰቡ እንዲሰብክ እንዴት እግዚአብሔር እንደተናገረው በጉባዔው ለነበሩት ሁሉ ተናገረ (ሐዋ. 10፡19-20)።

8-9 በዚያን ወቅት ጴጥሮስ እግዚአብሔር ሰውን ከሰው እንደማያለገጥና እንደማያዳፋ፣ በአይሁድና በአረማዊ መካከልም ምንም ልዩነት እንደሌለ አስተውሎ ነበር (የሐዋ. 10፡34)። ሰው የሚጸድቀውና ከኃጢአትም የሚነጻው በእምነት እንጂ፣ በሥራው ወይም ደግሞ ከማን በመወለዱ አይደለም።

10 ጴጥሮስ፡ «ታዲያ አባቶቻችንም ሆኑ እኛ ልንሸከመው ያልቻልንውን ቀንበር (የአይሁድን ሕግ) በአማኞች ጫንቃ ማለትም፤ በአረማውያን ክርስቲያኖች ላይ ልንጭንባቸው አይገባም» በማለት ተናገረ።

የአይሁድ ሕግ የቀንበርን ያህል የከበደ ነው፤ ምክንያቱም አይሁዳውያን ሁሉ ሊፈጽሙት የሚገቡአቸው በመቶ የሚቆጠሩ ጥቃቅን ሕጎችን አካትቶአል። ከፈሪሳውያን በቀር ሕጉ ከባድ ቀንበር መሆኑን አይሁዳውያን ሁሉ ተረድተዋል። ፈሪሳውያንን በተመለከተም ኢየሱስ፡ «ከባድና አስቸጋሪ ሸክም አሰረው ለሰው ያሸከማሉ፤ ራሳቸው ግን በጣታቸው እንኳ ሊነኩት አይፈልጉም» በማለት ተናገረ ነበር (ማቴ. 23፡4)። ጴጥሮስ ግን የኢየሱስ ሸክም ቀላል እንጂ ከባድ እንዳልሆነ ተረድቶአል (ማቴ. 11፡28-30)። ታዲያ፣ ለምንድነው ራሳቸው አይሁዳውያን እንኳ ሊሸከሙዋቸው ያልቻሉዋቸውን ጥቃቅን ሕጎች አረማውያን ክርስቲያኖች እንዲጠብቁ የሚፈለግባቸው?

11 ከዚያ በኋላ ጴጥሮስ አንድ በጣም አስፈላጊ ነገር ተናገረ። ራሳቸው አይሁዳውያን እንኳ ቢሆኑ እነዚህን ሕጎች በመጠበቅ አይድኑም። እንደ አረማውያን ሁሉ አይሁዳውያንም የሚድኑት በእምነት አማካይነት በሚገኘው ጸጋ ብቻ ነው። «... እኛም የፋንነው (አይሁዳውያን) ልክ እንደ እነርሱ (አረማውያን) በጌታ ኢየሱስ ጸጋ መሆኑን እናምናለን» አለ። እንግዲህ ሕግን በመፈጸም አይሁዳውያን መዳን ካልቻሉ፣ አረማውያንን እንዴት ሕግን በመፈጸም መዳን ይችላሉ?

12 ጴጥሮስ ተናገሮ ከጨረሰ በኋላ ጳውሎስና በርናባስ እንዴት እግዚአብሔር አረማውያንን በክርስቶስ ወደ ማመን እንዳመጣቸው ተረኩላቸው። ይህ ደግሞ እግዚአብሔር አይሁዳውያንን እንደተቀበላቸው ሁሉ፣ አረማውያንንም እንደተቀበለ ተጨማሪ ማስረጃ ነው።

13-15 የኢየሱስ ታናሽ ወንድም ያዕቆብ በዚያን ዘመን በኢየሩሳሌም የነበረችው ቤተክርስቲያን መሪ ነበር። ስምዖን ጴጥሮስ የተናገረው ሁሉ ከብሉይ ኪዳን ነቢያት ትንቢቶች ጋር ሙሉ በሙሉ እንደሚስማማ ያዕቆብ ተናገረ።

16-18 ከዚያ በኋላ ያዕቆብ ከትንቢተ አሞጽ 9፡11-12 በመጥቀስ ተናገረ። ነቢዩ አሞጽ፣ እግዚአብሔር የፈረሰውን የዳዊትን ቤት ማለትም እውነተኛውን የዳዊት መንግሥት (ቁ. 17) እንደገና እንደሚሠራ ጽፎ ነበር። ይህም ደግሞ የክርስቶስ ቤተክርስቲያን ነው። በቁጥር 17 ላይ ሌሎች ሰዎች የተባለላቸው በክርስቶስ የሚያምኑ አይሁዳውያን ናቸው (ሮሜ 9፡27፤ 11፡5 ይመለከታል)።

ስለዚህም በአሞጽ ትንቢት መሠረት እግዚአብሔር የክርስቶስ መንግሥት ማለትም ቤተ ክርስቲያንን ይመሠርታል ማለት ነው፤ ይህንንም የሚያደርገው አይሁድም ሆኑ አረማውያን እግዚአብሔርን እንዲፈልጉ ነው።

19 አረማውያን አማኞች መገረዝና ጠቅላላውን የአይሁድ ሕግ⁶⁸ መጠበቅ እንደሌለባቸው ውሳኔውን ያሳለፈው ያዕቆብ ነበር። «... የእኔ አባብ ወደ እግዚአብሔር የሚመለሱትን አረማውያን እንዳናስቸግራቸው ነው» አለ። በራሱ በእግዚአብሔር ከተሰጠው በቀር ደኅንነትን ለማግኘት እንድናሟላ የሚጠበቅብን አንድም ግዴታ የለም። ይህም ደግሞ በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ነው። ስለዚህም ማንም ተጨማሪ ጫንቃ ሸክምን አይገባም!

20 ይሁን እንጂ፣ ያዕቆብ አረማውያን ክርስቲያኖች ሦስት ነገሮችን መጠበቅ እንዳለባቸው ተናግሮአል። እነርሱም በመጀመሪያ ለጣዖት የተሠዋ ሥጋ መብላት የለባቸውም። ሁለተኛ ከማንኛውም ዓይነት ዝሙት ማለትም በአይሁዳውያን ሕግ ከተከለከሉት ከማንኛውም የዝሙት ዓይነቶች መራቅ አለባቸው። ሦስተኛ፣ ደሙ ተጠንፍፎ ያልወጣለትን ሥጋ መብላት የለባቸውም (ዘፍ. 9፡4፤ የሐዋ. 15፡29)።

ለምንድነው ያዕቆብ እነዚህን ሦስት ነገሮች እንዲጠብቁ ለአረማውያን ክርስቲያኖች የተናገረው? ምክንያቱ ይህ ነው። አይሁዳውያንና አረማውያን ክርስቲያኖች በፍጹም ኅብረትና አንድነት አብረው እንዲኖሩ በጣም አስፈላጊ ነው። አይሁዳውያን ከአረማውያን ባሕል ውስጥ በጣም የሚጠሉትና የሚጸየፉት ወሲባዊ ርኩሰታቸውንና የረከሰ ሥጋ መብላታቸውን ነበር። ስለዚህም አሳስፈላጊ ባልሆነ ሁኔታ አይሁዳውያን ክርስቲያኖችን ላለማስቆጣት አረማውያን ከእነዚህ ሦስት ነገሮች እንዲቁ ተወሰነ። አሕዛብ ከእነዚህ ሦስት ነገሮች የሚርቁት ተገድደው ሳይሆን ነፃነት ተሰምቷቸው ነው። ደኅንነትን ለማግኘት ሳይሆን በጌታ ለአይሁዳውያን ወንድሞቻቸውና እህቶቻቸው ፍቅራቸውን ለማሳየት ነው (ሮሜ 14፡15፤ 19-21፤ 1ቆሮ. 8፡9-13 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

21 በመጨረሻም አረማውያን ስለ አይሁድ ሕግ ብዙ የሚማሩት ነገር እንዳላቸው ያዕቆብ ለአይሁዳውያን ክርስቲያኖች ያሳስባቸዋል። ምክንያቱም በየሰንበቱ (ቅድሚያ) በየአይሁድ ምኩራቡ ሁሉ ከፍ ባድ ድምፅ ሕጉ ሲነበበ መስማት ይቻላል። ሕጉ አይረገም። አረማውያን ክርስቲያኖችም ሕጉን እንዲያከብሩ መማር አለባቸው። ይሁን እንጂ፣ ሕጉ አይሁዳውያንንም ሆነ አረማውያንን ማዳን አይችልም።

ጉባዔው ለአረማውያን አማኞች የጻፈው ደብዳቤ (15፡22-35)

22 የኢየሩሳሌም ቤተክርስቲያን መሪዎች በአንጾኪያ ለነበሩት ክርስቲያኖች ደብዳቤ እንዲያደርሱ ይሁዳንና ሲላስን መረጡአቸው። ሲላስ⁶⁹ (ሮሜ ስሙ ስልዋኖስ ነው) በኋላ ከጳውሎስ ጋር አብሮ የሚጓዝ ባልደረባው ሆኖአል (ቁ. 40)።

23-29 የኢየሩሳሌም ሐዋርያት ደብዳቤ የሚጀምረው አስቀድሞ ከይሁዳ ወደ አንጾኪያ የሄዱትን አይሁዳውያን ክርስቲያኖችን በግልጽ በመቃወም ነበር። ምክንያቱም በመጀመሪያ ደረጃ በቤተክርስቲያን ውስጥ ያ ሁሉ ችግር እንዲፈጠር ያደረጉ እነዚህ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ራሳቸው ናቸው። በኢየሩሳሌም ከነበሩት ሐዋርያት ምንም ሥልጣን ሳይሰጣቸው ነበር ወደ አንጾኪያ በመሄድ የሐሰት ትምሕርታቸውን ያሰራጩት።

ከዚያ በኋላ ሐዋርያት አስቀድሞ ያዕቆብ በጉባዔው ፊት ቆሞ ያሳለፋቸውን ውሳኔዎች በድጋሚ በደብዳቤያቸው ጻፉት (ቁ. 20)። ቁጥር 29 ላይ ሳይታረድና ደሙ ሳይፈስ ታንቆ የምታ እንስሳ አትብሉ በማለት ለአረማውያን መመሪያ ሰጣቸው። ይህም ማለት አረማውያን ክርስቲያኖች ደሙ ተንጠፍጥፎ ያልወጣውን የማንኛውንም እንስሳ ሥጋ መብላት የለባቸው ማለት ነው። ታንቆ የሚገደል እንስሳ ደሙ ተንጠፍጥፎ አይወጣም፤ ስለዚህም መብላት የለበትም።

67 የአይሁድ ሕጎች ለሙሴ ከመስጠታቸው አፊት መቶ ዓመት በፊት፣ አብርሃም የግርዘትን ትእዛዝ ከእግዚአብሔር ተቀብሎአል (ዘፍ. 17፡9-11)። እንግዲህ ግርዘት ለደገንነት አስፈላጊ መሆኑን ጳውሎስ ከተሰማማ፣ ሁሉም የአይሁድ ሕግ ለደገንነት አስፈላጊ መሆኑን መስማማት ሊኖርበት ነው፤ ይህ ደግሞ በፍጹም ትክክል አይደለም (ገላ. 5፡3 ይመለከታል)። በመርሕ ደረጃ መገረዝና ሕግን መጠበቅ አንድ ናቸው። ስለሆነም ጳውሎስ የተቃውሙ አረማዊያን መገረዝ አለባቸው የሚለውን ሐሳብ ነው።

68 ማንኛውም ክርስቲያን ዐሥሩ ትእዛዞችን መጠበቅ አለበት (ዘጸ. 20፡1-17)። እዚህ ላይ ያዕቆብ የሚናገረው ግን መሥዋዕትን ስለማቅረብ፣ ስለ መብልና የመታጠብ ሥርዓትን ስለ ሚመለከቱ የአይሁድ ባሕል ነው። እነዚህን ሕጎች ነው ክርስቲያኖች እንዲጠብቁ የማይገደዱት (ማቴ. 5፡17-19 እና ገለጻቸውን ይመለከታል)።
69 ሲላስ (ስልዋኖስ) በ2ቆሮ. 1፡19፤ 1ተሰ. 1፡1፤ 1ጴጥ. 5፡12 ተጠቅሶአል።

ቁጥር 28 ላይ ሐዋርያት መንፈስ ቅዱስና እኛ መልካም ሆኖ አግኝተንዋል ማለታቸውን ያስተውሏል። በዚያ ጉባዔ መንፈስ ቅዱስም አብሮአቸው ነበር። የመራቸውም መንፈስ ቅዱስ ራሱ ነው። መንፈስ ቅዱስ በስብሰባዎቻችን ሁሉ አብሮን እንዳለ መዘንጋት የለብንም። በምናደርገው ውሳኔ ሁሉ፤ «መንፈስ ቅዱስና እኛ መልካም ሆኖ አግኝተንዋል» ለማለት መቻል አለብን።

30-35 በአንጾኪያ የነበሩ አረማውያን ክርስቲያኖች ደስ ብሎአቸው ነበር የሐዋርያቱን ደብዳቤ የተቀበሉት። በአይሁዳውያንና በአረማውያን ክርስቲያኖች መካከል ይፈጠራል ተብሎ ያሰጋው ችግር አሁን መፍትሔ አግኝቶአል።

በጳውሎስና በበርናባስ መካከል የተፈጠረ አለመግባባት (15፥36-41)

36 በቆጵሮስና በገላትያ የመሠረቱዋቸውን አዳዲስ አብያተ ክርስቲያናት ለመጎብኘት እንደሄዱ ጳውሎስ ለበርናባስ ሐሳብ አቀረበለት። ይህን ማድረጋቸው ደግሞ አስፈላጊ ነበር። ማንም መጋቢ ሆነ ሰባኪ የእነርሱን ስብከት ሰምተው የእግዚአብሔርን ቃል የተቀበሉትን ሰዎች መከታተል ይኖርባቸዋል፤ እነርሱ ራሳቸው ይህን ለማድረግ ባይችሉ እንኳ ቢያንስ ሌሎች ሰዎችን መመከል አለባቸው። አዳዲስ አማኞችን ማጽናት የሚያምኑ ሰዎችን ወደ ጌታ የማምጣትን ያህል በጣም አስፈላጊ ነው።

37-39 በጳውሎስና በርናባስ (ቁ. 38) የመጀመሪያው ሐዋርያዊ ጉዞ (የሐዋ. 13፥13) ማርቆስ ተለይቶአቸው ነበርና ጳውሎስ በማርቆስ ላይ ቅሬታ አድርጎታል። ማርቆስ ለምን እንደተለያቸው መጽሐፍ ቅዱስ ምንም የሚያቀርበው ምክንያት የለም።

በርናባስ ግን የአጎቱ ልጅ የሆነው ማርቆስ አብሮአቸው እንዲሄድ ፈለገ። ጳውሎስ ደግሞ በዚህ አልተስማማም፤ ስለዚህም ጳውሎስና በርናባስ ለየብቻቸው ለመሄድ ወሰኑ፤ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ እያንዳንዳቸው የየራሳቸውን መንገድ ይዘው መሄድ ጀመሩ።

በአንድ መንገድ ይህ በጳውሎስና በበርናባስ መካከል የተነሣው አለመግባባት ያሳዝናል። ደካማነታቸውን ቁልጭ አድርጎ አሳይቶናል። እነርሱም ቢሆኑ እንደእኛው ሰዎች ናቸው። በመልካምና እግዚአብሔርን በሚፈሩ ሰዎች መካከል እንኳ ቢሆን በመካከላቸው አለመግባባት ሊፈጠርና በመጨረሻም ሊለያያቸው ይችላል።

በሌላ መንገድ ደግሞ ሁኔታው የሚያሳየን መልካም ገጽታ አለው። ጳውሎስና ማርቆስ አብረው መሥራት አላቻሉም፤ ከጳውሎስ ጋር እንዲሄድ ማርቆስን ማስገደድም ትክክል አይደለም። በጳውሎስ ሥልጣን ሥር ቢሆን የማርቆስ መንፈሳዊ ሕይወት ሊጨናገፍ እንደሚችል መገመት ይቻላል። በርናባስ ደግሞ ውሎ አድሮ ማርቆስንም በሳልና ውጤታማ ደቀ መዝሙር ሊሆን ይችላል የሚል እምነት አለው። ስለዚህም በመንፈሳዊ ሕይወቱ እንዲያድግ ከጳውሎስ ይልቅ በርናባስ ማርቆስን ሊረዳው ይችላል። ስለዚህም ጳውሎስና ሲላስ በአንድ መንገድ ሊሄዱ፣ እርሱና በርናባስ ግን በሌላ መንገድ የሄዱት ለራሱ ለማርቆስ ጥቅም እንደነበር መረዳት ይቻላል።

ዘመጨረሻ በርናባስ ለማርቆስ የነበረው አመለካከት ትክክል እንደነበር እናያለን። በኋለኛው ሕይወቱ ማርቆስ የኢፕሮስ ቅርብ ባልደረባ ሆኖአል። በአዲስ ኪዳን ውስጥ የማርቆስን ወንጌል የጻፈውም ይኸው ማርቆስ ራሱ ነው። ውሎ አድሮ ደግሞ የጳውሎስ አመለካከት እንኳ ተለውጦአል፤ ምክንያቱም ከጥቂት ዓመታት በኋላ ማርቆስ ከጳውሎስ የቅርብ ባልደረቦች አንዱ ለመሆን በቅቶአል (ቆላ. 4፥10፤ 2ጢሞ. 4፥11፤ ፊል. 23)።

40-41 በጳውሎስና በበርናባስ መካከል የተፈጠረው አለመግባባት ሌላው ጠቀሜታው ደግሞ፣ በፊት አንድ የወንጌል መልእክተኛ ቡድን ነበር፤ አሁን ግን አንድ ብቻ ሳይሆን ሁለት የወንጌል አገልጋዮች ቡድን ተገኘ። በርናባስና ማርቆስ በርናባስ ትውልድ ስፍራ ወደ ሆነችው ቆጵሮስ ሄዱ (የሐዋ. 4፥36)። ጳውሎስና ሲላስ ደግሞ የጳውሎስ ትውልድ ስፍራ ወደ ሆነችው ሦርያና ኪልቂያ ሄዱ (የሐዋ. 21፥39)። ይህን በሚመስል መልኩ ነበር ሁለተኛው የጳውሎስ ሐዋርያዊ ጉዞ የተጀመረው።

ምዕራፍ 16

ጢሞቴዎስ ከጳውሎስና ከሲላስ ጋር (16፥1-5)

1-2 ከኪልቂያ ተነሥተው ጳውሎስና ሲላስ ወደ ገላትያ አውራጃ በመሄድ በመጀመሪያው ሐዋርያዊ ጉዞአቸው ጳውሎስና በርናባስ ወንጌልን የሰበኩባቸውን የደርቤን፣ የልስጥራንና የኢቆንዮም ከተሞችን ጎበኙ።

በልስጥራ ጳውሎስ ጢሞቴዎስ ከሚባል አንድ ወጣት ደቀ መዝሙር ጋር ተገናኘ። በልስጥራ የነበሩ ክርስቲያኖች ስለ ጢሞቴዎስ መልካም ነገር ሲናገሩለት ሰምቶአልና ጳውሎስ ጢሞቴዎስን ይዞት ለመሄድ ፈለገ። የጢሞቴዎስ እናት አውንቄ የምትባል መልካም እምነት የነበራት አይሁዳዊት ክርስቲያን ነበረች (2ጢሞ. 1፥5)።

3 ጢሞቴዎስ በአንድ ጎኑ አይሁዳዊ ሲሆን በሌላ ጎኑ ደግሞ አረማዊ ነው (ቁ. 1)። ጢሞቴዎስ ያደገው በአይሁድ ባሕልና ሥርዓት ስለነበር የግርዘትን ሥርዓት በመፈጸም ሙሉ በሙሉ አይሁዳዊ ቢሆን መልካም እንደሚሆን ጳውሎስ አሰበ። ሙሉ በሙሉ አይሁዳዊ ከሆነ ደግሞ ወንጌልን ለመስበክ ወደ አይሁድ ምክራብ በየጊዜው ሲሄድ ለጳውሎስ ትልቅ ድጋፍ ይሆንዋል።

ግርዘት ደህንነትን ለማግኘት አስፈላጊ አለመሆኑን ጳውሎስ በአዲስ ኪዳን ውስጥ በተለያየ ስፍራ ጽፎአል (1ቆሮ. 7፥19፤ ገላ. 5፥2፤ 6፥15)። በክርስቶስ በማመን ጢሞቴዎስ ደህንነትን አግኝቶአል፤ ጳውሎስ እንዲገረዝ ያደረገውም ደህንነትን እንዲያገኝ አልነበረም። ብዙ አይሁዳውያን በክርስቶስ እንዲያምኑ ለማድረግ ብቻ ነበር ጢሞቴዎስን እንዲገረዝ ያደረገው። ጳውሎስ፣ «ከአይሁዳውያን ጋር ለሆነ አይሁዳውያንን ለማዳን እንደ አይሁዳዊ ሆንሁ። ምንም እንኳ እኔ ከሙሴ ሕግ በታች ባልሆንም፤ ከሙሴ ሕግ በታች ያሉትን ለማዳን ስል ከሙሴ ሕግ በታች እንዳሉት ሰዎች ሆንሁ» በማለት ጽፎአል (1ቆሮ. 9፥20)። በሚያደርገው ነገር በሙሉ ጳውሎስ አንድ ዓላማ ብቻ ነበረው፤ ይኸውም አይሁዳውያንና አረማውያንን በክርስቶስ እንዲያምኑ ማድረግ ነው።

4-5 ጳውሎስንና ሲላስ በሚሄዱበት ስፍራ ሁሉ የኢየሱሳሌሙን ጉባዔ ውሳኔ ለሚያገኙዋቸው ይናገሩ ነበር (የሐዋ. 15፥28-29)።

ጳውሎስ ወደ መቄዶንያ እንዲሄድ ተጠራ (16፥6-10)

6-8 በቁጥር 6 ላይ የተጠቀሰው የእስያ አውራጃ ከፍርግያና ከገላትያ አውራጃዎች በስተምዕራብ የሚገኝ አውራጃ ነበር። ዛሬ ያ አካባቢ የአሁኒቷ ቱርክ ምዕራባዊ ክፍል ነው። ጳውሎስ በነበረበት ዘመን ኤፌሶን የእስያ አውራጃዎች ዋና ከተማ ነበረች። በዚህ ጉዞው ግን ጳውሎስ ወደ ምዕራብ ተጉዞ ወደ እስያ አውራጃ እንዲዘልቅ መንፈስ ቅዱስ አልፈቀደለትም። ከዚያ ይልቅ ግን ወደ ምሥራቅ ተጉዘው ወደ ቢታንያ (ቁ. 7) እንዲያቀኑ ነበር መንፈስ ቅዱስ ጳውሎስንና አብረውት የነበሩትን ሰዎች የመራቸው። ወደ ቢታንያ በቀረቡ ጊዜ ግን መንፈስ ቅዱስ እንደገና እቅዳቸውን እንዲለውጡ አደረጋቸው። ወደ ቢታንያ ከመግባት ይልቅ ፊታቸውን እንደገና ወደ ምዕራብ እንዲያቀኑ መንፈስ ቅዱስ መራቸው። ስለዚህም ለመንፈስ ቅዱስ በመታዘዝ፣ በግሪክ መካከል ባለው በኤጄያን ባሕር ዳርቻ የወደብ ከተማ ወደ ሆነችው ጢሮኦዳ ደረሱ።

9-10 በጢሮኦዳ እያለ ጳውሎስ በራእይ፣ «ወደ መቄዶንያ ተሻገርና እርዳን» እያለ አንድ ሰው ሲናገረው ተመለከተ (ቁ. 9)። መቄዶንያ የግሪክ⁷⁰ ስሜናዊ አውራጃ ናት። ዋና ዋና ከተማዎችም ፊልጵስቶስና ተስሎንቄ ነበሩ። በቁጥር 10 ላይ

⁷⁰ ግሪክ በሚዲትራኒያን ባሕር ላይ የምትገኝ ደቡባዊ አውሮፓዊት አገር ናት። በስተምሥራቅ በኤጄያን ባሕር ከቱርክ ትለያለች። በስተምዕራብ ደግሞ በአፍሪያቲክ ባሕር ከኢጣልያ ትለያለች። አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን ግሪክ፣ በሮም መንግሥት ቁጥጥር ሥር ነበረች። ስፋ ላለ ማብራሪያ በየሐዋ. 17፥16 ላይ የተሰጠውን ገለጻ ይመለከታል።

ሉቃስ፡ «... ወዲያውኑ ወደ መቁዶንያ ለመሄድ ፈለግን» ያላል። እዚህ ላይ ሉቃስ እኛ በማለት ራሱንም ጨምሮ የሚናገረው በዚያን ጊዜ እርሱ ራሱም ከጳውሎስ ጋር ወደ መቁዶንያ ተጉዞ ስለነበር ነው።

ከዚህ ቁጥር በኋላም ታሪክ ውስጥ በጣም አስፈላጊ ስለሆነ አንድ ነገር እናያለን። ይኸውም የክርስቶስ ወንጌል ወደ አውሮፓ መሻገሩን ነው። ወደ ሥራቱ ከመሄድ ይልቅ ጳውሎስና አብረውት የነበሩት ሰዎች ወደ ምዕራብ ሄዱ። በዚያን ጊዜ ጳውሎስ በምስራቅ በኩል ወዳሉት ደቡባዊና ማዕከላዊ እስያ አገሮች ሄዶ በሆን ፍሮ የዓለም ታሪክ ምንኛ ልዩ ገጽታ በነበረው ነበር! የእግዚአብሔር እቅድ ግን በመጀመሪያ ወንጌል በጠቅላላ የሮም ግዛት እንዲዳርስ ነበር።

በፊልጵስዮስ የልድያ በክርስቶስ ማመን (16፡11-15)

11-12 ሳምንት ለኢጅያን ባሕር ያለች ደሴት ናት። ናዱሌ ደግሞ ከፊልጵስዮስ ከተማ ጋር የተያያዘች የወደብ ከተማ ናት። ፊልጵስዮስ በጣም ወሳኝነት የነበራት የሮም ከተማ ናት፤ ጳውሎስ የዘውትር ልማቱ እንደሆነው ሁሉ በዚህ ጊዜም ቢሆን ወንጌልን ለመስበክ ዋና ማዕከል የሆነውን ስፍራ ሲመርጥ እናየዋለን (የሐዋ. 13፡14 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

13 ጳውሎስ እዚያ በደረሰበት ጊዜ በፊልጵስዮስ ምንም የአይሁድ ምክራብ አልነበረም። በአይሁድ ባሕል መሠረት አንድ ምክራብ ከመቋቋሙ በፊት ቢያንስ ዐሥር ሰዎች በዚያ ስፍራ መኖር ነበረባቸው። ስለዚህም ጳውሎስ ፊልጵስዮስ በደረሰበት ጊዜ በስፍራው የነበሩት አይሁዳውያን ዐሥር እንኳ እንደሚሆኑ መገመት ይቻላል። ይሁን እንጂ እግዚአብሔርን የሚፈሩና የሚያመልኩ ጥቂት አይሁዳውያን በፊልጵስዮስ ይኖሩ ነበር። የሚሰበሰቡትም ከከተማዋ ዋና በር በስተውጪ ወንዝ ዳር ነበር። ፊልጵስዮስ ከደረሱ በኋላ በመጀመሪያው ስንበት (ትዳዳ) ጳውሎስና አብረውት የነበሩት ሰዎች ወደዚህ ስብሰባ ስፍራ ሄደው እዚያ ያመልኩ ከነበሩ ሰዎች ጋር ተገግተዋል።

14 እዚያ ከነበሩትም ሴቶች አንድዋ ልድያ የምትባል ነበረች፤ እርሷም የጳውሎስን መልእክት ሰምታ በክርስቶስ አመነች። ስለዚህም የመጀመሪያዋ አውሮፓዊ ክርስቲያን ሆነች። ልድያ ልብስን ለማትለሚያ የሚጠቀሙበት ቀይ ቀለም ነጋዴ ነበረች። ይህ ቀለም የሚሠራው በትያጥሮን ሲሆን፤ ትያጥሮን ደግሞ በእስያ አውራጃ የምትገኝ ከተማ ነበረች (ቁ. 6)። ልድያ ከትያጥሮን ወደ ፊልጵስዮስ የመጣችውም ለሥራ ጉዳይ ነበር። እዚህ ላይ፡ «ጌታም ልቦናዋን (የልድያን) ስለከፈተላት ጳውሎስ የሚናገረውን ቃል ታዳምጥ ነበር» ይላል። ምንጊዜም ቢሆን እውነተኛ ሃይማኖታዊ ለውጥ የእግዚአብሔር ጸጋ ውጤት ነው። በመጀመሪያ ደረጃ ቃሉን እንደናዳምር እግዚአብሔር ልቦናችንን ይከፍታልናል። ከዚያ በኋላ ደግሞ ልቦናችንን በር በመከፈት ቃሉን እንቀበላለን። ይህ የእኛ ድርሻ ነው። ኢየሱስ እንደዚህ አለ፡ «ግንም ድምፄን ሰምቶ በሩን ቢከፍታልኝ ወደ እርሱ ገብቼ ከእርሱ ጋር እራት እበላለሁ፤ እርሱም ከእኔ ጋር ይበላል» (ራእ. 3፡20)።

15 ልክ እንደ ቆርኔሊዎስና ቤተሰቦቹ ሁሉ ልድያና መላው ቤተሰብዋ በክርስቶስ አምነው ተጠመቁ። እዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን ሁሉም ቤተሰብ በአንድነት ክርስቲያን መሆን የተለመደ ነበር (የሐዋ. 11፡14፤ 16፡31፤ 33፤ 18፡8 ይመለከታል)። የቤተሰቦቻቸው አባሎች ሁሉ የክርስቶስን ወንጌል እንዲሰሙና እንዲቀበሉ ማድረግ የባልና ሚስት ኃላፊነት ነበር።

ጳውሎስና ሲላስ በወህኒ ቤት (16፡16-40)

16 በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሰችው ሁለተኛዋ የፊልጵስዮስ ነዋሪ ደግሞ አጋንንት የሰፈሩበት አንዲት ምስኪን አገልጋይ ልጃገረድ ናት። የወደፊቱን መናገር እንደምትችል ብዙዎች ያምኑባታል፤ ስለዚህም ዕጣ-ፈንታቸውን እንድታስታውቃቸው ለአሳዳሪዎቿ ገንዘብ ይከፍላሉ። አስዳሪዎቿም ከዚህ የጥንቆላ ሥራዋ ብዙ ገንዘብ ማከበት ችለው ነበር። ይሁን እንጂ፤ ይህን የጥንቆላ ሥራ የሚሠራው በውስጥዋ ያደረገው ርኩስ መንፈስ እንጂ እርሷም ራሷዋ አልነበረችም።

17 ይህ ርኩስ መንፈስ፤ ጳውሎስ የደገነንትን መንገድ ለሰዎች እንዲያሳይ በእግዚአብሔር እንደተላከ አውቅልል። ርኩሳን መናፍስት ክርስቶስንና አገልጋዮቹን ሁልጊዜ ሰይተው ያውቁአቸዋል (ማር. 1፡23-26 ይመለከታል)።

18 ይህች ልጃገረድ ጳውሎስን እየተከተለች ሁከት ፈጠረች። በመጨረሻም ከቀው መንፈስ ለቆአት እንዲወጣ ጳውሎስ አዘዘው፤ ወዲያውኑ መንፈሱ ለቆአት ወጣና ነፃ ሆነች።

19 የወደፊቱን የመናገር ችሎታዋ ትቶአት ሄዶአል፤ ከእንግዲህ ወዲህም የሰዎችን ዕጣ ፈንታ አስቀድሞ መናገር አትችልም። ስለዚህም ከጥንቆላ ሥራዋ የምታስገኝላቸው ገቢ ስለተቋረጠባቸው አሳዳሪዎቿ በጣም ተናደዱ።

20-21 የልጃገረዲቱ አሳዳሪዎች፡ «እኛ የሮም ዜጋዎች ልንቀበለው ወይም ልናደርገው ያልተፈቀደልንን ሥርዓት ያስተምራሉ» በማለት ጳውሎስና ሲላስን ከሰሱአቸው። ከሳቸውም በአብዛኛው እውነት ነው። ፊልጵስዮስን በመሰለች የሮም ቅኝ አገር የክርስቶስን ወንጌል በመስበካቸው ጳውሎስና አብረውት የነበሩት ሰዎች የሮማውያንን ሥርዓት እየተጻረሩ መሆናቸው ትክክል ነው። በሮማውያን ሕግ መሠረት ለሮማውያን ዜጋዎች አዲስ ሃይማኖት መስበክ ፈጽሞ ከልክል ነው።

22-24 አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን አይሁዳውያን ወንጀለኞችን የሚቀጡት በመግረፍ ነበር። ሮማውያን ወንጀለኞችን የሚቀጡት ደግሞ በዱላ በመደብደብ ነበር። የሕዝቡን ጩኸትና ሁካታ በመስማታቸው ብቻ ወንጀለኞች እንደሆኑ ስለገመቱ ምንም ዓይነት ምርመራ ሳያደርጉ የፊሊጲስዮስ ባለሥልጣናት ጳውሎስና ሲላስ በዱላ እንዲደበደቡ አዘዙ። ከተደበደቡም በኋላ ወህኒ ቤት ገቡ።

የወህኒው ጠባቂ የጳውሎስንና የሲላስን እግሮች ከግንድ ጋር አሰራቸው። የእስረኞቹ እግሮች ግራና ቀኝ በኃይል እንዲዘረጠጡ ይደረግና ከእነዚህ ግንዶች ጋር ይታሠራል፤ ይህም ደግሞ የእስረኞቹን ስቃይ ይበልጥ አስከፊ ያደርገዋል።

በሁለተኛ ቆርንቶስ 11፡25 ላይ ጳውሎስ ሦስት ጊዜ በዱላ ተደብድቧልሁ ይላል። ከእነዚህ አንዱም ይህ በፊልጵስዮስ የደረሰበት ድብደባ ነው።

25 ከዚያ በኋላስ እነዚህ ሐዋርያት ምን አደረጉ? እርግጥ ነው በዱላ ተደብድበዋል፤ ወህኒ ቤት ገብተዋል፤ እግሮቻቸውንም ከግንዱ ጋር ታስረዋል። ታዲያ፤ ምን እያደረጉ ነበር? የምሥጋና ዝማሬን ለእግዚአብሔር ማቅረብ ጀመሩ! ዝማሬያቸውን የሰሙ እስረኞች መገረምና መደነቃቸው አይቀርም!

26 ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር የምድር መንቀጥቀጥ አስነሳና የወህኒ ቤቱ በሮች እንዲከፈቱ፤ የእስረኞቹም ሰንሰለት እንዲፈታ አደረገ። የተፈታው ደግሞ የጳውሎስና የሲላስ ሰንሰለት ብቻ ሳይሆን የሌሎች እስረኞችም ጭምር ነበር። እነዚህ ሰንሰለቶች ሊነቃነቅ በማይችል ሁኔታ ከእስር ቤቱ ግድግዳዎችና ወለል ጋር የተያያዙ ነበሩ፤ እግዚአብሔር ግን እንደሰለያዩ አደረጋቸው።

27 የወህኒው ጠባቂ በምድር መንቀጥቀጡ ከእንቅልፉ ነቃና ወደ ወህኒው እየሮጠ ሄደ። የወህኒው በሮች ሁሉ ተከፍተው በማየቱም እስረኞቹ አምልጠዋል ብሎ አሰበ። ለአንድ ሮማዊ ወህኒ ጠባቂ ደግሞ ከዚህ የባለ ውርደት አይኖርም። እስረኞቹ እንዲያመልጡ በማድረጉ የሚጠብቀው የሰት ፍርድ መሆኑን ያውቃልና (የሐዋ. 12፡18-19)፤ ማድረግ ያለብኝ ራሴን መግደል ብቻ ነው ሲል ወሰነ።

28 ጨለማ ስለነበር የወህኒው ጠባቂ ወደ ውስጥ መመልከት አይችልም። ጳውሎስ ግን ከውስጥ ሆኖ የወህኒው ጠባቂ ራሱን ለመግደል ሰይፍ ሲመዝ አየው። ስለዚህ ጳውሎስ፡ «ሁላችንም እዚህ ነን!» ቢል ጮኸ። ሌሎች እስረኞችም እንኳ ለማምለጥ አልሞከሩም። ምናልባትም እንዳያመልጡ ጳውሎስ ነግሮአቸው ይሆናል፤ በአንድ አነርሱ በማያውቁት መንገድ ከእግዚአብሔር የተላከ መሆኑን ስላወቁም ታዝዘውት ይሆናል። እርግጥ ነው እግዚአብሔር እግሮቻቸውን ፈትቶላቸዋል፤ ልቦናቸው ግን ገና እንደታሰረ ነበር።

29-30 የወህኒው ጠባቂ እየፈራና እየተንቀጠቀጠ በጳውሎስና በሲላስ እግር ሥር በግንባሩ ተደፋ። ምናልባትም ያቺ አገልጋይ ልጃገረድ፡ «እነዚህ ሰዎች የልዑል እግዚአብሔር አገልጋዮች

ናቸው! እነርሱ የደጎንነትን መንገድ ያበሥሩላችኋል» እያለች ስትሮሽ ሳይሰማ አልቀረም (ቁ. 17)። የእግዚአብሔር ኃይል ከእነዚህ ሰዎች ጋር ነው፤ እስር ቤቱም ሊወስናቸው አልቻለም። «እነዚህ ሰዎች ከእግዚአብሔር ቁጣ የምድንበትን መንገድ ሊያሳዩን ይችላሉ» በማለት አሰበ። ራሱን ከመግደል ለጥቂት ነበር የዳነው፤ አሁን ግን ስለ ዘለዓለማዊት ነፍሱ ማስብ ጀመረ።

31-34 የጌታን ቃል ለወህኒ ጠባቂውና ለቤተሰቡ ሁሉ ከተናገሩ በኋላ ጳውሎስና ሲላስ አጠመቁአቸው። ምንም የሚዘገቡት ምክንያት የላቸውም። ምናልባትም ጳውሎስና ሲላስ በማግሥቱ ሊሄዱ ይችላሉ። በጌታ አምነዋልና ወህኒ ጠባቂውና ቤተሰቡ በደስታ ተሞሉ። ከዚህ ከመንፈስ ቅዱስም እንደተሞሉ መገመት እንችላለን፤ ምክንያቱም ደስታ አንዱ የመንፈስ ቅዱስ ፍሬ ነው (ገላ. 5:22)።

35-36 የፊልጵስዮስ ባለ ሥልጣኖች የጳውሎስና የሲላስ በዱላ መደብደብና አንድ ሌሊት ወህኒ ቤት ማሳለፋቸው በቂ ቅጣት ነው በማለት ወሰኑ፤ በማግሥቱም እንዲፈቱ አዘዙ።

37 ጳውሎስና ሲላስ ሁለቱም የሮም ዜጋዎች⁷¹ ናቸው። በሮማውያን ሕግ መሠረት ማንም ሮማዊ ዜጋ እንዲደበደብ አይፈቀድም። ባለሥልጣኖቹ ጳውሎስና ሲላስ እንዲደበደቡ በማድረጋቸውም ትልቅ ስህተት ፈጽመዋል። ስለዚህም በጣም ፈሩ። ያደረጉት ነገር ከተሰማባቸው ደግሞ ክፉኛ ይቀጣሉ።

የሮም ዜግነታቸውን ከዚያ በፊት ለማንም አለመናገራቸውን መገመት ይቻላል። ለክርስቶስ መከራን ለመቀበል ተዘጋጅተዋል። ፈሪ ሆነው መገኘትንም አልፈለጉም። አሁን ግን የከተማው ባለሥልጣኖች በግልጽ ይቅርታ እንዲጠይቁአቸው ፈለጉ። ይህንንም እንዲያደርጉ ባለሥልጣኖቹን በማስገደዳቸው ሕዝቡ ለክርስቶስ ወንጌልና ለአገልጋዮቹ የበለጠ አካብሮት ይኖረዋል በማለት ጳውሎስና ሲላስ አሰቡ። በተጨማሪም ለፊልጵስዮስ አማኞች አካብሮት ይኖራቸዋል በማለት ተስፋ አደረጉ።

38-40 ባለ ሥልጣኖቹ ጳውሎስና ሲላስን ወህኒ ያገቡባቸው በግልጽ ነበር፤ አሁን ደግሞ ራሳቸው ባለሥልጣኖቹ መጥተው በግልጽ ከወህኒ እንዲያስወጡአቸው ፈልጉ! ስለዚህም ባለሥልጣኖቹ መጥተው ይቅርታ በመጠየቅ ጳውሎስና ሲላስን ከወህኒ አስወጡአቸው፤ ከተማቸውን ለቅቀው እንዲሄዱም ለመጎዳቸው። በተጨማሪም በፊት ግን ጳውሎስና ሲላስ ወደ ልድያ ቤት ሄደው እነርሱን ለመሰናበት ይጠብቁ የነበሩትን አዲሶቹን ደቀ መዛሙርት አጽናኑአቸው።

የፊልጵስዮስ ቤተ ክርስቲያን በፍጥነት እንዳደገችና እንደጠነከረች ጳውሎስ ለፊልጵስዮስ ሰዎች ከጻፈው መልእክት መረዳት ይቻላል። ለጉዞው እንዲረዳው እነዚህ የፊልጵስዮስ አማኞች ለጳውሎስ የተለያዩ ስጦታዎችን ይልኩለት ነበር (ፊል. 4:10፤ 14-16)። በፍቅራቸውና በታማኝ ክርስቲያኖዊ ምስክርነታቸውም ለጳውሎስ ታላቅ ደስታ ምክንያት ሆኑ።

ክርስቶስ እንደሚመጣ ትንቢት ተናግረዋል። ጳውሎስ «. . . ሊያሰሱ መሲሕ ነው» (ቁ. 3) እያለ አይሁድ ሲጠብቁት የነበረው መሲሕ (ክርስቶስ) እርሱ ራሱ እንደነበር ያስረዳ ነበር (ሉቃ. 24:25-27፤ 45-46፤ 1ቆሮ. 15:3-4 ይመለከታል)።

4 አንዳንድ አይሁዳውያንና እግዚአብሔርን የሚያመልኩ ብዙ ግሪካውያን የጳውሎስን መልእክት ተቀበሉ። ከእነዚህ ግሪካውያን መካከልም በሐዋርያት ሥራ 20:4 የተጠቀሱት ኦርስፕሮስስና ሲኮንዱስ ይገኙበት ነበር።

5 በጽሊዲያ በምትገኘው አንጾኪያ (የሐዋ. 13:50) እና ሌሎች ከተሞች እንዳደረጉት ሁሉ፤ በተሰሉትም የነበሩት አይሁዳውያንም ጳውሎስንና አብረውት የነበሩትን ሰዎች አጥብቀው ተቃወሙአቸው። ከእነርሱ ትምህርት ይልቅ ብዙ እግዚአብሔርን የሚፈሩ ግሪካውያን፤ የጳውሎስን ትምህርት እየተቀበሉ ነበርና፤ ቀንተው ብጥብጥ አስነሡ።

6-7 ጳውሎስና ሲላስ ያረፉት ኢያሶን በሚሉት አዲስ አማኝ ቤት ነበር። ጳውሎስና ሲላስን ባጡአቸው ጊዜ ሕዝቡ፤ ኢያሶንንና አንዳንድ አማኞችን እየጎተቱ ወደ ከተማው ባለሥልጣኖች ወሰዱአቸው። «እነዚህ ዓለምን ሁሉ ያወኩ ሰዎችን (ቁ. 6) በቤትህ ተቀብለሃል» በማለት ኢያሶንን ከሰሱት፤ ጳውሎስና ሲላስ ያለጥርጥር የሰይጣንን መንግሥት እያወኩ ነበር፤ ስለዚህም በአንድ በኩል ከሣቸው ትክክል ነበር።

ጳውሎስና ሲላስ አዲስ ኃይማኖት በመስበካቸው ብቻ አልነበረም የተከሰሱት (የሐዋ. 16:20-21 ይመለከታል)። ነገር ግን ከሮም ንጉሠ ነገሥት ከቄሣር ሌላ ንጉሥ ስለመኖሩ በመስበካቸውም ጭምር ነበር። ለሮም ንጉሠ ነገሥት ቄሳር⁷² በቀር ሌላ ንጉሥ ስም ክብርን መስጠት እንደትልቅ ወንጀል ነበር የሚቆጠረው። ስለዚህም ሕዝቡ «በእርግጥም እነዚህ ሰዎች የሮም መንግሥት ጠላቶች መሆን አለባቸው» በማለት አሰቡ።

8-9 ባለሥልጣኖቹ ጳውሎስና ሲላስን ባለማግኘታቸው እነዚህ ሰባኪዎች ዳግመኛ ወደዚያ ከተማ እንዳይመጡ ኢያሶንና ሌሎችንም ሞት አስጠርተው ለቀቁአቸው። ጳውሎስና ሲላስ ዳግመኛ በዚያ ከተማ ከተገኙ ግን ኢያሶንና ጓደኞቹ ይቀጣሉ (1ተሰ. 2:17-18 ይመለከታል)።

ምንም እንኳ ከጥቂት ሳምንታት በኋላ ጳውሎስና ሲላስ ከተሰሉት ከተማ እየተቻኩሉ ቢወጡም፤ የመሠረቱአት ቤተ ክርስቲያን ግን በእምነት አደገች። ጳውሎስ ለተሰሉት ቤተ ክርስቲያን የጻፉቸውን ሁለት መልእክቶች ስናነብ፤ ልክ እንደፊልጵስዮስ ክርስቲያኖች ሁሉ በእምነታቸውና በምስክርነታቸው ምክንያት የተሰሉት ክርስቲያኖችም ለጳውሎስ ታላቅ የደስታ ምንጭ እንደሆኑለት እንመለከታለን (1ተሰ. 1:6-10 ይመለከታል)።

ጳውሎስና ሲላስ በቤርያ (17:10-15)

10 ቤርያ ስድሳ ማይሎች ያህል ከተሰሉት ቤተ ክርስቲያን ርቃ የምትገኝ ከተማ ናት። ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን «በአንድ ከተማ መከራ ሲያበዙባችሁ ወደሌላ ከተማ ሸቹ» ብሎአቸው ነበር (ማቴ. 10:23)። ክርስቲያኖች የሚሸሹት በሌላ ስፍራ ወንጌልን ለማዳረስ እንጂ፤ ተደብቀው ለመቀመጥ አይደለም። ክርስቲያኖችን በማሳደዱ ሰይጣን ወንጌልን የገታው ይመስለዋል፤ እንደ እውነቱ ከሆነ ግን ይበልጥ ወንጌልን እያስፋፋው ነው!

11-12 በቤርያ የነበሩ አይሁዳውያን ቅን አመለካከት ስለነበራቸው የጳውሎስን መልእክት በጥንቃቄ አዳመጡ። ጳውሎስ የነገራቸውንም ከቅዱሳት መጻሕፍት (ብሉይ ኪዳን) ጋር እያነጻጸሩ መረመሩ። እኛም ብንሆን የቤርያ ሰዎች እንዳደረጉት ማድረግ አለብን። ማንኛውንም አዲስ ትምህርት ስንሰማ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር መስማማቱን ማነጻጸር ወይም ደግሞ በመጽሐፍ ቅዱስ መመርመር አለብን። ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ካልተስማማ ግን ሐሰት ነው ማለት ነው።

13-15 የተሰሉትን አይሁድ ግን ጳውሎስና ሲላስን ከከተማቸው በማሳደድ ብቻ አልረኩም፤ ወደ ቤርያ መጥተውም

ምዕራፍ 17

ጳውሎስና ሲላስ በተሰሉት (17:1-9)

1 ተሰሎንቄ የመቄዶንያ አውራጃ ዋና ከተማ ነበረች። ዛሬ ይህች ከተማ ሳሎናይካ በመባል ትታወቃለች፤ ዛሬም ቢሆን ከዋነኞቹ ሰሜናዊ ግሪክ ከተሞች አንዱዋ ናት። ጳውሎስ የ 1ኛ እና የ 2ኛ ተሰሎንቄ መልክቱን የጻፈውም እዚያ ለሚገኙት በቅርብ ለተመሠረቱት አብያተ ክርስቲያናት ነበር (1ተሰ. 2:1-2 ይመለከታል)።

2-3 መሲሕ መከራ መቀበልና ከምት መነሣት ነበረበት፤ የሚለው ቃል የጳውሎስ ወንጌል አጭር መልእክት ነው። በመጀመሪያ ደረጃ ክርስቶስ ስኃጢአታችን መከራን መቀበል ነበረበት። በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ ከምት መነሣት ነበረበት። ወደ ሰማይ ወጥቶም በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀመጠ። የአይሁዳውያን ቅዱሳት መጻሕፍት (ብሉይ ኪዳን) ነቢያት፤

⁷¹ ስለ ሮም ዜግነት ሰፋ ያለ ማብራሪያ ለማግኘት የሐዋ. 22:25 እና ገለጻውን ይመለከታል።

⁷² የሮም ንጉሠ ነገሥቶች ሁሉ ቄሳር ይባሉ ነበር።

አሳደዱ አቸው። ስለዚህም በመጀመሪያው ተሰሎንቄ መልእክቱ ጳውሎስ አይሁድን አጠንክሮ መንቀፉ አያስገርምም (1ተሰ. 2:14-16 ይመለከታል)።

ጳውሎስ እንደገና ከአይሁድ አመለጠ፤ ወንድሞችም (በዚርያና በተሰሎንቄ የነበሩ አዳዲስ ደቀ መዛሙርት) ወደ ሐፍና አመጡት። ሐፍና ከግሪክ ታላላቅ ከተሞች አንድዋ ስትሆን፤ የግሪክ ባሕልና ትምህርት ማዕከል ነበረች።

ጳውሎስ በሐፍና (17፡16-21)

16 ከክርስቶስ ልደት ከ300-500 ዓመት በፊት በነበሩት ዓመታት በጠቅላላው ምዕራቡ ዓለም ውስጥ ሐፍና ታላቅና በጣም አስፈላጊ ከተማ ነበረች። የግሪክ መንግሥት⁷³ ዋና ከተማም ነበረች። በጣም የታወቁና ዝነኛ የምዕራብ ዓለም ፈላስፎችም የሚኖሩት በሐፍና ነበር። የዲሞክሪሲ ጽንሰ-ሐሳብ የተጀመረውም በሐፍና ሲሆን፤ እስካሁንበት ዘመንም ሐፍና የዲሞክሪሲ ልደት ስፍራ በመባል ትታወቃለች።

ከዚህ በ 146 ዓመት ግን ሮማውያን ሐፍናን ድል አደረጉት። ሥልጣናቸውንም በመላው ግሪክ አስፋፉ። ይሁን እንጂ፤ ሐፍና ነፃ ከተማ እንደሆነች እንድትቀጥል አድረገው ነበር። ሮማውያን ለግሪክ ባሕል ከፍተኛ አክብሮትና አድናቆት ነበራቸው። ስለዚህም በጳውሎስ ዘመን ሐፍና በሮማውያን ግዛት ውስጥ ከዋና ዋናዎቹ የባሕልና የምርምር ማዕከሎች አንድዋ ነበረች። ከዚህም በላይ ደግሞ ለማስተማርና በአንዳንድ ጉዳዮች ላይ ለመከራከር ብዙ ዝነኛ መምህራንና ፈላስፎች ወደ ሐፍና ይመጡ ነበር (ቁ. 21)።

ግሪኮች የተለያዩ አማልክትን ያመልካሉ። በሐፍና ከተማም በየቦታው የእነዚህ አማልክት ምስል ይታይ ነበር። ያቺን የመሰለች ታላቅ ከተማ በጣም ታት ምስል ተሞልታ ሲያይ ጳውሎስ በመንፈሱ ተሰባፊ። በሌላ መልእክቱ ላይ ጳውሎስ ሲጽፍ፦ አረማውያን መሥዋዕት የሚያቀርቡት ለእግዚአብሔር ባይሆን ለሰይጣን ነው ብሎአል (1ቆሮ. 10፡20)።

17 ጳውሎስ በሐፍና ብዙ ጊዜ ለመቆየት እቅድ አልነበረውም። እዚያ ሆኖ ሲላስና ጢሞቴዎስ እስኪመጡ ድረስ በመጠባበቅ ላይ እያለ ግን ጊዜውን በከንቱ ለማባከን አልፈለገም። ለመስማት ፈቃደኛ ለሆነች ሁሉ ምንጌልን መስበክ ጀመረ። ጳውሎስ የሚሰብከው በአይሁድ ምክራብ ብቻ አልነበረም፤ በግሪካውያን ባሕልና ልማድ መሠረት በገበያ ስፍራም ሰብኩአል።

18 ኢፒፎሶች ከክርስቶስ ልደት በፊት ሦስት መቶ ዓመታት ላይ የተወለደው ኤፒፎሶስ የሚባለው ፈላስፋ ተከታዮች ናቸው። በዚህ ሰው ፍልስፍና መሠረት «ደስተኛና ዘና ያለ ኑሮን ከመምራት ውጪ ሕይወት ምንም ትርጉም የላትም።»

እስቶይታች ደግሞ ተቃራኒውን አስተሳሰብ ነው የሚከተሉት። «ሰው ጠንካራ መሆኑን ማንኛውንም መከራና ችግር ለመጋፈጥ መቻል አለበት» በማለት ያምናሉ። ሰው ደስታን ሳይሆን፤ መፈለግ ያለበት ራስን መግዛትን ነው የሚል እምነት አላቸው።

የጳውሎስን ትምህርት በሰሙ ጊዜ፤ የሁለቱም ወገን ፈላስፎች አፈዘቡት። እንዲያውም ለፍላፊ አሉት። ግሪኩ ለዚህ ቃል ያለው ትርጉም እንደወደቀ ከስፍራ ስፍራ እየተዘዋወረ ቁንጽል አውቀትን የሚቃርም ማለት ነው።

19-20 አርዮስፓጎስ በሐፍና ከተማ መካከል የሚገኝ ትልቅ ኮረብታ ነው። የከተማው ሽንጎ መማከርትና የአገር ሽማግሌዎች ለተለያዩ ጉዳይ የሚሰበሰቡት በዚህ ኮረብታ ጫፍ ላይ ነበር። በኋላ ግን ይኸው የመማከርቱ ጉባዔ ራሱ «አርዮስፓጎስ» በመባል ይጠራ ጀመር። የመማከርቱ ጉባዔ በከተማዋ በሚደረጉት ነገሮች ሁሉ ላይ ትልቅ ሥልጣንና ወሳኝነት አለው። ጳውሎስ በነበረበት ዘመን ወደ ሐፍና ከተማ የሚመጣውን ማንኛውንም አዲስ ትምህርት የሚመረምረውና የሚመዝነው ይህ የመማከርት ጉባዔ ነበር። ለዚህ ነበር ትምህርቱን በመማከርቱ ጉባዔ ፊት (አርዮስፓጎስ) እንዲያሰማ ጳውሎስን ያመጡት።

21 ሮማውያን ግሪኮችን ለማሸነፍ ከቻሉበት ዋና ዋና ምክንያቶች አንዱ ግሪካውያን ከጦርነት ይልቅ አብዛኛውን ጊዜአቸውን በፍልስፍና ያላልፉ ስለነበር ነበር።

ጳውሎስ በአርዮስፓጎስ ያደረገው ንግግር (17፡22-34)

22 ጳውሎስ ሰብክቱን ለአድማጮቹ የሚመጥን አድርጎ ነበር የሚያቀርበው። ለዚህም መልካም ምሳሌ የሚሆነን በኢስኢያ በምትገኘው አንጾኪያ ለነበሩ አይሁዳውያንና እግዚአብሔርን (አንዱን እውነተኛ አምላክ) ለሚያፈሩ አረማውያን ያሰማው ሰብክት ነው (የሐዋ. 13፡16-41)። በዚህ ክፍል ደግሞ የተለያዩ የግሪክ የሐስት አማልክትን ያመልኩ ለነበሩ ግሪካውያን፤ ካሰማው ሰብክት ሌላ ተጨማሪ ምሳሌ እንመለከታለን። ስለዚህም ጳውሎስ ስብክቱን የጀመረው ዓለምንና በዓለም ያለውንም ሁሉ በፈጠረ አምላክ (ቁ. 24) ሲሆን፤ ሰብክቱን የደመደመው ደግሞ ይኸው አምላክ በዓለም ሁሉ ላይ በእውነት የሚፈርድበትን ቀን ወስኖአል በማለት ነበር (ቁ. 31)።

የሐፍና ነዋሪዎች በጣም ሃይማኖተኞች ነበሩ። ይሁን እንጂ፤ ሃይማኖት በራሱም ሆነ ወይም ደግሞ ሃይማኖታዊ ሥርዓት ለሰው ልጅ የሚያስገኘው ምንም ጥቅም የለውም። በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች የተለያዩ ሃይማኖት ተከታዮች ናቸው፤ እንዲያውም በጣም ሃይማኖተኞች ሊሆኑም ይችላሉ፤ ነገር ግን አልጻኑም። ሰው የሚድነው በክርስቶስ በማመን ብቻ ነው። ሃይማኖት ማንንም አያድንም።

እርግጥ ነው እዚህ ላይ ጳውሎስ ሃይማኖተኞች የሚለውን ቃል የተጠቀመበት «ጭፍን አምልኮ» ወይም ደግሞ «ባዕድ አምልኮ» ለማለት ነው። እነዚያ የሐፍና ሰዎች መሥዋዕትን የሚያቀርቡት ለእግዚአብሔር ባይሆን ለአጋንንት ነበር (1ቆሮ. 10፡20)። ይህ ደግሞ ባዕድ አምልኮ ወይም «ጭፍን አምልኮ» የሚባለው ነው። የሐፍና ሰዎች የረቀቀ ዕውቀትና ጥበብ ነበራቸው፤ ሆኖም እግዚአብሔርን አያውቁም። . . . የዚህ ዓለም ሰዎች በገዛ ጥበባቸው እግዚአብሔርን ማወቅ እንዳይችሉ፤ እግዚአብሔር በጥበቡ ዘጋግቸው (1ቆሮ. 1፡21)።

23 ለሐስተኞቹ አማልክት በተሠራው መሠዊያ ላይ ጳውሎስ፤ ለማይታወቅ አምላክ የሚል ጽሑፍ ተመለከተ። ከዚህ መረዳት የሚቻለው ከሚያመልኩት የተለያዩ አማልክት ሁሉ የሚበልጥ አምላክ መኖሩን ሐፍናውያን መጠርጠራቸውን ሲሆን፤ ለዚህ የማይታወቅ አምላክ መሠዊያ ሠሩለት። ይሁን እንጂ፤ ይህ አምላክ ምን እንደሚመስል አያውቁም። ስለዚህም ጳውሎስ «እንግዲህ እኔ አሁን የምንግራትሁ ስለዚህ ሳታውቁ ስለምታመልኩት አምላክ ነው» አላቸው።

እዚህ ላይ ጳውሎስ ለማስተማርና ለመመስከር ስለሚጠቀምበት ዘዴ እንመለከታለን። ግሪካውያን ስለሃይማኖት የተወሰነ ዕውቀት ነበራቸው። ስለዚህም ጳውሎስ ከነበራቸው ዕውቀት በመነሣት፤ የራሱን ትምህርት ሲመዘርታት እንመለከታለን። ሃይማኖታቸውን አላጥላላቸውም፤ ወይም አላፈዘባቸውም። እንዲያውም ለአነጋገሩ ምሳሌ እንዲሆነው ከግሪክ ባለ ቅኔዎች የአንዱን ቃል ጠቅሶአል (ቁ. 28)። ከዚህ የተነሣ ጳውሎስ የሚናገረውን ለመስማት ግሪካውያን ተዘጋጁ። እኛም ብንሆን የጳውሎስን ምሳሌነት መከተል ይኖርብናል።

24 እዚህ ላይ ጳውሎስ ስለማይታወቀው የሐፍናውያን አምላክ ይገልጻል። ይህ እነርሱ ያላወቁት አምላክ የሁሉም ነገር ፈጣሪ ነው። ሁሉንም ነገሮች ፈጥሮአልና፤ በሁሉ ነገሮች ላይ ጌታ ነው። የሰማይና የምድር ጌታ ነው። በሰው እጅ በተሠራ ቤት ውስጥ አይኖርም (የሐዋ. 7፡48-50 እና ገለጻውን ይመለከታል)። እርሱ መንፈስ ነው፤ ስለዚህም በመንፈስና በእውነት ሊመለከ ይገባል (የሐ. 4፡23)።

25 ይህ አምላክ የሐፍናውያንን መሥዋዕትና ስጦታዎች አይፈልግም። ስለማይርበውም ከእኛ ምግብ አይፈልግም፤ እንዲያውም እኛ ነን በእርሱ የምንመገበው። ምግብ ብቻ ባይሆን፤ ለሕይወት የሚያስፈልጉንን ነገሮች ሁሉ ይሰጠናል። ታዲያ፤ እኛስ ለእርሱ የምንሰጠው ምንድነው? (መዝ. 50፡9-12፤ ኢሳ. 42፡5)። ሕይወትንና እስትንፋስን ሰጥቶናል። ሕይወት ሰጪ ከሆነው ከእርሱ ኃይል ውጪ ለአንዲት ቅጽበት እንኳ

73 በዘመናችን ሐፍና የግሪክ ዋና ከተማ ነች።

መኖር አይቻለንም። ያለእስትንፋስ መኖር እንደማይቻለን ሁሉ፤ ያለእግዚአብሔር መኖርም አንችልም።

26 የሰውን ዘር ሁሉ ከአንዱ ሰው (አዳም)፤ ፈጠረ። በየአገሮቹና በየመንግሥታት ያሉ ሰዎች ሁሉ ከአንድ ሰው ማለትም ከአዳም ነው የተገኙት። ሰዎች ሁሉ እኩል ነን። በእግዚአብሔር ዓይኖች ፊት የከበረ ዘር፤ የተዋረደ ዘር ብሎ ነገር የለም። ባርያ ወይም ጫዋ የሚባል ነገር የለም። እግዚአብሔር ሥልጡን ግሪካውያንና እነርሱ የሚንቋቋውን በዙሪያቸው ያሉ ያልሰለጠኑ ሰዎችን እኩል ይወዳቸዋል። ሰዎች መንግሥታትን እነርሱ እንደመሠረቱ ያስባሉ፤ ሆኖም አንድ መሥራች ብቻ አለ፤ እርሱም እግዚአብሔር ነው። እግዚአብሔር ለሰዎች ሁሉ የሚኖሩባቸውን ቦታዎች መደበኛቸው። ለነገሮች ሁሉ የተወሰኑ ዘመኖችን መደበ። ወቅቶችን፤ የምድርና የሰማይ አካላት እንቅስቃሴን ሁሉ የሚወስን እርሱ ነው።

27 እርሱን እንዲፈልጉና በመመራመርም ፈልገው እርሱን ማግኘት ይቻላቸው እንደሆነ እግዚአብሔር ለሰዎች ፍቅሩን፤ ምሕረቱንና ኃይሉን አሳያቸው። እውሎስ በሮም መልእክቱ ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ለሰዎች የማይታየው የእግዚአብሔር ባሕርይ፤ ይኸውም ዘላለማዊ ኃይሉና አምላክነቱ እርሱ በፈጠራቸው ነገሮች ግልጽ ሆኖ ታይቶአል ካለ (ሮሜ 1፡20)።

አንዳንድ አቴናውያን ወደዚህ ወደማያውቁት እውነተኛ አምላክ ተቃርበዋል። እውሎስ ይህ አምላክ ከእኛ ከእያንዳንዳችን ሩቅ አይደለም ይላል። የትም ብንሄድ እግዚአብሔር አለ። በመቅደስ ወይም በምድረ በዳ፤ በቤተ መንግሥት ወይም በደሃ ጎጆ ብንሆን እግዚአብሔር አለ። ከአንተ ለማምለጥ ወዴት መሄድ እችላለሁ? ከፊትህስ ርቂ ወዴት እሸሻለሁ? ወደ ሰማይ ብወጣ እዚያ ትገኛለህ፤ ወደ ሙታን ዓለም ብወርድ አንተ እዚያ አለህ። ከፀሐይ መውጪያ ባሻገር በርሬ ብሄድ፤ ወይም በፀሐይ መግቢያ በኩል ርቂ ብኖር እዚያ ተገኝተህ በእጅህ ትመራኛለህ (መዝ. 139፡7-10)።

ምንም እንኳ በፈጠራቸው ነገሮች አማካይነት እግዚአብሔርን ፈልገን ብናገኘውም፤ በእነዚህ ነገሮች ብቻ ሙሉ ለሙሉ እናውቀዋለን ማለት አይደለም። የእግዚአብሔር ባሕርይን ሁሉ በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ ውስጥ ተገልጿል፤ እርሱ በሥጋ የተገለጸ እውነተኛ አምላክ ነው፤ ስለዚህም ክርስቶስን ካላወቅነው በቀር እግዚአብሔርንም ሙሉ በሙሉ ልናውቀው አንችልም። እግዚአብሔርን ያየው ከቶ ማንም የለም፤ ይሁን እንጂ በእግዚአብሔር ዘንድ ያለው አንድ ልጁ ብቻ ገልጦታል (ዮሐ. 1፡18) ኢየሱስ እንዲህ አለ- «እኔን ያየ አብን አይቶታል» (ዮሐ. 14፡9)።

28 እግዚአብሔር ከእያንዳንዳችን ሩቅ አይደለም። ምክንያቱም ሕይወት የምናገኘውና የምንንቀሳቀሰው፤ የምንኖረውም በእርሱ ነው። ይህ ቃል ከግሪካውያን ባለ ቅኔዎች ከአንዱ የተጠቀሰ ነው። እውሎስ ይህን የጠቀሰው የራሳቸው ሥነ-ጽሑፍ እንኳ ስለዚህ እውነተኛ አምላክ የሚናገረው እንዳለው ለግሪካውያን ለማሳየት ነበር። ሌላው የግሪክ ባለ ቅኔ ደግሞ ከግሪካውያን አማልክት ዋና ስለሆነው ስለ ዜውስ ጽፎ ነበር (የሐዋ. 14፡12)። ይኸው ባለ ቅኔ እኛ ሁላችን የእርሱ ልጆች ነን አለ። እውሎስ ይህንንም አባባል እኛ ሁላችን የዜውስ ሳይሆን የአንዱ እውነተኛ አምላክ ልጆች መሆናችንን ለግሪካውያን ለማሳየት ተጠቀመበት።

እውነትን ለማስተማር እውሎስ የእነዚያን አረማውያን ባለ ቅኔዎች አባባል እንዴት እንደተጠቀመበት ይስተውላል። ግሪካውያኑ አስቀድሞ የሚያውቁትን አገላለጽ በመጠቀም፤ በጣም ግልጽ በሆነ ሁኔታ ስለ እግዚአብሔር እውነቱን ሊያስረዳቸው ችለ።

29 እርሱ ፈጥሮናልና፤ እኛ ሁላችን የእግዚአብሔር ልጆች ነን። ታዲያ፤ የዝግ ራሳችን እጆች የሠሩት ጣዖት እንዴት ሊመለከ ይችላል? አምልኮ የሚገባው እግዚአብሔር ብቻ ነው። ለመሆኑ ጣዖታት ምንድናቸው? መናገር ይችላሉን? መስማት

ይችላሉን? አንድን ነገር መፍጠርስ ይችላሉን? በፍጹም አይችሉም። ሌላው ቀርቶ፤ አንዲቷ ጣታቸውን እንኳ ማንቀሳቀስ አይችሉም።

30 ባለማወቅ ጣዖትን በማምለካቸው ሰዎች እግዚአብሔርን ንቀዋል። እግዚአብሔር ግን በትዕግሥት ጠብቋቸዋል። የሰውን ድንቁርናና የእርሱም ውጤት የሆነውን ዓመፅ ሁሉ ታግሦ አል። ባለቃት ዘመናት ሕዝቦች ሁሉ በዝግ ራሳቸው መንገድ እንዲሄዱ እግዚአብሔር ትቶአቸዋል (የሐዋ. 14፡16)። . . . እግዚአብሔር ይህን ማድረጉ የቀድሞውን ኃጢአት እንዳልነበረ በመቁጠር የራሱን የጽድቅ መንገድ ለመግለጥ ነው (ሮሜ 3፡25)። አሁን አዲስ ቀን መጥቶአል። ያለፈው ድንቁርናችንንና ኃጢአታችንን እግዚአብሔር በቸልታ አልፎት ይሆናል፤ ከእንግዲህ ወዲህ ግን እንዲህ አያደርግም። ራሱን በሙላት ለሰዎች ለመግለጥ ወደዚህ ምድር መጥቶአል። የመጣውም በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ነበር። ሰዎች የእግዚአብሔርን መገለጥ ችላ ካሉት ግን ተገቢውን ቅጣት ይቀበላሉ። ስለዚህም እግዚአብሔር፤ ሰዎች ሁሉ ንስሐ እንዲገቡ አዞአል።

31 በእነርሱና በዓለም ሁሉ ላይ የሚፈርድበትን ቀን ወስኖአልና አቴናውያን ንስሐ መግባት አለባቸው (መዝ. 9፡8፤ 96፡13፤ ሮሜ 2፡5)። እግዚአብሔር በመረጠው ሰው ማለትም በኢየሱስ ክርስቶስ አማካይነት በዓለም ላይ ይፈርዳል (ዮሐ. 5፡27፤ የሐዋ. 10፡42፤ ሮሜ 2፡16 ይመለከታል)። እግዚአብሔር ራሱ ከሞት አስነስቶታልና ያ የተወሰነው ፈራጅ ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን እናውቃለን።

32 ግሪካውያን በአካል ትንሣኤ አያምኑም። የሰው መንፈስ የማትሞት እንደሆነች ቢቀበሉም፤ የሥጋን ትንሣኤ ግን አይቀበሉም። የሞተ አካል ፍጹም አፈር ሆኖ እንደሚቀር ነበር የሚያምኑት። ስለዚህም እውሎስ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሞት መነሣት ሲናገር የሰው አንዳንድ ግሪካውያን አፈዘቡት። ሌሎች ደግሞ «ስለዚህ ጉዳይ ገና ምንም ውሳኔ አላደረግንም፤ ስለዚህም ሌላ ጊዜ እንሰማሃለን» አሉት። ዛሬም ብዙዎች ይህንኑ ነው የሚሉት። የእግዚአብሔርን ቃል ለመቀበል ዝግጁ አይደሉምና፤ ብዙዎች የዘላለም ሕይወትን የመቀበል ዕድል ያመልጣቸዋል። ወንጌል ሲነገራቸው «በኋላ አስብታለሁ» ይላሉ፤ አስብውበት ግን ውሳኔ ላይ ሲደርሱ አይታይም። እነዚያ አቴናውያን እውነትን ከመቀበል ይልቅ መመራመርን መርጠዋል። ከማመንም ይልቅ ማውራትን መርጠዋል። እነርሱን መምሰል የለብንም!

33-35 እውሎስ በአቴና ባለማው ስብከት ያመኑት በጣም ጥቂት ሰዎች ብቻ ነበሩ። በአቴና ቤተክርስቲያን ስለ መመሥረቱም አዲስ ኪዳን ምንም የሚናገረው ነገር የለውም። በቁጥር 34 ላይ ስለተጠቀሱት ሁለት አማኞችም አንድም የተጻፈ ነገር የለም። ስለዲዮኒስ የምናውቀው ነገር ቢኖር የአርዮስፓጎስ ጉባዔ አባል እንደሆነ ብቻ ነው።⁷⁵

ምዕራፍ 18

እውሎስ በቆሮንቶስ (18፡1-11)

1-3 ቆሮንቶስ የደቡባዊ ግሪክ ዋነኛ ከተማ ነበረች። (የ1ቆሮንቶስን መግቢያ ይመለከታል) እውሎስ ከአቴና ወደ ቆሮንቶስ ሲሄድ በከተማዋ አንድም የሚያውቀው ሰው አልነበረም። ወዲያውኑ ግን አቂላ ከሚሉት አይሁዳዊና ከሚስቱ ክፍርስቅላ ጋር ተገናኘ። አቂላ እንደ እውሎስ ሁሉ ድንኳን ሰፊ ነበር። እውሎስ በሚሄድበት ሥፍራ ሁሉ ድንኳን እየሰፋ ነበር ለዕለት የሚያስፈልገውን ሁሉ የሚያገኘው (የሐዋ. 20፡34፤ 1ተሰ. 2፡9፤ 2ተሰ. 3፡7-8 ይመለከታል)። በእውሎስ ዘመን በከፍተኛ ደረጃ የተማሩ አይሁዳውያን እንኳ የተለያዩ ሥራዎችን በመሥራት ነበር ራሳቸውን የሚደግፉት። ለምሳሌ ያህል የአይሁድ መምህራን የተለያዩ ሥራዎችን በመሥራት

74 አዳም በእግዚአብሔር የተፈጠረ የመጀመሪያ ሰው ነው (ዘፍ. 1፡27፤ 2፡7)። አዳም ማለት «ሰው» ማለት ነው።

75 የአርዮስፓጎስ ጉባዔ አባል ከሆነው ዲዮኒስ ከግለት ይልቅ አንዳንድ ትርጉሞች «አርዮስፓጎሳዊው ዲዮኒስ» ያላሉ። ትርጉሙ ግን ያው ነው።

የዕለት ምግባቸውን ያገኛሉ እንጂ፤ ላስተማሩበት የሚሰጣቸው ክፍያ አልነበረም።

ጳውሎስና አቂላ በቆሮንቶስ በነበሩበት ጊዜ፤ ቀላውዴዎስ የሮም ንጉሠ ነገሥት ነበር። ክርስትና ለመጀመሪያ ጊዜ በሮም ሲሰበክ፤⁷⁶ እዚያ ይኖሩ የነበሩ አይሁዳውያን በመቃወም ታላቅ ሁካታ አስነስተው ነበር። በዚህ ሁከት የተቆጣው ቀላውዴዎስ ደግሞ አይሁድን ከሮም አስወጣቸው። በዚህ ምክንያት ነበር አቂላና ጵርስቅላ⁷⁷ ሮምን ለቅቀው ወደ ቆሮንቶስ የመጡት።

4 በሌሎች ከተሞች እንዳደረገው ሁሉ፤ ጳውሎስ በቆሮንቶስ በነበረው የአይሁድ ምክራብ ወንጌልን ሰበከ። ለአይሁዳውያንና እግዚአብሔርን ለሚያመልኩ ግሪካውያን ሁሉ ስለ አንዱ እውነተኛ አምላክ አወጀ።

5-6 ሲላስና ጢሞቴዎስ ወደ ቆሮንቶስ በመጡበት ጊዜ፤ በቅርቡ በተሰለገቱ ስለተመሠረተችው አዲስ ቤተክርስቲያን የምሥራች ይዘውለት ነበር የመጡት። የተሰለገቱ ሰዎች በአዲሱ እምነታቸው ጸንተዋል (ነተሰ. 3፥6-10 ይመለከታል)። የመጀመሪያው የአዲስ ኪዳን የተሰሉትን መልእክቱን ጳውሎስ የጻፈላቸውም በዚሁ ወቅት ነበር። ሲላስና ጢሞቴዎስ በቅርቡ በፊልጵስቦስ ከተመሠረተችው ቤተ ክርስቲያን፤ ለጳውሎስ ስጦታን አምጥተውለታል (2ቆሮ. 11፥9፤ ፊል. 4፥15 ይመለከታል)።

በሌሎች ከተሞች እንደተደረገው ሁሉ፤ የቆሮንቶስ አይሁዳውያን ጳውሎስን ይቃወሙ ጀመር (የሐዋ. 13፥45፤ 50፤ 14፥2፤ 17፥5 ይመለከታል)። ስለዚህም ከምክራባቸው አንዲት የአጲራ ብናኝ እንኳ እንዳትጠበቅበት ልብሱን አራገፈ (ቁ. 6)። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ ልብስን ማራገፍ በወቅቱ የመከፋትና የመመረር ምልክት ነበር (የሐዋ. 13፥51)። ጳውሎስ በክርስቶስ የሚገኘውን ምሥራች ነግሮአቸዋል። ወንጌልን በመናቃቸውም አይሁድ በራሳቸው ላይ የእግዚአብሔርን ፍርድ አምጥተዋል። ለአይሁዳውያን ስለክርስቶስ የመናገር ግዴታውን ጳውሎስ ተወጥቶአል። ከእንግዲህ ወዲህ ለሚደርስባቸው ጥፋት ተጠያቂ አይሆንም (የሐዋ. 20፥26-27፤ 1ቆሮ. 9፥16 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

7 ከዚያ በኋላ ጳውሎስ ወደ አረማውያን ሄዶ መስበክ ጀመረ። ቲቶስ ኢዮሰጦስ የተባለ እግዚአብሔርን የሚፈራ ግሪካዊ፤ ጳውሎስን ቤቱ ውስጥ እንዲሰብክ ፈቀደለት። ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን የዚህ ሰው መጀመሪያ ስሙ ጋይዮስ ሲሆን እርሱም በሮሜ 16፥23 እና 1 ቆሮንቶስ 1፥14 ስሙ የተጠቀሰው እንደሆነ ያምናሉ።

8 ከአቴና ይልቅ፤ በቆሮንቶስ ጳውሎስ በአገልግሎቱ ተሳክቶለታል። ሌላው ቀርቶ ቃርሰጶስ የሚባል የምክራብ አለቃ እንኳ በጌታ አምናዋል። (1ቆሮ. 1፥14)።

9-11 በዚህ ወቅት ጳውሎስ ከጌታ ራእይን ተቀበለ፤ ይህም ራዕይ ከፍተኛ ድጋፍና ብርታት ሆኖለታል። በዚህም ራእይ፤ በቆሮንቶስ እስካለ ድረስ አንድም ሰው እንኳ ጉዳት እንደማያደርስበት ኢየሱስ ለጳውሎስ ቃል ገብቶለት ነበር። በእርግጥ አይሁዶች ይቃወሙታል፤ ነገር ግን ምንም ጉዳት ሊያደርሱበት አይችሉም። እግዚአብሔር ከቆሮንቶስ ብዙ ሰዎችን መርጦአል፤ ጌታም በራእይ ይህንኑ ነግሮታል፤ እነዚያን ሰዎች ወደ እምነት የሚያመጣቸው ራሱ ጳውሎስ ነው። ስለዚህም እግዚአብሔር የመረጣቸውን ሰዎች ወደ ክርስቶስ እየመራ፤ ጳውሎስ የሚቀጥለውን አንድ ዓመት ተኩል በቆሮንቶስ ቆየ።

ጳውሎስና ጋልሶስ (18፥12-17)

12 ጋልሶስ የደቡባዊ ግሪክ አውራጃ፤ የአካይዎ⁷⁸ ሮማዊ አገረ ገዥ ነበር። ጋልሶስ ከፍተኛ ሥልጣን ነበረው። ጳውሎስ

ወንጌልን በአካይዎ ብቻ ሳይሆን በጠቅላላው የሮም አውራጃዎች እንኳ እንዳይሰብክ ለማድረግ ይችል ነበር። በወቅቱ የአንድ አገረ ገዥ ትእዛዝ በሌሎች አውራጃዎች ሁሉ ተሰሚነት ነበረው። ጋልሶስ፤ ጳውሎስን በአካይዎ እንዳይሰብክ አግዶት ሲሆን ኖሮ በየትኛውም የሮም ምድር መስበክ አይችልም ነበር።

13 የአይሁድ ሃይማኖት በሮም ግዛት ውስጥ ሕጋዊ ስለነበር፤ በአይሁድ ሕግ መሠረት ምክራቦችን የመሥራትና እግዚአብሔርንም የማምለክ ፈቃድ ነበራቸው። አይሁዳውያን ግን ጳውሎስ የሚሰብከው የአይሁድን ሃይማኖት ሳይሆን፤ ፈቃድ የሌለውን አዲስ ሃይማኖት እንደሆነና ይህንንም በማድረግ፤ የሮምን ሕግ እየተጻረረ እንደሆነ ጳውሎስን ከሰሱት (የሐዋ. 16፥20-21 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

14-16 አይሁድ በጳውሎስ ላይ የመሠረቱትን ክስ ጋልሶስ ከሰማ በኋላ፤ ውዲያውኑ ጭቅጭቅና ንጉርቲ የአይሁድ ሃይማኖትን እንጂ እርሱን የሚመለከት እንዳልሆነ ውሳኔ ላይ ደረሰ። ጳውሎስ የሮም ሕግን በፍጹም አልተጻረረም። ያደረገው ነገር ቢኖር፤ ከቀድሞ ለየት ያለ የአይሁድ ሃይማኖት መስበኩ ብቻ ነበር፤ ይህንንም በቆሮንቶስ የነበሩ አይሁዳውያን አልወደዱትም። ስለዚህም ጋልሶስ እንዳይሰብክ ጳውሎስን ከመከልከል ተቆጠበ። ከዚህ ጋልሶስ ካደረገው ታላቅ ውሳኔ የተነሣም ለሚቀጥሉት ዐሥራ ሁለት ዓመታት በመላው የሮም ግዛት ውስጥ ክርስቲያኖች ወንጌልን በነፃነት ለማስፋፋት ቻሉ። ከዚያ ጊዜ በኋላ ግን አዲሱ ንጉሠ ነገሥት ኔሮ ክርስትና እንዳይሰበክ አገደ፤ በግዛቱ የነበሩ ክርስቲያኖችንም በጽኑ ያሳድድ ጀመር።⁷⁹

17 ቀርስጶስ በጌታ ካመነ በኋላ (ቁ. 8) ሶስቲኛል የሚባል ሰው በቆሮንቶስ የነበረው ምክራብ አለቃ ሆነ። ሶስቲኛልንና ሌሎች አይሁዳውያንን ጋልሶስ ከሸንጎው ካስወጣቸው በኋላ፤ ሁሉም የምክራብ አለቃውን ሶስቲኛልን ይዘው በሸንጎው ፊት ደበደቡት። አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን አብዛኞቹ አረማውያን (ግሪኮችም ጭምር) አይሁዳውያንን ይጠሉባቸውና⁸⁰ ምቹ አጋጣሚ ካገኙም ያጠቁላቸው ነበር። ከዚህ ታሪክ እንደምንመለከተውም ጋልሶስ አይሁዳውያንን ከሸንጎ ማስወጣቱ የስድብን ያህል የከበደ ነገር ነበር፤ ይባሉ ብለው ደግሞ ግሪካውያኑ መሪያቸውን ሶስቲኛልን ደበደቡት። ጳውሎስ ወደ አንጾኪያ ተመለሰ (18፥18-23)

18 አይሁዳውያን በየጊዜው ለእግዚአብሔር ሰላለት ያደርጉ ነበር። ጳውሎስ ስእለት ያደረገው ምናልባትም በቆሮንቶስ በነበረበት ጊዜ ጥበቃ ስላደረገለት፤ ለእግዚአብሔር ምስጋና ለመስጠት ይሆናል። እንዲህ ዓይነት ስእለት ከተደረገ በኋላ፤ ስእለቱን ያደረገው ሰው የስእለቱ ጊዜ እስኪያበቃ ድረስ ጸጉሩን እንዲላጭ አይፈቀድም። በስእለቱ መጨረሻ ቀን ግን ይላጭና ጸጉሩን ለእግዚአብሔር ያቀርባል (ዘኁ. 6፥1-21)።

ከንክሪያ የቆሮንቶስ ወደብ ከተማ ናት (ሮሜ 16፥1)። ከዚያ በመነሣት ጳውሎስ፤ አቂላና ጵርስቅላ በመርከብ ተሳፍረው ወደ ኤፌሶን ሄዱ።

19-21 ጳውሎስ በነበረበት ዘመን ኤፌሶን ከመካከለኛው ምስራቅ ከተሞች ውስጥ በጣም ታዋቂ፤ ዋነኛ የንግድና የባሕል ማዕከል ነበረች። አቀማመጧም ከዘመናዊቷ ቱርክ ምሥራቃዊ ባሕር ዳርቻ ነበር። ምንም እንኳ አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን ኤፌሶን ያን ያህል ታላቅ ከተማ ብትሆንም፤ ዛሬ ግን ከፍርስራሽዋ በቀር አንድም የቀረ ነገር የለም።

በዚህኛው ጉዞው ጳውሎስ በኤፌሶን በነበረው የአይሁድ ምክራብ፤ ለጥቂት ቀን ብቻ ነበር ያስተማረው።

⁷⁶ ወንጌልን በመጀመሪያ ወደ ሮም ያደረሰው ግን እንደሆነ አይታወቅም።

⁷⁷ አቂላና ጵርስቅላ በሮሜ 16፥3-4፤ 1ቆሮ. 16፥19፤ 2ጢሞ. 4፥19 ተጠቅሰዋል።

⁷⁸ የአካይዎ ዋና ከተማ ቆሮንቶስ ናት።

⁷⁹ በ62 ዓ.ም. ኔሮ ምንም እንኳ በትውልድዋ አይሁዳዊት ባትሆንም፤ የአይሁድ ሃይማኖት ተከታይ የሆነች ሲት አግብቶ ነበር። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ኔሮ ክርስቲያኖችን ማሳደድ ጀመረ። በ64 ዓ.ም. በሮም ኃይለኛ ቃጠሉ ተነሥቶ አብዛኛውን የከተማዬቱን ክፍል አወደመ፤ ስለዚህም ኔሮ የእሳቱን ቃጠሉ በክርስቲያኖች ላይ አሳበበ። ከዚያ በኋላም ከበፊቱ በበለጠ ሁኔታ ክርስቲያኖችን ያሳድድ ጀመር። ጳውሎስ፤ ጴጥሮስና ሌሎች ክርስቲያን መሪዎች በኔሮ ተገድለዋል።

⁸⁰ አረማውያን አይሁዳውያንን የሚጠሉበት ዋናው ምክንያት፤ አይሁዳውያን ስለሚንቁዋቸውና ከእነርሱም በማንኛውም ሁኔታ ለመተባበር ፈቃደኛ ባለመሆናቸው እንደሆነ ጥርጥር የለውም።

«የእግዚአብሔር ፈቃድ ቢሆን ሌላ ጊዜ ወደ እናንተ ተመልሼ እመጣለሁ» በማለት ነበር እዚያ የነበሩትን አይሁዳውያን የተሰናበታቸው። አቂላና ጽርስቅላ ግን በኤፌሶን ከተማ ቀርተው በቤታቸው ውስጥ የክርስቲያኖች ኅብረት ጀመሩ (1ቆሮ. 16፥19)። በ54 ዓ.ም. ሮማዊው ንጉሠ ነገሥት ቀላውዴዎስ ሞተ፤ ከእርሱ ሞት በኋላም አቂላና ጽርስቅላም ወደ ሮም ተመለሱ (ሮሜ 16፥3)።

22 ከኤፌሶን ጳውሎስ በመርከብ ተሳፍሮ ወደ ሦርያ ሄደ (የሐዋ. 8፥40፤ 10፥1)። ቂሳሪያ ካረፈ በኋላም ወደ ኢየሩሳሌም ሄደ እዚያ ለነበረችው ቤተክርስቲያን ሰላምታ ሰጠ። አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ አዋቂዎች እንደሚሉት ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም የሄደው በስእስቱ መሠረት በዚያው ወቅት ይከበር የነበረውን የፋሲካ በዓል ለማክበር ነበር። ኢየሩሳሌም ያለችው በተራሮች ላይ ሲሆን፤ ጳውሎስ ከቂሳሪያ ተነሥቶ ወደ ኢየሩሳሌም ነበር የሄደው። ከኢየሩሳሌም ደግሞ እንደገና ወደ አንጾኪያ ተመለሰ።

23 በሁለተኛው ሐዋርያዊ ተልዕኮአቸው ጳውሎስና ሲላስን የላከቻቸው፤ የአንጾኪያ ቤተ ክርስቲያን ነበረች (የሐዋ. 15፥40)። ስለዚህም ከመጀመሪያው ሐዋርያዊ ጉዞአቸው በኋላ ጳውሎስና በርናባስ፤ ለቤተ ክርስቲያን ሪፖርት እንዳቀረቡ ሁሉ፤ አሁን ደግሞ ጳውሎስ በእርሱና በሲላስ አማካይነት እግዚአብሔር ያደረገውን ሁሉ፤ ለቤተ ክርስቲያን ሪፖርት ሲያደርግ እንመለከታለን (የሐዋ. 14፥26-27)።

ከዚያ በኋላ በመጀመሪያው ሐዋርያዊ ተልዕኮአቸው፤ እርሱና በርናባስ በመሠረቱቸው አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ያሉትን አማኞች ለማበረታታትና ለማጽናናት፤ ወደ ገላትያና በአቅራቢያው ወደ ነበረችው ፍርግያ ሄደ። ይህን በመሰለ መልኩ የጳውሎስ ሦስተኛው ሐዋርያዊ ጉዞ ተጀመረ።

አጽሎስ በኤፌሶን (18፥24-28)

24 አጽሎስ በጣም የተማረ አይሁዳዊ የእስክንድርያ⁸¹ ተወላጅ ነው። ቅዱሳት መጻሕፍትን ማለትም ብሉይ ኪዳንን ጠንቅቆ የሚያውቅ ሰው ነበር።

25 ለአጽሎስ በመጀመሪያ ስለ ጌታ መንገድ የነገረው ማን እንደሆነ የሚታወቅ ነገር የለም። ስለ ክርስቶስ በሰፊው ያውቃል፤ ወንጌልንም በመንፈስ የተቃጠለ ሆኖ⁸² ይሰብክ ነበር። ከትምህርቱ ግን አንድ የነደለው ነገር ነበር። ሰዎች ክርስቶስን እንዲቀበሉ ለማዘጋጀት (ማር. 1፥2-4) በየሐንስ ይደረግ የነበረውን ጥምቀት ብቻ ነበር የሚያውቀው። ጴጥሮስ በጴጥራቆስ፤ ቀን ስለተናገረው (የሐዋ. 2፥38) በኢየሱስ ስም ስለሚደረገው ጥምቀት ግን የሚያውቀው አልነበረውም። ይህንንም መሠረት በማድረግ አጽሎስ መንፈስ ቅዱስን እንዳልተቀበለ መረዳት ይቻላል። ምክንያቱም ብዙውን ጊዜ ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው፤ አንድ ሰው መንፈስ ቅዱስን ከመቀበሉ በፊት በኢየሱስ ስም መጠመቅ ነበረበት (የሐዋ. 2፥38፤ 8፥15-17 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)። አጥሚው የሐንስ ራሱ፡- «እኔ በውሃ አጠምቃችኋለሁ፤ እርሱ ግን መንፈስ ቅዱስን የጠምቃችኋል» (ማር. 1፥8) በማለት የተናገረውን/አጽሎስ አልሰማም ነበር።

26 አቂላና ጽርስቅላ የአጽሎስን ስብከት ከሰሙ በኋላ፤ ምንም እንኳን የተማረና ማስተዋልን የተሞላ ሰው ቢሆንም፤ አንድ የነደለው ነገር እንዳለ አወቁ። ሆኖም ጉድለቱን በማሳየት ከማስደንገጥ ይልቅ ወደ ቤታቸው ወሰዱትና ስለ እምነት በሰፊው አብራርተው ገለጡለት። ምንም እንኳን አጽሎስ ታዋቂ ሰባኪ ቢሆንም፤ የታላቅ ወንድሙንና እህቱን እርምት በፍጹም ትሕትና ተቀበላቸው።

27-28 ጳውሎስ በቅርቡ ከቆሮንቶስ ሄዶአል። በቆሮንቶስ አንድም ሐዋርያ ወይም ታዋቂ ክርስቲያን መሪ አልነበረም።

ስለዚህም በእዚያ የነበረችውን ቤተክርስቲያን እንዲመራ በኤፌሶን የነበሩ ወንድሞች አጽሎስን ላኩት። ወደ ቆሮንቶስ ሄዶም አማኞችን በጣም ረዳቸው። እንደ ጳውሎስ ሁሉ እርሱም አይሁዳዊ ነበረና፤ ኢየሱስ መሲሕ መሆኑን ከራሳቸው ቅዱሳት መጻሕፍት በመጥቀስ አይሁዳውያንን አፋቸውን ያስይዛቸው ነበር።

ውሎ አድሮ አጽሎስ ታላቅ ክርስቲያን መሪ ሆነ። ለቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያንም ትልቅ ጥቅም ሰጠ። በጣም ታዋቂና ተሰሚ ከመሆኑ የተነሣም፤ አንዳንድ የቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን አማኞች ደቀ መዛሙርቱ ሆኑ (1ቆሮ. 1፥12፤ 3፥4)። ጳውሎስም አጽሎስን የተቀበለው እንደ ሐዋርያና የሥራ ባልደረባው ነበር (1ቆሮ. 3፥21-22፤ 4፥4፤ 9)። ጳውሎስ በቆሮንቶስ ዘርን ዘራ፤ አጽሎስም አጠጣ (1ቆሮ. 3፥6)። ከአቂላ፤ ከጽርስቅላና ከአጽሎስ ታሪክ ልንማር ይገባል። ማንኛችንም ብንሆን ደካማ ጎን ወይም ጉድለት አለን። በትሕትናና በጨዋነት በግል እርስ በርስ እንተናነጽ። የሚሰጠንንም እርምት እንደ አጽሎስ በትሕትና ለመቀበል ዝግጁ እንሁን፤ ያኔ በሳልና ውጤታማ የኢየሱስ ክርስቶስ አገልጋዮች ለመሆን እንበቃለን።

ምዕራፍ 19

ጳውሎስ በኤፌሶን (19፥ 1-12)

1-2 በገላትያና በፍርግያ ከነበሩ ደቀ መዛሙርት ከተገናኘ በኋላ (የሐዋ. 18፥23) ጳውሎስ ወደ ኤፌሶን መጣ። እዚያም በክርስቶስ ቢያምኑም ገና መንፈስ ቅዱስን ያልተቀበሉ ደቀ መዛሙርትን⁸³ አገኘ።

3 ጳውሎስ እንደሚረዳው ጥምቀትና መንፈስ ቅዱስን መቀበል የሚነጣጠሉ ነገሮች አይደሉም፤ ወይም ደግሞ በአጭር ጊዜ ልዩነት የሚፈጸሙ ጉዳዮች ናቸው። አንዳንድ ጊዜ ጥምቀት አስቀድሞ ሰዎች መንፈስ ቅዱስን ይቀበላሉ። (የሐዋ. 10፥44፤ 47-48)። በዚህም ሆነ በዚያ ግን እውነተኛ ክርስቲያን ለመሆን፤ አንድ ሰው የጥምቀትን ሥርዓት መፈጸምና መንፈስ ቅዱስንም መቀበል ይኖርበታል።

ስለዚህም ጳውሎስ እነዚህን መንፈስ ቅዱስን ያልተቀበሉ ደቀመዛሙርት ባገኘ ጊዜ፤ «ታዲያ፤ የተጠመቃችሁት ምን ዓይነት ጥምቀት ነው?» አላቸው። እነርሱም፤ «የየሐንስን ጥምቀት» በማለት መለሱለት።

4-5 ከዚያ በኋላ ጳውሎስ የየሐንስ ጥምቀት ሰዎችን ለክርስቶስ መምጣት ለማዘጋጀት የሚፈጸም ሥርዓት ብቻ እንደሆነ አስተማራቸው (ማር. 1፥2-4፤ የሐዋ. 18፥25)። አሁን ግን በኢየሱስ አምነዋልና በኢየሱስ ስም ተጠመቁ፤ ከጠቅላላው አዲስ ኪዳን ውስጥ ሰዎች ሁለት ጊዜ እንደተጠመቁ የምናነበው በዚህ ስፍራ ብቻ ነው። ምክንያቱም እነዚህ ሰዎች ቀድሞውኑ በኢየሱስ ስም አልተጠመቁም ነበር። በየትኛውም የአጠማመቅ ሥርዓት ቢሆንም አንድ ሰው በኢየሱስ ስም ከተጠመቀ ድጋሚ መጠመቅ አይኖርበትም (ከአስተምህሮ ዳሰሳው የውሃ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል)።

6-7 አማኞች መንፈስ ቅዱስን ሲቀበሉ በልሳኖች መናገራቸውን ሉቃስ በግልጽ ሲዘረዝር ይህ ሦስተኛ ጊዜ መሆኑ ነው።⁸⁴ (የሐዋ. 2፥4 10፥44-46)። አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ሲሞሉ ወይም ደግሞ በመንፈስ ቅዱስ «ሲጠመቁ» በልሳኖች መናገራቸው የተለመደ ከስተት ነበር። ይሁን እንጂ፤ በመንፈስ ቅዱስ የተሞሉ ሁሉ በልሳን መናገር አለባቸው የሚል በአዲስ ኪዳን ውስጥ አናገኛም

81 አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን፤ በሜዲትራኒያን ባሕር ዳርቻ ያለችው እስክንድርያ የግብፅ ዋና ከተማ ነበረች። ዛሬ ግን ከካይሮ ቀጥሎ ሁለተኛዋ ከተማ ናት።

82 አንዳንድ ትርጉሞች፤ በታላቅ ኃይል ከማለት ይልቅ «በመንፈስ የተቃጠለ» የሚለውን ያስቀምጣሉ። በግሪኩ በኩረ ጽሑፍ መሠረት ግን እዚህ ላይ መንፈስ የሚለው ቃል የአጽሎስን ስብዓዊ መንፈስ ነው የሚያመለክተው።

83 ብዙውን ጊዜ ሉቃስ «ደቀ መዛሙር» በሚለው ቃል ሲጠቀም የክርስቶስ ደቀ መዛሙር ማለቱ ነው።

84 በአራተኛው ጊዜ ማለትም በየሐዋ. 8፥17-18 በተጠቀሰው መሠረት አማኞች መንፈስ ቅዱስን ሲቀበሉ በልሳኖች እንደተናገሩ መገመት ይቻላል፤ ሆኖም በዘርዘር አልተገለጸም።

(ከአስተምህሮ ዳሰሳው የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የሚለውን ይመለከታል)።

በሐዋርያት ሥራ ውስጥ አማኞች በላሳን እንደተናገሩ የምንመለከትበት ሦስቱም ሁኔታዎች በጣም አስፈላጊ ወቅቶች ነበሩ። የመጀመሪያው የኢንጠቆስጤ ቀን ሲሆን፤ በዚሁ ዕለት ነበር ደቀ መዛሙርት ለመጀመሪያ ጊዜ በመንፈስ ቅዱስ የተሞሉት። ሁለተኛው ደግሞ የመጀመሪያዎቹ አረማውያን፤ ክርስቲያን በሆኑበት የመጀመሪያ ቀን ነበር። አሁን ደግሞ በዚህ በሦስተኛው ጊዜ ጳውሎስ ወንጌልን ለማስፋፋት አዲስ ማዕከል በሆነችው በኤፌሶን ነበር። ለዚሁም ሥራ ዐሥራ ሁለት ደቀ መዛሙርት አስፈልገዋል (ቁ. 7)፤ ስለዚህም እግዚአብሔር ልዩ በሆነ ሁኔታ መንፈስ ቅዱስን በማፍሰስ እነዚህን ዐሥራ ሁለት ሰዎች አዘጋጃቸው፤ ቀባቸው።

እነዚህ ሰዎች በሐላ ዳንቆዎች ተናገሩ፤ ትንቢትንም መናገር ጀመሩ። በላሳኖች መናገርና ትንቢትን መናገር ሁለቱም የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ናቸው (1ቆሮ 12፡10፤ 14፡5፤ 13 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

8-10 ለሦስት ወርች ያህል ጳውሎስ በኤፌሶን በነበረው የአይሁድ ምክራብ በየሰንበቱ አስተማረ፤ ተቃውሞው እያየለ ስለመጣ ግን፤ ጳውሎስን አብረው የነበሩት ደቀ መዛሙርት ጢራኖስ ወደሚባል ሰው ማስተማሪያ አዳራሽ ተዛወሩ፤ በዚያም ጳውሎስ ለሁለት ዓመት ያህል ማስተማሩን ቀጠለ። በዚህም መልኩ በየሳምንቱ ቅዳሜ ብቻ ሳይሆን፤ በሳምንቱ ቀኖች በሙሉ መስበክ ነበረበት። ከዚህም በላይ ደግሞ አይሁዳውያንን ብቻ ሳይሆን፤ ወደ እርሱ የሚመጡትን በኤፌሶን የነበሩትን አረማውያንን ጭምር ለማስተማር ምቹ ሁኔታ ተፈጠረለት።

ከቀትር በኋላ ኤፌሶን በጣም ሞቃት በመሆንዋ ሕዝቡ ሁሉ ይተኛል። እንግዲህ ጢራኖስ በዚያ አዳራሽ የሚያስተምረው ከቀትር በፊት ብቻ ሊሆን እንደሚችል መገመት ይቻላል። ስለዚህም ጳውሎስ የዕለት ምግቡን ለማግኘት ከቀትር በፊት በነበረው ጊዜ ድንኳን ይሰፋል፤ ከሰዓት በኋላ ደግሞ እንደሌሎቹ ከመተኛት ይልቅ ወደ ጢራኖስ ማስተማሪያ አዳራሽ በመሄድ ደቀ መዛሙርቱንና ወደ እርሱ የሚመጡትን ሁሉ ያስተምራል። በሁለት ዓመት ተኩል ውስጥ በእስያ አውራጃ የነበሩ ሰዎች በሙሉ የክርስቶስን ወንጌል ለመስማት ቻሉ። ከዚህም ሌላ የቆላስያስና የሎዶቂያ አብያተ ክርስቲያናት በጳውሎስ ደቀ መዛሙርት የተመሠረቱት በዚሁ ጊዜ ነበር (ቆላ. 2፡1፤ 4፡13 ይመለከታል)። ምናልባትም በዮሐንስ ራእይ ምዕራፍ ሁለትና ሦስት ላይ የተጠቀሱት ሰባቱ አብያተ ክርስቲያናት የተመሠረቱት በዚሁ ወቅት ሳይሆን አይቀርም (ራእ. 1፡10-11)።

11-12 እግዚአብሔር (በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት) በጣም አስደናቂ ተአምራት በጳውሎስ እጅ ያደርግ ነበር። የጳውሎስን አካል የነሃትና ልብስና መሐረብ⁸⁵ በእምነት በመንካት ብቻ፤ ብዙ ሰዎች ይፈወሱ ነበር (ማር. 5፡27-29፤ 6፡56፤ የሐዋ. 5፡15 ይመለከታል)። ምንም እንኳን ጳውሎስ በእነዚህ ነገሮች መጠቀሙን ቢያቆምም ኃይል ነበራቸው።

የአስቂዋ ልጆች (19፡13-22)

13-16 አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን ብዙ መተተኞች ነበሩ፤ ከእነርሱ የሚበዙትም አይሁዳውያን ነበሩ። ጳውሎስ በኢየሱስ ስም አጋንንትን ሲያስወጣ በማየታቸውም፤ አንዳንድ መተተኞች እንደ እርሱ ለማድረግ ሞከሩ (የሐዋ. 8፡9-13፤ 18-19 ይመለከታል)። አስቂዋ የሚሉት የአንድ አይሁዳዊ ሊቀ ካህናት ሰባት ልጆችም፤ ጳውሎስ እንደሚያደርገው ሁሉ ከአንድ ሰው አጋንንት ለማስወጣት ሞከሩ። ርኩስ መንፈሱ ግን እነዚህን ሰባት ወንድማማቾች አላወቃቸውም። ርኩስ መንፈስ ያደረበትም ሰው በሰፈሩበት ጋኔን ኃይል ዘሎ በማነቅ በረታባቸው፤ ከፋኛም ጎዳቸው።

የኢየሱስ ስምና ኃይል በእርግጥ ታላቅ ነው። ስሙንና ኃይሉን ሊጠቀሙ የሚችሉት ግን ኢየሱስ

የመረጣቸው ብቻ ናቸው። ጠንቋዮችና መተተኞች የክርስቶስን ስም ለመጠቀም ምንም ሥልጣን የላቸውም። ስሙን የመጠቀም ሥልጣን ያላቸው እውነተኛና ታዛዥ የሆኑ የክርስቶስ አገልጋዮች ብቻ ናቸው።

17-18 ጳውሎስ የክርስቶስን ስም ሲጠራ አጋንንት ሲባረሩ የተመለከቱ ሰዎች ሁሉ በፍርሃትና በሽብር ተሞሉ። ክርስቶስን በመቃወማቸው ሰይጣንን እያገለገሉ መሆናቸውንም ተገነዘቡ። ከክርስቶስ ስም ኃይል የሚያድናቸው አንድም አስማት ወይም ጋኔን ሊኖር እንደማይችል ተረዱ። ስለዚህም ብዙዎች ከኃጢአታቸው ንስሐ በመግባት በክርስቶስ አመኑ።

19-20 አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን የነበሩ መተተኞችና አስማተኞች በብራና የተጻፉ የተለያዩ ትርጉም የለሽ ድግምቶችን ያነበንባሉ። እነዚህን ድግምቶች በማንበብ ታላቅ ኃይል ማግኘት ይቻላል ተብሎ ስለሚታመን፤ የብራና ጽሑፎቹ ከፍተኛ ዋጋ ነበራቸው። አንዳንድ መተተኞች ንስሐ በመግባት በክርስቶስ በማመናቸውም በብራና የተጻፉትን ጥንቆላዎች በሙሉ በአንድነት ሰብስበው በእሳት አቃጠሉአቸው። በዚያ ቀን የተቃጠሉት መጻሕፍት ዋጋ ሲተመን ሃምሳ ሺ ብር⁸⁶ ሆኖ ተገኘ።

21-22 ጳውሎስ በኤፌሶን ሁለት ዓመት ተኩል ቆየ። አገልግሎቱም ብዙ ፍሬ አፈራ። በኤፌሶን በቆየበት ጊዜ ጳውሎስ ከተለያዩ አደጋዎች ጋር ተጋፍጦአል፤ ስለዚህ ግን ሉቃስ ምንም የጻፈው ነገር የለም (የሐዋ. 20፡19፤ 1ቆሮ. 15፡30-32፤ 2ቆሮ. 1፡8-10 ይመለከታል)። የመጀመሪያውንና ሁለተኛውን የቆሮንቶስ መልእክቶቹን የጻፋቸውም በኤፌሶን በነበረበት ጊዜ ነበር።

ከመቁደንያና ከአካይሎ⁸⁷ አብያተ ክርቲያናት ለድሆች የተሰበሰበውን ስጦታ ለማድረስ ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም ለመሄድ ወስኖአል (ሮሜ 15፡25-26፤ 1ቆሮ. 16፡3-5 ይመለከታል)። ከዚያ በኋላ ደግሞ በሮም አድርጎ ወደ እስፔን ለመሄድ አስቦአል (ሮሜ 15፡23-24)። እስፔን የሮም መንግሥት ምዕራባዊ ጫፍ አገር ናት።

በዚያን ጊዜ ጢሞቴዎስ ከጳውሎስ ጋር በኤፌሶን ነበር፤ ስለዚህም ከእርሱ ቀድመው እንዲሄዱ ጳውሎስ ጢሞቴዎስንና ኤራስጦስን ወደ መቁደንያ ላካቸው። ከዚያ አስቀድሞ ግን ጳውሎስ ጢሞቴዎስን ከኤፌሶን ወደ ቆሮንቶስ ልከት ነበር (1ቆሮ. 4፡17)።

በኤፌሶን የተነሣው ሁከት (19፡23-41)

23 ጳውሎስ በኤፌሶን በቆየበት ጊዜ መጨረሻ ላይ፤ በጌታ መንገድ ማለትም በክርስትና ሃይማኖት ምክንያት በኤፌሶን ታላቅ ሁከት ተነሣ (የሐዋ. 9፡2 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

24 አርጤሚስ ለምትባል ጣዖት ክብር የኤፌሶን ሰዎች 130 በ60 ማለት ርዝመት ያለው ግዙፍ ቤተ ጣዖት ሠርተዋል። በጠቅላላው የእስያ አውራጃዎች⁸⁸ ውስጥ አርጤሚስ፤ ከአማልክት ሁሉ ታላቅና የበለጠች እንደሆነች ይታሰባ ነበር። የአማልክቶችና የሰዎች ሁሉ እናት እንደ ሆነችም ይታመን ነበር። በቤተ ጣዖቱ ውስጥ ደግሞ፤ እንደተወርዋሪ ኮከብ ከሰማይ እንደወረደ የሚታሰብ የአርጤሚስ ምስል ይገኛል (ቁ. 35)። የዚህ ምስል የፊት ለፊት ገጽታ ጡቶችን በሚመስሉ ነገሮች ተሞልቶአል፤ ስለዚህም ይህ ምስል ብዙ ጡቶች ያሉዋት ሴትን ይወክላል በማለት የኤፌሶን ሕዝብ ያምኑ ነበር።

የብር አንጥረኞች የአርጤሚስን ትናንሽ ምስል ክብር ይሠሩና በከፍተኛ ዋጋ ይሸጡታል። ነገር ግን ብዙዎች አርጤሚስን ማምለክ ትተው በክርስቶስ በማመናቸው፤ የእነዚህ ምስል ሻጮች ገቢ ተቋረጠ። ስለዚህም እነዚህ የብር አንጥረኞች ከጳውሎስ ጋር የሚጣሉበት ሁለት ምክንያቶች አግኝተዋል።

85 ድንኳን በሚሠራበት ጊዜ ጳውሎስ በመሐረምና ጨርቅ ይጠቀም ነበር። ላብን እንዲመጥ መሐረሙ ራስ ላይ ይጠመጠማል። ጨርቁ ደግሞ ልብሱ እንዲቆሽሽ ከላይ ይደረባል።

86 ብር ሲል ክብር የተሠራ ሳንቲም ሲሆን፤ አንድ ብር የአንድ ቀን ሠራተኛ ደመወዝ ነበር። ስለዚህም ኃምሳ ሺ ብር ምን ያህል ከፍተኛ ገንዘብ እንደነበር መመልከት ይቻላል።
87 መቁደንያና አካይሎም የግሪክ ሰሜናዊና ደቡባዊ አውራጃዎች ነበሩ።
88 የእስያ አውራጃ በአሁኑ ዘመን ቱርክ ምዕራባዊ ጫፍ ላይ የነበረ አውራጃ ነው። ዋና ከተማውም ኤፌሶን ነበረች።

አንደኛው ሃይማኖታዊ ሊሆን፤ ሁለተኛው ግን ከገንዘብ ጋር የተያያዘ ነው። በጳውሎስ ላይ የሚያግርብት እጥፍ ድርብ ምክንያት አላቸው ማለት ነው።

25-27 አንጥረኞቹ ገቢ የሚያገኙት በሰው እጅ የተሠሩ ምስሎች በማበጀት ነበር (ቁ. 26)። ጳውሎስ ደግሞ እነዚህ ምስሎች ለምንም የማይረቡና በፍጹም አማልክት እንዳይደሉ እያስተማረ ነው። የእንጀራ ጉዳይ ሆኖባቸው ብር አንጥረኞቹ በጣም ተቆጡ።

28-29 በኤፌሶን የነበረው የሕዝብ መሰብሰቢያ ቦታ ሃያ አምስት ሺ ሰዎችን ይይዝ ነበር። የዚያን የሕዝብ መሰብሰቢያ ቦታ ፍርስራሽ ዛሬም እንኳ መመልከት ይቻላል። ለአንዳንድ ሕግ ነክ ነገሮች ውሳኔ ለመስጠት በየዕለቱ በዚህ ስፍራ ሽንጎ ይቀመጣል (ቁ. 39)።

ጋይዮስና አርስፕሮኮስ የመቄዶንያ ተወላጆች ናቸው። አርስፕሮኮስ ደግሞ የተሰሎንቄ ሰው ነው (የሐዋ. 20፡4፤ 27፡2፤ ቆላ. 4፡10)። ጋይዮስ በየሐዋርያት ሥራ 20፡4 ላይ የደርቤት ጋይዮስ፤ ተብሎ የተጠቀሰው ሰው ሊሆን ወይም፤ ላይሆን ይችላል። ምክንያቱም ደርቤ በገላትያ እንጂ በመቄዶንያ ውስጥ አይደለችምና። ምናልባትም ለሉቃስ በዓይን ምሥክርነት ታሪኩን የነገሩት፤ እየተነተቱ ወደ ሕዝብ መሰብሰቢያ ቦታ የተወሰዱት ጋይዮስና አርስፕሮኮስ ራሳቸው ሊሆኑ ይችላሉ።

30-31 ጳውሎስ ወደ ሕዝቡ ለመሄድ ፈልጎ ነበር። በፍጹም ሰዎችን አይፈራም። ባገኘው አጋጣሚ ሁሉ ለክርስቶስ ወንጌል ለመቆም ዝግጁ ነው።

በዚህ ጊዜ ግን በእነዚያ በቁጣ በገንፈሎት ሰዎች ፊት እንዳይቀርብ ጓደኞቹ ከሰከሉት። ምናልባትም ሊገድሉት ይችላሉ። እርግጥ ነው፤ ክርስቲያኖች ሕይወታቸውን እንኳ እንዲሰጡ ተጠርተዋል፤ እንዲህ ስለተባለ ግን ሕይወታችንን በአልባሌ ስፍራ እንጥለዋለን ማለት አይደለም።

32-34 ምንም እንኳ ሕዝቡ በመጀመሪያ ደረጃ የተቆጡት በጳውሎስና በክርስቲያኖች ላይ ሲሆንም፤ አርጤሚስን ሲጣጥሙ ለካቸው በአይሁዳውያንም ጭምር ነበር የተናደዱት። ስለዚህም አይሁዳውያን ያንን ሁከት ሲመለከቱ ጭንቅ ያዛቸው። አይሁዳውያን ከክርስቲያኖች ጋር ምንም ግንኙነት እንደሌላቸውና ክርስቲያኖች ባደረጉት አይሁዳውያን መወቀስ እንደሌለባቸውም ለሕዝቡ እንዲነግርላቸው፤ እንደ እነርሱ አይሁዳዊ የሆነውን እስክንድርን⁸⁹ አስገደዱት። ይሁን እንጂ እስክንድር ራሱ አይሁዳዊ መሆኑን ሕዝቡ ሰላወቁ ሰሚ አላገኘም።

35-37 ኤፌሶን በሮም ግዛት ውስጥ የምትገኝ የራስዋ አስተዳደር የነበራት ነፃ ከተማ ናት። የከተማዋ ባለ ሥልጣን የሚጠራው ዋና ጸሐፊ በመባል ነበር (ቁ. 35)። ምንም እንኳ ኤፌሶን ራስዋ ነፃ ከተማ ብትሆንም፤ በዙሪያዋ የነበረው የእስያ አውራጃ በሮም ንጉሠ ነገሥት ቁጥጥር ሥር ነበር፤ የአውራጃው ባለ ሥልጣንም የሚኖረው በኤፌሶን ነበር። የዚያን ሁከት ወሬ ከሰማ ደግሞ፤ የኤፌሶን ሰዎችን እንደሚቀጣቸው ጥርጥር የለውም፤ ምናልባትም ነፃነታቸውን ሊገፍፋቸው እንኳ ይችላል። ለዚህ ነበር ሕዝቡ ጸጥ እንዲሉ የከተማው ዋና ጸሐፊው የተቻለውን ሁሉ ያደረገው።

38-41 ጽንድ ሰው በሌላው ሰው ላይ ክስ ካለው ጉዳዩ ወደ ፍርድ ቤት መቅረብ እንዳለበት የከተማው ጸሐፊ ሕዝቡን አሳስባቸው። የከተማዋን ሕግ አስመልክቶ የሚነሳ ጭቅጭቅ በየጊዜው ሽንጎ የሚቀመጥ ሕጋዊ አካል ስላለ እዚያ ይታያል። እንዲህ ያለው ቅጥ ያጣ ሁከት ግን በምንም ዓይነት ተገቢ አይደለም፤ በአጭሩ መቀጨት አለበት።

*በሐዋ. 27፡2 መሠረት በተሰሎንቄ የሚኖረው የመቄዶንያው ሰው አርስፕሮኮስ ማለቱ ሳይሻል አይቀርም። (ተርጓሚው)።

ምዕራፍ 20

ጳውሎስ በመቄዶንያና በግሪክ አገር(20፡1-16)

1 ከእርሱ ቀድሞ በመሄድ ስለ ቆሮንቶስ ቤተክርስቲያን ሁኔታ እንዲነግረው ጳውሎስ ተቶን ልኮታል። ስለዚህም ኤፌሶንን ለቅቆ ከወጣ በኋላ ተቶን አገኛለሁ በማለት ወደ ጢሮክሳ ሄደ (የሐዋ. 16፡8)። እዚያም ፈልጎ ባጣው ጊዜ ወደ መቄዶንያ አቀና በመቄዶንያ ተቶን አገኘውና ስለ ቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን የምሥራች ነገረው (2ቆሮ. 2፡12-13፤ 7፡5-7 ይመለከታል)።

2-3 ጳውሎስ በመቄዶንያ ለማለፍ አንድ ዓመት ፈጀበት፤ እስከ እልዋሪቅን ድረስ ዘልቆ የሄደውም በዚህ ጊዜ ነበር። እልዋሪቅን ዘመናዊቷ ዮጎንላቪያ ናት (ሮሜ 15፡19)። ከዚያ በኋላ የደቡባዊ ግሪክ አውራጃ ወደ ሆነችው አካይያ ደረሰ። በአካይያ በተለይም ደግሞ በቆሮንቶስ ሦስት ወር ቆየ፤ የሮሜን መልእክት የጻፈውም በዚህ ጊዜ ነበር።

ጳውሎስ ከአካይያ በመርከብ ወደ ሦርያ⁹⁰ (ቁ. 3) እና ኢየሩሳሌም ለመመለስ ወስኖአል (የሐዋ. 19፡21)። በመርከብ ለመሳፈር ዝግጅት ላይ እያለ ግን የቆሮንቶስ አይሁድ እርሱን ለመግደል አድማ እንዳደረጉ ሰማ፤ ስለዚህም እቅዱን ለውጦ በእግር ጉዞ በመቄዶንያ በኩል አልፎ ለመሄድ ወሰነ።

4-6 የጳውሎስ ጓደኞች ግን በመርከብ ተሳፍረው ወደ ጢሮክሳ ሄዱ፤ እዚያም ሆነው ጳውሎስ እስኪመጣ ድረስ በጠቀሱት። በዚሁ ወቅት ጳውሎስ በእግር ጉዞ ወደ ፊልጵስቦስ ሄደ፤ ሉቃስንም እንደገና እዚያው አገኘውና ተያይዘው ወደ ጢሮክሳ ሄዱ (ቁ. 6 ላይ ሉቃስ፤ በመርከብ ተሳፍረን ሲል ራሱንም ጨምሮ መሆኑን ያስተውሏል)። ከፊልጵስቦስ የተነሱት ከቂጣ በኋላ (ክፍሊካ) በኋላ ነበር።

በቁጥር 4 ላይ የተጠቀሱት ወንድሞች ከመቄዶንያ አብያተ ክርስቲያናት የተሰበሰበውን ስጦታ በኢየሩሳሌም ለነበሩ ድሀ ክርስቲያኖች ለማድረስ፤ ከጳውሎስ ጋር አብረው ነበሩ። እነዚህ ሰዎች በመቄዶንያ፤ በገላትያና በኤፌሶን⁹¹ የነበሩ የተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት ተወካዮች ናቸው። የቆሮንቶስ (አካይያ) ተወካዮች እዚህ ላይ አልተጠቀሱም፤ ሆኖም 2ቆሮ. 8፡6፤ 18-24ን መሠረት በማድረግ ተቶና ሌሎች ሁለት ወንድሞች የቆሮንቶስ ቤተክርስቲያንን ስጦታ ለማድረስ ሳይወከሉ እንዳልቀሩ መገመት ይቻላል።

በጢሮክሳ ኤውጢኮስ የሚሉት ሰው ከሞት ተነሣ (20፡7-12)

7 ጳውሎስና ጓደኞቹ በጢሮክሳ ሰባት ቀን ቆዩ፤ እዚያ የቆዩበት የመጨረሻ ቀን በተለምዶ የሳምንቱ መጀመሪያ ቀን በመባል የሚታወቀው እሑድ ነበር። የጢሮክሳ አማኞች እንጀራ ቆሮሶ ለመብላት ማለትም፤ የጌታን ራት ሥርዓት ለማክበር በአንድነት ተሰብስበው ነበር። ክርስቲያኖች ለሳምንቱ አምልኮ ከቅዳሜ (አይሁድ እንደሚያደርጉት) ይልቅ እሑድ እንደተሰበሰቡ ሲገለጽ በአዲስ ኪዳን ይህ የመጀመሪያ ጊዜ ነው።

8-10 ጳውሎስ ረጅም ንግግር በማድረግ ላይ እያለ እዚያ ከነበሩት አንዱ ሕውጢኮስ የሚባል ወጣት አንቀላ። ምናልባትም ተሰብስበው ከነበሩበት ቤት ከነበረው ብዙ መብራት የሚወጣው ጭስ እንዲያንቀላፍ አድርጎት ይሆናል። ምክንያቱም ምን ይሁን ምን እንቅልፍ ስላሸነፈው ከሦስተኛው ፎቅ ወደቀ፤ ሰዎች ባንሡት ጊዜ ምቶ አገኙት (ቁ. 9)። ይህን የሐዋርያት ሥራ የጻፈው ሉቃስ ሐኪም ነው፤ ኤውጢኮስ መሞቱን በእርግጠኝነት መናገር ይችላል። ጳውሎስ ግን ወደ ልጁ ጎንበስ ብሎ አቀፈው፤ ወደ ሕይወትም ተመለሰ።

90 ሦርያ ደማስቆስና አንጾኪያ የተባሉ የአዲስ ኪዳን ጠቃሚ ከተሞች የሚገኙበት የሮም ግዛት አውራጃ ናት (የሐዋ. 9፡2-3፤ 11፡19-26)። ዛሬ ሦርያ በእስራኤል ሰሜናዊ ምሥራቅ የምትገኝ እውቅ የመካከለኛው ምሥራቅ አገር ናት።

91 ከእነዚህ ቁጥር 4 ላይ የተጠቀሱት ውስጥ አርስፕሮኮስ በየሐዋ. 19፡29፤ 27፡2 እና ቆላ. 4፡10 ተጠቅሶአል፤ ቲኪቆስ በኤፌ. 6፡21-22 እና ቆላ. 4፡7-8 ተጠቅሶአል፤ ፕሮፊሞስ በየሐዋ. 21፡29 እና 2ጢሞ 4፡20 ላይ ተቀቅሶአል።

⁸⁹ እስክንድር የሚባል ሰው በ1ጢሞ. 1፡20 እና 2ጢሞ. 4፡14 ላይም ተጠቅሶአል። ይኸው ሰው ይሁን ወይም ሌላ ግን አይታወቅም።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ማንቀሳፋት ሊያስከትል የሚችለውን ችግር ከኤውጢኮስ ተምረን ጥንቃቄ እናድርግ! 11-12 የጌታን ራት ሥርዓት ካከበሩና ምግባቸውንም በአንድነት ከተመገቡ በኋላ፡ ጳውሎስ እስኪነጋ ድረስ ከሰዎቹ ጋር ሲነጋገር ቆየ። ከጥቂት ጊዜ በኋላም የጳውሎስ ኃይኞች በመርከብ ወደ ኢየሩሳሌም ሄዱ።

ጳውሎስ ለኤፌሶን ሰዎች ያደረገው ስንብት (20:13-38)

13-14 ከጳውሎስ በቀር ኃይኞቹ ሁሉ ከጢሮኦዳ በመርከብ ተሳፋሩ። ወደ ሚታጥለው ወደብ ለመድረስ መርከብዋ ከባሕሩ ጋር በሚገናኝ ልሳነ ምድር ዙሪያ መሄድ ነበረበት። በእግር መሄዱ ፍጥነት ስለሚሰጥ ጳውሎስ እስከሚቀጥለው ወደብ አሳስ ድረስ በእግሩ መጓዝን መረጠ። ስለዚህም መረከቡን በአሳስ ለመገናኘት ከመሄዱ በፊት ጢሮኦዳ አንድ ቀን ማሳለፍ ቻለ።

15-16 ኤፌሶን ከሚሊጢ ሰላሣ ማይሎች ያህል ትርቃለች፤ መርከቡ በሚሊጢ ጥቂት ቀኖች ስለሚቆይ ወደ ሚሊጢ መጥተው እርሱን እንዲገናኙ ጳውሎስ ወደ ኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች መልእክት ላከባቸው።

17 ጳውሎስ የኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች በሙሉ በጳውሎስ ስብከትና ትምህርት ነበር ክርስቲያን የሆኑት። የቤተክርስቲያኑ ሽማግሌዎች በሙሉ ጳውሎስን ለማግኘት ናፍቆት አላቸው፤ ስለዚህም ሥራቸውን ትተው ጳውሎስን ለማግኘት ወደ ሚሊጢ መጡ። የሰላሣ ማይሎች እግር ጉዞ ምናቸውም አልነበረም!

በየሐዋርያት ሥራ 13:16-41 ጳውሎስ ለአይሁዳውያን እንዴት ይሰብክ እንደነበር ምሳሌ የሚሆነን ሐሳብ እንመለከታለን። ከየሐዋርያት ሥራ 17:22-31 ደግሞ ለኢሕዛብ እንዴት ይሰብክ እንደነበር ምሳሌ የሚሆነን ሐሳብ እንመለከታለን። ከዚህ ክፍል ማለትም ከቁጥር 18 እስከ 35 ባሉት ደግሞ ለክርስቲያኖች እንዴት ይሰብክ እንደነበር ምሳሌ የሚሆነንን ሐሳብ እንመለከታለን።

18-19 በኤፌሶን በነበረበት ጊዜ ጳውሎስ ስለ ሕይወቱና ለእነርሱ ስለተሰጠው አገልግሎት ለኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ያሳስባቸዋል። ጳውሎስ በፍጹም ትሕትናና በእገባ ነበር ያገለገላቸው። ለማንኛውም አገልግሎት ፍሬያማ መሆን እነዚህ ሁለት ነገሮች ማለትም ትሕትናና እገባ በጣም አስፈላጊ ነገሮች ናቸው። ጳውሎስ ስለ ክርስቲያን ወንድሞቹ ኃጢአት አንብቶአል (ቁ. 31)። ለክርስቶስ ሲል በተቀበለው መከራም አንብቶአል። በኤፌሶን ብዙ መከራ ደርሶበታል። በአይሁዳውያን ሄራ (ቁ. 19) እና በሌሎችም ምክንያቶች ጭምር መከራን ተቀብሎአል (1ቆሮ. 15:30-31፤ 2ቆሮ. 1:8-10 ይመለከታል)።

20-21 ምንም እንኳ የተለያዩ ችግርና መከራ ቢደርስበትም፤ የሚጠቅማቸውን ሁሉ ለእነዚህ የኤፌሶን አማኞች በግልጽ ከመስበክና ከማስተማር ወደ ኋላ አላለም። ጳውሎስ ይሰብክ የነበረው ስለ ክርስቶስ መስቀልም ጭምር እንጂ፤ ደስ የሚያስኘውንና የሚያጽናናውን የወንጌል ገጽታ ብቻ አልነበረም። ምንም እንኳ መስቀሉ ለአይሁዳውያን መሰናክያ፤ ለግሪካውያንም ምንነት መስሎ ቢታያቸውም (1ቆሮ. 1:23)፤ ጳውሎስ ለአይሁድም ሆነ ለግሪካውያን ያለ አንዳች ፍርሃት ስለተሰቀለው ክርስቶስ ስብከቱ። ከዚህም ሌላ ደግሞ ንስሐ እንዲገቡና ወደ እግዚአብሔርም እንዲመለሱ ለአይሁዳውያንና ለግሪካውያን ስብከቱ (የሐዋ. 17:30፤ 26:20)። ይሁን እንጂ፤ ንስሐ መግባት ብቻውን በቂ አይደለም፤ ሰዎች ሁሉ በኢየሱስ ክርስቶስ እንዲያምኑ አስተምሮአል።

በሄደበት ሁሉ የጳውሎስ ሕይወት ለአዳዲስ ደቀ መዛሙርት ምሳሌ ነበር (1ቆሮ. 11:1፤ ፊል. 3:17፤ 4:9)። ስብከቱ ፍሬያማ የሆነውም በዚህ ምክንያት ነበር። ጳውሎስ የሚያስተምሩትን በተግባር ላይ እንደማያውሉት እንደ ፈሪሳውያን አይደለም (ማቴ. 23:1-3)። በአብዛኞቹ መልእክቶቹ ስለ ሕይወቱና ስለ አገልግሎቱ እንደጻፈ

እንመለከታለን (1ቆሮ. 2:3-5፤ 2ቆሮ. 6:4-10፤ 1ተሰ. 2:1-12 ይመለከታል)።

22-23 ለጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም መሄድ በጣም አደገኛ ነበር፤ ገና ከመጀመሪያው፤ የኢየሩሳሌም አይሁዳውያን ጳውሎስን ለመግደል ሙከራ አድርገዋል (የሐዋ. 9:29)። ይሁን እንጂ ለመንፈስ ቅዱስ ምሪት በመታዘዝ ወደ ኢየሩሳሌም ለመሄድ ተዘጋጅቶአል። ከአረማውያን አብያተ ክርስቲያናት የተሰበሰበውንም ስጦታ ለኢየሩሳሌም ቤተ ክርስቲያን ማድረስ ነበረበት። ምንም እንኳ በየትኛውም የአዲስ ኪዳን ክፍል ተጠቅሶ ባናይም፤ ምናልባት ወደ ኢየሩሳሌም እንዲሄድ መንፈስ ቅዱስ ለጳውሎስ የነገረው ሌላም ምክንያት ይኖራል።

በቆሮንቶስ በነበረበት ጊዜ በይሁዳ ካሉት ከማያምኑ ሰዎች እጅ እንድድን ጸልዩልኝ በማለት ለሮም ክርስቲያኖች ጽፎላቸው ነበር (ሮሜ 15:31)። ወደ ኢየሩሳሌም በመጓዝ ላይ እያለም እዚያ ሲደርስ እስራትና ችግር እንደማገጥመው ብዙ ወንድሞች በተደጋጋሚ ያስጠነቅቁት ነበር (ቁ. 23)። በየደረሰበት ሁሉ ክርስቲያኖች ወደ ኢየሩሳሌም እንዳይሄድ ይነግሩት ነበር (የሐዋ. 21:4፤ 10-14)።

ጳውሎስ ግን ስደትንም ሆነ ሞትን የሚፈራ ሰው አልነበረም። ለክርስቶስ ወንጌል ሕይወቱን እንኳ ለመስጠት ፈቃደኛ ነበር (የሐዋ. 21:13፤ ፊል. 2:17፤ ቆላ. 1:24)። በሕይወቱ አንድ ግብ ብቻ ነበረው። እርሱም ጌታ ኢየሱስ የሰጠውን ሥራ መፈጸምና መልካሙን ገድሎ ተጋደያለሁ፤ ሩሜውን ጨርሻለሁ ለማለት መቻል ነው (2ጢዋ. 4:7-8 ይመለከታል)። ጳውሎስ ለሕይወትም ሆነ ለሞት ደንታ አልነበረውም። የእርሱ ዋናው ዓላማ ምን እንደሆነ ሲናገር፤ አሁን በሕይወት ብቻ ወይም ብቻ በሁለንተናዬ ክርስቶስ እንዲከብር ለማድረግ ሙሉ ድፍረት አለኝ አለ (ፊል. 1:20)።

25 ምንም እንኳ ከኤፌሶን የተነሣው በሰላም ቢሆንም ጳውሎስ ወደ ኤፌሶንና ወደ እስያ አውራጃ የመመለስ እቅድ አልነበረውም። የእርሱ አሳብ ከኢየሩሳሌም ወደ ሮም⁹² ከዚያ ደግሞ ወደ እስፔን⁹³ ለመሄድ ነበር (የሐዋ. 19:21፤ ሮሜ 15:23-24፤ 28)። ስለዚህም በኢየሩሳሌም የሚጠብቀው ምንም ይሁን ምን፤ ከእንግዲህ ወዲህ ከኤፌሶን ክርስቲያኖች ጋር ዳግመኛ እንደማይገናኝ ጳውሎስ አስቧል።

26-27 በኤፌሶን በነበረበት ጊዜ የእግዚአብሔርን አሳብ ሁሉ ለኤፌሶን ሰዎች ነግሮአቸዋል፤ እንግዲህ ክርስቶስን ባለመቀበላቸው የእግዚአብሔርን ፍርድ በራሳቸው ላይ እንዲመጣ ካደረጉ ጳውሎስ ምንም ኃላፊነት አይኖርበትም (ቁ. 27)። ለሚደርስባቸው ዘላለማዊ ፍርድ ከማንም ሰው ደም ጉዳሕ ነው። አስጠንቅቆአቸዋል፤ የደኅንነትንም መንገድ አመልክቶአቸዋል። መልእክቱን ችላ በማለታቸው በራሳቸው ላይ ፍርድን አምጥተዋል (የሐዋ. 18:6 ይመለከታል)።

28 እንግዲህ ለራሳችሁና ለመንጋው ተጠንቀቁ። የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በመጀመሪያ ደረጃ ለራሳቸው ጥንቃቄ ማድረግ አለባቸው! ሰይጣን የሌሎች ይልቅ መሪዎችን ማጥቃት ነው የሚፈልገው። አንድ መሪ በሰይጣን ወጥመድ ውስጥ ከወደቀ፤ በመንጋው ማለትም በአማኞች ላይ ታላቅ ችግር ይደርሳል (ቁጥር 30 ይመለከታል)። የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በመንጋው እረኞች እንዲሆኑ በመንፈስ ቅዱስ ተመርጠዋል። በመንፈስ በመንፈስ ቅዱስ እንደተሞሉ መኖር አለባቸው። ጳውሎስ እጁን በሜኒባቸው ጊዜ እንዴት መንፈስ ቅዱስን እንደተቀበሉ እነዚህ የኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ማስታወስ አለባቸው (የሐዋ. 19:1-7)።

በአዲስ ኪዳን ውስጥ የበላይ ጠባቂ⁹⁴ (1ጢዋ. 3:1) የሚለውና ሽማግሌዎች (የሐዋ. 14:23፤ 20:17) የሚሉት ቃላት በጣም ጥቂት ልዩነት ነው ያላቸው። አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን የበላይ ጠባቂዎችና ሽማግሌዎች

⁹² ሮም፣ የሮም ግዛት ዋና ከተማ ስትሆን ትገኝ የነበረውም ከአሁኗ ኢጣልያ በስተደቡብ ነበር። አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን ሮም የምዕራብ ዓለም ገናና አገር ነበረች።
⁹³ እስፔን የሮም መንግሥት ምዕራባዊ ጫፍ አውራጃ ነበረች፤ ዛሬም ቢሆን የምዕራብ አውሮፓ ታዋቂ አገር ናት።
⁹⁴ በእንግሊዘኛው ጠባቂ የሚለው ቃል «ጳጳስ» ተብሎ ተተርጉሞአል።

በቤተክርስቲያን ውስጥ በመሠረታዊ ነገሮች ያላቸው ደረጃ አንድ ዓይነት ነው። እረኞች በመባልም ይጠራሉ (ኤፌ. 4፡11)። አዲስ ኪዳን እነዚህን ቃላት በተወራራነት ይጠቀምባቸዋል። (ከአስተምህሮ ዳሳሳው የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር የሚለውን ይመለከታል)።

የቤተ ክርስቲያን መሪዎች «መንጋውን መመገብ» ይገባቸዋል (ዮሐ. 21፡15-17፤ 1ኢጥ. 5፡1-4 ይመለከታል)። የታላቁን እረኛ የኢየሱስ ክርስቶስን ምላሴነት መከተል ይኖርባቸዋል (ዮሐ. 10፡11-15 ይመለከታል)። ክርስቶስ ለበጎቹ ሕይወቱን እንኳ ሰጥቶአል። በገዛ ደሙ ቤተክርስቲያንን ማለትም፤ እያንዳንዱን አማኝ ገዛ (ዋጀ)። እኛ ሕይወት እንድናገኝ እርሱ ሞተ።

29 ሐሰተኛ መምህራንና ሐሰተኛ መሪዎች እንደ ተሰላ ርቶው (ማቴ. 7፡15)። ጳውሎስ ከኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን ከተለየ ከጥቂት ጊዜ በኋላ እነዚህ «ተኩላዎች» ወደ ቤተክርስቲያን ብቅ ብቅ ማለት ይጀምራሉ (1ጢሞ. 4፡1-2፤ 2ኢጥ. 2፡1-3፤ 1ዮሐ. 2፡18-19)። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ደግሞ ጳውሎስ፡ . . . በእስያ ያሉት ሁሉ እንደከዱኝ ታውቃለሁ። በማለት ለጢሞቴዎስ ጽፎለታል (2ጢሞ. 1፡15)፤ ይህም የኤፌሶን ክርስቲያኖችን ይጨምራል!

በመጨረሻም ሐዋርያው ዮሐንስ ከራሱ ከኢየሱስ ክርስቶስ የተቀበለውን መልእክት ለኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሲጽፍ «ነገር ግን አንድ የምንቅፍብህ ነገር አለኝ፤ ይኸውም የቀድሞውን ፍቅርህን ትተሃል፤ ከመውደቅህ በፊት የት እንደነበርክ አስታውስ ንስሐ ግባ፤ በመጀመሪያ ታደርገው የነበረውን ሥራህን አድርግ፤ ይህን ሁሉ ባታደርግ ግን ወደ አንተ እመጣለሁ፤ ንስሐም ካልገባህ መቅረዝህን ከስፍራው አነሣዋለሁ» ብሏል (ራእ. 2፡4-5)። ብዙም ሳይቆይ «መቅረዙ» ተወሰደ፤ የኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሕልውናም ተቋረጠ።

30 ሐሰተኛ ነቢያትና ሐሰተኛ መምህራን ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች መካከል እንኳ ይነሣሉ (1ጢሞ. 1፡19-20፤ 2ጢሞ. 2፡16-18፤ 3ዮሐ. 9-10)።

31 ስለዚህ ተጠንቀቁ! (1ቆሮ. 16፡13፤ 1ኢጥ. 5፡8 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

እዚህ ላይ ጳውሎስ . . . ሦስት ዓመት ሌሊትና ቀን እንባዬን እያፈሰሰሁ እንደመከርሁ አቸሁ እያስታወሳችሁ ተጠንቀቁ ይላል። ከየሐዋርያት ሥራ 19፡8፤ 10 እንደምንመለከተው፤ እዚያ የሠራው ለሁለት ዓመት ከሦስት ወር ነው። ከ52 ዓ.ም. ማለቂያ አንስቶ እስከ 55 ዓ.ም. መጀመሪያ ድረስ በኤፌሶን ነበር። ይህንንም ጳውሎስ «ሦስት ዓመት» ይለዋል።

32 ጳውሎስ የኤፌሶንን ሰዎች ለእግዚአብሔርና ለጸጋው ቃል አደራ ሰጣቸው። ከእንግዲህ ወዲህ ጳውሎስ ተለይቶአቸው ይሄዳል፤ እርሱ ያስተማራቸው የክርስቶስ ቃል ግን አብሮአቸው ይኖራል (ዮሐ. 15፡7)። ቃሉ ራሱ ሊያንጸግሩ ማለትም፤ በክርስትና ሕይወታቸው እንዲያድጉ ሊረዳቸው ይችላል። በክርስትና ሕይወት ብዙ ዓመት የኖሩ ክርስቲያኖች እንኳ በየጊዜው መበረታታትና መታነጽ ያስፈልጋቸዋል።

ያ! «የእግዚአብሔር የጸጋ ቃል» ዛሬም ከእኛ ጋር ነው። የኤፌሶን ክርስቲያኖች ያንን ቃል በቃላቸው መያዝ ነበረባቸው። ዛሬ ግን ያ «የጸጋ ቃል» በአዲስ ኪዳን በጽሑፍ ሰፍሮአል። ስናነበውና ስንታዘዘው ቃሉ ያንጸናል፤ በቅዱሳንም መካከል ርስት ማለትም የዘላለም ሕይወትን ይሰጠናል። የተቀደሱት ብቻ ናቸው በመንግሥተ ሰማይ ርስት የሚኖራቸው (ዕብራውያን 12፡14 እና ከአስተምህሮ ዳሳሳው የደገንነት መንገድ የሚለውን ይመለከታል)።

33-35 የኤፌሶን ክርስቲያኖች እንዲከተሉት፤ ጳውሎስ የሕይወት ምሳሌነቱን እንደገና ያቀርባል። የሚኖረው፤ በገዛ እጆቹ በሚሠራው ነበር። የማንንም ብር ወይም ልብስ አልተመኘሁም ይላል (2ቆሮ. 11፡9፤ 1ተሰ. 2፡9፤ 2ተሰ. 3፡7-9 ይመለከታል)።

ኢየሱስ ራሱም «ከሚቀበል ይልቅ የሚሰጥ የተባረከ ነው» ነበር ያለው (ማቴ. 5፡42፤ 2ቆሮ. 9፡6-11 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ይህ የኢየሱስ አባባል በአራቱ ወንጌሎች ውስጥ አልተጻፈም። ኢየሱስ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያልሰፈሩ ብዙ ነገሮችን ተናግሮአል (ዮሐ. 21፡25 ይመለከታል)።

ጳውሎስ ደካሞችን ስለመርዳት በመልእክቶቹ ብዙ ጊዜ ጽፎአል (ሮሜ 15፡1፤ ገላ. 6፡2 ይመለከታል)። ሌላው ቀርቶ በጌታ ስለሚያምንና አስቀድሞ ሌባ ስለነበረ ሰው እንኳ፡- «ይሰርቅ የነበረ ክእንግዲህ ወዲህ አይሰረቅ፤ ይልቅስ ለችግረኞች የሚያካፍለው ገንዘብ እንዲኖረው በገዛ እጆቹ መልካም ነገርን ይሥራ» ነበር ያለው (ኤፌ. 4፡28)።

36-38 ከዚያም ከኤፌሶን ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ጋር አብሮ ከጸለየ በኋላ በመርከብ ተሳፍሮ ወደ ኢየሩሳሌም ሄደ።

ምዕራፍ 21

ከሚሊጢን ወደ ጢሮስ (21፡1-6)

1-3 ጳውሎስና ጓደኞቹ የሚዲትራንያንን ባሕር ምሥራቃዊ ክፍል አቋርጠው፤ በዚያ ዘመን ሮማውያን በሥርዓ ውስጥ የነበራቸው ግዛት አካል ወደ ነበረችው ፊንቄ (የአሁን ዘመን ሊባኖሪት) ሄዱ። የቆጵሮስን ባሕር ዳርቻ (የሐዋ. 13፡4) ተሻግረውም በፊንቄ ውስጥ ታላቅ ከተማ ወደነበረችው ጢሮስ ደረሱ (የሐዋ. 12፡20)።

4 በጢሮስ ቤተክርስቲያን ነበረ፤ ስለዚህም መርከቡ ጭነቱን እስኪያራግፍ ድረስ ጳውሎስና ጓደኞቹ እዚያ ከነበሩት ደቀ መዛሙር ዘንድ ቆዩ። ከእነዚህ ደቀ መዛሙርት አንዳንዶቹ በኢየሩሳሌም ጳውሎስን ስለሚገጥሙ ችግር ከመንፈስ ቅዱስ ተረድተዋል። ስለዚህም ወደዚያ እንዳይሄድ መከራት (የሐዋ. 20፡23)፤ ጳውሎስ ግን ወደ ኢየሩሳሌም እንዲሄድ ከመንፈስ ቅዱስ ምሪት አግኝቶ ስለነበር፤ የሆነው ቢሆንም ጉዞውን ማቋረጥ አልፈለገም (የሐዋ. 20፡22)።

5-6 መርከቡ ጭነቱን አራግፎ ካበቃ በኋላ ጳውሎስና ጓደኞቹ በጢሮስ ከነበሩት ደቀ መዛሙርት ጋር ተሰናብተው በመርከብ ተጉዘው ወደ ጴጤሌማስ ደረሱ (ቁ. 7)።

ጳውሎስ በቂሣርያ (21፡7-16)

7-8 ጳውሎስን አሳፍራ የነበረችው መርከብ የመጀመሪያዎቹ አረማውያን በክርስቶስ ወዳመነበት (የሐዋ. 10፡1)፤ ከእስራኤል በስተሰሜን ወደነበረችው ቂሣርያ ሄደች። ጳውሎስና ጓደኞቹ ያረፉት በፊሊጶስ ቤት ነበር። ፊሊጶስ ወደ ቂሣርያ የመጣው ከሃያ ዓመት በፊት ነበር (የሐዋ. 8፡39-40)። ፊሊጶስ ከመጀመሪያዎቹ የኢየሩሳሌም ዲያቆናት አንዱ ነበር (የሐዋ. 6፡3-5)። አራት ልጆቹም በትንቢት መናገር ስጦታቸው በጣም ታዋቂዎች ሆነዋል። በዕድሜያቸው ገፍተዋል፤ ለቤተክርስቲያንም ታላቅ እገዛ እያደረጉ ነበር።

10-11 አጋባብ ከኢየሩሳሌም ቤተክርስቲያን የመጣ ነቢይ ነው (የሐዋ. 11፡27-28)። የኢየሩሳሌም አይሁድ ጳውሎስን እንደሚይዙትና ለአረማውያን (ሮማውያን) አሳልፈው እንደሚሰጡት ትንቢት ተናገረ። ይሁን እንጂ አጋባብ ወደ ኢየሩሳሌም እንዳይሄድ ጳውሎስን አልተጫነውም። እዚያ ሲደርስ ምን እንደሚገጥመው መንፈስ ቅዱስ ያመለከተውን ብቻ ነበር የተናገረው።

ኢየሱስም ስለ ራሱ ተመሳሳይ ትንቢትን ተናግሮ ነበር (ማር. 10፡32-33)። ይሁን እንጂ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ከመፈጸም ወደ ኋላ አሳለም።

12-14 የጳውሎስ ጓደኞች ግን የእግዚአብሔር ፈቃድ ምን እንደነበር አልተረዱም። ኢየሱስ መከራ ወደሚቀበልበት ኢየሩሳሌም እንዳይሄድ ጴጥሮስ ሲከላከለው ነበር (ማር. 8፡31-33)፤ አሁን ደግሞ ወደ ኢየሩሳሌም እንዳይሄድ ጓደኞቹ ጳውሎስን እየተከላከሉት ነው። ጳውሎስ ማልቀሳቸውን እንዲተውና ከውሳኔው ወደ ኋላ እንዲል እንዳያስቸግሩት ለመናቸው። ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም የሚሄድበት የሚኖረው ዓላማ ከአረማውያን አብያተ ክርስቲያኖች የተሰበሰበውን ስጦታ

95 ዲያቆናት ግን የተለዩ ናቸው። በቤተክርስቲያን ውስጥ ድሆችና ሕሙማንን መርዳት፤ እንዲሁም ገንዘብ ነክ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ዲያቆናት ኃላፊነት አለባቸው (የሐዋ. 6፡2-4፤ 1ጢሞ. 3፡8 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

እዚያ ለነበረችው ቤተክርስቲያን ለማድረስ ነበር (ሮሜ 15፡25-28)። በዚህ ስጦታ አማካይነት በአይሁዳውያንና በአረማውያን ክርስቲያኖች መካከል ኅብረት ሊፈጠር እንደሚችል ተስፋ አድርጎአል።

15-16 ምናሶን ግሪክኛ ተናጋሪ ክርስቲያን አይሁድ ሲሆን፤ ከመጀመሪያዎቹ የኢየሱሳም አማኞች አንዱ ነው።⁹⁶ ግሪክኛ ተናጋሪ በመሆኑም፤ ግሪክኛ ተናጋሪ የነበሩትን የጳውሎስ ኃይኞች በቤቱ ለማስተናገድ ተገቢ ሆኖ ተገኝቶአል።

የጳውሎስ ኢየሱሳም መድረስ (21፡17-26)

17 በኢየሱሳም የነበሩ ወንድሞች ጳውሎስን በደስታ ተቀበሉት። ኮአረማውያን አብያተ ክርስቲያናት ስለተሰበሰቡላቸው ስጦታም በጣም አመሰግኑዋል።

18-19 በዚያ ወቅት የኢየሱስ ታናሽ ወንድም ያዕቆብ የኢየሱሳም ቤተክርስቲያን መሪ ነበር። ሌሎቹ ደቀ መዛሙርት በሙሉ ወንጌልን ለመስበክ ወደተለያዩ ስፍራ ሄደዋል።

በዙሃ አረማውያን ወደ ጌታ እንደመጡና በእስያና በግሪክ ስለተመሠረቱት አያሌ አብያተ ክርስቲያናት ጳውሎስ ለኢየሱሳም ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ሪፖርት አቀረበ (የሐዋ. 14፡27 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ከእርሱ ጋርም ከእነዚህ አብያተ ክርስቲያናት የተላኩ ተወካዮች ነበሩ። አረማውያን ባመጡት ስጦታ አማካይነት ስላላቸው እምነትና ፍቅር፣ ጉልህ ማረጋገጫ ለመሆን ነበር የመጡት። ስለዚህ በኢየሱሳም የነበሩ ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ስለ ሁሉም ነገር እግዚአብሔርን አመሰገኑ (ቁ. 20)።

20-21 ይሁን እንጂ፤ ችግርም ነበር። እንደሚታወቀው ኢየሱሳም የአይሁዳውያን ከተማ ናት፤ አብዛኞቹ አማኞችም ከአይሁድ እምነት የመጡ ነበሩ። አሁንም ቢሆን፤ የአይሁድን ሕግ ማለትም የሙሴን ሕግ እየተከተሉ ነው (ቁ. 21)። ከአይሁድነት ወደ ክርስትና የመጡት ሰዎች፤ የሙሴን ሕግ መጠበቅም ሆነ መገረዝ እንደሌለባቸው ጳውሎስ እንደሚያስተምር የተናፈሰውን ሐሰተኛ ወሬ፤ እነዚህ አይሁዳውያን ሰምተዋል። በእነርሱ አስተሳሰብ እንዲህ በማለት አረማውያንን ማስተማሩ ትክክል ቢሆንም፤ ይህንን ለአይሁዳውያን ክርስቲያኖች ማስተማሩ ግን ትክክል አይደለም። በእነርሱ አስተሳሰብ የሙሴን ሕግ መጠበቅ የለባችሁም በማለት አይሁዳውያንን ማስተማር ይቅር ሊባል የማይችል በደል ነው። ስለዚህም አብዛኞቹ በኢየሱሳም የነበሩ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች በጳውሎስ ላይ ጥርጣሬ ነበራቸው።

22-24 ያዕቆብና የኢየሱሳም ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች በአይሁዳውያን ክርስቲያኖችና በጳውሎስ መካከል የተፈጠረውን አለመግባባት ለማርገብና እርቅን ለማውረድ አሰቡ። በአንድ ወይም በሌላ መንገድ ጳውሎስ ራሱ እንኳ የአይሁድን ሕግ እንደሚከተል እነዚህ አይሁዳውያን ማረጋገጫ የሚሆናቸው ነገር ካገኙ፤ ቅሬታቸውን ያነሳሉ በማለት ያዕቆብና የቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች አሰቡ። እንደአጋጣሚ ሆኖ በዚያው ወቅት የናዝሬውያንን ስእለት ያደረጉ አራት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች እዚያ ነበሩ (የሐዋ. 18፡18 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ነገር ግን በስእለቱ ወቅት በአንድ ዓይነት ሁኔታ ረከሰዋል። ስለዚህ አሁን ራሳቸውን ማንፃት ነበረባቸው (ማቴ. 6፡5-6፤ 9-12)። ጳውሎስ ከእነርሱ ጋር ከነጻ፤ የሚያስፈልገውንም ክፍያ ከከፈለላቸው፤ እርሱ ራሱ እንኳ የሙሴን ሕግ እንደሚከተል ሁሉም ይገምታሉ።

25 ይህንንም በማድረጋቸው ግን የኢየሱሳም ቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች፤ አስቀድሞ የተወሰነውን ውሳኔ ማለትም፤ አረማውያን የሙሴን ሕግ መከተል እንደሌለባቸው የተወሰነውን መሻራቸው አልነበረም። አስቀድሞ የተወሰነው፤

አይሁዳውያን አማኞችን ላለማስከፋት አረማውያን ክርስቲያኖች ከረከሰ ሥጋ እና ከወሲባዊ ርኩሳት⁹⁷ እንዲርቁ ነበር (የሐዋ. 15፡19-20፤ 28-29 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

26 ጳውሎስ በኢየሱሳም ቤተክርስቲያን አሳብ ተስማማ። አንዳንድ ሰዎች ጳውሎስን በወላዋይነትና አጭም የለሽነት ይነቅፉት ይሆናል። ይሁን እንጂ፤ ነቀፋቸው መሠረት አይኖረውም። ምክንያቱም ጳውሎስ አንድ ዓላማና አንድ ግብ ብቻ ነው ያለው፤ ይኸውም በሚቻለው መንገድ ሁሉ አይሁዳውያንንም ሆነ አረማውያንን ወደ ክርስቶስ ማምጣት ነው (የሐዋ. 16፡3፤ 1ቆሮ. 9፡20 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

የጳውሎስ መታሠር (21፡27-40)

27-29 የአንጠቆስጤን ቀን ለማክበር አንዳንድ አይሁዳውያን ከኤፌሶንና ከእስያ ወደ ኢየሱሳም መጥተዋል (የሐዋ. 20፡16)። የኤፌሶን አይሁድ ከዚህ አስቀድሞም ጳውሎስን ከፋኝ ተቃውመውታል (የሐዋ. 20፡19)። እነዚሁ የኤፌሶን አይሁዳውያን ከጥቂት ቀን አስቀድሞም የኤፌሶን ተወላጅ ከሆነ ጥርፊዋስ ከሚባል አረማዊ ጋር ጳውሎስን አይተውታል (የሐዋ. 20፡4)። አሁን ደግሞ ራሱን ለማንጸት ወደ መቅደሱ ውስጥ ሲገባ ተመልክተዋልና ጥርፊዋስንም ይዞት እንደገባ አሰቡ። ወደ አይሁዳውያን ቤተ መቅደስ የውስጠኛው ክፍል ሲገባ የሚገኝ ማንኛውም አረማዊ ወዲያውኑ ይገደላል። አይሁድ አንድ አይሁዳዊ ያልሆነ ሰው ወደ ቤተ መቅደሳቸው መግባቱ ብቻ ያረከሰዋል በማለት ያስባሉ፤ ስለዚህም በእነርሱ አስተሳሰብ አረማዊ ወደ ቤተ መቅደሳቸው መግባቱ ትልቅ ወንጀል ነው።⁹⁸

በዚህ ዓይነት የጳውሎስ ተቃዋሚዎች ሐሰተኛ ክስ መሥርተውበታል። ምንም እንኳ ጳውሎስ ከወንጀሉ ነጻ ቢሆንም፤ በዚህ ሐሰተኛ ክስ ምክንያት የጳውሎስ ስም ነድፎአል፤ ሕይወቱም አደጋ ላይ ነው። ሐሰተኛ ወሬ በተለይም ደግሞ በቤተክርስቲያን ውስጥ የሚነዛ ሐሰተኛ ወሬ ምን ያህል አደገኛ እንደሆነ ከዚህ ታሪክ ልንማር እንችላለን።

30 አይሁድ ጳውሎስን ያዙት፤ እየተታዩም ከቤተ መቅደስ አወጡት። ከዚያ በኋላም በግርግሩ መካከል አረማዊ ሰው ወደ መቅደስ እንዳይገባና እንዳያረከሰው በማለት የመቅደሱ ባለሥልጣኖች በሮችን ሁሉ ዘጉ።

የአርጤሚስን ቤተ ጣየት ክብር አጉድፎአል በማለት የኤፌሶን ሰዎች በጳውሎስ ላይ አመጽ እንዳስነሱ ሁሉ (የሐዋ. 19፡27-29)፤ አሁን ደግሞ በተመሳሳይ ምክንያት የኢየሱሳም አይሁዳውያን አመፅ አስነሱበት።

31-32 አይሁድ ጳውሎስን ሊገድሉት አስበዋል፤ አንዳንድ ሮማውያን ወታደሮች ደርሰው ባያስጥሉት ኖሮ፤ የጳውሎስ ሕይወት እዚያው ያከትም ነበር። ከቤተ መቅደሱ ጥቂት ራቅ ብሎ የሮማውያን ጦር ሠፈር ነበር፤ ከቤተ መቅደሱ አደባባይ ጋር በደረጃዎች ይገናኛል። ስለዚህም በጦር ሠፈሩ የነበሩ ወታደሮች ሁከቱን እንደሰሙ ወዲያውኑ ደርሰው የጳውሎስን ሕይወት አዳኑ።

33-34 የጦር ሠፈሩ አዛዥ ጳውሎስ ትልቅ ወንጀል ሳይፈጽም እንዳልቀረ አሰበ፤ ስለዚህም በሠንሠለት እንዲታሠር አዘዘ።

ይሁን እንጂ፤ የዚያ ሁከት መንስኤ ምን እንደሆነ አዛዥ ማወቅ አልቻለም፤ ምክንያቱም ከሕዝቡ ከፊሉ አንድ ነገር ሲናገር ከፊሉ ደግሞ ሌላ ነገር ይናገር ነበር።

35-36 ወታደሮቹ ወደ ጦር ሠፈሩ በሚወስደው ደረጃ ጳውሎስን በመውሰድ ላይ እያሉ፤ እርሱን ለመያዝ ሕዝቡ

97 ዝሙት ወይም ወሲባዊ ርኩሳት ሲል፤ ሉቃስ በአይሁድ ሕግ የተከለከለ ማንኛውም ወሲባዊ ርኩሳት ማለቱ ነው።

98 ወደ አይሁድ መቅደስ ወደ ውስጠኛው ክፍል በሚያስገባው በር ላይ፤ «ማንኛውም በዚህ በር የሚገባ አረማዊ ይገደላል» የሚል የማስጠንቀቂያ ጽሑፍ ነበር። ይህ በር ነበር የአሕዛብ አደባባይ በመባል የሚታወቀውንና ውስጠኛውን የመቅደስን አደባባይ ከውጪኛው የሚለየው። ጳውሎስ በኤፌሶን መልእክቱ ስለዚህ በር ሲጽፍ፤ አይሁዳውያንና አረማውያንን ለያይቶ የነበረ የፀልል ገድግዳ ብሎታል (ኤፌ. 2፡14-18)። ይህ «የሚለየንን ግድግዳ» ክርስቶስ አፍርሶታል። አሁን አይሁዳውያንም ሆኑ አረማውያን አማኞች አንድ ቤተሰብ ናቸው።

96 ከእስጢፋኖስ ሞት በኋላ በጳውሎስ አነሳሽነት በተቀሰቀሰው ስደት ምክንያት አብዛኞቹ ግሪክኛ ተናጋሪ የሆኑ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ከኢየሱሳም ተባረሩ (የሐዋ. 8፡1-3)። ምናሶን ግን ከኢየሱሳም አልወጣም ነበር። የጳውሎስን አረማውያን ኃይኞች በቤቱ ውስጥ ለማስተናገድም ፈቃደኛ ነበር። ለአንድ አረማዊክ ተናጋሪ ለሆነ አይሁዳዊ ክርስቲያን ደግሞ ይህን ማድረጉ በጣም አዳጋች ነበር።

አዲስ መከራ አደረገ። ሊይዙት እንዳልቻሉ በማወቃቸውም «ግደሉት» እያሉ በመጮህ ይከተሉት ነበር። ከሃያ ሰባት ዓመት በፊትም አንድ ሌላ እስረኛን አስመልክቶ በዚያው ከተማ ተመሳሳይ ጩኸት ይስተጋባ ነበር፤ የዚያም እስረኛ ስም ኢየሱስ ነበር (ዮሐ. 19፡15)።

37-38 ጳውሎስ ከሦስት ዓመት በፊት በሮማውያን ላይ አመጽ ያስነሳ ግብጻዊ ሰው ሳይሆን እንደማይቀር፤ የጦር ሠፈሩ አዛዥ በስሕተት አሰበ። ሮማውያን፣ ግብጻዊውንና ተከታዮቹ የነበሩትን አይሁዳውያን በማጥቃታቸው፣ የአድማው መሪ ቢያመልጥም፣ አብረውት ከነበሩት ሰዎች ግን ብዙዎቹ ተገድለዋል። ስለዚህም ከሞት የተረፉት አይሁዳውያን እነርሱን ለሮማውያን አጋፍጦ በመሸሹ ቂም ይዘው ነበር። ስለዚህም አይሁድ ጳውሎስን ለመግደል በብርቱ የሚሞከሩት በዚህ ምክንያት ሳይሆን እንደማይቀር የወታደሮቹ አዛዥ አሰበ።

39-40 «እኔ ግብፃዊ አይደለሁም» አለ ጳውሎስ ለአዛዥ። «እኔ በኪልቅያ በምትገኘውና ዝነኛ በሆነችው በጦርሴስ ከተማ የተወለድሁ አይሁድ ነኝ»።⁹⁹ ስለዚህም ለራሱ መከላከያ እንዲያቀርብ አዛዥን ካስፈቀደ በኋላ ጳውሎስ በራሳቸው ቋንቋ፣ በአረማይክ መናገር ጀመረ።¹⁰⁰

ምዕራፍ 22

ጳውሎስ ለሕዝቡ ያደረገው ንግግር (22፡1-21)

1-2 ከጳውሎስ የጉዞ ጓደኞች ጥቂቶቹ ግሪካውያን ስለነበሩ፣ አይሁድ የጠበቁት በግሪክኛ ቋንቋ ይናገራል ብለው ነበር ። ይሁን እንጂ፣ በራሳቸው ቋንቋ ሲናገር ሲሰሙት ወዲያውኑ ጸጥ ብለው በእርጋታ ያዳምጡት ጀመር።

3 በመጀመሪያ እንደ እነርሱ ሁሉ እርሱም አይሁዳዊ እንደሆነና በገዛ ራሳቸው ከተማ በኢየሱሳሌምም እንዳደገ አሳስባቸው። የተማረውም ከአይሁድ ታላላቅ መምህራን አንዱ በሆነው በግላዳያስ¹⁰¹። እንደ እነርሱ ሁሉ በመንፈሳዊ ቅንፃት እግዚአብሔርን የሚያገለግል ነበር።¹⁰² ጳውሎስ ይህን ሁሉ ያለው እንደ እነርሱ ሁሉ እርሱም ትክክለኛ አይሁዳዊ መሆኑን ሕዝቡ እንዲያምኑ ለማድረግ ነበር (ገላ. 1፡13-14፤ ፊል. 3፡4-6 እና ገለጻውን ይመለከታል)። የቤተ መቅደስም ሆነ የአይሁድ ሕግ ጠላት አለመሆኑን እንዲያውቁለት ይፈልጋል።

4-5 ከዚያ በኋላ ደግሞ እንዴት አድርጎ በመጀመሪያ ይህን መንገድ የሚከተሉትን ማለትም ክርስቲያኖችን ያሳድድ እንደነበረ ለሕዝቡ ተናገረ። ጳውሎስ ክርስቲያኖችን እስከምት ድረስ በማሳደድ እንጂ፣ እነርሱን በመያዝና ወህኒ እንዲገቡ በማድረግ ብቻ የሚረካ ዓይነት ሰው አልነበረም (የሐዋ. 26፡9-10 ይመለከታል)። ይህን በመስማታቸውም ሕዝቡ ደስ ሳይሰኙ አልቀረም (የሐዋ. 8፡3፤9፡1-2 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

6-11 የሐዋርያት ሥራ 9፡3-9 እና ገለጻውን ይመለከታል። 12-13 የሐዋርያት ሥራ 9፡10-19 እና ገለጻውን ይመለከታል።

14-15 እዚህ ላይ ሐናንያ የተናገረው ቃል በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 9 ላይ አልተጻፈም። ጳውሎስ የራሱን ጥልቅ ሃይማኖታዊ እምነት በራሱ ቃላት እየገለጸ ነበር። እርሱ የኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያ እንዲሆን የተሾመው ሕግ አካባቢና

መንፈሳዊ አይሁድ በሆነው በሐናንያ እንደ ነበረ ለሕዝቡ ሊያስረዳቸው ይፈልጋል (ቁ. 12)።

ሐናንያ ጳውሎስን እንዲህ አለው- «የአባቶቻችን አምላክ ፈቃዱን እንድታውቅ ዳድቁን (ክርስቶስን) እንድታይና ድምፁንም እንድትሰማ አስቀድሞ መርጠሃል»። ጳውሎስ ሞትን አሸንፎ የተነሣውን ክርስቶስን አይቶታል፤ ለዓይኖቹ መታወር ምክንያት የሆነውን ክብርን አይቶታል። «እኔ እንተ የምታሳድደኝ የናዝሬቱ ኢየሱስ ነኝ» (ቁ. 8) በማለት ሲናገረውም ድምፁን ሰምቶታል። ጌታን በዓይኖቹ በማየቱና ድምፁንም በመስማቱ ነበር የጳውሎስ ሕይወት በፍጹም የተለወጠው። በእንዲህ ያለ እርግጠኝነት ጳውሎስ ኢየሱስን ባያውቀው ኖሮ ግን፣ የደረሰበትን መከራና ችግር ሁሉ በደስታ መቀበል ባልቻለም ነበር።

ይሁን እንጂ፣ በዚህ ዓይነት መንገድ ክርስቶስን ማወቅ የሚችሉት ጳውሎስን የመሳሰሉ ሐዋርያት ብቻ ናቸው በማለት ማሰብ የለብንም፤ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት ሁላችንም በፍጹም እርግጠኝነት ክርስቶስን ማወቅ እንችላለን። ከቂጥር 15 እንደምንመለከተው ደግሞ ሐናንያ ጳውሎስን፣ «ለላዮሽውና ስለሰማሽው በሰው ሁሉ ፊት የእርሱ ምስክር ትሆናለሁ» አለው። በሰው ሁሉ ፊት ሲል፣ አይሁዳውያንንም ሆነ አረማውያንን ያጠቃልላል (ሉቃ. 24፡48፤ የሐዋ. 1፡8 ይመለከታል)። ሰላያችሁትና ስለሰማችሁት ሁሉ ምስክሮች ትሆናላችሁ (1ዮሐ. 1፡1-3)። በዚህ ሁኔታ ነበር ሐዋርያ እንዲሆን የተሾመው (1ቆሮ. 9፡1፤15፡7-9 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)።

16 ከዚያ በኋላ ሐናንያ ጳውሎስን አጠመቀው፤ ጳውሎስም በእምነት ከኃጢአቱ ሁሉ ነጻ።

17-18 ጳውሎስ በጌታ ካመነ በኋላ በደማስቆና በአረብ አገር ጥቂት ጊዜ አሳለፈ (የሐዋ. 9፡20-22፤ ገላ. 1፡17)። ከዚያ በኋላም ወደ ኢየሱሳሌም ተመለሰ (የሐዋ. 9፡26-28፤ ገላ. 1፡18)። በኢየሱሳሌም በነበረበት ጊዜ ጌታ በራዕይ ተገልጦ «. . . በፍጥነት ከኢየሱሳሌም ውጣ አለው» (ቁ. 18)። የኢየሱሳሌም አይሁድ የጳውሎስን ምስክርነት እንደማይቀበሉት ጌታ ያውቃል። አይሁድ ጳውሎስን እንደከሃደ ቆጥረውታል፤ በጣም ስለሚጠሉትም ሊገድሉት እየፈለጉ ነው (ሐዋ. 9፡29)።

19-20 ጳውሎስ ግን ከጌታ ጋር መከራከር ጀመረ። ለእምነቱ ቀናዲ አይሁድ ስለነበርና እስጢፋኖስን የመሳሰሉ ክርስቲያኖችን በጽኑ በማሳደዱ (የሐዋ. 7፡57-58)፣ በኢየሱሳሌም የነበሩ አይሁድ ምስክርነቱን ይሰማሉ በማለት አሰበ። ወደ ጌታ እንዴት እንደመጣ ቢነግራቸው አይሁድ ይነካሉ፣ እንዲያውም እነርሱ ራሳቸውም በክርስቶስ ያምናሉ በማለት ገምቶታል። በአንድ በኩል ስንመለከተው የጳውሎስ ግምት ትክክለኛ ይመስላል፤ ምክንያቱም በሌላ አጋጣሚ ብዙ አይሁድ በጳውሎስ ታሪክ እንደተነኩ አይመስረዝም። በዚህ ጊዜ ግን የጳውሎስ በኢየሱሳሌም መቆየት ምንም ጥቅም እንደሌለው ኢየሱስ አውቆአል፤ እዚያ የነበሩት አይሁድ እንደማይሰሙት ያውቃል። ማን እንደሚቀበለውና ማን እንደማይቀበለው ጌታ ያውቃል።

21 ጌታ ጳውሎስን «ተነሥና ሂድ» አለው። በየሐዋ. 9፡30 ላይ ደግሞ አይሁድ ጳውሎስን ለመግደል እንደሚፈልጉ ወንድሞች ባወቁ ጊዜ ወደ ቂሃርያ ወሰዱት ከዚያም ወደ ጦርሴስ እንዲሄድ አደረጉ የሚል ተጽፎአል። ጌታ ተናገረ፤ ወንድሞችም ጳውሎስን ከኢየሱሳሌም አወጡት። ከኢየሱሳሌም ለቅቆ እንዲወጣ የእርሱ ፈቃድ መሆኑን ጌታ በእነዚህ ሁለት መንገዶች ለጳውሎስ አመለከተው።

ጌታ ጳውሎስን «በሩቅ ወዳሉ አረማውያን ስለምልክህ ተነሥና ሂድ» አለው። እዚህ ላይ ነበር ጳውሎስ በዋነኝነት ደረጃ ለአረማውያን ወንጌል እንዲሰብክ ከጌታ ልዩ ሹመትን ያገኘው (ገላ. 2፡8-9 ይመለከታል)።

ጳውሎስ የሮም ዜጋ (22፡22-30)

22 እስከዚህ ጊዜ ድረስ ሕዝቡ ጳውሎስን በእርጋታ ሲያዳምጡት ነበር፤ ወደ አረማውያን እንደተላከ ቢነግራቸው ግን በቂጣ ገነፈሉ። ከዚህ በፊት ጳውሎስ አይሁድ ያልሆነ አረማዊ ወደ ቤተ መቅደስ እንዳመጣ ሰምተው ነበር። አሁን

⁹⁹ ጦርሴስ የሮም ግዛት የሆነችው ኪልቅያ ዋነኛ ከተማ ነበረች። ጦርሴስ ከአሁኑ ዘመን ቱርክ ደቡባዊ ክፍል ነበር የምትገኘው።

¹⁰⁰ አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን አረማይክ በአብዛኛው የእስራኤልና የመካከለኛው ምሥራቅ አገርን ተራ ሰዎች የሚነገር ቋንቋ ነበር።

¹⁰¹ ግላዳያስ በየሐዋ. 5፡33-39 ተጠቅሞአል።

¹⁰² አይሁዳውያን በእርግጥ ቅንፃት ነበራቸው! ይሁን እንጂ ቅንፃታቸው በትክክለኛ ዕውቀት ላይ የተመሠረተ አልነበረም (ሮሜ 10፡2)። ለዚህም ነበር ኢየሱስ-«አባት ሆይ! የሚያደርጉትን ስለማያውቁ ይቅር በላቸው» በማለት የጸለየላቸው (ሉቃ. 23፡34)።

ደግሞ ገና «አረማዊ» የሚለውን ቃል ሲሰሙ ቁጣቸው እንደገና ተቀጣጠለ።

23-24 አዛዥ የህዝቡን ቁጣ ብርታት ባየ ጊዜ ወዲያውኑ ጳውሎስን ወደ ወታደሮቹ ሰፈረ ወሰደው፤ የአረማይክ ቋንቋ ስለማያውቅ ጳውሎስ ለሕዝቡ የተናገረው ምን እንደነበር አልተረዳም። ስለዚህም ጳውሎስ ያደረገው ወንጀል ምን እንደሆነና ሕዝቡንም እንደዚያ የሚያስቆጣ ምን እንዳደረገ እንዲጣራ ጳውሎስን እየገረፉ እንዲያስቃዩት አዘዘ።

ግርፋት በጣም አስከፊ ከሆኑ የሮማውያን ማስቃያ መንገዶች አንዱ ነው። በመግረፊያው ጫፍ ላይ ብረት ወይም አጥንት ይቋጠረበታል፤ ይህም ደግሞ የተገራፈውን ጀርባ በአስቃቂ ሁኔታ ያቆስለዋል። ብዙዎችም በግርፋቱ ወቅት ሕይወታቸው ያልፋል። ጳውሎስ ራሱም ቢሆን አምስት ጊዜ በአይሁዳውያን ተገርፎአል (ተራ ግርፋት)፤ በሮማውያንም ሦስት ጊዜ በዱላ ተደብድቦአል (የሐዋ. 16፡22-23፤ 2ቆሮ. 11፡24-25)። እስከዚያ ጊዜ ድረስ ግን በእነዚያ ብረት ወይም አጥንት በተቋጠረባቸው መግረፊያዎች ተገርፎ አያውቅም።

25-26 በሮማውያን ሕግ መሠረት ማንኛውንም ሮማዊ መግረፍ ሕገ-ወጥ ነበር። ምንም እንኳን የአንድ ሮማዊ ዜጋ ወንጀል በፍርድ ቤረጋገጥም በእንዲህ ያለ አስቃቂ ሁኔታ አይቀጣም። ጳውሎስ ደግሞ ይህን በሚገባ ያውቃል።

አዲስ ኪዳን በሚጻፍበት ዘመን የሮም ዜግነት ታላቅ ጠቀሜታ ነበረው። አንድ ሰው ሮማዊ ዜጋ ሆኖ በመወለዱ ብቻ የሮም ዜግነት ይኖረዋል፤ ወይም ደግሞ ለመንግሥቱ በሚሰጠው ታላቅ አገልግሎት የሮም ዜግነት በሽልማት መልክ ይሰጠዋል። ጳውሎስ የተወለደው ሮማዊ ዜጋ ሆኖ ነበር (ቁ. 28)። ከዚህም የተነሣ ምናልባት አባቱ የሮም ዜግነት ሳይኖረው እንደማይቀር መገመት ይቻላል። ይሁን እንጂ፣ የጳውሎስ አባት እንዴት የሮም ዜግነትን እንዳገኘ የሚታወቅ ነገር የለም፤ ምናልባትም በጠርሴስ ለነበረው የሮም አስተዳደር ያደረገው ውለታ ይኖራል።

የተለያዩ ችግር ሲደርስብን ከዚያ ችግር ለማምለጥ፣ የሚያስችለንን ማንኛውንም ሕጋዊና ምክንያታዊ እርምጃ መውሰድ ተገቢ መሆኑን ከዚህ የጳውሎስ ምሳሌነት መመልከት እንችላለን። ያለ ወንጀላችን ወንጀለኞች ሲያደርጉን፤ በደለኞች አለመሆናችንን መግለጽ አለብን፤ በማንኛውም ሕጋዊ መንገድ ራሳችንን መከላከል አለብን። ባላደረግነው ጥፋት ከሚደርስብን ቅጣት ራሳችንን ለመከላከል በማንኛውም ሕጋዊ መንገድ መጠቀም ይኖርብናል። ክርስቲያኖችም ቢሆኑ እንደማንኛውም ሰው ሁሉ ሕጋዊ ሮብት አላቸው፤ ትሕትናና አክብሮት በተሞላበት ሁኔታ በእነዚህ ሕጋዊ መብቶቻችን መጠቀሙ ትክክልና ተገቢ ነው። ይሁን እንጂ፣ እምነታቸው በእግዚአብሔር ብቻ እንጂ፣ በማንኛውም ዓይነት ሕግና ሥርዓት እንዳይሆን ጥንቃቄ ማድረግ አለባቸው። ምንም እንኳን ሁሉ ጊዜ የምንጠብቀውን ያህል ከሰዎች ፍትሕ ባናገኝም፣ እውነተኛ ፍትሕና ዳኝነትን ግን ከእግዚአብሔር እናገኛለን (1ጴጥ. 2፡19-23 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

27-28 ጳውሎስ የሮም ዜጋ እንደሆነ አዛዥ ሲሰማ ጀርድን ማመን አቃተው። የጳውሎስ ልብሰች ቆሽሸዋል፤ ተቀዳድዋል። እንደማንኛውም ዓይነት ተራ ወንጀለኛ እንጂ ሮማዊ ዜጋ አይመስልም!

ጳውሎስ በነበረበት ዘመን ማንም ሰው ዜግነትን መግዛት ይችል ነበር። የዜግነት መታወቂያዎች በመሸጥ የሮም ባለሥልጣናት ከፍተኛ ገንዘብ ያገኙ ነበር። አዛዥ ራሱም ቢሆን ብዙ ገንዘብ በመክፈል ነበር የሮም ዜግነትን የገዛው። እንደራሱ ሁሉ ጳውሎስም የሮም ዜግነትን በከፍተኛ ያገኘ መስሎት እንደዚህ ዓይነት ቡቱታምና የቆሽሽ ሰው እንዴት ያን ሁሉ ገንዘብ ማግኘት ቻለ? ሲል አሰበ! ጳውሎስ፡ «እኔ ግን በሮም ዜግነት ተወልጃለሁ» አለ።

29 በተመሳሳይ ሁኔታ በፊሊጲስዮስ እንደነበሩት ባለሥልጣናት ሁሉ (የሐዋ. 16፡38) ይህም አዛዥ ፈራ። ታላቅ ወንጀልን ሲፈጽም ነበር! እንዲያውም ጳውሎስን ለግርፋት ለማዘጋጀት በጠፍሮ እንዲወጠር በማድረጉ ብቻ ወንጀል ፈጽሞ አል (ቁ. 25)።

30 ሕዝቡ በጳውሎስ ላይ እንደዚያ በቁጣ ገንፍለው የተነሣሉት ሃይማኖታዊ ጉዳዮችን ብቻ የሚመለከት እንደሆነ አዛዥ ተረዳ (የሐዋ. 18፡14-15 ይመለከታል)። የአይሁድ

ሃይማኖትን በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይ ደግሞ የሸንጎው አባላት የመዳኘት ሥልጣን ነበራቸው፤ ስለዚህም የጳውሎስ ክስ ምክንያት ምን እንደሆነ እንዲያስረዱት አዛዥ የሸንጎው አባላትን ለማስጠራት ወሰነ።

ምዕራፍ 23

ጳውሎስ በሸንጎው አባሎች ፊት (23፡1-11)

1 «ወንድምጅ ሆይ! እስከ ዛሬ ድረስ ሁሉ ጊዜ በእግዚአብሔር ፊት የኖርሁት በመልካም ኅሊና ነው።» ለመሆኑ ጳውሎስ እንደዚህ ለማለት እንዴት ደፈረ? ቤተክርስቲያንን ከፋኛ አሳድሶአል። እግዚአብሔርን መቃወም ብቻ ሳይሆን፣ እንዲያውም የእግዚአብሔር ጠላት ነበር! ታዲያ፣ እንደዚህ ሲል ምን ማለቱ ነው?

ጳውሎስ እንደዚህ ማለቱ ነበር፤ በሚያደርገው ነገር ሁሉ ለእግዚአብሔር እንደሚሠራ ወይም ደግሞ ለእግዚአብሔር የነበረበትን የዴታ እንደሚወጣ ነበር በቅንነት የሚያምነው። ክርስቶስን የተቃወመውና ቤተክርስቲያንንም ያሳደደው በመልካም ኅሊና ነበር (የሐዋ. 26፡9)። እርግጥ ነው ጳውሎስ ታላቅ ወንጀል ፈጽሞ አልፈው ይሁን እንጂ፣ ኅሊናውን ይቆይ ነበር (የሐዋ. 24፡16 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

እንዲህ ከሆነ፣ በሮሜ ምዕራፍ 7 ላይ በእኔ ወይም በእኔ ሥጋዊ ባሕርይ ምንም መልካም ነገር እንደሌለ አውቃለሁ፤ ምክንያቱም ምንም እንኳን መልካም ነገር የማድረግ ፍላጎት ቢኖረኝም ያንን መልካም ነገር ማድረግ ችሎታ የለኝም። ማድረግ የምፈልገውን መልካም ነገር አላደርግም፤ ዳሩ ግን የማልፈልገውን ክፉ ነገር አደርጋለሁ በማለት የጻፈው ለምንድነው? (ሮሜ 7፡18-19)። በሮሜ ምዕራፍ 7 ላይ ጳውሎስ በውስጡ ስለነበረው መንፈሳዊ ግጭትና ኃጢአትን ለማድረግ ስለነበረው ዝንባሌ ወይም መሻት መግለጹ ነበር። እዚህ በአይሁድ ሸንጎ አባሎች ፊት በሚያደርገው ንግግር ግን፣ ስለውጫዊ ተግባሩ እንጂ፣ ስለውስጣዊ መንፈሳዊ ትግሉ አይደለም የሚናገረው። እዚህ ላይ ጳውሎስ በእግዚአብሔር ፊት በመልካም ሕሊና ኖሮአለሁ ሲል በውጫዊ ተግባራዊ ማድረግ የሚገባኝን ሁሉ አድርጌአለሁ ማለቱ ነበር። ጳውሎስ ሕግን በመጠበቅ ስለመጽደቅም ቢሆን ያለ ነቀፋ እኖር ነበርሁ በማለት ለፊልጵስዮስ ሰዎች የጻፈውም ተመሳሳይ ጉዳይን በተመለከተ ነበር (ፊል. 3፡6)።

ይሁን እንጂ፣ የጳውሎስ ትምክህት የክርስቶስ ጽድቅ እንጂ፣ በራሱ ጽድቅ አልነበረም፤ በክርስቶስ የሚገኘውንም ጽድቅ በእምነት ተቀብሎአል (ፊል. 3፡9 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ምንም እንኳን ኅሊናችንን ይቆይ ቢሆንም፣ የኅሊናችንን ይቆይ መሆን በራሱ በእግዚአብሔር ፊት ያጽድቀናል ማለት አይደለም። ጳውሎስ ለቆሮንቶስ ሰዎች ሲጽፍ፣ እኔ እንደማውቀው ከሆነ ኅሊናዬ አይወቅስኝም፤ ይህም እኔ ይቆይ መሆኔን አያስረዳም። በእኔ ላይ የሚፈርድ ጌታ ኢየሱስ ብቻ ነው። ብሎአል (1ቆሮ. 4፡4)። ብዙውን ጊዜ እኛም ብንሆን እንደ ጳውሎስ ሁሉ መልካም ያደረግን እየመሰለን ከፋ ስናደርግ እንገኛለን። ኅሊናችንን ይቆይ ቢሆን ይችላል፤ ሆኖም የገዛ ኅሊናችን ራሱ አሳስቶናል። እግዚአብሔር ባለማወቅ ስላደረግነው ክፉ ነገር እንኳን ሳይቀር ይፈረድብናል።

2 ጳውሎስ በአይሁድ ሸንጎ ፊት ገና ንግግሩን መጀመሩ ነበር፤ መልካምና ታማኝ አይሁድ መሆኑን እንደሚያሳምናቸውም ተስፋ አድርጎአል። ይሁን እንጂ፣ «እስከዛሬ ድረስ ሁሉ ጊዜ በእግዚአብሔር ፊት የኖርሁት በመልካም ሕሊና ነው» እያለ ሲናገር ሲሰማ ሊቀ ካህናቱ ሐናንያ በጣም ተቆጥቶ አፋን እንዲመቱት አዘዘ።

ሐናንያ ምን ያህል ብልሹና ክፉ ሰው እንደነበር ከሌሎች ታሪክ መጻሕፍትም መመልከት ይቻላል። ሐናንያ ከ47 እስከ 58 ዓ.ም. የነበረ ሊቀ ካህን ነው።

3 አንድን ለምርመራ የቀረበ ሰው መምታት የሸንጎውን ሕግ የሚጻረር ተግባር ነበር። ወንጀለኛነቱ ያልተረጋገጠበትን ሰው መምታትም ሆነ መቅጣት ከፍተኛ ወንጀል ነበር።

እንዲመታ ያዘዘው ራሱ ሊቀካህናቱ መሆኑን ባለማወቁም ጳውሎስ ወደ እርሱ ዘወር አለና፤ አንተ በኖራ የተለሰንህ ግድግዳ አለው እንዲህ ዓይነቱ ግድግዳ ከውጪ በኩል ሲታይ አዲስና ጠንካራ መስሎ ይታያል፤ ውስጡ ግን የተፈረካከሰና ምስጥ የበላው ነው። ኢየሱስም የአይሁድ መሪዎችን በኖራ የተለሰነ መቃብር ብሎአቸዋል (ማቴ. 23፡27)። እነዚህ የአይሁድ መሪዎች ከውጪ ሲታዩ መልካም ይመስላሉ ውስጣቸው ግን ግብዝነትና ክፋት ተዋልቶአል።

አንዳንድ ጊዜ ክፉ ሰዎችን ፊት ለፊት መገሰጽ እንደሚኖርብን ከዚህ ምሳሌ የምንማረው ይኖረናል (ማር. 13፡11)። አንዳንድ ጊዜ ግን ከመናገር ይልቅ አለመናገር ይመረጣል (ማር. 14፡60-61፤ 15፡3-5፤ 1ጴጥ. 2፡23)። መቼ መናገር እንዳለብንና መቼ መናገር እንደሌለብን መንፈስ ቅዱስ ራሱ ይመራናል።

4-5 ሊቀ ካህናት እንደሆነ ቢያወቅ ኖሮ ጳውሎስ ያን በመሰለ ሁኔታ አደናገረው ነበር። በብሉይ ኪዳን፤ «በእግዚአብሔር ላይ የሰድብ ቃል አትናገር የህዝብህንም መሪ አትሰደግ» የሚል ተጽፎአል (ዘጸ. 22፡28)። በመንፈሳውያንም ሆነ በዓለማውያን መሪዎቻችን ላይ እኛም ብንሆን ምንም ክፉ ቃል መናገር የለብንም። እነዚህ መሪዎች በእግዚአብሔር የተሾሙ ናቸው፤ በእነርሱ ላይ በምንናገረው ክፉ ቃል በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ መንገድ በራሱ በእግዚአብሔር ላይ ክፉ እየተናገርን ነው ማለት ነው (ሮሜ 13፡1-2፤ 1ጴጥ. 2፡13-14፤ 17 እና ገላጳውን ይመስክቷል)።

6-8 አይሁድ ሰዶቃውያንና ፈሪሳውያን በሚባሉ ሁለት ዋና ዋና ቡድኖች ተከፍለዋል። ሰዶቃውያን ምንጊዜም ቢሆን ከሮማውያን ባለሥልጣኖች ጋር ተጣጥመው መኖር ይዋክራሉ። ስለዚህም ማንኛውም ዓይነት ሁከት ሮማውያንን ያስነሳብናል በማለት ስለሚፈሩ እንደ ጳውሎስ ዓይነቱን ብጥብጥ የሚያስነሣ ሰባኪ በፍጹም ይቃወማሉ። ከዚያም በላይ ደግሞ ዋና ዋናዎቹ ካህናት ጳውሎስን ለፍርድ ለማቅረብ ከፍተኛ ፍላጎት ነበራቸው፤ ያን በማድረጋቸውም ሮማዊው አዛዥ ይደሰታል፤ በእርሱም ፊት ሞገስ እናገኛለን በማለት አስበዋል።

በሰዶቃውያንና በፈሪሳውያን መካከል የነበረው ዋናው ልዩነት ፈሪሳውያን በሙታን ትንሣኤ ሲያምኑ፤ ሰዶቃውያን ግን በሙታን ትንሣኤ አለማመናቸው ነበር (ማር. 12፡18፤ 24-27)። ክርስቶስ በዚህ ዓለም ከነበረበት ጊዜ በፊት እንኳ ፈሪሳውያን በሙታን ትንሣኤ ያምኑ ነበር። ፈሪሳውያን በዘላለም ሕይወትም ተስፋ ሆደርጋሉ። ስለዚህም ክርስቲያን የሆኑት ፈሪሳውያን¹⁰³ ከሞት ለመነሣት የመጀመሪያው ሰው በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ አማካይነት የዘላለም ሕይወት ተስፋቸው እንደተፈጸመ ያምናሉ (1ቆሮ. 15፡20)።

ስለዚህም ጳውሎስ ሙታን እንደሚነሱ ተስፋ የሚያደርግ ፈሪሳዊ መሆኑን ሲናገር (ቁ. 6)፤ የሸንጎ አባል የነበሩት ፈሪሳውያን ደጋፊዎቹ ሆኑ። ይህም ደግሞ የሸንጎ አባሎች በነበሩት ፈሪሳውያንና በሰዶቃውያን መካከል ከፍተኛ ጠብ ፈጠረ። በዚህም ምክንያት ሸንጎው በጳውሎስ ላይ አንድም ውላጅ ማድረግ አልቻለም።⁹ ሞትን አሸንፎ የተነሣው ኢየሱስ እንደተናገረው ጳውሎስ ለሸንጎው አባላት ተናገረ። ይህም ደግሞ ፈሪሳውያን የሆኑ የሸንጎው አባሎችን አላስከፋቸውም። መልአክ ወይም መንፈስ ጳውሎስን ሳይናገረው እንዳልቀረ ምትዋል፤ እነርሱ ራሳቸውም በመላእክትና በመናፍስት ያምኑ ስለነበር፤ በዚህ አባባሉ ምንም ያገኙበት ስህተት አልነበረም።

10 የጳውሎስ ወንጀል ምን እንደነበር ከሸንጎው አባሎች ለማጣራት ገዢው ተስፋ አድርጎ ነበር፤ ሆኖም ተስፋ እንዳደረገው ሳይሆን፤ ምንም ማወቅ አልቻለም!

11 ጳውሎስን ለማደፋፈርና መመሪያ ለመስጠት በአንዳንድ ወቅቶች ክርስቶስ በራእይ ተናግሮት ነበር (የሐዋ. 18፡9፤ 22፡17)። አሁን ደግሞ ክርስቶስ በራእይ ተገልጦ፤ «አይዞህ በኢየሩሳሌም እንደመሰከርክልኝ እንዲሁም በሮም ልትመሰከርክልኝ ይገባሃል» አለው።

ከዚያ በኋላ ጳውሎስ በእስራኤል ለሁለት ዓመት ያህል በእስረኝነት ኖሮአል፤ ስለ ሕይወቱ ጭንቀትም ሆነ ፍርሃት ግን አልነበረውም። እግዚአብሔር የወሰነው ጊዜ ሲደርስ አንድ ቀን ወደ ሮም እንደሚሄድ እርግጠኛ ነበር።

ጳውሎስን ለመግደል የተደረገ ሔራ (23፡12-22)

12-15 አንድን ነገር ካላጠናቀቁ በቀር ምንም እንዳይበሉና እንዳይጠጡ መሐላ ማድረግ በአይሁድ ዘንድ የተለመደ ባሕል ነበር። ያን ነገር ማከናወን የማይቻል ሆኖ ከተገኘ ግን በባሕላቸው መሠረት መሐላው ይቻራል።

በዚህም መሠረት አርባ የሚሆኑ አይሁዳውያን ተሰበስቡና፤ ጳውሎስን ሳይገድሉ ምንም ነገር እንደማይበሉና እንደማይጠጡ መሐላ አደረጉ። ወደ ካህናት አለቆች ወደ ሽማግሌዎች ሄደው ስለ ሔራው ነገሩአቸው፤ እቅዳቸውን ለመፈጸም እንዲተባበሩአቸውም ጠየቁአቸው። የአይሁድ መሪዎች ሔራውን ለመቃወማቸው ምንም የተጻፈ ነገር የለም፤ ስለዚህም እነርሱም እንኳ ሳይስማሙበት አልቀሩም።

16-22 በዚህ ክፍል ውስጥ ካልሆነ በቀር ስለ ጳውሎስ እህትና ልጅዋ ምንም የተጻፈ የለም። የጳውሎስ እህት ልጅ ይህን የአይሁድ ሔራ እንዴት እንደደረሰበትም ምንም የምናውቀው የለንም።

አዛዥ ስለ ሔራው ሲሰማ ጳውሎስን በእርሱ ቁጥጥር ሥር ለማቆየት አልፈለገም። በዜግነቱ ሮማዊ የሆነው ጳውሎስ ከተገደለ፤ ተገቢውን ጥበቃ ባለማድረጉ አዛዥ ሊቀጣ ነው።

ጳውሎስ ወደ ቂሣርያ ተዛወረ (23፡23-35)

23-24 ወዲያውኑ አዛዥ ጳውሎስን ወደ ሮማዊው ገዢ ወደ ፊልክስ በሌሊት ሊልከው ወሰነ። በመንገዱም ላይ ማንም ሊያጠቃው እንዳይችል 470 ወታደሮች ጳውሎስን እንዲጠብቁት አደረገ።

25-30 ሰሙ ቀላውዴዎስ ሉስዮስ የተሰኘው አዛዥ የጳውሎስን ጉዳይ የሚመለከት ደብዳቤ ለፊልክስ ጻፈ። በአንድ በኩል ስንመለከተው የጻፈው እውነቱን አልነበረም። በደብዳቤው ላይ ይህን ሰው አይሁዳውያን ይዘው ሲገድሉት ነበር፤ እኔ ግን የሮም ዜጋ መሆኑን ሰላወቅሁ ከወታደሮች ጋር ደርሼ አዳንሁት ብሎአል (ቁ. 27)። ይህ ግን እውነት አይደለም። ጳውሎስ የሮም ዜጋ መሆኑን አዛዥ ያወቀው እንዲገረፍ በጠፍሮ አስወጥሮት በነበረ ጊዜ ነበር (የሐዋ. 22፡24-25)። ስለዚህ ጉዳይ ግን አዛዥ አንድም የጠቀሰው ቃል የለም!

31-32 አንቲጳጥሪስ ከኢየሩሳሌም ሰላሣ አምስት ማይሎች ያህል ርቃ የምትገኝ መንደር ነበረች። ያን ሁሉ መንገድ የተጓዙት በአንድ ሌሊት ነው። እግረኛ ወታደሮች በፍጥነት ሳይጓዙ አልቀሩም! በማግሥቱ ጳውሎስን ከኢየሩሳሌም አይሁድ አንድም የሚያሰራው ነገር አልነበረም፤ ስለዚህም ሰባዎቹ ፈረሰኞች ብቻ ጳውሎስን አጅበው ሮማዊው ገዢ ወደነበረበት ቂሣርያ የተቀረውን ሰላሣ ማይሎች ተጓዙ።

33-35 አገረ ገዥው ፊልክስ የአዛዥን ደብዳቤ ካነበበ በኋላ ከሳሾቹ በአካል ቀርበው ክላቸውን ካሳሰሙ በቀር ጳውሎስን አስመልክቶ አንድም ነገር ላለማድረግ ወሰነ። ያን ጊዜ ብቻ ነው የጳውሎስን ጉዳይ በትክክል ማወቅ የሚችለው። እስከዚያው ድረስ ግን በመጀመሪያ ንጉሥ ሄሮድስ ለራሱ መኖሪያ አሠርቶት በነበረው ቤተመንግሥት ውስጥ ጳውሎስ በጥንቃቄ እንዲጠበቅ አዘዘ (ሐዋ. 12፡1፤ 19)።

¹⁰³ ክርስትናን የተቀበለ ፈሪሳዊ በፈሪሳዊነቱ ይቀጥላል፤ እንደዚሁም ደግሞ ክርስትናን የተቀበለ አይሁዳዊ ያው አይሁዳዊ ሆኖ ነበር የሚናገረው። ለምሳሌ ያህል፤ ምንም እንኳ ጳውሎስ ክርስቲያን ቢሆንም፤ አይሁዳዊም፤ ፈሪሳዊም ነበር። (ይህ ሊሆን የሚችለው በአይሁድ ሃይማኖት ብቻ ነው)፤ በ90 ዓ.ም. ግን በክርስቶስ ያመኑ ሁሉ በአይሁድ ምክራብ መገኘት አይችሉም በማለት የአይሁድ መሪዎች ወሰኑ። ስለዚህም ከ90 ዓ.ም. በኋላ ለአይሁዳውያን ክርስቲያኖች ከአይሁዳውያን ጋር መገናኘቱም ሆነ ኅብረት ማድረጉ ይበልጥ አዳጋች እየሆነ መጣ።

ምዕራፍ 24

ጳውሎስ በፊልክስ ችሎት የቀረበበት ክስ (24፡1-9)

1 ጳውሎስን ለመከሰስ የሸንጎው አባሎች ወደ ቂሣርያ ሲመጡ ጠርጠሉስ የሚባል ጠበቃም ይዘው መጥተዋል።

2-4 ጠርጠሉስ ፊልክስን በማመስገን ንግግሩን ጀመረ። ይህ ደግሞ የወቅቱ ልማድ ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ ግን ፊልክስ ምስጋና የሚገባው ዓይነት ሰው አልነበረም፤ ምክንያቱም ምን ያህል ጨካኝና ፈላጭ-ቆራጭ ገዢ እንደነበር ከሌሎች የታሪክ መጻሕፍት መረዳት ይቻላል።

5-6 ጠርጠሉስ ከሱን የጀመረው፤ ይህ ሰው መጥፎ በሽታ ሆኖብናል፤ በግለም ባሉት አይሁዳውያን ሁሉ ላይ ሁከት ያስነሣል በማለት ነበር። እንዲህ ዓይነቱን ክስ አዲስ ኪዳን ከተጀመረበት ጊዜ አንስቶ አይሁድ በክርስቲያኖች ላይ ሲያሰሙ ኖረዋል (ሉቃ. 23፡1-2፤ 5፤ የሐዋ. 16፡20-21፤ 15፡6-7)። እንደ እውነቱ ከሆነም ሉቃስ ወንጌሉንና እንዲሁም የሐዋርያት ሥራን የጻፈበት ዋናው ምክንያት ለዚህ ክስ ምላሽ ለመስጠት ነበር። ሉቃስ ከጻፈበት ምክንያት አንዱ ክርስቲያኖች ከሚከሰሱባቸው ወንጀሎች አንዱንም እንኳ አለመፈጸማቸውን ለማሳየት ነበር። ክርስቲያኖች አንድም ሁከት አላሰነሱም፤ በሮም መንግሥት ላይም አላመጹም። ለፍርድ በቀረቡበት ጊዜ ሁሉ የሮምን ሕግ ለመተላለፋቸው ማስረጃ ማቅረብ የቻለ አንድም ሰው እንኳ አልነበረም (ሉቃ. 23፡4፤ 13-15፤ የሐዋ. 18፡14-15፤ 26፡30-32)።

ጠርጠሉስ በጳውሎስ ላይ የቀረበው ሁለተኛው ክስ ደግሞ ናዝሬውያን ለሚባሉት መናፍቃን መረያቸው ነው የሚል ነበር (ቁ. 5)። ኢየሱስም ቢሆን በእስራኤል ውስጥ ባለቸው የናዝሬት ከተማ በማደጉ «ናዝሬዊ» ተብሎአል (ሉቃ. 4፡16)። በጠቅላላው አዲስ ኪዳን ውስጥ የኢየሱስ ተከታዮች ናዝሬውያን የተባሉት እዚህ ስፍራ ብቻ ነው።¹⁰⁴

ጠርጠሉስ በጳውሎስ ላይ የቀረበው ሦስተኛው ክስ ደግሞ ቤተ መቅደስን ሊያረክስ ሲሞክር ይዘነዋል የሚል ነበር (ቁ. 6)። ጳውሎስ ቤተ መቅደስን እንዳላረከስ አይሁድ ያውቃሉ፤ ስለዚህም ምንም ማስረጃ ሊያቀርቡበት አይችሉም። መቅደስን ለማርከስ «ሲሞክር» ይዘነዋል በማለት ብቻ ነበር የከሰሱት፤ እዚህ ላይ ጠርጠሉስ ለማቅረብ የፈለገው ዋናው ሐሳብ አይሁድ ቀድመው ባይዙት ኖሮ ቤተ መቅደሱን ያረክስ ነበር ለማለት ነው። ጳውሎስ ይህን ክስ ለማስተባበል ምንኛ ተቸግሮ ይሆን? ጠርጠሉስ በጣም ብልጥ ነው፤ ብልጣብልጥና ተንኮለኛ ጠበቃ ደግሞ ንጹሑን ሰው እንኳ ወንጀለኛ አድርጎ ማቅረብ ይችላል!

7-9 ስለ ጳውሎስ መታሠር ጠርጠሉስ እውነቱን አጣምሞ ነበር የተናገረው። «በሕጋችን መሠረት ያዘነው» (ቁ. 6)፤ የጦር አዛዦች ሉቃስን ግን «በታላቅ ኅይል ከእጃችን ነጥቆ ወሰደው» አለ (ቁ. 7)።¹⁰⁵ ይሁን እንጂ፤ ጠርጠሉስ አነጋገር ሐሰት ነበር። አልተሳካላቸውም እንጂ፤ ቢሳካላቸው ኖሮ አይሁድ እዚያው ቤተ መቅደሱ አደባባይ ላይ ጳውሎስን ለመግደል ሞክረው ነበር፤ ሕይወቱን ያዳነው የሮም ወታደሮች መድረስ ነበር (የሐዋ. 21፡30-32)።

ጳውሎስ የቀረበው መከላከያ (24፡10-21)

10 ከ52 እስከ 59 ዓ.ም. ፊልክስ የይሁዳ (ደቡባዊው የእስራኤል ግዛት) አገረ ገዥ ነበር። ጳውሎስ ለፍርድ እፊቱ በቀረበበት ጊዜ ፊልክስ የአገረገዥነት ሥራውን ከጀመረ ጥቂት ዓመት ሆኖታል፤ ስለዚህም ስለ አይሁድ ባሕል ብዙ ነገር ያውቃል ማለት ነው። ለዚህ ነበር ጳውሎስ ፊልክስ ፊት ቀርቦ መከላከያ ነጥቦቹን ማሰማት ደስ ያለው።

11-13 ጠርጠሉስ የቀረበበትን ክስ ሁሉ ጳውሎስ አስተባበለ። የጠርጠሉስ ክስ ግልጽ አለመሆኑን ያስተውሏል። ጳውሎስ ላይ ካቀረባቸው ክሶች ሁሉ አንድም እንኳ ግልጽ አልነበረም። «በግለም ባሉት አይሁዳውያን ሁሉ ላይ ሁከት ያስነሳል» እና «ቤተ መቅደሱን ለማርከስ ሲሞክር ይዘነዋል» የሚል መሠረት የሌለውና ጭፍን ያለ ክስ ነበር የቀረበበት። እንዲህ ዓይነቶቹን ጅምላና መሠረት የለሽ ክሶች ደግሞ ማንም ሊያቀርባቸው ይችላል። ለምሳሌ ያህል «ሁከት ፈጣሪ ነው» ወይም «ወንጀለኛ ነው» በማለት የፈለጉትን ሰው መከሰስ ይቻላል። እንዲህ ዓይነቶቹ ክሶች ደግሞ ከተራ ስም ማጥፋት ውጪ ምንም ማለት አይደሉም።

ጳውሎስ ለክሱ የሰጠው ምላሽ ግን የተደበሰበሰ አልነበረም። ለጠርጠሉስ ከሦች በግልጽና በዝርዝር መከላከያ አቅርቦአል። በመቅደሱ ውስጥ ወይም ደግሞ በየትኛውም የከተማው ስፍራ ሁከት እንዳላሰነሳ ከማንም ጋር ክርክር እንዳላደረገ ተናገረ። ለመሠረቱበት ክስ አንድ ማስረጃ እንኳ እንዲያቀርቡ ከላሾቹን ጠየቃቸው።

14 ከቀረቡበት ከሦች አንዱንም እንኳ እንዳላደረገ ከተናገረ በኋላ ቀጥሎ ያደረገውን ጳውሎስ ለፊልክስ ገለጸ። እውነተኛውን አምላክ አምልኮአል፤ እውነተኛውን መንገድ ማለትም ኢየሱስ ክርስቶስን ተከትሎአል (ዮሐ. 14፡6)። በሙሴ ሕግና በነቢያት መጻሕፍት ማለትም በብሉይ ኪዳን ያምናል። ኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛ አይሁድ እንደሆነ ሁሉ እርሱም እውነተኛ አይሁድ ነው።

15 ይህም ብቻ አይደለም፤ እንደ አብዛኞቹ አይሁዳውያን ሁሉ፤ ጳውሎስም በሙታን ትንሣኤና በዘላለም ሕይወት ያምናል። የሙታን ትንሣኤና የዘላለም ሕይወት አይሁዳውያን ተስፋ ከሚያደርጋቸው ነገሮች ዋና ዋናዎቹ ናቸው። በሙታን ትንሣኤና ከሞት በኋላ ስላለው ሕይወት የማያምኑ ሰዱቃውያን ብቻ ናቸው (የሐዋ. 23፡6-8)።

እዚህ ላይ ጳውሎስ ጳድቃንና ኃጥአን ከምት እንደሚገሥ ይናገራል። ጌታ ኢየሱስም እንደዚህ ብሎአል። «በመቃብር ውስጥ ያሉት ሁሉ የእርሱን ድምፅ የሚሰሙበት ሰዓት ይመጣል። መልካም የሠሩ ከምት ተነሥተው በሕይወት ይኖሩላቸው ከፉ የሠሩ ግን ከምት ተነሥተው ይፈረዱባቸዋል» (ዮሐ. 5፡28-29)። አንድም ሳይቀር ሁሉም ሰው ይነሣል። እዚህ ላይ ግን፤ «ትንሣኤያችን የሚሆነው በየት ነው? በእግዚአብሔር መንግሥት ወይስ በሰይጣን መንግሥት?» የሚል ዐቢይ ጥያቄ ይነሣል።

16 መልካም ኅሊና ለማንኛውም ክርስቲያን በጣም አስፈላጊ ነው። አውቀን ኃጢአት ስናደርግና ንስሐ ለማድረግም ፈቃደኛ ካልሆንን ኅሊናችን ይቆሽሻል (የሐዋ. 23፡1 እና ገለጻውን ይመልከቷል)። በእንደዚያ ዓይነት ሁኔታ ውስጥ ስንሆን እግዚአብሔር ይቀናል። በኃጢአት ሕይወት ስንቀጥል መንፈስ ቅዱስን እናሳዝናለን (ኤፌ. 4፡30)፤ የመንፈስ ቅዱስንም ሥራ እናጸፍናለን (1ተሰ. 5፡19)፤ መንፈሳዊ ሕይወታችንም ይጠወልጋል፤ ይደርቃል። እምነታችን ይናወጣል (1ጢዋ. 1፡19)። በመካከላችን ኅሊናው የቆሸሸበት ሰው ካለ ያለ ምንም መዘግየት አቅኑኑ ንስሐ ይግባ፤ የኃጢአትን ይቅርታ በመቀበልም ይንጻ። (1ዮሐ. 1፡9 እና ገለጻውን ይመልከቷል)።

17 እዚህ ላይ ጳውሎስ አሁን ወደ ኢየሩሳሌም ስለመጣበት ዋና ምክንያት ይናገራል። ከአረማውያን አብያተ ክርስቲያናት የተሰበሰበውን ስጦታ ለኢየሩሳሌም ቤተ ክርስቲያን ለማድረስ ነበር የመጣው (የሐዋ. 19፡21፤ 20፡22፤ ሮሜ 15፡25-27 ይመልከቷል)። 18-19 ጳውሎስ በተገቢው መንገድ በቤተ መቅደስ ውስጥ መባ ያቀርብ እንደነበር እንደገና ይገልጻል። የአይሁድን ሥርዓት የሚጸረር አንድም ከፉ ነገር አላደረገም፤ ሁከትም አላሰነሳም። ወዲያውኑ ግን ከእስያ የመጡ አንዳንድ አይሁዳውያን ያዙት (የሐዋ. 21፡27-28)። «እነርሱ በእኔ ላይ የክስ ምክንያት ካላቸው በአንተ ፊት ቀርበው ይናገሩ» አለ ጳውሎስ።

ከዚህ የምንማረው በጣም ጠቃሚ ትምህርት አለ። በሰዎች ላይ ክስ ማቅረብ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ፊት ለፊት መሆን አለበት። የሚያቀርቡት ክስ ሐሰት መሆኑን ወይም ደግሞ ከፊል እውነትን እንደያዙ የሚያውቁ ሰዎች ናቸው።

104 በሰብራይስጥና በአረብኛ ቋንቋዎች «ናዝሬውያን» የሚል ስም ነበር ለክርስቲያኖች የተሰማቸው።
105 በቁጥር 6 እና 7 የተጠቀሱትን የሚጫምሩት። ሁሉም የሐዋርያት ሥራ በኩረ ጽሑፎች አይደሉም።

ተከላሸፍ በሌሎች የሚናገሩት። ሐሰተኝነታቸው እንደሚጋለጥ ስለሚያውቁ ከላቸውን ፊት ለፊት ለማቅረብ ድፍረት የላቸውም። በአንድ ሰው ላይ የምንናገረው ነገር ካለን፤ ያንኑ ነገር ደግሞ እፊቱ ለመናገር የማንፈልግ ከሆነ ባንናገረው ይመረጣል።

20 ከኢሲያ የመጡ አይሁዳዊያን ግን የሉም። ስለሆነም ጳውሎስ «እዚህ ሸንጎ ያሉት አይሁዳውያን የፈፀሙትን ወንጀል ያሳዩኝ» ይላል። 21 የአይሁድ ሸንጎ አባሎች በጳውሎስ ላይ አገኘነው የሚሉት «ወንጀል» በትንሣኤ ሙታን የሚያምን ፈረሳዊ መሆኑ ብቻ ነበር። ይህ እምነቱ ሰዱቃውያንን¹⁰⁶ አስቆጥቶአል፤ ስለዚህም ለፍርድ አቅርበውታል። ከዚህ ውጪ ሰዱቃውያን በጳውሎስ ላይ ምን ጥፋት አላገኙበትም።

ጳውሎስና ፊልክስ (24፡22-27)

22-23 ጳውሎስ በፊልክስ ፊት ለፍርድ በድጋሚ መቅረቡ ወይም ደግሞ የወታደሮቹ አዛዥ ሉስዮስ መምጣቱ አልተገለጸም። ይሁን እንጂ፤ ከጳውሎስ ጉቦ አገኛለሁ በሚል ተስፋና አይሁዳውያንን ደስ ለማሰኘት ካለው ፍላጎት የተነሣ ፊልክስ ጳውሎስን ሁለት ዓመት ያህል በወህኒ ቤት እንዳቆየው እናውቃለን (ቁ. 26-27)።

24-25 ፊልክስ ድሩሲሳ¹⁰⁷ የምትባል ሚስቱ ጳውሎስ በኢዮሱስ ክርስቶስ ስለማመን ሲናገር ለመስማት ፈልገዋል። ስለዚህም በየጊዜው እየመጣ እንዲናገራቸው ያስጠሩት ነበር። ይሁን እንጂ፤ አዳዲስ ትምህርትን በመስማት ጊዜ ለማሳለፍ እንጂ፤ ከልባቸው እግዚአብሔርን የሚፈልጉ አልነበሩም። ስለዚህም ጳውሎስ ስለጽድቅና ራስንም ስለመግዛት፤ ስለሚመጣውም ፍርድ በተናገር ጊዜ ፊልክስ ፈራና «ይበቃል! ይበቃል!» አለ። እንደ እውነቱ ከሆነ ግን ከሌላው ሁሉ ይልቅ ፊልክስና ዱሩሲሳ ስለእነዚህ ሦስት ነገሮች ማለትም ስለ ጽድቅ፣ ራስን ስለ መግዛትና ስለሚመጣውም ፍርድ ነበር መስማት የሚገባቸው! እግዚአብሔር ኃጢአታችንን ሲያሳየን ብዙውን ጊዜ እኛም ብንሆን እንደ ፊልክስ «ለአሁን ይበቃል ሌላ ጊዜ አስብበታለሁ» እንላለን። ለእግዚአብሔር እንዲህ ያለ ምላሽ በመስጠታችንም ንስሐ የመግባትና የኃጢአትን ይቅርታ የማግኘት ዕድል ያመልጠናል። ለመሆኑ ለምን ነበር ፊልክስ የፈራው? ክፉና ስግብግብ ስለነበር ነው። ኃጢአቱን መተው አይፈልግም፤ የእግዚአብሔርን ፍርድ ደግሞ የፈራል።

የእግዚአብሔርን ፍርድ መፍራቱ ብቻ በቂ አይደለም፤ በኃጢአታችን ንስሐ መግባትም ይኖርብናል። ፊልክስ እንዳደረገው ሁሉ እግዚአብሔር፤ «ለአሁን ይበቃል! ሌላ ጊዜ አስብበታለሁ» የሚል ምላሽ መስጠት የለብንም። ምክንያቱም የደግንንት ቀን አሁን ነው (2ቆሮ. 6፡2) ነገ የእኛ ላይሆን ይችላል!

26 ምንም እንኳ ስለ ሃይማኖት ሲናገር ጳውሎስን ለመስማት ከእንግዲህ ወዲህ ፊልክስ ደንታ ባይኖረውም፤ ጉቦ ይሰጠኛል የሚል ተስፋ ስለነበረው በየጊዜው እየጠራ ያነጋግረው ነበር።

27 ከሁለት ዓመት በኋላ በ59 ዓ.ም. በቂሣርያ፤ በአይሁዳውያንና በአረማውያን መካከል ጦርነት ተነሣ። በዚያን ወቅት የፊልክስ ወታደሮች አይሁዳውያንን በጭካኔ ጨፈጨፉአቸው፤ ብዙዎቹንም ገደሉ። በዚህም ምክንያት ፊልክስ ከአገረ ገዥነቱ ተነሥቶ ወደ ሮም ተዛወረ። በስፍራውም ፊስጦስ የሚባል አገረ ገዥ ተተካ።

ፊልክስ ጳውሎስን አልፈታውም። ስለ ጭካኖች አይሁድ ለሮማው ንጉሠ ነገሥት ይነግሩብኛል በማለት ፈርቶአል። ስለዚህም አይሁዳውያንን ደስ ለማሰኘት ፈልጎ ጳውሎስን እንደታወረ ተወው።

ፊልክስ የጳውሎስን ጉዳይ እልባት አልሰጠውም፤ ስለዚህም ጉዳዩን እንደገና ማንሳትና የራሱን ውሳኔ መስጠት የአዲሱ አገረ ገዥ የፊስጦስ ኃላፊነት ሆነ።

ጳውሎስ በፊስጦስ ፊት ቀረበ (25፡1-12)

1-3 አዲሱ አገረ ገዥ ፊስጦስ ወደ ቂሣርያ ከመጣ ጥቂት ጊዜ በኋላ በይሁዳ አውራጃ ከነበሩት ታላላቅ ሰዎች ጋር ለመገናኘት ወደ ኢየሩሳሌም ሄደ። እዚያ የነበሩት አይሁዳውያንም በአጋጣሚው በመጠቀም በአዲሱና በቂ ልምድ በሌለው አገረ ገዥ ፊት ጳውሎስን ይከስሱት ጀመር። ጳውሎስን ለፍርድ ወደ ኢየሩሳሌም እንዲያመጣውም ፊስጦስን ጠየቁት፤ ዓላማቸውም መንገድ ላይ አድፍጠው ለመገደል ነበር። ከሁለት ዓመት በፊት አድርገውት የነበረው ተመሳሳይ ሜራ መክሸፉ ይታወሳል (የሐዋ. 23፡12-15)። አሁን ግን ሜራው እንደሚሳካ ተስፋ አድርገዋል።

4-5 ምንም እንኳ ፊስጦስ ለቦታው አዲስ ቢሆንም፤ ሮማዊ ዜግነት ያለውን ሰው ለእነዚህ ቁጡ አይሁዳውያን አሳልፎ መስጠቱን አልወደደውም፤ የጳውሎስን ጉዳይ እዚያ ሆኖ ለመስማት ነበር የወሰነው።

6-8 ሸንጎው ከተሰየመ በኋላም አይሁድ በድጋሚ የተለያዩ ክሦችን በጳውሎስ ላይ አሰሙ። ይሁን እንጂ፤ ለአንዱም እንኳ ማስረጃ ማቅረብ አልቻሉም። በቂ ምስክርም አልነበራቸውም። ከስን ማቅረብ ቀላል ነው፤ ለክሱ ማስረጃ ማቅረብ ግን ያን ያህል ቀላል አይደለም። በቂ ማስረጃ፤ በቂ ምስክር ከሌለ ደግሞ ክስ የምናቀርብበት ምክንያት የለም (ማቴ. 18፡15-16 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

እንደገና ጳውሎስ የቀረበበትን ክሦች አስተባበለ። በተለይም ደግሞ አጠገክሮ የተናገረው ብቁሣር ላይ (የሮም ንጉሠ ነገሥት) አንድም ወንጀል አለማድረጉን ነበር። ይህንንም ያደረ ት ምክንያት፤ በሮም ግዛት በመሉ ዓመፅ ያነሳሳል በማለት ለቀረበበት ክስ ምላሽ ለመስጠት ነበር (የሐዋ. 17፡5-7፤ 24፡5)።

9 ፊስጦስ የይሁዳ አገረ ገዥ ነበር፤ ስለዚህም የይሁዳን ሰዎች ደስ ለማሰኘት ይፈልጋል። ቀድሞ የነበረውን አገረ ገዥ ፊልክስን አይሁድ በጣም ሲቃወሙት ነበር፤ ፊስጦስ ደግሞ እንዲህ ያለ ተቃውሞ እንዲደርስበት አልፈለገም። ስለዚህም አይሁድን ደስ የሚያሰኝበት መንገድ ይፈልግ ነበርና በጥያቄአቸው መሠረት ወደ ኢየሩሳሌም ሄዶ እንዲፋረድ ለጳውሎስ ሐሳብ አቀረበለት።

10-11 ጳውሎስ ግን በአሳቡ አልተስማማም። «እነሆ እኔ ልፋረድበት በሚገባኝ በቁሳር ፍርድ ወንበር ፊት ቆሜአለሁ፤ ሮማዊ ዜጋ ደግሞ መቅረብ የለበት በቁሳር ፍርድ ወንበር ፊት እንጂ በኢየሩሳሌም አይደለም» አለ ጳውሎስ። ፊስጦስ በይሁዳ አውራጃዎች ሕጋዊ የቁሳር ተወካይ ነው፤ ለዚህ ነው ጳውሎስ፤ የፊስጦስን ፍርድ ወንበር «የቂሣር ፍርድ ወንበር» ያለው።

አይሁድ እርሱን የሚገድሉበት መንገድ እየፈለጉ እንደሆነ ጳውሎስ ያውቃል። ምንም እንኳ ሊገድሉት ባይችሉም፤ ወንጀለኛ መሆኑን ለማሳመን አዲሱን አገረ ገዥ በመጫን ሊያሳምኑት ይችላሉ የሚል ስጋት አድርጎታል። ስለዚህም የጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም መሄድ አደገኛ ነው። አይሁድን ደስ ለማሰኘት ሲል እርሱን ወደ ኢየሩሳሌም የሚልከው ከሆነ፤ አይሁድን ይበልጥ ደስ ለማሰኘት ፊስጦስ ከዚህ ሌላ ደግሞ ምን የሚያደርገው ነገር ይኖራል! በማለት ይገረማል። ምናልባትም ውሉ አድሮ እንደፈለጉ እንዲያደርጉት ጳውሎስን ለአይሁዳውያን አሳልፎ ይሰጠው ይሆናል።

እንደ ሮማዊ ዜግነቱ ጳውሎስ በቀጥታ ለቂሣር ይግባኝ የማለት መብት አለው። ከኢየሩሳሌም ይልቅ ከሮም የተሻለ ፍርድን ሊያገኝ እንደሚችል ጳውሎስ ያውቃል፤ ስለዚህም ለንጉሠ ነገሥቱ ይግባኝ ለማለት ወሰነ። ፊስጦስም ጉዳዩን ለሮም ለመላክ ተገደደ።

በዚያን ዘመን ማለትም በ59 ዓ.ም. ኔሮ¹⁰⁸ የሮም ንጉሠ ነገሥት ነበር። ሥልጣኑን በጨበጠበት ጊዜ ኔሮ ይህን

¹⁰⁶ አብዛኞቹ የአይሁድ ሊቀ ካህናት ሰዱቃውያን ነበሩ። በትንሣኤ ሙታን አያምኑም (የሐዋ. 23፡6-8 እና ገለጻውን ይመለከታል)።

¹⁰⁷ ድሩሲሳ የንጉሥ ሄሮድስ ልጅ ናት (የሐዋ. 12፡1)። ፊልክስን ከማግባትዋ በፊት ሌላ ሰው አግብታ ነበር። ስለዚህም አመንዝራ ናት።

¹⁰⁸ ሁሉም የሮም ንጉሠ ነገሥቶች ቂሳር ቢባሉም፤ የራሳቸው መጠሪያ ስም አላቸው። ኔሮ ከ54 እስከ 68 ዓ.ም. ሥልጣን ላይ ነበር። ከኔሮ በፊት የነበረው ንጉሥ ቀላውዴዎስ ነበር (የሐዋ. 11፡28፤ 18፡2)።

ያህል ክፉ ንጉሥ ሆኖ አልታየም። ስለዚህም የጳውሎስን ጉዳይ በፍትሐዊነት ሊመለከተው ይችላል ብሎ ተስፋ ማድረግ ይቻላል። ይሁን እንጂ፡ ከ62 ዓ.ም. በኋላ ኔሮ በጠቅላላው የሮም ግዛት የነበሩትን ክርስቲያኖች ከፋኛ ማሳደድ ጀመረ።¹⁰⁹ ለአንበሳች ይሰጣቸው ነበር። አንበሳኛ ክርስቲያኖችን ሲባላቸው አይቶ ለመዝናናት ኔሮና የመንግሥት ሹማንቱ በአንድ ትልቅ ስታዲዮም መሰል ስፍራ ይሰበሰባሉ። ያ ስታዲዮም ዛሬም ቢሆን በሮም ውስጥ ይገኛል። ከሮም ንጉሠ-ነገሥቶች ውስጥ ኔሮ እጅግ ጨካኝና ክፉ ንጉሥ እንደነበር ከሌሎች የታሪክ መጻሕፍትም መመልከት ይቻላል። ጳውሎስ ለኔሮ ይግባኝ ባለበት ጊዜ ግን ስለ ሞካኒውና ክፉቱ ምንም አላውቀ ይሆናል።

12 ጳውሎስ ለቀሳር ይግባኝ በማለቱ ፊስጦስ በጣም ደስ ሳይለው አልቀረም፡ ምክንያቱም በእንደዚህ ዓይነት ውስብስብ ጉዳይ ራሱን ማስጨነቅ አልፈለገም።

ፊስጦስ ንጉሥ አግሪጳን አማከረው (25፡13-27)

13 ንጉሥ አግሪጳ በየሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 12 የተጠቀሰው ንጉሥ ሄሮድስ ልጅ ነው። ከዚህም በላይ ደግሞ የፊልክስ ሚስት የዱሩሲላ ወንድም ነበር (የሐዋ. 24፡24)። የሮሙ ንጉሠ ነገሥት ከይሁዳ አውራጃ በስተሰሜን የምትገኝ አንዲት አነስተኛ መንግሥት ለአግሪጳ ሰጥቶታል።¹¹⁰ ከንጉሠ ነገሥቱ ሥልጣን ሥር ሆኖ ነበር አገር የሚያስተዳድረው።

አዲሱ ሮማዊ አገረ ገዥ ፊስጦስ፡ ቂሣርያ ወደሚገኘው መኖሪያ ቤቱ ከደረሰ ጥቂት ጊዜ በኋላ፡ እንኳን ደህና መጣህ ለማለት ንጉሥ አግሪጳና በርኒቄ የሚሏት እህቱ ወደ ቂሣርያ ሄዱ።

14-21 እርሱ ራሱ አይሁዳዊ ስለነበር ከፊስጦስ ይልቅ አግሪጳ ስለአይሁድ ባሕል ብዙ የሚያውቀው አለው። ስለዚህም ፊስጦስ የጳውሎስን ጉዳይ ለአግሪጳ አማከረው።

እስከዚያ ጊዜ ድረስ የነበረውን የጳውሎስን ጉዳይ ሁኔታ በመዘርዘር ፊስጦስ ለአግሪጳ እንደነገረው ከዚህ ክፍል እንመለከታለን።

አይሁድ ስለ ጳውሎስ ብዙ ክፉ ነገሮች ተናግረዋል፤ ስለዚህም ጳውሎስ የፈጸመው ትልቅ ወንጀል ሊኖር ይችላል፤ በማለት ፊስጦስ ገምቶ ነበር። ጉዳዩን ከመረመረ በኋላ ግን በጳውሎስ ላይ ምንም በደል አላገኘበትም። ስለዚህም የጳውሎስ ጉዳይ ከተለያዩ የአይሁድ ሃይማኖታዊ ነገሮች ጋር የተያያዘ እንደሆነ አስብ (የሐዋ. 18፡14-16 ይመለከታል)።

22 ፊስጦስ የነገረውን በሙሉ አግሪጳ ከሰማ በኋላ እርሱ ራሱ ጳውሎስን ለማየት ፈለገ። አስቀድሞ አግሪጳ «ምቶ ስለነበረው ጳውሎስ ግን (ሕያው ነው) ስለሚለው፡ ኢየሱስ ሳይሰማ አልቀረም» (ቱ. 19)። አሁን ደግሞ ይበልጥ ለመስማት ፈለገ።

23 በማግሥቱ አግሪጳና በርኒቄ ልብስ መንግሥታቸውን ለብሰውና በታላቅ ግርማ ሆነው መጡ። ያ የፍርድ አዳራሽ ምን መልክ እንደነበረው በምናባችን መመልከት ይቻላል። በአንድ በኩል ንጉሥ አግሪጳና አገረ ገዥው ፊስጦስ፤ በሌላ በኩል ደግሞ የጦር አለቆችና የከተማው ታላላቅ ሰዎች ተቀምጠዋል። ፊት ለፊታቸው ደግሞ በሰንሰለት የታሠረ አንድ ምስኪን አይሁዳዊ እስረኛ ቆሞአል። በዚያ አዳራሽ ከነበሩት ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት ይበልጥ ታላቅና ክቡር ግን ማን ይሆን?

ዛሬ የጳውሎስ ዝና በሰፊው ተናግሮአል። አግሪጳና ፊስጦስን የምናስታውሳቸው ለአጭር ጊዜ ከጳውሎስ ጋር ስለነበሩ ብቻ ነው። አለበለዚያ ግን፡ ስማቸውን እንኳ አናውቀውም ነበር! እግዚአብሔር ጥበበኞችን ለማሳፈር በዓለም እንደሚኖሩ የሚቆጠሩትን ሰዎች መረጠ፤ ብርቱኦችንም ለማሳፈር በዓለም እንደ ደካሞች የሚቆጠሩትን መረጠ፤ በዓለም ሰዎች ዘንድ ክቡር ሆኖ የሚታየውን ነገር ለማጥፋት በዓለም የተቀረደና የተናቀ ከንቱም መስሎ የሚታየውን ነገር መረጠ።

ይህንንም ያደረገው ማንም ሰው በእግዚአብሔር ፊት እንዳይመካ ነው (1ቆሮ. 1፡27-29)።

24-25 እዚህም ላይ የሮም ባለሥልጣኖች በጳውሎስ ላይ ምንም ወንጀል እንዳላገኙበት እንመለከታለን (የሐዋ. 26፡30-32 ይመለከታል)።

26-27 አይሁድ በጳውሎስ ላይ ያቀረቡትን ክስ ፊስጦስ በፍጹም መረዳት አልቻለም። የቀረቡበትን ክሦችና ጳውሎስን ወደ ሮም በመላክ ሪፖርት ማድረግ ይፈልጋል፤ ምን ብሎ እንደሚጽፍ ግን አስረግጦ አያውቅም። ስለዚህም ለንጉሠ ነገሥቱ የምጽፈው የተረጋገጠ ነገር አገኝ እንደሆነ በማለት ጳውሎስን እንዲያናግረው ፊስጦስ አግሪጳን ጠየቀው።

ምዕራፍ 26

ጳውሎስ በአግሪጳ ፊት (26፡1-8)

1-3 እዚህ ምዕራፍ 26 ላይም ቢሆን፡ ጳውሎስ በየሐዋ. 22፡1-21 ለአይሁዳውያን ክስ ማስተባበየ በሰጠበት ሁኔታ ነበር ለንጉሥ አግሪጳም መከላከያውን ያቀረበው።

አሁንም ሉቃስ ለሦስተኛ ጊዜ የጳውሎስን ሃይማኖተኝነት ያቀርባል። ታሪኩን ለሦስተኛ ጊዜ ደጋግሞ ያቀረበበትን ምክንያትም መገመት አያዳግትም። ከክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ወዲህ በክርስትና ታሪክ ውስጥ የሐዋርያው ጳውሎስ በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ማመንን የመሰለ ታላቅ ሁኔታ የለም (የሐዋ. 9፡1-19 እና ገጻውን ይመለከታል)።

4-5 ይህን ደግሞ ሁሉም ያውቁታል፤ በጌታ ከማመኑ በፊት ጳውሎስ ግትር ፈሪሳዊ ነበር (የሐዋ. 22፡3፤ ገላ. 1፡13-14 ይመለከታል)። የአይሁድን ሕግ መጠበቅን አስመልክቶ ደግሞ ያለነቀፋ ነበር (ፊል. 3፡4-6 ይመለከታል)።

6 እዚህም ላይ ለክስ የቀረበው እግዚአብሔር ስለሰጠው የቃል ኪዳን ተስፋ ማለትም፤ ስለሙታን ትንሣኤ እንደሆነ ጳውሎስ በድጋሚ ይናገራል (የሐዋ. 23፡6 ይመለከታል)። «በአንተ አማካይነት ሕዝቦች ሁሉ ይባረካሉ» በማለት እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋ ሰጥቶት ነበር (ዘፍ. 12፡2-3)። ያ ተስፋ ደግሞ በክርስቶስ በተለይም ደግሞ በትንሣኤው ተፈጽሞአል። እግዚአብሔር የዘላለም ሕይወት እንደሰጠውና ይህም ሕይወት በልጁ እንዳለ የሚመሰክር ነው (1ዮሐ. 5፡11)።

7-8 የዘላለምን ሕይወት ጨምሮ የሙታን ትንሣኤ ለአይሁድ ሕዝብ ከተሰጣቸው ተስፋ ዋናው እንደሆነ ጳውሎስ ይናገራል። ከአሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገዶች¹¹¹ መጀመር አንስቶ አይሁድ ይህን የሥጋ ትንሣኤና የዘላለም ሕይወት ተስፋ ሲጠብቁት ኖረዋል። ታዲያ፡ እግዚአብሔር ሙታንን የሚያስነሣ መሆኑ ስለምን በእናንተ በአይሁዳውያን ዘንድ ሊታመን የማይቻል ሆነ? በማለት ጳውሎስ ይጠይቃል (ቁ. 8)። ከጥቂት ዓመታት በፊት እግዚአብሔር ኢየሱስ ክርስቶስን ከሞት አስነሥቶት ነበር። ያም ኢየሱስ፤ የአይሁዳውያን ተስፋ ፍጻሜ ነው። እንዲህ ከሆነ እነርሱ ራሳቸው የሚያምኑበትን ተስፋ እርሱም በማመኑ አይሁድ ጳውሎስን የሚከሰሱበት ምክንያት ምንድነው? እርሱም የሚያምነው እነርሱ በሚያምኑበት ተስፋ ነው (የሐዋ. 24፡15)። በሁለቱም መካከል ያለው ልዩነት አንድ ብቻ ነው። እርሱም፡ ጳውሎስ ያ ተስፋ እንደተፈጸመ ያውቃል፤ እነርሱ ግን አያውቁም።

የጳውሎስ በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን (26፡9-23)

9-11 በጌታ ከማመኑ በፊት ጳውሎስ ራሱም ኢየሱስ ክርስቶስ ከሞት መነሣቱን አያምንም ነበር። የኢየሱስን ተከታዮች እንደ አይሁድ ሃይማኖት ጠላቶች ነበር የሚያያቸው። ቁጥር 10 ላይ ጳውሎስ ከአማኞች ብዙዎቹ ወደ ወሃኒ ቤት እንዲገቡ አድርጌአለሁ፤ ሲገድሉባቸውም ከገዳዮቻቸው ጋር

109 በኔሮ ዘመን ስለተነሣው ስደት ሰፋ ያለ ማብራሪያ ለማግኘት በሐዋ.18፡14-16 የተሰጠውን ገለጻና የገለጸውን ግርጌ ማስታወሻ ይመለከታል።
110 የአግሪጳ ግዛት የአሁኑዋን ዘመን ሊባላለች ደቡባዊ ክፍልና እንዲሁም የእስራኤል ሰሜናዊ ጫፍ አውራጃ የሆነችውን ገሊላን ያጠቃልላል።

111 የአብርሃም የልጅ ልጅ ያዕቆብ፤ ዐሥራ ሁለት ልጆች ነበሩት (ዘፍ. 35፡23-26)። ዐሥራ ሁለቱ ነገዶች እስራኤል የእነዚህ ዐሥራ ሁለት ልጆች ዝርያ ናቸው።

ተስማምቷልለሁ ይላል (የሐዋ. 7:60፤ 8:31 9:11 22:4 እና 7ገለጻቸውን ይመለከታል)።
12-15 በእነዚህ ቁጥሮች የተጻፉት በየሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 9 እና 22 ተጠቅሰዋል (የሐዋ. 9:2-5፤ 22:5-8 እና ማብራሪያውን ይመለከታል)።

በቁጥር 14 መሠረት ኢየሱስ ጳውሎስን «በመውጊያው ላይ ብትቆም ራስህን ትጎዳለህ» አለው። ይህ የተጠቀሰው መውጊያ እንስሶችን ለመውጊያ ወይም ለመምቺያ የሚያገለግል ነው። እዚህ ላይ ኢየሱስ የተናገረው በምላሌ ሲሆን፣ የሚናገረውም በጳውሎስ ጎሊና ላይ መውጊያው የሚያደርገውን ነው። የክርስቶስ መንገድ ትክክለኛ መንገድ እንደሆነ የጳውሎስ ጎሊና ያውቃል። ይሁን እንጂ፣ በእልሽኝነት ቀጥሎበታል። ጳውሎስ ማረፊያ እንደሚገኝበትና ገበሬው በመውጊያው ሲወጋው በእግሮቹ እንደሚራገጥ በሬ ዓይነት ነው። ምንም ጥቅም ለማያገኝበት ነገር በእግሮቹ እንደሚራገጥ በሬ ዓይነት ነው። በከንቱ ክርስቶስን ይቃወማል። ስለዚህም ክርስቶስን መቃወሙን መተውና እርሱንም ለመከተል መወሰን አለበት።

ጳውሎስ፡ «ጌታ ሆይ! አንተ ማን ነህ?» በማለት ጠየቀ (ቁ. 15)። ጳውሎስ የሚገምተው ኢየሱስ እንደሞተና ተቀብሮ እንደቀረ ነበር። አሁን ግን ከሰማይ ሲናገር እየሰማው ነው!

16-18 ከዚያ በኋላ ደግሞ ኢየሱስ የአረማውያን ሐዋርያት እንዲሆን ጳውሎስን ሾመው (የሐዋ. 9:15፤ 22:14-15 እና 7ገለጻውን ይመለከታል)።

በመጀመሪያ ኢየሱስ፣ ጳውሎስን አገልጋይ እንደሆነ ነበር የሾመው (ቁ. 16)። ብዙ ጊዜ እንደምንመለከተው ጳውሎስ የኢየሱስ ክርስቶስ አገልጋይ በማለት ነበር ራሱን የሚጠራው (ሮሜ 1:1 እና 7ገለጻውን ይመለከታል)። ከዚያ በኋላ ደግሞ ምስክር እንዲሆን ኢየሱስ ጳውሎስን ሾመው (የሐዋ. 1:8)። ከዚያ ጊዜ ወዲህ ጳውሎስ የክርስቶስን ወንጌል ለመስበክ መላው ሕይወቱን ሰጠ (1ቆሮ. 9:16፤ ገላ. 1:11-12፤ ኤፌ. 3:7-8)።

በየሐዋ. 9:16 መሠረት ኢየሱስ ለሐናንያ- «ስለ እኔ ምን ያህል ብዙ መከራ እንደሚቀበል እገልጥለታለሁ» ብሎት ነበር፤ እዚህ ቁጥር 17 ላይ ደግሞ ኢየሱስ «ከእስራኤል ሕዝብና ወደ እነርሱ ከምልክህ አረማውያንም እጅ አድንገላለሁ» የሚል ተስፋ ለጳውሎስ ሰጠው። ጳውሎስን ከጠላቶቹ በማዳን ኢየሱስ ምን ያህል የሰጠውን ተስፋ እንደጠበቀ፣ የሐዋርያት ሥራን በማንበብ መመልከት ይቻላል፤ ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔር በአገልጋዮቹ ላይ ችግርና መከራ እንዲደርስ ይፈቅዳል፤ ከደረሰባቸው መከራ በመታደግ ደግሞ ኃይልና ክብርን ይገልጻል። ደጋግመን እንደምንመለከተውም የጳውሎስ ሕይወት ተሞክሮ ይህን ይመስላል።

ኢየሱስ ጳውሎስን የላከው በተለይ ለአረማውያን ነበር። ለምን? ምክንያቱም ሲገልጽ ዐይናቸውን እንድትከፍትላቸው፤ ከጨለማ ወደ ብርሃን እንድታወጣቸውና ከሰይጣንም ግዛት ወደ እግዚአብሔር እንድትመልላቸው» ነው (ቁ. 18) ይላል። በአንድ ወቅት ጳውሎስ በጵስዲያ ለነበረችው አንጾኪያ አይሁዳውያን፣ የእግዚአብሔር ቃል አስቀድሞ ለእናንተ ለእንደነገር አስፈላጊ ነው፤ እምቢ ካላችሁና የዘላለም ሕይወት እንደማይገባችሁ በራሳችሁ ከፈረዳችሁ ግን እነሆ እኛ ዞር ብለን ወደ አረማውያን እንጂያለን። ምክንያቱም ጌታ (ዓለም ሁሉ በአንተ እንዲድን ለአረማውያን ብርሃን አድርጌሃለሁ) በማለት ሰላዘዘ ነው ብሎአቸው ነበር (የሐዋ. 13:47)።

ይህ ጳውሎስ የተቀበለው ሹመት ኢየሱስ ራሱ ከእግዚአብሔር የተቀበለው ሹመት ዓይነት ነው (ኢሳ. 42:1፤ 6-7፤ የሐዋ. 26:23 ይመለከታል)። እስከምድር ዳርቻ ድረስ ደገንነትን ማዳረስ የሐዋርያት ዋነኛ ሥራ ነው። ይሁን እንጂ፣ ይህ ሥራ የጥቂት ልዩ ሐዋርያት ሥራ ብቻ ሳይሆን፣ የሁሉም የክርስቶስ ተከታዮች ሥራ ነው። በኢየሱስ የሚያምን ሁሉ ለአረማውያን ብርሃን እንዲሆን ተሹሞአል። በአንድ በኩል የእኛም ሥራ የእርሱን ሥራ ይመስላል፤ የእርሱ ሥራ ሰዎችን ከእግዚአብሔር ማስታረቅ እንደሆነ ሁሉ፣ የእኛም ሥራ ሰዎችን ከእግዚአብሔር ጋር ማስታረቅና (2ቆሮ. 5:20)

ከጨለማ ወደ ብርሃን መንግሥት ማውጣት ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ሰዎች ከሰይጣን ግዛት ወደ እግዚአብሔር ሲመለሱ፣ የኃጢአታቸውን ይቅርታ ያገኛሉ (ቁ. 18)። ከዚህም በላይ ደግሞ በተመረጡት መካከል ርስትን ይካፈላሉ፤ ማለትም የተቀደሱ የእግዚአብሔር መንግሥት ዜጎች ይሆናሉ።

ጳውሎስ ዋነኛ የኢሕዛብ ሐዋርያት እንዲሆን ተሹሞአል (ገላ. 2:7-8)። በጳውሎስ ሥራ አማካይነት ክርስትና የጥቂት አይሁዳውያን ሃይማኖት ከመሆን አልፎ ዓለምን ሁሉ የሚያጥለቀልቅ ሃይማኖት ሆኖአል። አሁን አይሁዳውያን ብቻ ሳይሆኑ፣ የተለያዩ አገሮች አረማውያንም ጭምር የእግዚአብሔር መንግሥት ዜጋዎች የመሆን ዕድል አላቸው (ኤፌ. 2:11-13፤ 19፤ 3:6)።

19 «ከሰማይ ሰተሰጠኝ ራእይ ታዛዥ ሆኜአለሁ» በክርስቶስ የሚያምን ሁሉ ከሰማይ ራእይ ተቀብሎአል። እንደ ጳውሎስ ሁሉ እያንዳንዳችን ለዚያ ራእይ ታማኝ እንሁን።

20 ጳውሎስ ከሰማይ ራእይን እንደተቀበለ ወዲያውኑ በደማስቆ (የሐዋ. 9:19-20) በኋላም በኢየሩሳሌም ወንጌልን ሰብኮአል (የሐዋ. 9:28)። መልእክቱም ግልጽና ጥርት ያለ «... ንስሐ ግብ ወደ እግዚአብሔር ተመለሱ» የሚለው ነበር። እዚህ ላይ የንስሐን ሁለት ገጽታዎች እንመለከታለን። በመጀመሪያ ኃጢአትን መጥላት፣ ቀጥሎ ደግሞ ከኃጢአታችን መመለስ። ይህም ብቻ አይደለም፤ ጳውሎስ ንስሐ መግባታቸውን የሚያመለክት ነገር እንዲያደርጉም ነገርኋቸው ይላል። እንዲህም ሲባል በተለወጠ ሕይወታቸው አማካይነት ያደረጉት ንስሐ እውነተኛ መሆኑን ማሳየት አለባቸው ማለት ነው (ማቴ. 3:8)። እውነተኛ ንስሐ ተግባር እንጂ ቃል አይደለም። ይህም እምነታችንንም ይመለከታል። የዳንነው በእምነት መሆኑ እውነት ነው፤ ሆኖም ምንጊዜም ቢሆን እውነተኛ እምነት በመልካም ሥራ ይገለጻል (ኤፌ. 2:9-10፤ ያዕ. 2:14-17 እና 7ገለጻቸውን ይመለከታል)። እውነተኛ ንስሐና እምነት አነጋገራችንን፣ ጸባያችንንና እንዲያውም አስተሳሰባችንን እንኳ ይለውጣል።

21 እነርሱ በሚገቁአቸው አረማውያን መካከል ወንጌልን በመስበኩ አይሁድ ጳውሎስን ተቃውሞት። ለአረማውያን የደገንነትን መንገድ በማሳየቱ አይሁድ ቅንዓት አደረባቸው፤ ሊገድሉትም ፈለጉ። አይሁድ የእግዚአብሔርን በረከት ለማንም ማካፈል አልፈለጉም፤ ስለዚህ እነርሱ ራሳቸው በረከታቸውን አጡ። እኛ ክርስቲያኖችም ተመሳሳይ ስሕተት ከመፈጸም እንጠነቀቅ!

22-23 ጳውሎስ አይሁዳውያንንም ሆነ ቅዱሳት መጻሕፍቶቻቸውን አልተቃወመም (የሐዋ. 24:14)፤ ከብሉይ ኪዳን ነቢያት ውጪ (የሐዋ. 3:18-21) ወይም ሙሴ¹² ካስተማረው የተለየ ነገር አላስተማረም (የሐዋ. 3:22)። ኢየሱስ መከራ እንደሚቀበልና ከሞት እንደሚነሣ፤ ሙሴና ነቢያት ራሳቸው ትንቢት ተናግረዋል (ሉቃ. 24:44-46፤ የሐዋ. 17:3)። ክርስቶስን በተመለከተ በብሉይ ኪዳን የደገንነትን ብርሃን ለእስራኤል ሕዝብና ለአረማውያን ይገልጻል የሚል ተጽፎአል (ኢሳ. 42:6፤ 49:6)። ኢየሱስም ቢሆን «እኔ የዓለም ብርሃን እኔን የሚከተለኝ የሕይወት ብርሃን ያገኛል፤ በጨለማም አይመለሰለም» በማለት ስለራሱ ተናግሮአል (ዮሐ. 8:12)።

ጳውሎስ ከፊስጦስና ከአግሪጳ ጋር ያደረገው ንግግር (26:24-32)

24 ጳውሎስን የመሰለ ምሑር፣ ኢየሱስ ለሚባል ሙት ሰው ለምን ነፃነቱን ከዚያም በላይ ደግሞ ሕይወቱን እንደሰጠ ፊስጦስ በፍጹም መረዳት አልቻለም። ስለዚህም ብዙ መማርህ ወደ እብደት አድርሳሃል ሲል ጮኹ። በእርሱ አስተሳሰብ ጳውሎስ እብድ መሆን አለበት።

25-27 ጳውሎስ ግን እብድ አልነበረም። ስለ ኢየሱስ የተናገራቸው ሁሉ በብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ተጽፎዋል።

112 የመጀመሪያዎቹ አምስት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ጸሐፊ ሙሴ ነው።

ኢየሱስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ያደረገውንም ብዙዎች ያውቃሉ። ይህ ኢየሱስ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ትንቢት የተናገሩለት አዳኝ መሆኑ ግልጽ ነው። ንጉሥ አግሪኦ በነቢያት ያምናል፤ ጳውሎስ እብድ እንዳይደለ ማወቅ ነበረበት። «ንጉሥ አግሪኦ ሆይ! ነቢያትን ታምን የለምን? እንደምታምን አውቃለሁ» አለ ጳውሎስ (ቁ. 27)።

28 አግሪኦ በሁለት ነገሮች መካከል ስለተወጣጠነ ምን እንደሚመልስ ጨንቆታል። የጳውሎስን አሳብ እንዳይደግፍ ፊስጦስ አንተም እንደ እርሱ እብድ ነህ ይለኛል በማለት ፈራ። እርሱ ራሱ አይሁዳዊ እንደመሆኑ መጠን ደግሞ በነቢያት የተጻፈውን ሊከደው አይችልም። ስለዚህም «በነቢያት ታምን የለምን?» በማለት ጳውሎስ ላቀረበለት ጥያቄ መልስ መስጠት አልፈለገም። ከዚያ ይልቅ ግን ቀልድ በሚመስል አነጋገር «አንተ እኮ በዚህ በአጭር ጊዜ ውስጥ ክርስቲያን ልታደርግ ነው!» ነበር ያለው።

29 ጳውሎስ ግን የምሩን «አምን» አለው። የጳውሎስ ጸሎት ከእስራቱ በቀር አግሪኦ ብቻ ሳይሆን፤ በዚያ የነበሩት ሰዎች ሁሉ ክርስቲያን እንዲሆኑ ነበር። በዚያን ወቅት የጳውሎስ እጆች በሰንሰለት ታስረው ነበር።

30-32 ጳውሎስ ምንም ወንጀል እንዳላደረገ ለሁሉም ግልጽ ስለሆነ መፈታት ይገባው ነበር። ይሁን እንጂ ለቄሳር ይግባኝ ብሎ ስለነበር ጉዳዩ ከፊስጦስ ሥልጣን በላይ ሆኖአል። ለቄሳር ይግባኝ ብሎአልና ከእንግዲህ ወዲህ ቄሳር ፊት መቅረብ አለበት። በርም እንደሚመሰክርለት ኢየሱስ ለጳውሎስ ነግሮት ነበር (የሐዋ. 23፥11)። አሁን የኢየሱስ ቃል ሊፈጸም ነው።

ምዕራፍ 27

የጳውሎስ ጉዞ ወደ ሮም (27፥1-12)

1-2 ጳውሎስ ወደ ኢጣሊያ¹¹³ ባደረገው ጉዞ ሉቃስ አብሮት እንደነበር እርግጠኛ ነን፤ ምክንያቱም ስለ ጉዞው በሚያቀርበው ዘገባ ሁሉ... በመርከብ እንድንሄድ... መርከብ ተሳፍረን ተጓዝን...» ይላል (ቁ. 2)። ስለዚህም ለተደረገው ሁሉ ሉቃስ የዓይን ምስክር ነበር ማለት ነው። አርስጥድኮስ የሚባል ሰውም አብሮቱቸው ነበር (የሐዋ. 19፥29፤ 20፥4፤ ቆላ. 4፥10)። ሌሎች ወደ ሮም የሚወሰዱ እስረኞችም መርከቡ ውስጥ የነበሩ ሲሆኑ በመጀመሪያ የተሳፈሩባት መርከብ ወደ እስያ የምትሄድ ነበረች።

3-5 በፊንቄ ወዳለችው ሲዶና (የአሁኗ ሊባኖስ) ከደረሱ በኋላ ከቱርክ ደቡብ ባሕር ዳርቻ ወዳለችው ሙራ ከተማ ደረሱ።

6 በመጀመሪያ የተሳፈሩበት መርከብ ወደ ሮም የሚሄድ አልነበረምና ሙራ ከደረሱ በኋላ ከዝነኛው የግብፅ ወደብ በሚመጣና ወደ ሮም በሚያቀና መርከብ ተሳፈሩ። መርከቡ ሰንዴ ተጭኖ ነበር (ቁ. 38)። አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን አብዛኛው ለሮም የሚያስፈልጋት እህል ከግብፅ ነበር የሚመጣው።

7-8 ንፋሱ የሚነፍሰው ከጉዞዋቸው በተቃራኒ አቅጣጫ ነበር፤ በጉዞው ለመቀጠል አስቸጋሪ ሆኖአል።¹¹⁴ በመጨረሻም ከቀርጤስ ደቡባዊ ባሕር ዳርቻ ወደምትገኘው «መልካም ወደብ» ወደምትባለው ስፍራ ደረሱ። ይህች ወደብ ከግሪክ በስተደቡብ የምትገኝ ደሴት ናት።

9-10 ከንፋሱ አስቸጋሪነት የተነሣ ብዙ ጊዜ አባካነዋል። በከረምት ወራት በሚዲትራኒያን ባሕር ላይ የሚደረግ ጉዞ አደገኛ ነው። ወቅቱ የጥቅምት ወር አጋማሽ ነበር። እዚህ ላይ የተጠቀሰው የጳም ጊዜ (ቁ. 9) የኃጢአት ሥርየት¹¹⁵ ቀን

ሲሆን፤ (ዘጸ. 30፥10፤ ዘሌ. 23፥27፤ ዕብ. 9፥7) በዚያ ዓመት (59 ዓ.ም.) የዋለው በጥቅምት ወር የመጀመሪያ ሳምንት ላይ ነበር።

ጳውሎስ ብዙ ልምድ ያካባተ ተጓዥ ነበር። የከረምት ወራት እስኪያልፍ ድረስ እንዲጠብቅ እንጂ ወደ ፊት እንዳይጓዝ የጉዞው መሪ ለነበረው መቶ አለቃ መከሮት ነበር። በዚያን ጊዜ ወደ ፊት የሚጓዙ ከሆነ ግን በመርከብዋ፤ በጭነቱና እንዲሁም በሰዎች ላይ ትልቅ ጉዳት እንደሚደርስ አስቀድሞ ተናግሮ ነበር።

11-12 ይሁን እንጂ፤ የመልካም ወደብ በጣም ትንሽ ስለነበረችና ከረምቱንም እዚያ ለማሳለፍ ምቹ ስላልነበረች የመርከቡ ባለቤትና የመርከቡ መሪ ወደ ፊት በመጓዝ ወደ ፊንቄ ለመሄድ ወስኑ፤ ፊንቄ ከቀርጤስ ደቡባዊ ባሕር ዳርቻ ላይ የምትገኝ ትልቅ ወደብ ነች።

በባሕር ላይ ማዕበል ተነሣ (27፥13-26)

13-15 ፊንቄ ለመድረስ ሁለት ሰዓት ሲቀራቸው ከሰሜናዊ ምሥራቅ አቅጣጫ አደገኛ ዐውሎ ንፋስ ተነሣባቸው። ዐውሎ ንፋሱ መርከቢቷን ከወደብ ይበልጥ በማራቅ ወደ ሜዲትራኒያን ባሕር መካከል ወሰዳት።

16 በአንዲት ቂዳ በምትባል ትንሽ ደሴት በስተደቡብ በኩል አለፉ። በማለፍ ላይ እያሉም ለጥቂት ጊዜም ሲሆን እንኳ ከንፋሱ ደሴቱቱን ተገኝ አደረጉ። በዚያ አጭር ጊዜ ውስጥ መርከበኞቹ ጀልባውን ወደ መርከብ ለበው ካወጡት በኋላ በመርከብ ዙሪያ ገመድ ለመጠምጠም ሞከሩ። የአየሩ ሁኔታ ምቹ ሆኖ ሲገኝ ዋናው መርከብ ትንንሽ ጀልባዎችን እየጎተተ እንዲሄድ ማድረግ የተለመደ ነበር። ማዕበል ሲነሣ ግን እነዚህን ጀልባዎች መርከቡ ላይ ያወጡአቸዋል። ይሁን እንጂ፤ ማዕበሉ የመጣው በፍጥነትና በአስደንጋጭ ሁኔታ ስለነበር መርከበኞቹ ጀልባዋን መርከቡ ላይ የሚያወጡበት ጊዜ አልነበራቸውም።

17 ከዚያ በኋላ መርከቢቱ በማዕበሉ እንዳትሰባበር ለማድረግ መርከበኞቹ ጠንካሮቹን ገመዶች በመርከብ ዙሪያ ጠመጠሙ። ንፋሱ በፍጥነት እንዳይነዳቸው ለማድረግም የመርከቡን ሽራ አወረዱ። ያን ባያደርጉ ኖሮ መርከቢቱ ወደ ደቡብ ርቃ ትሄድና በአሁን ዘመን ሊቢያ (ሰሜን አፍሪካ) አጠገብ ባለው አሸዋማ ስፍራ ትወድቅ ነበር።

18-19 በማግሥቱ መርከቢቱ እንዳትሰምጥ መርከበኞቹ የመርከቢቷ ላይ ተጭነው የነበሩትን ዕቃዎች ወደ ባሕር ይጥሉ ጀመር፤ በሰለተኛው ቀን ለመርከቡ የሚያገለግሉትን ዕቃዎች በገዛ እጃቸው ወደ ባሕር ጣሉ።

20 ለአሥራ አራት ቀን ያህል መርከቡ ወደ ምዕራብ በኩል በነፋሱ ተነሳ። ይሁን እንጂ፤ ከዋክብቱ ሁሉ በደመና ተከለለው ስለነበር መርከበኞቹ የት እንዳሉ እንኳ አላወቁም።¹¹⁶ መርከቧ ምናልባትም ውኃ እያስገባች ይሆናል፤ ስለዚህም ሁሉም የሚጠፋበት ጊዜ ተቃርቦአል።

21-22 በመርከቡ ያሉ በሙሉ ተስፋ ቆርጠዋል (ቁ. 20)። ከመርከብ ወዲያና ወዲህ መዋዝቅ የተነሣም ከተሳፋሪዎቹ አንድም ሰው እንኳ ለመመገብ አልፈለገም፤ ምናልባትም የማጥወልወል ስሜት ይኖራቸው ይሆናል ወይም ደግሞ ምግባቸው በባሕሩ ውኃ ርሶል።

በእንዲህ ባለ ተስፋ መቁረጥ ውስጥ በነበሩበት ጊዜ ግን ጳውሎስ በመካከላቸው ቆመና «... በማንም ላይ ጥፋት አይደርስም፤ ስለዚህ አይዘላችሁ፤ አትፍሩ፤ ብዬ አመክራችኋለሁ» አላቸው።

23-26 በሌሊት የእግዚአብሔር መልአክ ለጳውሎስ ተገልጿ፤ «ጳውሎስ ሆይ! አትፍሩ፤ በቄሳር ፊት መቆም ይገባሃል» ብሎት ነበር (የሐዋ. 23፥11)። መልአኩ ለጳውሎስ የነገረው እርሱ ብቻ እንደሚድን አልነበረም፤ «ከአንተ ጋር የሚጓዙትንም ሁሉ እግዚአብሔር ለአንተ ብሎ ከምት ያድናቸዋል» በማለት ነግሮታል። መርከቡ እንጂ በመርከቡ

113 ኢጣልያ በደቡብ አውሮፓ የምትገኝ ሃገር ስትሆን፤ ዋና ከተማዋ ሮም ነው። አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን ኢጣልያና ዋና ከተማዋ የሮም መንግሥት ማዕከል ነበሩ።
114 በአዲስ ኪዳን ዘመን በሚዲትራኒያን ባሕር ይጓዙ የነበሩ ታላላቅ መርከቦች ሁሉ የንግድ መርከቦች ነበሩ።
115 የኃጢአት ስርየት ቀን የአይሁድ ሊቀ ካህናት ለሕዝቡ ሁሉ ኃጢአት ስርየት፤ መሥዋዕት የሚያቀርብበት ቀን ነው (ዘሌ. 16፥1-34)። ስለ ኃጢአት

ስርየት ሰፋ ያለ ማብራሪያ ለማግኘት ከቃላት ዝርዝሩ የኃጢአት ስርየት ቀን የሚለውን ይመለከታል።
116 በጥንት ዘመን መርከበኞች የሚጓዙት የከዋክብትን አቅጣጫ እየተመለከቱ ነበር።

ውስጥ ካሉት የአንድ ሰው ሕይወት እንኳ አይጠፋም። ነፋሱ ወደ አንዲት ደሴት ዳርቻ ወስዶ ይጥለናል (ቁ. 26)።

ከታሪክ እንደምንመለከተው አንድ ወይም ከዚያ በላይ የእግዚአብሔር ሰዎች በመካከላቸው ስላሉ ብቻ፣ እግዚአብሔር ለሰዎች ልዩ ምሕረት አድርጎአል (ዘፍ. 18፡22-32)። ስለዚህም ጳውሎስ በዚያ መርከብ ውስጥ ስለነበረ እግዚአብሔር አብረውት ለነበሩት ሰዎችም ምሕረት አደረገ።

«እግዚአብሔር ይህንን የነገረኝን እንደሚፈጽም አምነዋለሁ» አለ ጳውሎስ። መናገርና የተናገረውንም መፈጸም በእግዚአብሔር ዘንድ ምንም ልዩነት የላቸውም። ለእኛም ቢሆን በማመንና የእግዚአብሔርን ተስፋ በመቀበል መካከል ምንም ልዩነት ሊኖረው አይገባም።

የመርከቡ መሰበር (27፡27-44)

27 አዲስ ኪዳን በተጀመረበት ዘመን በሜዲትራኒያን ባሕር መካከል የነበረው ሰፊ ክፍል የአድሪያቲክ ባሕር ይባላል።¹¹⁷ መርከቡ በባሕሩ ምዕራባዊ ክልል እየተጓዘ በነበረበት አንድ ሌሊት መርከበኞቹ ወደ መሬት የቀረቡ መሰላቸው። መሬቱን ማየት ባይችሉም፣ ማዕበሉ ከባሕሩ ዳርቻ ጋር ሲጋጭ የሚፈጥረውን ድምፅ ሰምተው ይሆናል። ባሕሩ ምን ያህል ጥልቅ እንደሆነ ለከተውም፣ ጥልቀቱ ሠላሣ ሜትር ብቻ መሆኑን ተረዱ። ይህም ደግሞ በእርግጥም ወደ መሬት እየተጠጉ እንደሆነ አረጋግጠላቸው።

28-29 ይህ ሁሉ ቢሆን ገና እኩለ ሌሊት ነበር። መርከቡ በባሕሩ ዳር ካሉ ድንጋዮች እንዳይጋጭ ስጋት አደረባቸው። ስለዚህም ወደ መሬት እንዳይጠጋ መርከቡን ለማቆም አራት መልሕቶች ወደ ባሕሩ ጣሉ። ሲነጋ የባሕሩን ዳርቻ ማየት ስለሚቻላቸው መርከቡን ምቹ ስፍራ ላይ ማቆም ይችላሉ።

30-32 መርከቡ እስኪነጋ ድረስ እንኳ መቆየት የማይችል መስሎአቸው ፍርሃት ስላደረባቸው፣ ምናልባት አደጋ ቢፈጠር እንኳ በጀልባ ለማምለጥ እንዲችሉ መርከበኞቹ ጀልባዋን ወደ ባሕሩ አወረዱአት። ጳውሎስ ግን ምን ለማድረግ እንደፈለጉ አወቀ። ስለዚህም እስረኞችን ይጠብቁ ለነበሩት ወታደሮች፣ «መርከበኞቹ በፍጹም መርከብዋን ትተው መውረድ የለባቸውም፤ አለበለዚያ ግን እናንተ ለመዳን አትችሉም አላቸው» (ቁ. 31)። ሲነጋ መርከቡን ወደ ባሕሩ ዳርቻ ለማድረስ የመርከበኞቹ እዚያ መኖር አስፈላጊ ነው። መርከቡ ግን ገና ከመሬት ርቆ ነበር ያለው፤ ስለዚህም ላዩ ላይ ተጭኖ የነበረው ጀልባ ከወረደ፣ አንድም ሰው እንኳ ወደ መሬት መድረስ አይችልም። ስለዚህም መርከበኞቹ መርከቡንና ላዩ ላይ የነበሩትን ጥለው እንዳይሸሹ ለማድረግ፣ ወታደሮቹ ጀልባውን የያዘውን ገመድ ቆረጡና እንድትንሳፈፍ ተውአት።

33-38 ሁሉም ምግብ ከበሉ በኋላ የመርከቡን ጭነት ለማቅለል መርከበኞቹ ተጭኖ የነበረውን ስንዴ ወደ ባሕር ጣሉት (ቁጥር 6 እና ገለጻውን ይመለከታል)። ሽከመቀልሎታልና መርከቡ ከመስጠም ይልቅ በቀላሉ በመንሳፈፍ ወደ ባሕር ዳርቻ መቅረብ ይችላል። ስለዚህም ሁሉም በደህና ወደ መሬት መድረስ ይችላሉ።

39-41 ስነጋም ጊዜ መርከበኞቹ ምንም ዐለት የሌለበትን አሸዋሚ የባሕር ሠርጥ አዩ፤ ስለዚህም የሚቻል ከሆነ፣ መርከቡን ወደዚያ ለማድረስ ሞከሩ። ይሁን እንጂ፣ መርከቡ እዚያ ከመድረሱ በፊት እነርሱ ካላዩት የአሸዋ ቁልል ጋር ተጋጩ።¹¹⁸ የመርከቡ የፊት ለፊት አካል አሸዋ ላይ ተተክሎ አልነቃነቅ አለ፤ በስተኋላው ደግሞ ከማዕበሉ ግፊት የተነሣ ይሰበር ነበር።

42-44 በሮማውያን ሕግ መሠረት አንድ እስረኛ ካመለጠ፣ እርሱን ይጠብቅ የነበረ ወታደር የወንጀለኛውን ቅጣት እንዲቀበል ይደረግ ነበር (የሐዋ. 12፡19 ይመለከታል)። ስለዚህም አንዱም እንኳ እንዳያመልጥ ወታደሮቹ እስረኞቹን በሙሉ ሊገድሉአቸው አስቡ፤ የእስረኞቹ ጠባቂ የነበረው ሙቶ አለቃ ግን፣ የሁሉም ሕይወት የዳነው በጳውሎስ ምክንያት እንደሆነ ያውቃልና ጳውሎስን ማዳን ፈልጎአል። ስለዚህም አንድ እስረኛ እንኳ እንዳይገድሉ ወታደሮቹን ከለከላቸው። ልክ መልእክት እንደተናገረው በዚህ ሁኔታ ሁሉም በደህና ወደ መሬት ደረሱ።

ምዕራፍ 28

ጳውሎስ በማልታ ወደብ (28፡1-10)

1-2 ሁሉም በደህና ወደ መሬት ከደረሱ በኋላ ያረፉት ማልታ የምትባል ደሴት ላይ መሆኑን አወቁ። ማልታ ከኢጣልያ በስተደቡብ የምትገኝ ደሴት ናት። ምንም እንኳ የዚያች ደሴት ነዋሪዎች የሰለጠኑ ባይሆኑም፣ ከመርከቡ ለወረዱት ሰዎች በሙሉ የሚያስደንቅ ደግነት አደረጉላቸው። እንግዲህ ያልስለሰጠኑ የሚባሉ ሰዎች እንኳ ይህን ያህል ደግነትና እንግዳ ተቀባይነት ማሳየት ከቻሉ፣ እኛ ራሳችንን ከርስቷያን በማለት የምንጠራ ሰዎች ችግር ላይ ላሉ ምን ያህል ደግና እንግዳ ተቀባዮች መሆን ይገባን ይሆን!

3-4 ጳውሎስ በጣም ትልቅ ሰው ነው፤ ግን ለእሳት የሚሆን ጭራሮ እንኳ እስከመሰብሰብ ድረስ በጣም ዝቅተኛ በሆነ ሥራ ይሳተፍ ነበር። ጭራሮ ሲሰበሰብ ግን ሳያውቅ መርከቹ እባብ በእጁ ያዘ። ጭራሮውን እሳቱ ላይ ሲጥል፣ ሙቀት የተሰማው እባብ ከጭራሮው ወጣና የጳውሎስን እጅ ነደፈው። ይህን የተመለከቱ የደሴቲቱ ነዋሪዎች በእርግጥም ጳውሎስ ነፍሱ ገዳዩ ሳይሆን እንዳልቀረ አስቡ፤ ምክንያቱም ከባሕሩ ማዕበል በሕይወት ቢወጣም፣ እርሱን ለመቅጣት አማልክት ካዘጋጁት ወጥመድ ማምለጥ አልቻለም!

5-6 ጳውሎስ ግን ምንም አልሆነም (ማር. 16፡18 ይመለከታል)። ስለዚህም የደሴቲቱ ነዋሪዎች አሳባቸውን ለወጡና ጳውሎስ ራሱ አምላክ መሆን አለበት አሉ! ሰዎች አሳባቸውን ለመለወጥ ምንኛ ፈጣኖች ናቸው! ለዚህ ዓይነቱ የሰዎች አሳብ መለዋወጥ ጳውሎስ እንግዳ አይደለም፤ በአንድ ወቅት በልስጥራ አምላክ ነው ብለው ሊያመልኩት ነበር፤ ጥቂት ቆይተው ግን እንደ እብድ ውሻ በድንጋይ ደበደቡት (የሐዋ. 14፡11-19)።

7-10 በባሕር ላይ እግዚአብሔር ከጳውሎስ ጋር ነበር፤ አሁን በመሬት ላይም አብረት ነው። በጳውሎስ ምክንያት በመርከብ አብረውት የነበሩት ሁሉ በሕይወት ተርፈዋል። አሁን ደግሞ በጳውሎስ ምክንያት በማልታ ደሴት የነበሩ ሁሉ ተፈወሱ።

ለተደረገላቸው ፈውስ ውለታ ለመመለስ የማልታ ነዋሪዎች ለጳውሎስና አብረውት ለነበሩት ሰዎች ብዙ ስጦታ አመጡላቸው፤ አክብሮታቸውንም ገለጡላቸው (ቁ. 10)። (ምናልባትም የሕክምና ዓዋቂ የሆነው ሉቃስ፣ ሰዎችን በመፈወሱ ተግባር ተሳትፎ ሳያደርግ አልቀረም) ጳውሎስ በምስጋና ተቀበላቸው እንጂ፣ ስጦታቸውን አልናቀም። ምንም እንኳ ከሚቀበል ይልቅ የሚሰጥ ይበልጥ የተባረከ መሆኑ ቢታወቅም (ሐዋ. 20፡35)፣ የሌሎችን ስጦታና እርዳታ በአክብሮትና በምስጋና የምንቀበልበትን በሌሎችም የምንረዳበትም ጊዜ ይኖራል።

ጳውሎስ በሮም (28፡11-16)

11 ጳውሎስና ዓደኞቹ በማልታ ደሴት ሦስት ወር ካሳለፉ በኋላ፣ ከረምቱን እዚያው ማልታ አሳልፎ በነበረ በሌላ የእስክንድርያ መርከብ ተሳፍረው ወደ ሮም ጉዞ ጀመሩ። በመርከቡ ፊት ለፊት ላይ ዲዮስቆስሮስ የተባሉ የመንታ አማልክት ዓርማ ነበረበት። ሮማውያን ገናና መንግሥት በነበሩበት ዘመን እነዚህ መንታ አማልክት ለባሕር ጉዞአችን ልዩ እርዳታ ያደርጉልናል በማለት መርከበኞች ያምኑ ነበር።

¹¹⁷ ዛሬ የአድርያቲክ ባሕር በኢጣልያና በዩጋዝላቪያ መካከል የሚገኝ የሜዲትራኒያን ባሕር አካል ነው። በጳውሎስ ዘመን ግን የአድርያቲክ ባሕር እስከ ደቡባዊ ኢጣልያ የሚደርስ እንደሆነ ይታሰብ ነበር።

¹¹⁸ የጳውሎስ መርከብ ከአሸዋ ቁልል ጋር የተጋጨበት ስፍራ በማልታ ደሴት የምትገኝ ትንሽ የባሕር ወሽመጥ ናት። ያ የባሕር ወሽመጥ ዛሬም ቢሆን «የቅዱስ ጳውሎስ ባሕር ወሽመጥ» ይባላል። ወደ ባሕር ወሽመጡ መግቢያ ላይ ማዕበሉ ከሁለት አቅጣጫ ነው የሚገናኝው፤ ስለዚህም መካከሉ ላይ አሸዋ ይቆላላል። የጳውሎስ መርከብ የተጋጨውም ከዚህ አሸዋ ቁልል ጋር ነበር። የአሸዋው ቁልል የባሕር ወሽመጡን ሁለት ቦታ ስለሚከፍለው በግሪክ በኩረ-ጽሑፍ ላይ ሉቃስ ይህን ስፍራ «የሁለት ባሕሮች ስፍራ» ብሎታል።

12-14 ወደ ሮም በመጓዝ ላይ እያሉ ስራኩስ ከተማ ቆይታ አደረጉ፡፡ ስራኩስ ከኢጣልያ በስተደቡብ የምትገኝ ደሴት ስትሆን፡፡ የሲሲሊ ዋነኛ ወደብ ናት፡፡ ከዚያ በኋላ ደግሞ በኢጣልያ ደቡባዊ ሜሪካ ላይ ወደምትገኝ ሬጊዶም ከተማ ደረሰ፡፡ ከዚያም በመነሣት ጳውሎስና አብረውት የነበሩት ሰዎች ወደ ሰሜን በማቅናት በአሁኗ ዘመን ኔፕልስ ከተማ አጠገብ ወደ ነበረችው ፑቲዮሉስ ወደብ ደረሱ፡፡ ከዚያም በወታደሮቹ እየተጠበቁ በእግር ጉዞ ወደ ሮም ሄዱ፡፡

15 በሮም የነበሩ ጥቂት ክርስቲያኖች፡፡ አርባ ማይሎች ይህል ወደ ደቡብ በእግር ተጉዞው፡፡ ጳውሎስንና ኋደኞቹን ለመቀበል መጥተዋል፡፡ ጳውሎስ ሲያያቸው ምንኛ ደስ ብሎት ይሆን! ጳውሎስ የሮምን ቤተክርስቲያን ለመቅብኘት የረጅም ጊዜ ምኞት ነበረው፡፡ በቅርቡ መጥቶ ሊያያቸው እንደሚፈልግ ከሦስት ዓመት በፊት ለሮም ክርስቲያኖች ጽፎላቸው ነበር (ሮሜ 1፡9-13፡ 15፡23-24)፡፡ አሁን ወደሚፈልገው ቦታ መጥቶአል፡፡ ይሁን እንጂ፡፡ ነፃ ሰው ሆኖ ሳይሆን እስረኛ ሆኖ ነው የመጣው፡፡

16 ምንም እንኳን ጳውሎስ እስረኛ ቢሆንም፡፡ በሮም ውስጥ ቤት ተከራይቶ እንዲኖር ተፈቀደለት (ቁ. 30)፡፡ ሆኖም በሰንሰለት አብሮት የተቆራኘው ወታደር ከእርሱ አይለይም ነበር (ቁ. 20)፡፡

በወታደር እየተጠበቀ ጳውሎስ በሮም ሰበከ (28:17-31)

17-20 በሌሎች ከተሞች ያደርግ እንደነበረው ሁሉ ጳውሎስ በመጀመሪያ አይሁዳውያንን አስጠራ፡፡ ወደ ምክራባቸው ለመሄድ ነፃነት አልነበረውም፡፡ ወደ ቤቱ ሊጋብዛቸው ግን ነፃ ነው፡፡

በኢየሩሳሌም ባሉት አይሁድ ላይ አንድም ያደረገው ወንጀል አለመኖሩን ጳውሎስ በመጀመሪያ ደረጃ አረጋገጠላቸው፡፡ ለቁሳር ይግባኝ ያለውም አይሁዳውያንን ለመከሰስ ሳይሆን፡፡ ወንጀልኛ አለመሆኑ እንዲረጋገጥለት ብቻ ነው፡፡ እኔ በዚህ በሰንሰለት የታሠርሁት ለእስራኤል በተሰጠው ተሰፋ ማለትም፡፡ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመኔ ነው ብሎ ነገራቸው (ቁ. 20)፡፡ ክርስቶስን በመስበኩ አይሁድ ከሰሰውታል (የሐዋ. 26፡6-7)፡፡ በሮም ያሉት አይሁድ ስለ እርሱ ክፉ ወሬ ሳይደርሳቸው እንዳልቀረ ጳውሎስ ገምቶ ነበር፡፡ እንዲያውም እነርሱን ለማግኘት የፈለገበት ዋናው ምክንያት በኢየሩሳሌም ካሉት አይሁዳውያን ክፉ ወሬ ደርሶአቸው ከሆነ ያንን ለማስተባበል ነበር፡፡

21-22 ይሁን እንጂ፡፡ በሮም ያሉት አይሁድ በኢየሩሳሌምና በይሁዳ ከነበሩት አይሁድ ምንም ስለ ጳውሎስ የተነገራቸው ክፉ ነገር አልነበረም፡፡ ስለክርስቶስ ተከታዮች የሚወራውን ክፉ ወሬ ግን ሰምተዋል (ቁ. 22)፡፡ ከዐሥር ዓመት በፊት አንዳንድ ክርስቲያን ሰባዚዎች በሮም በነበሩት አይሁድ መካከል ትልቅ መከፋፈልና ሁከት አስነስተው ነበር፤ ስለዚህም ቀላውዴዎስ ቁሳር አይሁዳውያንን በሙሉ ከሮም አስወጥቶአቸው ነበር (የሐዋ. 18፡2)፡፡ በዚህም ምክንያት በሮም የነበሩ አይሁዳውያን በክርስቲያኖች ላይ ጥላቻ ሥርዓታቸዋል፡፡

እነዚህ አይሁዳውያን ስለ ክርስቲያኖች የሰሙት መልካም ወሬም ነበራቸው፤ ምክንያቱም የሮም ክርስቲያኖች እምነት ዝና በዓለም ሁሉ ተሰምቶአል (ሮሜ 1፡8)፡፡ ስለዚህም አይሁድ ስለ አዲሱ ክርስትና ሃይማኖት ይበልጥ መስማት ፈለጉ፡፡

23-24 በሌላ ስፍራ ለነበሩ አይሁድ እንደሰበከላቸው ሁሉ (የሐዋ. 13፡16-41)፡፡ በሮም ላሉት አይሁድም ሰበከላቸው፡፡ ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝና የእስራኤል መሲሕ መሆኑንንም ከሙሴ ሕግና ከነቢያት መጻሕፍት አስተማራቸው፡፡ ጥቂቶች አመኑ፤ ብዙዎቹ ግን አላመኑም፡፡

25-27 ስለዚህም ላለመኑት አይሁድ ማስጠንቀቂያ እንዲሆን በማለት፡፡ ጳውሎስ ከነቢዩ ኢሳይያስ ትንቢት ምዕራፍ 6፡9-10 ጠቅሶ ተናገረ፡፡ እዚህ ላይ ኢሳይያስ የሚናገረው የእግዚአብሔርን ቃል ስምተው ስለማያስተውሉት፡፡ የእግዚአብሔርን እውነት አይተው በትክክል ስለማይገነዘቡት አይሁድ ነው፡፡ የዚህ ምክንያት ምን እንደሆነ ኢሳይያስ

ሲያመለክትም፡፡ የአይሁዳውያን ልብ ስለ ደነደነ ነው ይላል (ቁ. 27)፡፡ ማስተዋልም ሆነ መገንዘብ አይፈልጉም፡፡ ስለሆነም እግዚአብሔር ላለማመን አሳልፎ ሰጥቶአቸዋል፡፡ የማያስተውሉ አይሁዳውያን ልብ ያድርጉ! የእግዚአብሔርን ብርሃንና የእግዚአብሔርን ቃል የሚንቁ ሁሉ በእርግጥ ዕውርና ደንቆሮ ናቸው! (ማቴ. 13፡13-17፤ ማር. 4፡12፤ ሮሜ 11፡8 እና ገለጻዎቹን ይመለከታል)፡፡

28-29 ብዙዎች አይሁዳውያን ክርስቶስን ንቀዋልና፤ የደህንነት ወንጌል ለአረማውያን ተሰጠ (የሐዋ. 13፡46፤ 18፡6)፡፡ ክርስቶስ ወደ ወገኖቹ (አይሁዳውያን) መጣ፤ ወገኖቹ ግን አልተቀበሉትም (ዮሐ. 1፡11)፡፡ ዛሬም እንኳ ቢሆን ክርስቶስን የተቀበሉ አይሁዳውያን ቁጥር እጅግ ጥቂት ነው፡፡¹¹⁹

30-31 ጳውሎስ ሮም የደረሰው በ60 ዓ.ም. ነበር፡፡ የኤፌሶንን፡፡ የፊልጵስዮስን፡፡ የቆላስያስንና የፊልሞንን መልእክት የጻፈው እዚያው ሮም ሆኖ ነበር፡፡ ስለ እግዚአብሔር መንግሥትና ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ለሁለት ዓመት ሙሉ ማንም ሳይከለክለው በድፍረት ያስተምር ነበር፡፡ ጳውሎስ ለቤተ መንግሥት ዘበኞች ሰበከ (ፊል. 1፡12-14) ሌላው ቀርቶ ለቂሳር ቤተሰቦች እንኳ ሰብክአል (ፊል. 4፡22)፡፡

ይህን የድል ምሥራች ካበሰረን በኋላ፡፡ ሉቃስ ታሪኩን ይደመድማል፡፡ ከዚያ በኋላ ጳውሎስ ላይ ምን እንደደረሰበት አይታወቅም፡፡ አንዳንዶች ለአጭር ጊዜ ከተፈታ በኋላ እንደገና ታሥርአል ይላሉ፡፡ ሌሎች ደግሞ እንዲያውም ጨርሶ አልተፈታም ይላሉ፡፡ ይሁን እንጂ፡፡ የጥንት ታሪክ ጽሑፎች እንደሚያመለክቱት ከ64-68 ዓ.ም. ኔሮ በክርስቲያኖች ላይ ባስነሳው ታላቅ ስደት የኋላ ኋላ ጳውሎስ ተገድሎአል፡፡

የጳውሎስ ሥራ ተፈጽሞአል፡፡ ይሁን እንጂ፡፡ በጠቅላላው ሮም ግዛት ውስጥ የቤተክርስቲያንን መሠረት ጥሎአል፡፡ ከ250 ዓመታት በኋላ የሮማው ንጉሠ ነገሥት ቆስጠንጢኖስ ክርስቶስን ተቀበለ፤ ክርስትናም የመንግሥቱ ዋና ሃይማኖት ሆነ፡፡

የክርስትና ታሪክ ይህን ይመስላል፡፡ በአንድ ትንሽ የእስራኤል ከተማ ይኖር በነበረ አናጢ ተጀመረ፡፡ በመጀመሪያ አብዛኞቹ ምንም ትምህርት ባልነበራቸው ዐሥራ ሁለት ሐዋርያት ተሠራጩ፡፡ በኋላ ደግሞ በጳውሎስና አብረውት በነበሩት ሰዎች አገልግሎት ተሰፋፋ፡፡ እንግዲህ ይህን ታሪክ ነው ሉቃስ በወንጌሉና በሐዋርያት ሥራ መጽሐፉ የሚያስተላልፍልን፡፡ ይሁን እንጂ፡፡ ምንም እንኳ ይህን መጽሐፍ የምናውቀው «የሐዋርያት ሥራ» በተሰኘው ስሙ ቢሆንም፡፡ «የመንፈስ ቅዱስ ሥራ» ተብሎ መጠራቱ ግን ይበልጥ ተስማሚው ይሆናል፡፡ ምክንያቱም ሐዋርያቱ ያደረጉት ሁሉ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል አማካይነት የተደረገ ነበር፡፡ ይኸው መንፈስ ቅዱስ ደግሞ እስከዚህ እስካለንበት ዘመን ድረስ፡፡ በመላው ዓለም መሥራቱን እንደቀጠለ ነው፡፡ የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ገና አልተደመደመም፡፡

¹¹⁹ ቁጥር 29 የሚጨምሩት ሁሉም ጥንታዊ በኩረ ጽሑፎች አይደሉም፡፡